

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

Mgr. Jan Svoboda

Zajištění věci v trestním řízení

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: JUDr. Katarína Tejnská, Ph.D.

Tematický okruh: Trestní právo

Datum vypracování práce: 30. prosince 2019

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 397 264 znaků včetně mezer.

V Podvíní dne 30. prosince 2019

Mgr. Jan Svoboda

Poděkování:

Upřímně děkuji vedoucí mé rigorózní práce JUDr. Kataríně Tejské, Ph.D. za její pomoc, trpělivost a vstřícný přístup. Bez její podpory by tato práce nevznikla.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Pojem zajištění věci a ediční povinnost	8
3. Zajišťování věci v minulosti.....	15
3.1 Od starověku po současný trestní řád.....	15
3.2 Vývoj a novelizace aktuálně platných procesních předpisů.....	19
4. Ústavněprávní aspekty zajišťování věci a jejich souvislost s mezinárodním právem a právem EU.....	23
4.1 Ústavněprávní zakotvení zajišťování věci	23
4.2 Evropské předpisy, týkající se zajišťování věci	26
4.3 Omezení pro zajištění věci daná mezinárodním právem a dalšími zákony	30
5. Právní úprava zajištění věci v trestním řízení v České republice.....	34
5.1 Zajištění nároku poškozeného	37
5.2 Zajištění věci pro důkazní účely.....	50
5.2.1 Odnětí věci při výkonu prohlídek a vstupů do obydlí, jiných prostor a pozemků	61
5.3 Zajištění nástrojů a výnosů trestné činnosti a zajištění náhradní hodnoty za ně.....	64
5.3.1 Zajištění náhradní hodnoty.....	75
5.4 Vrácení, vydání a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení.....	77
5.5 Zadržení, otevření a záměna zásilky	85
5.6 Zajištění výkonu peněžitého trestu.....	87
5.7 Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku.....	91
5.8 Zajištění výkonu zabránění části majetku	94
6. Zajištění věci ve speciálních trestněprávních normách.....	96
6.1 Zajištění majetku a věci ve vztahu k dětem a mladistvým.....	96
6.2 Právní úprava zajištění v rámci mezinárodní justiční spolupráce	97
6.3 Zajištění věci v případě uplatnění trestní odpovědnosti právnických osob.....	107
7. Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení.....	112

8. Právní úprava zajišťování věcí ve vybraných státech Evropy	127
8.1 Spojené království Velké Británie a Severního Irska.....	127
8.2 Spolková republika Německo	131
8.3 Polská republika	134
9. Závěrečné úvahy a shrnutí nejvýznamnějších problémů aktuální právní úpravy	137
9.1 Souběh zajištění věci v trestním řízení a insolvenčního řízení	139
9.2 Souběh zajištění v trestním řízení a práv druhého manžela k majetku v SJM.....	146
9.3 Úplným závěrem	151
Seznam použitých zdrojů	152
Zajištění věci v trestním řízení	159
Abstrakt v českém jazyce	159
Abstract in English	162

1. Úvod

Tato práce si klade za cíl popsat stav a problémy právních institutů týkajících se zajišťování věcí a obecně majetku v současné právní úpravě trestního práva v České republice. V praxi lze shledat řadu problémů při využití aktuálně účinných právních norem, a to jak při aplikaci obstarávání důkazů, a tedy zajišťování tzv. věcí doličných, tak i při odčerpávání výnosů z trestné činnosti, či zajišťování majetku pro případnou reparaci nároků poškozených. Práce bude zaměřena na rozbor využitelnosti jednotlivých procesních institutů při zajišťování konkrétních věcí, přičemž bude třeba komparovat právní předpisy civilního práva, ve kterých jsou definovány pojmy věci, pohledávky a jiných složek majetku osob, s předpisy trestního práva, které ne vždy respektují tuto civilně právní problematiku.

V práci se vyjádřím i k potřebě rozlišování mezi důvody zajištění, neboť samotné využití těchto procesních institutů je vždy navázáno na následnou realizaci zajištění tak, aby splnilo účel trestního řízení. Problémy v praxi vznikají zejména v případech, kdy orgán rozhodující o zajištění dostatečně a s předstihem nepromyslí a nevyhodnotí, co od zajištění očekává, a jak bude následně se zajištěnou věcí třeba naložit. K zajišťování věcí totiž dochází z různých důvodů, ať už jde o důkazní funkci zajištěných věcí, reparační funkci zajištěných věcí, tedy jejich vrácení poškozenému, nebo i funkci odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

K úspěšnému provedení trestního řízení a dosažení jeho účelu je také nezbytné dodržet všechna procesní omezení a pravidla stanovená právními předpisy a součástí práce proto bude i rozbor aktuální právní úpravy procesu zajišťování věcí a praktických problémů při jejich aplikaci v reálných trestních řízeních.

V textu práce rozčleněné do celkem devíti kapitol se vyjádřím ke všem aktuálně platným a účinným zajišťovacím institutům. Po tomto úvodu bude ve druhé kapitole pojednáno o samotném pojmu zajištění věci a rozebrána ediční povinnost osob podléhajících jurisdikci České republiky.

Kapitola třetí bude věnována historickému vývoji zajišťování i dosavadním právním předpisům týkajícím se zajištění, a to od nejstarších dob po poslední změny platných a účinných právních předpisů, které byly často a zásadním způsobem měněny, ne vždy však ku prospěchu věci.

V následující čtvrté kapitole bude pojednáno o ústavně právních pravidlech a mezinárodních závazcích České republiky týkajících se zajišťování věci a poukázáno na souvislosti s ochranou základních lidských práv a svobod.

V páté kapitole již přistoupím k popisu a rozboru aktuální právní úpravy zajišťování, a to jak je upraveno v základním procesním předpise, tedy zákonu č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. U jednotlivých procesních institutů upravujících zajištění se hodlám zabývat jak zákonným vymezením těchto institutů, tak i praktickými problémy a nejasnostmi při jejich aplikaci. Pojednáno tedy bude o zajištění nároku poškozeného (§ 47 a násl.), o vydání a odnětí věci (§ 78 a násl.), o zajištění nástrojů a výnosů trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně a o dalším nakládání s ním (§ 79a a násl.), o zadržení, otevření a záměně zásilky (§ 86 a násl.), o zajištění výkonu peněžitého trestu (§ 344a a násl.), o zajištění výkonu trestu propadnutí majetku (§ 347 a násl.) a o zajištění výkonu zabránění části majetku (§ 358 a násl.).

V šesté kapitole budou rozebrány otázky zajišťování majetku upravené ve vedlejších trestně právních předpisech, které jako speciální předpisy upravují určité dílčí oblasti trestního práva. Jedná se zejména o zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

V sedmé kapitole se zaměřím na výklad o zákonu č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, včetně rozboru problematiky správy zajištěného majetku z hlediska praxe.

V předposlední osmé kapitole práce učiním krátký exkurz do práva Velké Británie, Německa a Polska se zaměřením na právní úpravu zajišťování věci v těchto zemích a pozitivní i negativní rozdíly mezi procesními pravidly uplatňovanými v těchto zemích i v České republice.

V závěru práce pak budou shrnuty nejdůležitější úvahy a popsány nejvýznamnější problémy současné právní úpravy. Pokusím se také navrhnout konkrétní možné úpravy stávajících právních předpisů.

2. Pojem zajištění věci a ediční povinnost

Samotný pojem zajištění věci není v právním řádu České republiky, na rozdíl od práva Evropské unie, definován. Je proto třeba vycházet z běžného jazykového výkladu tohoto pojmu a jeho faktického významu.

Zajištění je realizací tzv. ediční povinnosti¹, známé už z historických dob, která spočívá v povinnosti každého vydat věc, či jiný hmotný předmět, pokud je státní mocí ze zákonných důvodů požadován, a v případě nesplnění této povinnosti v další povinnosti strpět jeho odnětí. Postup státních orgánů je zde projevem vrchnostenského postavení a může tedy být zákonným způsobem vymáhán. Fakticky zajištění spočívá v nikoli trvalé změně osoby oprávněné disponovat s věcí, kdy na místo oprávněného vlastníka, či držitele, nastupuje státní orgán, případně v jiném obdobném omezení vlastnického nebo jiného majetkového práva ve prospěch státního orgánu, které zajistí vyloučení převodu či zhoršení tohoto práva.

Tato obecná definice zajištění obsahově odpovídá i jediné kodifikované definici zajištění ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, kde v článku 2, bod 5) je zajištění pro účely uvedené směrnice popsáno jako "*dočasný zákaz převodu, zničení či přeměny majetku, nakládání s ním či jeho přemístění nebo jeho dočasné převzetí do úschovy či převzetí kontroly nad ním*"². Z tohoto vymezení zajištění se zdá, že evropské právo preferuje ponechání věci v dispozici vlastníka, na rozdíl od české právní úpravy, která tuto možnost zná až v posledních letech, vždy však takový postup závisí na konkrétních okolnostech daného řízení.

Dočasnost zajištění jako jeden z pojmových znaků tohoto právního institutu je akcentována i v rozhodnutích Ústavního soudu ČR, který často poukazuje na to, že jde pouze o omezení vlastnického práva, které je opatřením dočasným a zajišťovacím, nepředstavujícím konečné rozhodnutí ve věci³.

---

¹ K pojmu viz Hendrych, D. a kol.: Právní slovník. 2. rozšířené vydání. C. H. Beck. Praha 2003, str. 187.

² Viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1546847348634&uri=CELEX:32012L0029>.

³ Srovnej např. Nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 642/07, nebo sp. zn. III. ÚS 1396/07.

Uvedený pojem zajištění není používán jen jako institut trestního práva, kde je zajištění upraveno zejména zákonem č. 141/1961 Sb., trestní řád, a dále též v několika speciálních trestněprávních předpisech⁴, ale znají jej i jiné právní předpisy upravující zejména problematiku občanského a správního práva. Právní úprava zajištění věci se zde, stejně jako v trestním právu, omezuje na řešení procesních záruk vlastníka věci či majetku a upravuje faktický postup zajištění (obvykle sepsání protokolu a možnost žádat vrácení věci). Nedefinuje však samotné zajištění. I v těchto mimo trestních právních předpisech jsou uvedeny různé důvody zajištění, od zajištění pro budoucí provedení důkazu, po zajištění za účelem budoucího výkonu rozhodnutí, či exekuce⁵.

Zajištění je limitováno obecnými zásadami právního státu, zejména principem svrchovanosti zákona, který je vyjádřen v čl. 2 odst. 2 LZPS a rovněž uznáním práva na majetek jako základního lidského práva v čl. 11 LZPS⁶.

Instituty zajištění jsou rozlišovány podle své funkce, tedy podle důvodů, pro které je zákonodárce zavedl. Takto lze zajištění rozdělit na zajištění s důkazní, reparační a sankční funkcí, přičemž v určitých případech, jež budou vysvětleny níže, je třeba počítat i s kombinacemi těchto funkcí.

Důkazní funkce zajištění odůvodňuje zajištění konkrétně určených věcí, jež mohou sloužit jako důkazní prostředky. Je projevem zájmu společnosti na zachování věcí potřebných pro rozhodnutí ve věci, u kterých by mohlo následně dojít k jejich zničení či ztrátě důkazní hodnoty. Zajištění věci z tohoto důvodu je možné v kterékoliv fázi trestního řízení. Pro zajištění důkazů trestní řád používá pojem zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, které definuje v § 77b tr. řádu. Postup při zajištění důkazů upravuje zákonodárce zejména v oddíle čtvrtém až šestém hlavy čtvrté trestního řádu⁷. Za věc důležitou pro trestní řízení však nelze považovat pouze věc, která může sloužit pro důkazní účely, případně byla určena či užita ke spáchání trestného činu (tzv. nástroj trestné činnosti). Důkazní funkci a hodnotu může mít i zajištění

---

⁴ Např. zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, či zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁵ Srovnej např. § 78 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., o.s.ř., § 61 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, či § 83 a násl. a § 207 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

⁶ Vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady pod č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky. Čl. 2 odst. 2 LZPS zní: Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který stanoví zákon. K čl. 11 LZPS více ve čtvrté kapitole této práce.

⁷ Zejména v § 78 a § 79 tr. řádu, speciálně však také v § 85 odst. 3, § 85b, § 86 či § 87a tr. řádu.

výnosu z trestné činnosti, či náhradní hodnoty za konkrétní výnos, zejména po zavedení možnosti uložení ochranného opatření zabrání části majetku ve smyslu § 102a tr. zákoníku.

Reparační funkce zajištění je upravena zejména v § 47 a násl. tr. řádu a jejím smyslem je zajištění věcí nebo jejich protihodnoty pro případné vrácení těchto věcí oprávněnému vlastníku, či jinému oprávněnému držiteli, tedy zpravidla poškozenému v trestním řízení. Chrání zájem společnosti na ochraně vlastnického práva. V případě, že dojde k zajištění konkrétní věci (zejména formou vydání nebo odnětí věci), u které je zřejmé, že jde o věc nenáležící pachateli trestné činnosti, a jež je přímým výnosem z trestné činnosti, je reparační funkci zajištění možné realizovat i ve fázi trestního řízení před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby, a to postupem dle § 80 a násl. tr. řádu. Zde se tedy prolíná reparační funkce zajištění s funkcí důkazní. V jiných případech lze k zajištění nároku poškozeného přistoupit až ve fázi trestního řízení, kdy je sděleno konkrétní osobě obvinění, jako u zajištění nároku poškozeného podle § 47 a násl. tr. řádu.

Sankční funkce zajištění naplňuje svou podstatou zájem společnosti na zajištění výkonu očekávaného rozhodnutí v případech, kdy lze předpokládat uložení majetkové sankce, ať už formou uložení peněžitého trestu, trestu propadnutí majetku, trestu propadnutí věci, trestu propadnutí náhradní hodnoty, nebo uložení ochranného opatření zabrání věci, zabrání náhradní hodnoty, zabrání části majetku nebo zabrání spisů a zařízení. Za majetkovou sankci lze zajisté, s ohledem na faktický dopad na majetkovou situaci pachatele, považovat i prosté odčerpání výnosů z trestné činnosti. V poslední době je i v důsledku členství České republiky v Evropské unii rozšiřována snaha o úplné odčerpání majetku, pocházejícího alespoň pravděpodobně z trestné činnosti⁸, nemusí tedy jít ani o konkrétní provázání odnímaného majetku s prokázanými trestnými činy. Jedná se tak vlastně o realizaci odnětí věci z dispozice určité osoby, nebo v jiném obdobném omezení vlastnického nebo jiného majetkového práva, které má za cíl neumožnit pachateli užívání či legalizaci výnosů z trestné činnosti. V platné a účinné právní úpravě jsou instituty naplňující sankční funkci zajištění upraveny v § 79a násl. tr. řádu a dále též v § 344a a násl. tr. řádu, v § 347 a násl. tr. řádu a v § 358b tr. řádu. V případě užití prvního z uvedených ustanovení trestního řádu je možné takto postupovat již ve fázi řízení před sdělením obvinění konkrétní osobě, ostatní uvedené instituty vyžadují zahájení trestního stíhání.

---

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii.

Jednotlivé funkce zajištění se mohou samozřejmě navzájem prolínat, neboť určitá zajištěná věc může kromě důkazní hodnoty mít, a obvykle i mívá, také význam pro poškozeného, kterému po skončení řízení bude vrácena. Rovněž nelze vyloučit, že důkazní funkce zajištění přejde do funkce sankční, a po využití zajištěné věci jako důkazu, dojde k realizaci majetkové sankce z této věci. Lze si také představit změnu důvodů zajištění v případě ztráty nároku poškozeného, či naopak při jeho dodatečném zjištění nebo potvrzení v době, kdy již byla věc zajištěna z jiného důvodu.

Další pojmovou otázkou, kterou je třeba řešit u zajištění věci, je definování předmětu zajištění. České trestní právo pojem věc popisuje v § 134 tr. zákoníku, jde však pouze o dílčí definici. Věcí se zde rozumí i ovladatelná přírodní síla a ustanovení o věcech se v trestním zákoníku vztahují i na živá zvířata a zpracované oddělené části lidského těla, nevyplývá-li z jednotlivých ustanovení trestního zákona něco jiného. Tato definice věci tak zjevně pouze rozšiřuje a modifikuje⁹ obecnou definici věci z občanského práva. V § 489 občanského zákoníku je věc v právním smyslu definována tak, že je jí vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Věcí mohou být dle § 496 obč. zákoníku hmotné i nehmotné a za věc v právním slova smyslu je tak označováno i právo, jehož povaha to připouští, či věc bez hmotné podstaty, výslovně třeba obchodní tajemství (§ 504 obč. zákoníku). Takto pojaté vymezení věci však není zcela kompatibilní s právními předpisy upravujícími zajišťování v trestním právu.

Uvedené ustanovení tr. zákoníku upravuje definiční problém použití pojmu věc i na předměty, které dle občanského práva výslovně věcmi nejsou. Otázkou zůstává smysluplnost a přesnost tohoto postupu zákonodárce, neboť v jednotlivých skutkových podstatách vymezených v trestním zákoníku, je pojem věci užíván vesměs ve vztahu k majetkovým trestným činům a provázán se způsobením škody (např. trestné činy krádeže podle § 205 tr. zákoníku nebo legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 tr. zákoníku). V případě živých zvířat a ovladatelných přírodních sil, se kterými se obchoduje, obsahuje občanskoprávní úprava obecný odkaz na přiměřené použití ustanovení o věcech i na tyto "nevěci"¹⁰. Tato přiměřená použitelnost by se podle mého názoru uplatnila také v trestním právu, a to i pokud by trestní zákoník neměl vlastní výkladové ustanovení.

---

⁹ Zejména mění právní vymezení "věcí" s jiným statutem dle § 493, § 494 a § 497 obč. zákoníku.

¹⁰ Uvedená kategorie hmotných předmětů či sil, které nejsou věcmi, není současným českým právem jednotně definována, využít nelze ani původní latinské pojmy jako *res extra commercium*, *res nullius* a *res omnium communes*.

V případě lidského těla a jeho částí, ať už oddělených či neoddělených, tato přiměřená použitelnost občanskoprávních ustanovení o věcech stanovena není, a trestní zákoník pojem věci v trestněprávním smyslu posunuje pouze ke zpracovaným odděleným částem lidského těla. Stanoví tak svou vlastní speciální právní úpravu. Otázkou pak zůstává režim nezpracovaných částí lidského těla, či těla jako takového, a ostatně též výklad pojmu zpracování části těla jako takového. Trestní zákoník v části druhé, hlavě první, dílu pátém upravuje trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem¹¹, a sankcionuje nakládání s částmi lidského těla v rozporu se zákonem.¹² Rovněž zná trestný čin hanobení lidských ostatků podle § 359 tr. zákoníku, který sankcionuje nakládání s lidskými ostatky v rozporu se zákonem o pohřebnictví.¹³ Naproti tomu občanský zákoník zná pojem části lidského těla (§ 111 obč. zákoníku) a stanoví, že člověk může části svého těla (a všeho, co má v lidském těle původ) přenechat jinému jen za podmínek stanovených zákonem. Výjimku tvoří vlasy a podobně bezbolestně oddělitelné části lidského těla, které se přirozeně obnovují, na které se hledí jako na věci movité (§ 112 obč. zákoníku). Zároveň má člověk právo rozhodnout, jak bude po jeho smrti naloženo s jeho tělem (§ 113 obč. zákoníku).

V naznačených souvislostech je také třeba připomenout rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 2773/2004, dle mého názoru stále použitelné, byť vychází z předchozího občanskoprávního vymezení věci, judikující, že *"nakládání s lidskými ostatky, pokud se v nich spatřuje tělo určité zemřelé osoby, nemůže být předmětem závazkového vztahu."*¹⁴ Při posouzení právní povahy těla je tedy třeba zkoumat i původ a povahu ostatků, které mají být zajištěny.

---

¹¹ Trestné činy neoprávněné odebírání tkání a orgánů podle § 164 tr. zákoníku, neoprávněné nakládání s tkáněmi a orgány podle § 165 tr. zákoníku, odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu podle § 166 tr. zákoníku a nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem podle § 167 tr. zákoníku.

¹² Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů, zákon č. 296/2008 Sb., o zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka a o změně souvisejících zákonů, zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

¹³ Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů. Zde je třeba odlišit lidské pozůstatky (tělo, či jeho části po úmrtí) od lidských ostatků (tělo, či jeho části po pohřbení), blíže viz § 2 písm. c), d) uvedeného zákona.

¹⁴ Uvedené rozhodnutí odkazuje na dřívější literaturu, viz Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart. Praha 1935. reprint 1998., str. 7, kde cituje, že „lidské tělo ani jako mrtvola není věcí, pokud v něm sluší spatřovati tělo určité zemřelé osoby (potud je dáno i dědicům osobnostní právo). Jakmile tomu tak není, jest i mrtvola věcí (např. mrtvoly z dávných dob jako mumie nebo prehistorické nálezy).“

Popsaná právní úprava, týkající se lidského těla a jeho částí, pro praxi nabízí řadu sporných otázek. Lidské tělo jako celek po úmrtí a před pohřbem není věcí v právním slova smyslu a nevztahuje se na něj ani trestně právní ochrana (s výjimkou odběru tkáně, buňky nebo orgánu ve smyslu § 165 odst. 1 tr. zákoníku). Sice se na něj vztahuje zákon o pohřebnictví, avšak trestný čin hanobení lidských ostatků je v § 359 tr. zákoníku vymezen tak, že ho lze spáchat až po pohřbu zesnulého. Lze tedy při neoprávněném nakládání s takovým tělem využít procesní instituty upravující zajištění věcí důležitých pro trestní řízení? Stejnou otázku je možné položit ohledně oddělené části lidského těla žijící osoby. Pokud nebyla zpracována, není věcí, alespoň v trestněprávním smyslu slova. Na základě jakého zákonného ustanovení má tedy policejní orgán např. odejmout nebo jinak zajistit orgány či tkáně, které samozřejmě mohou být samostatným předmětem obchodování na černém trhu a vztahuje se na ně i trestněprávní ochrana (§ 164 tr. zákoníku)? Je možné za zpracování takové části lidského těla považovat vyjmutí orgánu, příp. tkáně?

Na poslední otázku Šámal ve svém komentáři odpovídá takto: *"Zpracováním oddělených částí lidského těla se myslí jakákoli úprava, přizpůsobení či řemeslné nebo výrobní použití oddělené části lidského těla (např. paruka či příčes z pravých vlasů, a to i ve formě copu, zub se zlatou korunkou, kosmetické a jiné výrobky)."*¹⁵ V podstatě tak vylučuje použití trestněprávního rozšíření pojmu věci na oddělené tkáně, orgány či jiné např. amputované části lidského těla. Uvedený výklad je již nepochybně zastaralý a zcela pomíjí současnou občanskoprávní úpravu v § 112 obč. zákoníku, ze které by mělo být vycházeno (u vlasů a podobných věcí je třeba užít právní fikci, že jde o věci movité). Na další, výše položené otázky, současná právní úprava jasnou odpověď neposkytuje. Nelze však zajisté připustit výklad, který by orgánům činným v trestním řízení bránil zajistit pro důkazní účely takovéto části lidského těla nebo tělo celé, i když to nejsou věci v právním slova smyslu, pokud by s nimi, nebo jejich prostřednictvím byl spáchán trestný čin. Bylo by také absurdní tvrdit, že je dle procesních norem trestního práva přípustné takové části lidského těla ohledat (§ 114 a § 115 tr. řádu), avšak není možné je pro důkazní účely zajistit, např. formou odnětí. Autor této práce ostatně z vlastní praxe zná několik případů, kdy takové důkazy bylo třeba zajišťovat při prověřování a vyšetřování sériových krádežích v hrobech na hřbitovech.¹⁶ Jediné

---

¹⁵ Viz Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník (EVK). 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2012, str. 1397 - 1403.

¹⁶ Srovnej např. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 7 To 383/2012 ze dne 25. 9. 2012.

východisko tak nabízí použití analogie práva, se všemi důsledky a riziky takového postupu ve vztahu k zásadám práva na obhajobu.¹⁷

K pojmu věci je dále třeba uvést, že podle § 496 obč. zákoníku mohou být hmotné i nehmotné. Hmotnými věcmi se rozumí ovladatelné části vnějšího světa, které mají povahu samostatného předmětu, nehmotnými věcmi jsou práva, jejichž povaha to připouští a jiné věci bez hmotné podstaty. Se shora popsanou výhradou, týkající se lidského těla a jeho částí, tak lze ohledně takto vymezených věcí aplikovat trestněprávní předpisy a zajistit je.¹⁸ V případě konkrétních dalších nuancí pojmu věci (rozlišování součástí věci, příslušenství věci, obchodního závodu, obchodního tajemství, věci movité a nemovité, apod.) je třeba vycházet z úpravy občanského zákoníku. Trestní řád uvedené pojmy neupravuje, byť některé takové pojmy jako movité věci, pohledávky, či stroje používá.

Po zahájení trestního stíhání konkrétní osoby již je možné používat i pojem zajištění majetku, neboť jak zajištění nároku poškozeného, tak zajištění z důvodů možného uložení některé ze sankcí, operuje s pojmem majetek obviněného. Až do výše pravděpodobného rozsahu škody či bezdůvodného obohacení, nebo do výše předpokládané majetkové sankce, lze zajistit majetek obviněného. Zde uvedený pojem majetek je tedy nepochybně širším pojmem než věc, která, pokud je konkrétně určena, může být zajištěna již ve stádiu řízení před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby. Pojem majetek je třeba vykládat v návaznosti na občanskoprávní pojem jmění vyložený v § 495 obč. zákoníku jako souhrn všeho, co osobě patří (majetek osoby) a jejich dluhů.

---

¹⁷ K použití analogie legis srovnej Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1662/2005, ze dne 1. června 2006.

¹⁸ Zde je možné poukázat na to, že občanskoprávní vymezení věci, včetně toho, že věci nemusí být hmotné, používá již i praxe. Lze odkázat na rozhodnutí NS ČR sp. zn. 4 Tdo 1621/2018, kde dovolací soud judikoval, že fyzický nátlak na společníka obchodní společnosti, aby převedl svůj obchodní podíl, je trestným činem loupeže podle § 173 tr. zákoníku a nikoliv trestným činem vydírání podle § 175 tr. zákoníku.

3. Zajišťování věcí v minulosti

3.1 Od starověku po současný trestní řád

Plnění ediční povinnosti bylo samozřejmě jako jeden z atributů státní moci vyžadováno i v minulosti. O zajištění věci jako právním institutu však lze uvažovat až od dob kodifikace práva. Z původní realizace práva silnějšího se tak až při vzniku prvních států dostáváme ke zformalizování postupů při odnímání věcí.

Pomineme-li starověké státy, jejichž právo je známo jen v náznacích, lze první skutečnou právní doktrínu sledovat v Římské říši. Původní římské právní normy navazující na předhistorické zvyky a preferující mstu před náhradou škody byly postupně, ovšem velmi pomalu, nahrazovány preferencí náhrady skutečné škody, následně rozšiřované i na ušlý zisk a další vedlejší škody. Vždy se však jednalo o soukromoprávní nárok ve smyslu zásady *delictum privatum, poena privata*, a bylo tedy na poškozeném, aby se domáhal této náhrady.¹⁹ V nejstarších dobách, kdy platil tzv. zákon dvanácti desek (asi od poloviny 5. století před n. l.), bylo kupříkladu stanoveno, jak může poškozený naložit se zlodějem chyceným při činu, pokud se bránil, či byl chycen v noci, co lze žádat po zloději při činu nepřistiženém (pokutu ve výši dvojnásobku hodnoty odcizené věci), anebo co lze žádat po osobě, u které byla při prohlídce nalezena odcizená věc (pokuta ve výši trojnásobku hodnoty odcizené věci). V pozdějším tzv. praetorském období římské republiky zůstala uvedená úprava v platnosti, zvýšily se však ukládané pokuty. Svémoc při vymáhání práva také byla omezena praetorskými edikty, které jí bránily. Poškozený měl k dispozici konkrétní žaloby na tyto pokuty, které musel sám uplatnit (*actio furti, actio furtum nec exhibitum*, apod.).²⁰ Nebyly však formálně upraveny procesní nástroje pro zajištění či odnětí věcí, ať už důkazů, či konkrétních výnosů a nástrojů trestné činnosti, definován byl pouze výsledek řízení. Pokud mělo dojít k odnětí věcí, bylo vycházeno z autority příslušného úředníka, psané právo ovšem neřešilo postup při prohlídkách a hledání odcizených věcí. V praxi se vyvinula pouze možnost následně si stěžovat na postup úřadů.

V polovině 2. století před n. l., v souvislosti s úpravou právního systému, začaly být více používány formulové žaloby, které přesně popisovaly jednotlivé typy žalobních návrhů. Součástí takových žalob bylo tzv. *condemnatio*, tedy příkaz k odsouzení, který měl být vydán,

---

¹⁹ Viz Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 1995, str. 110 a násl.

²⁰ Více viz Rebro, K.: Římské právo. 1. vydání, Vydavatelství Obzor. Bratislava 1980, str. 233-241.

příčemž v soukromém procesu vedeném z dnešního pohledu na podkladě trestných činů, se uplatňoval princip tzv. pekuniární kondemnice. Ať byl žalobcův nárok jakýkoliv, soud po jeho ocenění v penězích rozhodoval o povinnosti výplaty finanční částky. Jednalo se o dvojnásobek až čtyřnásobek hodnoty nároku, tedy např. odcizené věci.²¹ V klasické době římského práva, tedy fakticky nebyl způsob, jak si vynutit vydání konkrétně odcizené věci a zajištění na nárok poškozeného ve smyslu současného práva se tedy neuplatňovalo. Pouze v rámci výkonu rozhodnutí tak bylo možné dosáhnout uvedení poškozeného do držby majetku žalovaného. *Restitutio in integrum*, tedy navrácení do předešlého stavu, a případné vrácení věcí, vynucené úřední mocí praetora, případně jiného magistráta, bylo možné pouze ve zcela výjimečných případech.²² V rámci exekučního řízení takto docházelo k zabavení veškerého majetku dlužníka, který praetor povolil vítěznému žalobci rozprodat k uspokojení pohledávek.

Klasické trestní právo tedy v antickém Římě upraveno nebylo a běžná policejní pravomoc trestat porušení zákona, tzv. *coercitio*, byla omezena základním právem římského občana zvaným *ius provocacionis*, tedy právem odvolat se k římskému lidu (lidovému shromáždění, později senátu). Při odsouzení pachatelů mohlo dojít i k výroku o konfiskaci majetku, tato možnost však byla známa až pro období po dokončení řízení. Zajištění věci v dnešním slova smyslu bylo užíváno v průběhu řízení jen při výkonu přímé policejní pravomoci a nebylo tedy podrobněji upraveno. Pokud bylo užíváno, pak spíše jen pro zajištění důkazů, než pro účely náhrady škody.

Po rozpadu Římské říše sice bylo římské právo zčásti zachovááno ještě v křesťanských státech středověké Evropy, došlo však k výraznému úpadku práva a veškeré principy trestního práva i procesních zvyklostí, včetně zajišťování věcí, byly vázány na rozhodnutí a sílu a moc feudálního pána. Jakým způsobem docházelo k faktickému odnětí věci, záleželo vždy pouze na vykonávajících úřednících či vojácích. Obecně nicméně platilo, že pokud už došlo k zajištění věci z důvodu podezření na konkrétní kriminální činnost, byly věci odnímány fyzicky a jejich držitel si mohl nanejvýše následně stěžovat u vrchnosti.

Konkrétnější právní úprava trestního práva se znovu objevuje až s počínajícím novověkem, kdy bylo vydáno několik trestních zákoníků platných pro naše území. Za klasického zástupce těchto právních úprav lze považovat *Constitutio Criminalis Josephina*

---

²¹ Viz Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 1995, str. 116-122.

²² Viz Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 1995, str. 127-129, 317-340.

z roku 1707, a zejména Constitutio Criminalis Theresiana, vydaný císařovnou Marií Terezií v roce 1768, který se stal závaznou právní úpravou nahrazující předchozí převážně zvykové právo.²³ Uvedený zákoník je psán pro potřeby praxe, a proto je v něm podrobně popsáno, jakým způsobem dochází ke konkrétnímu zločinu, jakým způsobem má být takový zločin vyšetřován, jsou zde uvedeny polehčující a přitěžující okolnosti a také rozsah trestů. Stále se nicméně jedná o feudální právo, umožňující soudci i zákonem neupravený postup v případech, kdy jednání pachatele je zavrženíhodné a není právem upraveno (zákoník nezná zásadu *nullum crimen sine lege*). Takto je zde popsáno, že například pachatele krádeže usvědčuje to, že se u něj ukradený statek našel, nebo že měl pachatel konkrétní vědomost, kde ukradené věci k nalezení jsou. O konkrétních postupech při zajištění těchto věcí zde výslovná právní úprava stanovena není, z textu zákoníku však vyplývá, že byly přípustné osobní i domovní prohlídky, a odněti věci tedy bylo realizováno jako součást výkonu pravomoci státních či vrchnostenských orgánů.²⁴

S prosazením osvícenství počalo i vydávání ústav, které zaručovaly větší rozsah práv, než bylo do té doby zvykem. Tomu odpovídá i vydávání procesních předpisů, které vlastně poprvé kodifikují postupy vykonávajících orgánů a upravují i postup při zajišťování věcí. Z éry Rakouska-Uherska stojí za zmínku zejména trestní řád č. 119/1873 ř. z., v němž je již upraven postup orgánů činných v trestním řízení ohledně zajišťování věcí, jejich konfiskace a vypořádání nároků poškozených. Z § 98 tohoto trestního řádu vyplývá, že věci, na nichž, nebo jimiž, byl skutek spáchán, nebo u kterých se lze domnívat, že poslouží jako důkaz, mají být uschovány u soudu vyšetřujícího soudce a zde od jiných věcí odděleny a náležitě opatrovány. Pro nalezení věcí důležitých pro vyšetřování bylo možné podle § 139 trestního řádu provést domovní či osobní prohlídku a zajištěné věci měly být do protokolu sepsány. Podle § 143 tohoto trestního řádu byl každý povinen věci důležité pro vyšetřování vydat, a kdo by se zdráhal, tomu mohly být věci odejmuty, či mohl být nucen k vydání věcí pokutou a ve vážnějších případech až uložením 6 neděl vězení. Trestní řád také obsahoval speciální ustanovení zaručující ochranu soukromých listin a listovního tajemství při jejich odnímání. Podle § 367 uvedeného trestního řádu bylo také možné poškozenému věc, kterou soud zajistil, vrátit, což se ovšem netýkalo věcí, které již byly převedeny na jiného, či dány do zástavy.²⁵

---

²³ Viz Malý, K., Sivák, F.: Dějiny státu a práva v Československu. I. díl do r. 1918. 1. vydání. Praha 1988, str. 332-337.

²⁴ Elektronicky dostupné v digitální knihovně Vědecké knihovny v Olomouci na <http://eod.vkol.cz/iii32047/>.

²⁵ Elektronicky dostupné na <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>.

Obdobná ustanovení platila i podle následných Rakousko-Uherských právních předpisů, a to jak pro běžné trestní řízení, tak i podle vojenského trestního řádu č. 131/1912 ř. z. Rovněž v řízení podle tohoto zákona byla stanovena povinnost vyšetřujícího orgánu věci důležité pro vyšetřování odejmout a po přesném soupisu uchovat odděleně od jiných věcí (§ 148 odst. 2, § 226 vojenského trestního řádu). Zabavit bylo možné pro účely soudního uschování výslovně i další předměty, které nemají souvislost s vyšetřovaným trestným činem, u kterých je však předpoklad, že poukazují na jiný trestný čin téhož pachatele (§ 223). Podle § 404 vojenského trestního řádu mohly být odňaté věci po právní moci rozsudku vráceny poškozenému. Měla-li však takové věci již v rukou třetí osoba, která se neúčastnila trestného činu, soud měl odkázat poškozeného na civilní řízení (§ 405).²⁶

Po zřízení Československé republiky bylo převzato předchozí právo z období Rakouska-Uherska a v době tzv. první republiky se snahy o rekodifikaci trestního práva hmotného i procesního nepodařilo naplnit. Shora popsané právní předpisy tak byly účinné, pravda s řadou změn, až do padesátých let 20. století.

Již zákonem č. 23/1948 Sb., o výkonu trestů postihujících majetek, uložených trestními soudy, byl stanoven postup ohledně vymáhání peněžitých trestů, a to včetně zajištění výkonu tohoto trestu (§ 13). Zde bylo stanoveno, že je-li obviněný naléhavě podezřelý z trestného činu, za který by bylo možno vysloviti konfiskaci jmění, nebo jeho části, a je-li důvodná obava, že výkon konfiskace bude mařen, mohl soud již v průběhu řízení zabavit majetek na návrh veřejného žalobce. Zabavení muselo být uveřejněno na soudní desce a v Úředním listě. Dále byla stanovena procesní pravidla ohledně rozsahu zajištění, neúčinnosti právních jednání týkajících se zabaveného majetku, či možnosti žádat vyjmutí ze zabavení u majetkových kusů, které jsou třeba k zabezpečení nutné výživy obviněného a osob na něj výživou odkázaných.

Komplexnější úpravu obsahovala až nová kodifikace trestního procesu trestním řádem č. 87/1950 Sb., který z institutů týkajících se zajišťování věcí upravoval zajištění nároku poškozených, zajištění výkonu trestu propadnutí jmění a vydání a odnětí věci. Zajištěné věci bylo nutno sepsat a zpravidla uschovat u prokurátora či soudu. O všech těchto zajišťovacích opatřeních podle § 49, § 127 a § 283 uvedeného trestního řádu rozhodoval prokurátor a v řízení před soudem soud.

---

²⁶ Elektronicky dostupné na <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=719&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>.

V následujícím trestním řádu č. 64/1956 Sb. byly tyto instituty upraveny obdobně a trestní řád se již svým zněním příliš neodchyluje od současné právní úpravy, alespoň té z doby vydání aktuálního trestního řádu v roce 1961. Trestní řád již obsahuje výslovnou úpravu uložení věcí, u kterých není znám vlastník, do úschovy, a také možnost vyhlášení popisu věci, u které není znám poškozený (§ 88, § 89). Rovněž byl stanoven postup pro zadržení a otevření zásilek a povinnost vydat listiny a předměty vhodné k důkazu (§ 125) s výjimkou listin, ohledně kterých platí zákaz výslechu. Věci vhodné k důkazu (kromě listin) tedy musely být vydány dle znění zákona vždy, což by dnes bylo hodnoceno jako porušení zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*, tedy zákazu sebeobviňování.²⁷ Jako zajišťovací institut bylo samostatně upraveno také zajištění výkonu trestu propadnutí jmění (§ 361 - 363).

3.2 Vývoj a novelizace aktuálně platných procesních předpisů

Současná právní úprava stanovená trestním řádem č. 141/1961 Sb. je účinná od 1. 1. 1962 a s ohledem na stáří tohoto zákona prošla poměrně rozsáhlým vývojem a řadou změn. Celý tento trestní řád byl novelizován celkem stoosmnáctkrát, z toho úprava vydání věci, odnětí věci a zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti (§ 78 a následující trestního řádu) celkem čtyřidevadesátkrát, úprava zajištění nároků poškozeného (§ 47 a následující trestního řádu) jedenáctkrát, úprava zajištění výkonu trestu propadnutí majetku (§ 347 trestního řádu) také jedenáctkrát, a další níže popisované právní instituty byly upravovány rovněž. Součástí právního pořádku je také zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, a i tento zákon, účinný od 1. 1. 2004, byl do současné doby novelizován již devětkrát.

Původně byla úprava zajišťovacích institutů v podstatě převzata z předchozích procesních předpisů a v základních bodech tedy bylo upraveno vydání a odnětí věci, zajištění nároku poškozeného a zajištění výkonu trestu propadnutí majetku. Následujícími novelami docházelo k úpravám a přizpůsobení trestního řádu vývoji trestního práva i společnosti, kdy za nejdůležitější změny lze považovat novely provedené zákonem č. 178/1990 Sb., jíž byla doplněna možnost zajištění nároku poškozeného i bez návrhu tohoto poškozeného, vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení, dále zákonem č. 25/1993 Sb.,

---

²⁷ Srovnej současné znění § 78 odst. 3 tr. řádu.

kterým byla doplněna specifikace zajišťovaných věcí a stanoven rozdílný postup pro věci movité, nemovité a pohledávky s tím, že preferováno je uložení věcí do úschovy soudu, v případě zajištění pohledávek dokonce povinně, dále zákonem č. 152/1995 Sb., kterým byl zaveden institut zajištění peněžních prostředků na účtu u banky podle § 79a tr. řádu a nově upraveno zadržení a záměna zásilky podle § 86 a následujících tr. řádu, zákonem č. 265/2001 Sb., jímž došlo k zavedení zcela nových zajišťovacích institutů podle § 79a, § 79b a § 79c tr. řádu, nově formulujících zajišťování peněžních prostředků u bank, zajištění peněžních prostředků na účtu u spořitelního a úvěrního družstva nebo jiných subjektů, které vedou účet pro jiného, blokaci peněžních prostředků penzijního připojištění se státním příspěvkem, blokaci čerpání finančního úvěru a blokaci finančního pronájmu a také zajišťování zaknihovaných cenných papírů. Zcela nově bylo opět přeformulováno i zadržení zásilky podle § 86 tr. řádu, přičemž je však třeba zmínit, že jedinou změnou obsahu tohoto institutu bylo zakotvení povinnosti policejního orgánu o pozdržení zásilky vyrozumět do 24 hodin státního zástupce. Postup zákonodárce při prováděných změnách v zákoně se jeví jako ve své podstatě nahodilý a ze zcela nových formulací konkrétních ustanovení ještě a priori nevyplývají faktické změny systému a procesních postupů.

Výrazným zásahem do úpravy zajišťování věcí bylo přijetí zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, který s účinností od 1. 1. 2004 jednak mimo rámec trestního řádu upravil podmínky pro výkon zajištění a správu zajištěného majetku, jednak nově upravil v trestním řádu definované instituty zajištění nároků poškozeného a zajištění výkonu trestu propadnutí majetku.

Novelou trestního řádu zákonem č. 253/2006 Sb. pak došlo k doplnění dosavadních zajišťovacích institutů o další, a to zajištění nemovité věci (§ 79d tr. řádu), zajištění jiné majetkové hodnoty (§ 79e tr. řádu) a zajištění náhradní hodnoty (§ 79f tr. řádu). Dále byla v důsledku potřeby implementace předpisů Evropské unie zavedena ustanovení o uznávání a výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo důkazního prostředku mezi členskými státy Evropské unie (§ 460a a následující tr. řádu). Zároveň bylo uvedenou novelou stanoveno, že výkon rozhodnutí ohledně majetku, zajištěného na nárok poškozeného, je možné vést jen se souhlasem orgánu, který o zajištění rozhodl, vyjma výkonu rozhodnutí k uspokojení pohledávek státu (§ 47 odst. 7 tr. řádu). Zákonem č. 45/2013 Sb. pak byla v souvislosti s přijetím zákona o obětech trestných činů prodloužena lhůta, ve které poškozený musí uplatnit požadavek na náhradu škody z majetku zajištěného na jeho nárok ze dvou měsíců na čtyři měsíce. Výjimka,

stanovící možnost vedení výkonu rozhodnutí k uspokojení pohledávek státu i bez souhlasu orgánu, který o zajištění rozhodl (§ 47 odst. 7 tr. řádu), stanovená výše uvedeným zákonem č. 253/2006 Sb., byla zrušena.

Kreativita zákonodárce a hledání ideálního nastavení právní úpravy zajišťování věcí se od posledně jmenované novely ještě prohloubily. K další velké novelizaci zajišťovacích institutů došlo zákonem č. 86/2015 Sb., který upravil jak zákon č. 279/2003 Sb., tak i znění trestního řádu. Uvedená právní úprava však byla funkčně i terminologicky nešťastná, zavedla do trestněprávních předpisů nové pojmy hmotná a nehmotná věc, a také nové formulace povinností a zákazů, které se týkají zajištěných věcí a osob, kterým byly tyto věci zajištěny. Dříve používaný pojem jiné majetkové hodnoty (§ 79e tr. řádu) se tedy stal nehmotnou věcí. Zůstal zachován odlišný právní režim věcí vydaných a odňatých (nově hmotných věcí) od právní úpravy zajištěných peněžních prostředků na účtu u banky, zaknihovaných cenných papírů, nemovitostí, nehmotných věcí a náhradní hodnoty, a to zejména v rozsahu práv osob, jimž byl majetek zajištěn a v určení orgánu, rozhodujícího o stížnosti proti zajištění. Zejména u hmotných věcí, typicky automobilů, které nebyly fyzicky vydány orgánům činným v trestním řízení a nejednalo se o náhradní hodnotu za výnos z trestné činnosti, se jediným způsobem jejich zajištění pro účely trestního řízení stal příkaz k odnětí (§ 79 odst. 1 tr. řádu), což v praxi působilo problémy. Za významnou je také třeba považovat skutečnost, že byla změněna definice osoby, které jsou zajišťovány nemovitosti, a to z vlastníka na osobu, které je majetek zajišťován. S ohledem na občanskoprávní úpravu vlastnictví nemovitosti, vázanou na zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí, to nutně vyvolávalo otázku po smyslu této změny. Upraveny byly i ostatní zajišťovací instituty a nově bylo zavedeno zajištění výkonu peněžitého trestu (§ 344a a násl. tr. řádu). Zákonem č. 150/2016 Sb. byl krátce poté pojem hmotné věci opět zrušen a zákon nadále užíval pojem věc důležitá pro trestní řízení.

Dalším zákonem č. 55/2017 Sb. došlo k asi nejvýznamnější změně současné právní úpravy zajištění věcí, a to v důsledku implementace směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii. Kompletně celá dosavadní právní úprava zajištění věcí důležitých pro trestní řízení podle § 78 až § 79g trestního řádu byla zrušena a formulována nově, včetně významných změn, týkajících se rozhodování o vrácení věci (§ 80 a násl. tr. řádu). Do trestního řádu také

byl zaveden nový institut výkonu zajištění zabrání části majetku podle § 358b tr. řádu.²⁸ S určitými drobnými změnami tato právní úprava platí dosud. Poslední novelizací procesních předpisů, týkajících se zajišťování věcí, se stal zákon č. 287/2018 Sb., který zejména zavedl definice pojmů nástroj a výnos trestné činnosti. Text této práce vychází ze znění platného a účinného dle této poslední novelizace.

Z uvedeného přehledu je patrné, že vývoj právní úpravy zajištění věcí se ve světovém i českém měřítku vyvíjel poměrně široce a od zajištění věcí pomocí síly a nadvlády, přes situace, kdy nebylo možné některé věci zajistit vůbec, přes další období, kdy přesná úprava zajišťování věci neexistovala, a výkon takového opatření byl na libovůli státní moci, byla v moderní době, alespoň v rámci Evropy, uzákoněna právní úprava detailně popisující jak výkon zajištění, tak i práva dotčených osob. Z popsaného vývoje české právní úpravy po roce 1990 je patrné, že zákonodárce vyzkoušel několik možných variant právní úpravy zajišťování věcí a použil přitom různé pojmy a různá procesní opatření. Tento vývoj byl značně chaotický a v praxi působil významné problémy, neboť aplikace neustále se měnících právních předpisů, které navíc na některé situace nepamatují, podle zkušeností autora této práce mnohdy vedly k averzi orgánů činných v trestním řízení vůči aplikaci zajišťování věcí, zejména odčerpávání výnosů z trestné činnosti. V současné době zákonodárce dospěl k aktuálně platnému znění, které kopíruje evropské předpisy, a lze proto doufat, že i v případě, že se podaří zrealizovat dlouholetou snahu o rekodifikaci trestního práva procesního, zůstane současná právní úprava alespoň v základních rysech zachována. Ani tato právní úprava však není bez problémů a otevírá řadu sporných otázek, ke kterým se vyjádřím níže.

---

²⁸ Nekoncepčnost právní úpravy lze dokumentovat i tím, že do § 47 odst. 5 tr. řádu a § 79e odst. 6 tr. řádu bylo opětovně doplněno a vráceno, že souhlasu orgánu, který o zajištění rozhodl, není třeba, je-li výkon rozhodnutí prováděn nebo je-li se zajištěným majetkem v exekučním nebo insolvenčním řízení anebo ve veřejné dražbě nakládáno k uspokojení pohledávky státu. Zákonodárce se tak oklikou vrátil k úpravě, kterou po jejím zavedení v roce 2006 již jednou zrušil.

4. Ústavněprávní aspekty zajišťování věci a jejich souvislost s mezinárodním právem a právem EU

4.1 Ústavněprávní zakotvení zajišťování věci

Úprava zajišťování věci v českém právním řádu musí odpovídat ústavním pravidlům daným základními právními předpisy a samozřejmě je závislá i na mezinárodních závazcích České republiky. Jak bylo popsáno v předcházející kapitole, kodifikace a faktický výkon zajišťování se v čase vyvíjel, a po jeho podrobnější úpravě v národním právu se začala konkrétní pravidla objevovat i v rámci mezinárodních dohod.

Základním pramenem mezinárodních právních dokumentů z oblasti lidských práv je Všeobecná deklarace lidských práv, schválená Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. 12. 1948. Přestože není právně závazná, působí silou právního obyčeje a svým významem natolik, že na něj odkazují i následné mezinárodní úmluvy. V čl. 17 odst. 1 této deklarace je zakotveno právo vlastnit majetek a v odst. 2 zákaz svévolného zbavení soukromého majetku. Tento zcela základní požadavek je třeba vždy brát v úvahu při výkonu zajištění věci.

Na uvedenou deklaraci navazují další obdobné mezinárodněprávní dokumenty, zejména Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, schválená Radou Evropy dne 4. 11. 1950 a zejména její dodatkový protokol č. 1 z 20. 3. 1952. V čl. 1 tohoto dodatkového protokolu jsou stejná práva zopakována a je zpřesněna jejich definice. Každá fyzická a právnická osoba tak má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo svého majetku nemůže být zbaven s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Na uvedené mezinárodní dokumenty navazuje i česká ústavněprávní úprava, obsažená zejména v Listině základních práv a svobod ze dne 16. 12. 1992, která je na základě usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. součástí ústavního pořádku České republiky. V čl. 11 LZPS je tak zakotveno právo vlastnit majetek, které má pro všechny vlastníky stejný zákonný obsah a ochranu. Za podstatný pro právní úpravu týkající se zajišťování věcí, je třeba pokládat odst. 4 uvedeného článku, který stanoví, že vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu²⁹.

---

²⁹ Více viz Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kolektiv: Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2012, čl. 11.

Přestože zákonodárce toto ustanovení zřejmě zamýšlel tak, že je zakázáno vyvlastnění bez náhrady a omezením vlastnického práva bylo zřejmě myšleno trvalé omezení, např. formou zřízení věcného břemene, z dikce uvedeného ustanovení LZPS tento zamýšlený záměr zákonodárce neplyne. S ohledem na text uvedeného ustanovení lze stejně dobře dospět k závěru, že se týká jakéhokoliv nuceného omezení vlastnického práva, což by ve svém důsledku znamenalo, že pokud orgány činné v trestním řízení použijí trestněprávní instituty směřující k vydání, odnětí či jinému zajištění konkrétního majetku určité osoby, budou povinny poskytnout za toto nucené omezení vlastnického práva náhradu. Fakticky by pak nebylo možné zajišťovat věci důležité pro trestní řízení bez toho, aby státní orgány za toto nucené omezení vlastníka hradily finanční náhradu. Ta by s ohledem na zásady práva a spravedlnosti zřejmě měla odpovídat tržnímu nájmu obdobné věci. Domnívám se, že přestože v Listině základních práv a svobod není okolnost nuceného omezení vlastnického práva konkretizována jako trvalá, je třeba za použití teleologického výkladu k tomuto závěru dospět, neboť opačný výklad by byl absurdní. Rovněž uložení majetkových trestů či ochranných opatření majetkové povahy by totiž s ohledem na citovanou dikci čl. 11 odst. 4 LZPS bylo možné pouze za náhradu, a potom by zjevně ztrácel smysl samotný institut ukládání majetkových trestů či ochranných opatření. Uvedený problém lze však vyřešit výkladem tak, že na základě zákona jsou tyto majetkové sankce stanoveny a ukládány, a tentýž zákon je označuje za trest, přičemž nestanoví pravidla pro poskytování náhrady vlastníkově věci.³⁰ S ohledem na vyšší právní sílu ústavních předpisů a výslovné znění citovaného článku LZPS však takový výklad není jednoznačně přesvědčivý. Právní úpravu tak nelze považovat za ideální, a při případném jednání o změnách Listiny základních práv a svobod by měla být řešena i tato otázka.

S ústavností celého procesu zajišťování a ochranou lidských práv souvisí i základní zásady trestního řízení, které jsou výslovně upraveny v trestním řádu, v daném kontextu zejména zásady rychlosti řízení a přiměřenosti. Tyto zásady trestního řízení reagují právě na Listinou základních práv a svobod zakotvené ústavní právo na majetek upravené v čl. 11 odst. 1 a v návaznosti na důsledky omezení vlastnického práva zajištěním věci též na ústavní právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost dle čl. 26 odst. 1. Z § 2 odst. 4 tr. řádu vyplývá, že trestní věci se musí projednávat urychleně bez zbytečných průtahů, přičemž

---

³⁰ K této otázce lze doporučit i argumentaci K. Šimáčkové k čl. 11 in Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kolektiv: Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2012, kde autorka uvádí, že „i v demokratickém právním státě je ultima ratio připuštěna možnost zbavení vlastnictví bez náhrady jako trest (pokuta, peněžitý trest, propadnutí majetku, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty). Trest zabavení či propadnutí majetku, případně opatření spočívající v jeho zajištění však nesmí být nepřiměřený.“

s největším urychlením se projednávají zejména vazební věci a věci, ve kterých byl zajištěn majetek, je-li to zapotřebí vzhledem k hodnotě a povaze zajištěného majetku. Legitimita zajištění věci a obecně majetku určité osoby tak je dána jen tehdy, pokud řízení netrpí průtahy a je vedeno dostatečně rychle.³¹ Zde je třeba poukázat i na doktrínu Ústavního soudu o zeslabování vazebních důvodů v čase,³² který již konstantně vyžaduje pro prodloužení dalšího trvání vazby silnější důvody, než při samotném uvalení vazby, a to právě s odkazem na ústavní požadavek rychlosti řádně vedeného vyšetřování. Tento argument je však třeba použít i ohledně zajištění věci, o čemž svědčí i samotné znění citovaného ustanovení trestního řádu.³³ Zákonné omezení tohoto požadavku na nejvyšší urychlení trestního řízení, v němž došlo k zajištění majetku, na případy, kdy to vyžaduje hodnota a povaha zajištěných věcí se nejeví zcela ústavně konformní, neboť k zásahu do základních práv dochází při zajištění věci vždy, bez ohledu na konkrétní hodnotu dané věci. Uvedené nicméně neznamená nemožnost déletrvajícího zajištění věci či majetku, pokud řízení nevykazuje průtahy na straně státních orgánů, je složité a zásah do práv vlastníka věci je nízké intenzity³⁴.

Kromě rychlosti je zde též požadavek přiměřenosti postupu orgánů činných v trestním řízení, vyjádřený ve stejném ustanovení trestního řádu tím, že se trestní věci mají projednávat s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení (včetně zajištění věci) lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.

Judikaturou Ústavního soudu byly formulovány předpoklady proporcionality zásahů do základních práv v tom smyslu, že je třeba pro legitimní omezení vlastnického práva ve prospěch veřejného zájmu přihlížet k hodnotě zajištěného majetku a délce trvání zajištění.³⁵ Je tedy povinností státu zajistit, aby nenastal zřejmý nepoměr mezi závažností prověřované trestné

---

³¹ Nález Ústavního soudu z 13. 8. 2015 sp. zn. III. ÚS 3647/14, nebo též Nález Ústavního soudu z 30. 1. 2008 sp. zn. II. ÚS 642/07.

³² Srovnej Nález Ústavního soudu z 11. 12. 2013 sp. zn. I. ÚS 2208/13 v tzv. kauze Rath a řadu pozdějších rozhodnutí, na zde uvedenou argumentaci navazujících.

³³ Obdobně v článku Coufalová, B.: Legitimita zajištění věcí důležitých pro trestní řízení s ohledem na plynutí času, in: Trestní právo č. 4/2018, str. 2 a násl. Z judikatury lze odkázat na závěry Nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015 sp. zn. II. ÚS 3662/14.

³⁴ Takto argumentuje Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí č. 19782/13 – INVEST KAPA, a.s. proti České republice, v němž odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost na více než třináct let trvající zajištění akcií stěžovatelky.

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. I. ÚS 3511/14.

činnosti a rozsahem zajištění, například ve vztahu k možnostem podnikatele dále vykonávat činnost³⁶, či ve vztahu k zajištění základních životních potřeb osoby, již byl majetek zajištěn a případně osob na ní výživou odkázaných. Tyto požadavky na zajištění pouze přiměřeného rozsahu majetku se přitom odrážejí i přímo v textu zákona u jednotlivých zajišťovacích institutů (např. § 47 odst. 1 tr. řádu, § 79g odst. 1 tr. řádu, § 344a odst. 1 tr. řádu, či vyloučení možnosti zajištění některých věcí v § 3 a § 4 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů).

4.2 Evropské předpisy, týkající se zajišťování věcí

Otázkou zajišťování věcí se zabývá i právo Evropské unie, které postupným vývojem dospělo až k vydání Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosu z trestné činnosti v Evropské unii, která obsahuje i shora uváděnou definici zajištění majetku. Již před vydáním této Směrnice však unijními orgány byly přijaty i jiné sjednocující akty, zejména:

- Společná akce 98/699/SVV ze dne 3. 12. 1998 přijatá Radou, upravující obecně zjednodušení komunikace mezi orgány činnými v trestním řízení z různých členských států.

- Rámcové rozhodnutí Rady 2001/500/SVV ze dne 26. 6. 2001 o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní, ze kterého vyplynula povinnost členských států zajistit v právním řádu možnost propadnutí výnosu z trestné činnosti a náhradní hodnoty za výnos z trestné činnosti, a dále byly stanoveny minimální trestní sazby za některé delikty spojené s praním peněz.

- Rámcové rozhodnutí Rady 2003/577/SVV ze dne 22. 7. 2003 o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii, které zavedlo mezi členské státy EU jednotný formát přeshraničních žádostí o zajištění majetku, který je výnosem z trestného činu, celkově nebo částečně hodnotě takového výnosu odpovídá, nebo je nástrojem trestného činu

---

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2485/13.

nebo předmětem takového trestného činu, případně důkazním prostředkem, předmětem, listinou nebo údajem, které mohou být předloženy v trestním řízení o trestném činu.³⁷

- Rámcové rozhodnutí Rady 2005/212/SVV ze dne 24. 2. 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti, které stanoví povinnost členských států přijmout nezbytná opatření, která umožní uložit úplnou nebo částečnou konfiskaci nástrojů trestných činů a výnosů z trestných činů (tedy zřejmě i možnost majetek předběžně zajistit), a to včetně majetku neúměrnému legálnímu příjmu odsouzené osoby, pokud dle přesvědčení soudu pochází z trestné činnosti a majetku získaného nejbližšími příbuznými odsouzené osoby a majetku převedeného na právnickou osobu, ve které vykonává odsouzená osoba, sama anebo ve spojení se svými nejbližšími příbuznými, rozhodující vliv.

- Rámcové rozhodnutí Rady 2006/783/SVV ze dne 6. 10. 2006 o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazu ke konfiskaci, které mimo sjednocení formátu a úpravy konfiskačního příkazu³⁸ stanoví též povinnost, aby příslušný orgán vykonávajícího státu přijal na dobu trvání odkladu výkonu příkazu veškerá opatření, jež by přijal u podobného vnitrostátního případu, aby zamezil možnost, že majetek již nebude k dispozici pro výkon příkazu ke konfiskaci.

Tato výše popsaná právní úprava Evropské unie vesměs rozšiřuje a zpřesňuje úpravu přijatou v Úmluvě o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, sjednané členskými státy Rady Evropy dne 8. 11. 1990 ve Štrasburku³⁹, ze které vyplývá povinnost signatářských států přijmout legislativní a jiná opatření, která se ukážou jako nezbytná pro zjištění a vyhledání majetku podléhajícího konfiskaci jako prostředku trestného činu, výnosu z trestného činu, nebo majetku, jehož hodnota odpovídá těmto výnosům. Za výnos jsou označeny všechny ekonomické výhody pocházející z trestných činů. Smluvní strany se dále zavázaly zpřístupnit příslušným orgánům pro tyto účely bankovní, finanční a obchodní záznamy a umožnit jim i použití speciální vyšetřovací techniky usnadňující identifikaci a hledání výnosů z trestné činnosti. Při použití úmluvě odpovídající žádosti, zasílané v rámci přímého styku bez nutnosti další legalizace, byla dále stanovena povinnost ostatních

---

³⁷ Uvedené je v současném českém právním řádu transponováno v hlavě třetí, části páté zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

³⁸ Uvedené je v současném českém právním řádu transponováno v hlavě sedmé zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

³⁹ Ve sbírce zákonů vyhlášena pod č. 33/1997 Sb. s účinností od 1. 3. 1997.

signatářských států přijmout v rámci svých právních předpisů prozatímní opatření, jako je zajištění či zabavení majetku, aby se předešlo všem obchodům s takovým majetkem, a též povinnost provést konfiskaci.⁴⁰

Zčásti také navazuje na mezinárodní smlouvy přijímané v dílčích oblastech trestního práva na půdě OSN, zejména na Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. 12. 1988 a Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu ze dne 12. 12. 2000⁴¹.

Ve shora označené Směrnici 2014/42/EU, účinné v plném znění v celé Evropské unii vyjma Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Irské republiky a Dánského království (které si vyjednaly omezení závaznosti Směrnice), jsou stanovena minimální pravidla, která mají být uplatňována při zajištění majetku za účelem případné pozdější konfiskace a pro konfiskaci majetku v trestních věcech. Směrnice ukládá členským státům přijetí nezbytných opatření, která umožní úplnou nebo částečnou konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti, náhradní hodnoty za ně, a také rozšířenou konfiskaci neúměrného majetku odsouzené osoby a konfiskaci majetku třetích osob⁴². Konkrétní pravidla týkající se zajišťování jsou stanovena zejména v čl. 7, který ukládá členským státům přijmout nezbytná opatření umožňující zajištění majetku za účelem případné konfiskace s přihlédnutím k nutným opatřením na ochranu majetku v nezbytných naléhavých případech. Zajištění se může týkat i majetku třetí osoby. Článek 8 uvedené Směrnice stanoví povinnosti členských států přijmout nezbytná opatření k zajištění práv osob dotčených opatřeními k zajištění na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, zejména právo na to, aby dotčené osobě byly co nejdříve po výkonu zajištění alespoň stručně sděleny důvody takového postupu (pokud by hrozilo zmaření vyšetřování, je možné sdělení příkazu k zajištění odložit). Dále je zde stanovena povinnost zajistit, že platnost příkazu k zajištění může trvat jen nezbytně nutnou dobu a tento příkaz musí být přezkoumatelný soudem a též povinnost zajištěný majetek, který nebyl zkonfiskován, neprodleně uvolnit, pokud nedošlo k odsouzení. V bodě č. 7 uvedeného článku je také zakotvena povinnost poučit osoby dotčené příkazem ke konfiskaci o právu na přístup k obhájci v celém řízení o konfiskaci majetku. Dále je zde stanovena povinnost členských států přijmout opatření, aby konfiskace nebránila obětem trestné činnosti uplatňovat nárok na náhradu škody.

---

⁴⁰ Viz článek 11 a článek 12 uvedené Úmluvy.

⁴¹ Více viz Púry, F.: Poznámky k právní úpravě opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, in. Trestněprávní revue č. 3/2004, str. 74 a násl.

⁴² Blíže srovnej články 4, 5 a 6 uvedené směrnice.

V neposlední řadě jsou v této Směrnici také upraveny obecné požadavky na správu zajištěného majetku, a to tak, aby byla řádná, a dále je stanoveno, že členské státy zváží přijetí opatření, umožňujících konfiskovaný majetek využít ve veřejném zájmu nebo pro sociální účely. Jde tedy o ještě širší možnost použití konfiskovaného majetku, než je zakotveno v českém právním řádu v zákonu č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů.⁴³

Jak bylo uvedeno výše, zmiňovaná Směrnice 2014/42/EU se výslovně vztahuje pouze na zajištění majetku za účelem pozdější konfiskace, nikoliv tedy na zajišťování věcí pro jiné účely, typicky náhradu škody, či důkazní účely.

Další směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. 10. 2012 se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu. Zároveň se jí nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV a v čl. 15 se upravuje právo na vrácení majetku, pokud není nezbytný pro potřeby trestního řízení a tedy i povinnost členských států zajistit, aby majetek zajištěný v rámci trestního řízení, který lze vrátit, byl na základě rozhodnutí příslušného orgánu obětem neprodleně vrácen zpět.

Zapomenuto nesmí být již schválené Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1805 ze dne 14. 11. 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci, které zakotvuje povinnost členských států vykonat příkazy k zajištění a příkazy ke konfiskaci, vydané v jiném členském státu. Příkaz k zajištění je nařízením definován jako rozhodnutí vydané nebo potvrzené vydávajícím orgánem, jehož cílem je zabránit zničení, pozměnění, přesunu či převodu majetku nebo dalšímu nakládání s ním před jeho konfiskací. Příkaz ke konfiskaci je definován jako pravomocný trest nebo opatření uložené soudem, které navazuje na řízení v souvislosti s trestným činem a které vede k trvalému odnětí majetku fyzické nebo právnické osoby. Oproti současně platné Směrnici 2014/42/EU bude možné zajistit a následně konfiskovat majetek třetích osob, tedy nejen pachatelů trestné činnosti, pokud bude rozhodnutím příslušného orgánu rozhodnuto o tom, že jde o majetek pocházející z trestné

---

⁴³ Srovnej znění článku 10 Směrnice s § 2 odst. 2, § 6 odst. 3 a § 12 zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů, které umožňují poskytnutí peněžních prostředků pouze poškozeným, osobám jimi vyživovaným, pokud jde o trestný čin zanedbání povinné výživy, Probační a mediační službě na pomoc obětem trestných činů, a dále ponechání nezpeněžených konfiskovaných věcí v majetku státu, pokud věc bude pro zabezpečení výkonu své působnosti používat organizační složka státu, a nebo půjde o památku, či věc archivní hodnoty.

činnosti. Další změnou je stanovení možnosti rozhodnout o konfiskaci (a tedy i o předchozím zajištění), nezaložené na rozsudku trestního soudu, což má řešit případy, kdy trestní řízení není ze zákonného důvodu možné dokončit meritorně (např. úmrtí vyšetřované osoby, imunita, promlčení, případy, kdy pachatele trestného činu nelze identifikovat, nebo případy, kdy trestní soud může zkonfiskovat majetek bez rozsudku, pokud rozhodl, že tento majetek je výnosem z trestné činnosti). Nadále už také nebude členským státům poskytnuta diskreční pravomoc odmítnout uznání v případech rozšířené konfiskace a omezení či suspendování uznání a výkonu příkazů bude na vydávajícím státu. Uvedené příkazy budou realizovány na předepsaných formulářích s osvědčením vydávajícího orgánu a budou stanoveny krátké lhůty pro realizaci vydaných příkazů⁴⁴. Jako obecně závazný a přímo aplikovatelný právní předpis bude nařízení pro sjednocení praxe nepochybně přínosem, bohužel však bez splnění dalších podmínek není aplikovatelné na všechna trestní řízení, neboť podmínkou použití bude oboustranná trestnost jednání a bez ověření oboustranné trestnosti je ve vydávajícím státě podmínkou hrozba trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby v délce nejméně tří let a naplnění alespoň jedné z vyjmenovaných skutkových podstat trestných činů. Tento výčet však není příliš bohatý a schází v něm například i prosté krádeže a zpronevěry. Nařízení má vstoupit v účinnost dne 19. 12. 2020.⁴⁵

4.3 Omezení pro zajištění věci daná mezinárodním právem a dalšími zákony

Zajištění věci s výjimkami, týkajícími se části lidského těla popsanými ve druhé kapitole této práce, je možné ohledně všech věcí a práv, které mohou být předmětem výkonu vlastnického práva. Faktickou výjimku tvoří snad jen majetek státu a jeho organizačních složek, protože není myslitelné, aby stát prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení zajišťoval svůj vlastní majetek. Výslovně vyloučeno to sice není, takové opatření by však zjevně odporovalo účelu institutu zajištění věci a popíralo schopnost státu spravovat svůj majetek. Uvedené samozřejmě neplatí ve vztahu k zajištění věci pro důkazní účely ve smyslu vyžádání věci k určité expertize, případně důkazu; zajištění např. výnosu z trestné činnosti na majetku státu, pokud by na stát přešel, by však bylo zjevně nadbytečné.

---

⁴⁴ Viz Důvodovou zprávu k předmětnému Nařízení, zejména bod 1., elektronicky dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0819>.

⁴⁵ Elektronicky dostupné na [tps://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1805&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1805&from=EN).

Za zákonem stanovené a z mezinárodních závazků České republiky vyplývající je naopak třeba považovat vyloučení zajištění věci s odkazem na § 10 tr. řádu. Toto ustanovení stanoví, že z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, vedeného podle trestního řádu, jsou vyňaty osoby požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodní smlouvy. Vynětí z pravomoci nepochybně znamená i vyloučení použití institutu zajištění u věcí ve vlastnictví těchto osob v rámci řízení, které obecně není možné vést. Uvedené ustanovení sice hovoří pouze o vyloučení osob požívajících tuto výsadu, předmětné pravidlo je však nepochybně třeba vztáhnout i na majetek v jejich vlastnictví. Vlastnické právo se totiž v daném případě váže přímo k osobě, která je z pravomoci českých orgánů činných v trestním řízení vyňata. Pojem osoby, používaný v daném kontextu, zahrnuje jak fyzické osoby, například diplomaty cizích států, či prezidenta republiky, tak také cizí státy a mezinárodní organizace jako takové, pokud jde o majetek diplomatické mise.

Konkrétně se jedná o osoby podléhající režimu Úmluvy o výsadách a imunitách OSN schválené Valným shromážděním OSN dne 13. 2. 1946,⁴⁶ Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích, výsadách a imunitách ze dne 18. 4. 1961,⁴⁷ Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích ze dne 12. 2. 1969⁴⁸ a na ně navazujících, a právní režim takto postavených osob opakujících, mezinárodněprávních norem⁴⁹, a dále také na osoby, u kterých je vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení dáno Ústavou České republiky. Na mezinárodní závazky v tomto směru také přímo odkazuje zákon č. 125/1992 Sb., o zřízení Sekretariátu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a o výsadách a imunitách tohoto sekretariátu a dalších institucí Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, upravující postavení diplomatů v sekretariátu uvedené organizace v Praze.

---

⁴⁶ Vyhlášena pod č. 52/1956 Sb., ve vztahu k zajištění věci srovnej zejména čl. 11 písm. a), b), které stanoví imunitu vůči zatčení nebo vazbě a vůči zabavení osobních zavazadel a také nedotknutelnost veškerých listin a dokumentů.

⁴⁷ Vyhlášeno pod č. 157/1964 Sb., ve vztahu k zajištění věci srovnej zejména čl. 22, bod 3., který stanoví, že místnosti mise, jejich zařízení a jiný majetek v nich, i dopravní prostředky mise, nemohou být předmětem prohlídky, rekvizice, zabavení nebo exekuce.

⁴⁸ Vyhlášeno pod č. 32/1969 Sb.

⁴⁹ Např. Úmluva o výsadách a imunitách mezinárodních odborných organizací, vyhlášená pod č. 21/1968 Sb., Dohoda o výsadách a imunitách Mezinárodní agentury pro atomovou energii, vyhlášená pod č. 192/1968 Sb., Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců, vyhlášená pod č. 131/1978 Sb., Úmluva o zvláštních misích, vyhlášená pod č. 40/1987 Sb., či Všeobecná dohoda o výsadách a imunitách Rady Evropy, vyhlášená pod č. 179/1995 Sb.

Ústava České republiky také upravuje vynětí osob z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, a to v čl. 27 odst. 1, jímž stanoví, že poslance ani senátora nelze postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech a za zde učiněné projevy je nelze trestně stíhat. Bez souhlasu příslušné komory Parlamentu ČR je není možné trestně stíhat ani za jinou trestnou činnost. Zadržen je lze, jen byli-li dopadeni při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi komory, jejímž je zadržený členem; nedá-li předseda komory do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný orgán povinen ho propustit.⁵⁰ Dále v čl. 65 odst. 1 Ústava stanoví, že prezidenta republiky nelze po dobu výkonu jeho funkce zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přestupek nebo jiný správní delikt.

Fakticky shora uvedené výluky znamenají, že orgány činné v trestním řízení nemohou přistoupit k zajišťovacím úkonům, pokud ví, že věci, které chtějí zajistit, jsou v majetku či držení osob, kterým svědčí zákonná či mezinárodněprávní imunita a jsou proto vyňaty z jejich pravomoci. Vždy však musí zkoumat právní status dané osoby a její poměr k věci. Musí totiž být rozlišováno, zda jde o absolutní vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, jako je tomu například u prezidenta republiky, kterého není možné trestně stíhat za jakýkoliv trestný čin, u diplomatů či vysokých úředníků mezinárodních institucí, u zastupitelských úřadů, nebo u poslanců a senátorů v případě verbálních deliktů, učiněných v rámci výkonu mandátu v Parlamentu ČR, kdy proti těmto osobám vůbec není možné vést trestní řízení, a tedy používat instituty trestního práva včetně zajištění věcí, nebo zda je trestní stíhání pouze vázáno na splnění dalších podmínek, např. souhlasu příslušné komory Parlamentu ČR u jiných trestných činů poslanců a senátorů a zajištění věcí tedy obecně možné je a zejména ve fázi prověřování nic nebrání jejich uplatnění. Pokud však dojde k vyloučení trestní odpovědnosti těchto osob, musí být veškerá zajišťovací opatření neprodleně zrušena, věci vráceny a v dalším průběhu řízení až do odpadnutí zákonných překážek není možné tyto instituty využít. V tomto druhém případě se režim takového potenciálního vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení blíží svými následky situaci, kdy je dodatečně zjištěno, že trestní stíhání je nepřipustné (§ 11 tr. řádu).

Z uvedeného vyplývá jednoznačná povinnost státních orgánů před případným rozhodnutím o zajištění věcí v rámci možností daného případu, podle dostupných informací

---

⁵⁰ Více viz Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Syllová, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2016, str. 302-344.

a principu předvídatelnosti ověřit, že osoba, které mají být věci zajištěny, není takto vyloučenou osobou, respektive k zajištění nepřístupit, pokud mají pochybnost o statusu dotčené osoby, a tedy o přípustnosti vedení trestního řízení. Zkoumat musí i právní poměr osoby požívající výsady vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení a dané konkrétní věci, kdy je třeba odlišit např. soukromý majetek prezidenta republiky a majetek, který v rámci výkonu funkce užívá, avšak spravuje jej některá organizační složka státu. Takový majetek by příslušná složka státu například pro důkazní zkoumání vydat zajisté měla. Vyloučeno samozřejmě není ani dobrovolné vydání věcí se souhlasem dotčené osoby, což v některých případech představuje jedinou možnost provedení důkazu.

Z § 10 odst. 2 tr. řádu dále vyplývá, že vznikne-li pochybnost o tom, zda, nebo do jaké míry, je někdo vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle tohoto zákona, rozhodne o tom na návrh dotčené osoby, státního zástupce nebo soudu Nejvyšší soud.

5. Právní úprava zajištění věci v trestním řízení v České republice

Zajištění věci je v našem platném právu upraveno zejména v trestním řádu, tedy v zákonu č. 141/1961 Sb., a v určitých dílčích oblastech i v zákonu č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, v zákonu č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a některé odchylky od obvyklého procesního postupu stanoví i další vedlejší trestněprávní předpisy. Právo jako komplexní vědní disciplínu je však třeba posuzovat v celém souhrnu všech norem, a proto je namístě zohledňovat nejen zmíněné konkrétní normy, ale i další obecné i speciální právní předpisy. Zajištění věci je proto z hlediska platné a účinné právní úpravy třeba řešit s přihlédnutím k ústavním a mezinárodním pravidlům, trestnímu právu hmotnému, a rovněž je třeba zohlednit i civilní, zejména občanské právo. Nejde totiž jen o úpravu postupu při odnímání a zajišťování věcí, ale též o zajištění respektování ostatních právních povinností státních orgánů, o zajištění práv osob dotčených zajištěním věci a o minimalizaci zásahu státu do soukromých práv. Při realizaci zajištění je třeba sledovat i účel zajištění a v každém jednotlivém případě posuzovat, zda zajištění je důvodné a sleduje cíl, který povede k zákonnému uplatnění státní moci. Orgán rozhodující o zajištění věci by tak měl vždy mít promyšleno, jakým způsobem se zajištěnou věcí naloží, a proč ji vlastně zajišťuje.

Platná právní úprava umožňuje zajištění konkrétních věcí či práv, ale také obecné zajištění majetku, které bude následně vykonáváno s tím, že až po vydání rozhodnutí bude vyhodnoceno, jakého majetku se zajištění přesně týká a dojde k jeho soupisu. V některých případech je umožněno rozhodnout o zajištění věci či majetku až po zahájení trestního stíhání konkrétní osoby, v jiných případech, zejména u zajišťování důkazů a také výnosů a nástrojů trestné činnosti, či jejich náhradní hodnoty, postačí zahájení trestního řízení. Aktuální znění právních předpisů nicméně není zcela konzistentní a některá zákonná ustanovení odkazují obecně na zajištění věcí, jiná požadují jejich přesné určení. Zajištění je rozděleno do několika samostatných institutů trestního práva se zohledněním funkce, kterou má to které uplatnění zajištění plnit, a také postupu, který má umožnit tohoto cíle dosáhnout.

Potřeba následné změny důvodů již realizovaného zajištění se samozřejmě v praxi poměrně často objevuje, současná právní úprava však tuto záležitost neřeší příliš šťastně. Pokud již je určitý majetek zajištěn, musí příslušný orgán činný v trestním řízení, který chce důvod zajištění změnit, svůj postup upravit podle toho, jaký důvod zajištění je již použit.

V případě, že došlo k zajištění věci důležité pro trestní řízení ve smyslu § 77b tr. řádu, tedy věci, která může sloužit pro důkazní účely, případně nástroje či výnosu trestné činnosti, nebo náhradní hodnoty za takový nástroj či výnos, lze podle § 77b odst. 3 věta druhá tr. řádu usnesením důvod zajištění změnit. Proti usnesení je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek. Fakticky to znamená, že pokud dojde k dobrovolnému vydání či k odnětí věci, ať už na základě příkazu příslušného orgánu, nebo například v rámci prováděné prohlídky, a dodatečně je zjištěno, že zajištěná věc není způsobilá být důkazem, a není ani nástrojem či výnosem z trestné činnosti (náhradní hodnotou za ně), tedy není uvažováno o jejím propadnutí či zabrání, může orgán, který v dané fázi vede řízení za splnění dalších podmínek rozhodnout o tom, že věc tzv. „přezajistí“ k jinému účelu, typicky pro nárok poškozeného. Zákonodárce zde nijak neomezuje příslušné orgány ve výběru nového typu zajišťovacího institutu, stanoví pouze, že o změně důvodů zajištění není třeba rozhodovat tehdy, pokud jsou u věci zajištěné pro důkazní účely splněny podmínky jejího propadnutí či zabrání. V opačném případě, tedy u věci zajištěné pouze jako nástroj či výnos trestné činnosti, nebo náhradní hodnota za ně, by zřejmě správně o změně důvodů zajištění na funkci důkazní být rozhodováno mělo. Už původní postup orgánů činných v trestním řízení je v takovém případě formalizován a vyžaduje vydání usnesení o zajištění, proto i tato změna vyžaduje vydání rozhodnutí ve formě usnesení. Otázkou zůstává, proč by k uvedené změně orgány činné přistupovaly a neponechaly takovou důkazně zajímavou zajištěnou věc jako součást spisu v režimu zajištění pro účely pozdějšího propadnutí či zabrání. I tak s ní mohou důkaz v hlavním líčení provést. Toto elegantní a v praxi používané řešení ovšem zákonodárce nepreferuje, když ve stejném § 77b odst. 3 tr. řádu zároveň stanoví, že zajištění věci pro důkazní účely má přednost před jinými druhy zajištění.

U jiných druhů zajišťovacích institutů však zákonodárce výslovnou právní úpravu nestanovil. Za nespornou chybu současné zákonné úpravy proto lze považovat jednosměrnost shora popsaného postupu změny důvodů zajištění. S ohledem na systematické zařazení možnosti změny druhu zajištění do textu třetího odstavce § 77b tr. řádu, uvozeného v trestním řádu v hlavě čtvrté jako pododdíl Společné ustanovení v rámci oddílu čtvrtého Zajištění věci důležitých pro trestní řízení, je zřejmé, že se toto ustanovení vztahuje výhradně k úpravě zajištění věci důležitých pro trestní řízení⁵¹. Jen stěží si totiž lze představit, že kupříkladu při uvažované změně důvodů zajištění ze zajištění na nárok poškozeného, o kterém bylo rozhodnuto usnesením podle § 47 odst. 1, 2 tr. řádu, na zajištění výkonu peněžitého trestu,

---

⁵¹ Opačný názor zastává Vítková, P.: Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu. Wolters Kluwer. Praha 2019, str. 105-110.

k němuž dojde vydáním usnesení podle § 344a odst. 1 tr. řádu, tedy při aplikaci dvou zcela odlišných a samostatně upravených trestněprávních institutů, bude vydáváno rozhodnutí podle § 77b odst. 3 věta druhá tr. řádu, tedy rozhodnutí podle zcela nesouvisejícího ustanovení. Správný postup v popsaném případě, který se ostatně uplatňuje i v praxi⁵², zahrnuje vydání usnesení obsahující dva samostatné výroky, kdy prvním je zrušeno zajištění nároku poškozeného (například z důvodu zjištění, že tento nárok neexistuje, nebo není vymahatelný) a druhým je nově rozhodováno o zajištění výkonu peněžitého trestu. Musí být přitom splněny i všechny další zákonné podmínky pro takový postup. S ohledem na absenci odkladného účinku stížnosti proti zajištění věci, což je princip shodný pro všechny druhy zajištění, nehrozí, že by orgány činné v trestním řízení v konkrétním případě o zajištěnou věc z důvodu změny důvodů zajištění přišly.

Uvedená právní úprava, umožňující změnu důvodů zajištění věci při zajištění věci důležitých pro trestní řízení, je logickým vyústěním situace, kdy pouze zajištění z tohoto důvodu je možné užít již ve fázi prověřování, tedy před zahájením trestního stíhání. Následně, i s ohledem na zákonné vymezení účelu trestu, kdy při ukládání trestu má být přihlíženo mimo jiné i k právům poškozených osob (§ 38 odst. 3 tr. zákoníku), musí orgán činný v trestním řízení podle situace daného trestního řízení zvažovat, zda bude navrhováno propadnutí či zabránění věci, uložení peněžitého trestu, či zda by měla zajištěná věc posloužit k uspokojení nároku poškozeného. Nárok poškozeného by měl být vždy preferován, je ovšem nezbytné zohledňovat i splnění dalších podmínek pro tento postup tak, aby nedošlo ke zmaření zajištění. Proto zřejmě zákonodárce zvolil popsanou právní úpravu umožňující změnu důvodu zajištění v těchto případech.

Proč je však úprava zajišťovacích institutů zcela roztržštěná, a není obdobně jednoduše upravena i možnost změny důvodů zajištění též pro jiné případy, je otázkou. Praxe by zjednodušení jistě přivítala, neboť situace, kdy v konkrétním řízení odpadne možnost uspokojit pohledávku poškozeného (např. proto, že je rozhodnuto o pachatelově úpadku), či se změní poměry pachatele rozhodné pro případné ukládání peněžitého trestu, se poměrně často stávají.

---

⁵² Zde je hovořeno o praxi v obvodu Krajského soudu v Ústí nad Labem, kde působí autor této práce. Publikovaným rozhodnutím tato otázka řešena nebyla. Rovněž se k ní nevyjadřuje ani aktualizovaný komentář k trestnímu řádu – viz Drašík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 5. k § 77b.

5.1 Zajištění nároku poškozeného

V rámci trestního řádu prvně uvedený institut zajištění, tedy zajištění nároku poškozeného, umožňuje orgánům činným v trestním řízení realizovat reparační funkci zajišťování věcí a zajistit tak poškozenému možnost domoci se náhrady škody, nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení, nebo i věcí neprávem zadržovaných pachatelem konkrétní trestné činnosti. Obvinění pachatele z jiného, se škodou nesouvisejícího, trestného činu osoby nepostačí, neboť by nebyla naplněna podmínka zákona, spočívající v tom, že obviněný způsobil poškozenému škodu, nemajetkovou újmu, či na jeho úkor získal bezdůvodné obohacení „takovým“, tedy právě stíhaným, trestným činem.

Zajištění nároku poškozeného je upraveno v § 47 až § 49 tr. řádu. Základní definice tohoto institutu v § 47 odst. 1 tr. řádu stanoví, že byla-li poškozenému způsobena trestným činem škoda, nebo nemajetková újma, nebo získal-li obviněný trestným činem na úkor poškozeného bezdůvodné obohacení, lze nárok až do pravděpodobné výše škody nebo nemajetkové újmy, nebo až do pravděpodobného rozsahu bezdůvodného obohacení, zajistit na majetku obviněného. Základní podmínkou zde tedy je vznik škody, nemajetkové újmy, či bezdůvodného obohacení na majetku jiné osoby než pachatele a dále zjištění majetku obviněného, který je možné zajistit. Aplikace tohoto typu zajištění tak není možná u trestných činů, u kterých z podstaty věci nepřichází v úvahu vznik škody, nemajetkové újmy, anebo bezdůvodného obohacení (např. některé trestné činy proti České republice v hlavě IX trestního zákoníku). U většiny trestných činů však přinejmenším možnost vzniku nemajetkové újmy s ohledem na její široké vymezení v § 2971 obč. zákoníku⁵³ v úvahu přichází. Není totiž rozhodné, zda je škoda pojmovým znakem toho kterého trestného činu, ale zda k jejímu vzniku, nebo vzniku nemajetkové újmy či bezdůvodného obohacení, skutečně došlo. Dále není možné institut zajištění nároku poškozeného aplikovat v případech, kdy při spáchání konkrétního skutku, který je trestným činem, škoda fakticky nevznikla. To vylučuje užití tohoto institutu například v případech, kdy je trestný čin kvalifikován jako spáchaný ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, nebo přípravy podle § 20 odst. 1 tr. zákoníku, není-li tedy možné

---

⁵³ Více viz Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kolektiv: Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. (§ 2521- § 3081). Wolters Kluwer. Praha 2014, bod 1. k § 2971, kde je pojem osoby, která utrpěla nemajetkovou újmu, vysvětlován tak, že „Náhrada nemajetkové újmy může být přiznána každému, koho následek způsobený jinému postihuje natolik osobně, že v tom spatřuje takový zásah, který zákon označuje za osobní neštěstí.“ Zároveň je zde však odkazováno i na možnost právnické osoby žádat nemajetkovou újmu, byť s ní pojem osobního neštěstí příliš nekonvenuje, a to z důvodu, že to zákonodárce např. v případech nekalé soutěže výslovně připouští. V rámci trestního řízení se nicméně musí jednat o újmu způsobenou trestným činem.

v konkrétním případě dovodit, že už pokusem či přípravou trestného činu mohla poškozenému vzniknout škoda, případně nemajetková újma.

K využití tohoto typu zajištění je možné přistoupit až po vydání usnesení o zahájení trestního stíhání konkrétní osoby, přičemž není rozhodné, zda jde o trestní stíhání právnické, či fyzické osoby. S ohledem na skutečnost, že stížnost proti zahájení trestního stíhání nemá odkladný účinek,⁵⁴ mělo by podle mého názoru zajištění nároku poškozeného přicházet v úvahu již bezprostředně po vydání usnesení ve smyslu § 160 odst. 1 tr. řádu. Starší judikatura⁵⁵ se s ohledem na formulaci zákona nicméně kloní k závěru, že s ohledem na užití tohoto opatření vůči obviněnému, lze tento zajišťovací institut užít až po faktickém sdělení obvinění, tedy po doručení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému. Zákonodárce a případně i soudní praxe by však dle mého názoru měli zvážit, zda je nutné i při aplikaci zajištění nároku poškozeného vyčkávat na doručení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému, neboť to snižuje využitelnost tohoto institutu. S ohledem na časovou prodlevu nutně v některých případech dochází ke zmaření účelu zajištění, což je fakticky obcházeno tím, že napřed příslušný orgán věci zajistí jako důležité pro trestní řízení a následně rozhoduje o změně důvodů zajištění na zajištění nároku poškozeného. Argumenty pro změnu zákona a praxe se přitom nabízejí, neboť zajištění nároku poškozeného není úkonem, který směřuje přímo proti osobě obviněného, či úkonem, který zasahuje do jeho práva na obhajobu. Jde o úkon vůči věcem v jeho majetku, u kterých v důsledku zajištění dojde pouze k omezení dispozičních práv obviněného k nim, a to nanejvýše ve stejném rozsahu jako v případě vydání či odnětí věci ve smyslu § 78 a § 79 tr. řádu uplatněným vůči podezřelému. Ostatně i zákonodárce stanoví v § 2 odst. 1 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení o změně některých zákonů, posloupnost jednotlivých úkonů při zajištění nároku poškozeného tak, že výkon rozhodnutí o zajištění se nejprve doručí osobě příslušné k provedení zajištění, ta učiní potřebné úkony k jeho realizaci, a až poté je rozhodnutí doručováno i osobě, které je věc zajišťována. Obviněnému je tak zajištěn majetek a on o tom určitou dobu stejně neví.

O zajištění nároku poškozeného rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného, a v přípravném řízení státní zástupce na návrh poškozeného, který může i specifikovat konkrétní věc, která má být zajištěna a místo, kde se tato věc nachází. Přistoupit k zajištění lze i bez takového návrhu, vyžaduje-li to ochrana zájmů poškozeného, zejména

---

⁵⁴ Srovnej § 160 odst. 7 tr. řádu a § 141 odst. 4 tr. řádu.

⁵⁵ Viz R II/1962.

hrozí-li nebezpečí z prodlení. Nemůže o něm tedy rozhodnout policejní orgán, byť v uvedené době vede trestní řízení a v jiných případech o zajištění rozhoduje samostatně, či mu postačí souhlas dozorového státního zástupce. Příslušné rozhodnutí má formu usnesení a musí tedy splňovat náležitosti dané v § 134 tr. řádu. Ve výroku rozhodnutí by mělo být uvedeno, zda je k zajištění přistoupeno na návrh, či bez návrhu poškozeného, pravděpodobná výše pohledávky konkrétního poškozeného a její právní titul (náhrada škody, nemajetkové újmy, bezdůvodného obohacení) a také zde musí být identifikována osoba obviněného.⁵⁶ Může být stanovena konkrétní zajišťovaná věc, což je s ohledem na principy právní jistoty vhodnější, nelze však vyloučit uvedení pouze výše pohledávky, a ponechání realizace zajištění na následné sepsání v rámci výkonu rozhodnutí postupem dle § 5 až 8 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů⁵⁷.

Kromě obecných náležitostí stanoví § 47 odst. 4 tr. řádu další náležitosti rozhodnutí, zejména výrok, kterým orgán, který rozhodnutí vydal, zakáže obviněnému, aby majetek označený v rozhodnutí o zajištění, a případně též majetek, který bude při výkonu takového rozhodnutí sepsán, po oznámení usnesení převedl na jiného, nebo jej zatížil, anebo aby jej záměrně poškozoval, nebo ničil. Dalším výrokem rozhodnutí se obviněnému povinně uloží, aby předsedovi senátu a v přípravném řízení státnímu zástupci do 15 dnů od oznámení usnesení (u následně sepsaného majetku v jimi stanovené lhůtě) sdělil, zda a kdo má k zajištěnému majetku předkupní nebo jiné právo, nebo zda je jiným způsobem omezen výkon práva se zajištěným majetkem nakládat.⁵⁸ Bylo-li zajištěno majetkové právo, musí též v uvedené lhůtě sdělit, kdo je osobou, povinnou poskytnout odpovídající plnění. Tyto povinnosti obviněného jsou mu ukládány na základě zákona a při výkonu státní moci, musejí tedy být obsaženy ve výroku rozhodnutí. Za nesprávnou pokládám občasnou praxi, při které jsou tyto povinnosti pouze součástí poučení.⁵⁹ Obviněného je třeba poučit o následcích nevyhovění takové výzvě ve stanovené lhůtě (§ 66 tr. řádu), a také o tom, že právní jednání učiněné v rozporu se zákazy uvedenými výše je neplatné, k čemuž se přihlédne i bez návrhu.

---

⁵⁶ Shodně Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 165-169, Vzor č. 6.

⁵⁷ Srovnej znění § 47 odst. 4, první věta, tr. řádu.

⁵⁸ Účinky zajištění nicméně v souladu s Výkladovým stanoviskem Nejvyššího státního zastupitelství č. 10/2004 nastávají již okamžikem vydání rozhodnutí, nikoliv až okamžikem jeho doručení obviněnému, či tomu, kdo má rozhodnutí vykonat (např. katastrálnímu úřadu).

⁵⁹ Stejný názor zastávají i Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 165-179, Vzory č. 6 až 8.

Je-li to zapotřebí pro účely zajištění, tedy v daném případě k zajištění možnosti uspokojení nároků poškozeného, lze v usnesení o zajištění dle § 47 odst. 1, 2 tr. řádu, nebo i v dodatečně vydaném usnesení, zakázat nebo omezit také výkon dalších práv souvisejících se zajištěným majetkem, a to včetně práv, která teprve v budoucnu vzniknou.⁶⁰ Jedná se zejména o práva, při jejichž realizaci by mohlo dojít ke snížení hodnoty zajištěné věci.

Zajistit výslovně nelze nárok, který v trestním řízení nelze uplatnit, tedy zejména nárok, u kterého existuje překážka věci rozhodnuté (§ 44 odst. 3 tr. řádu). Takový nárok, o němž již v civilním řízení bylo rozhodnuto, je třeba uplatnit výkonem rozhodnutí, či exekucí dle příslušných předpisů. Zajištění na nárok poškozeného postupem dle § 47 tr. řádu by bylo v dané situaci zbytečné, neboť by, namísto přímé a okamžité realizace nároku poškozeného, znamenalo zakonzervování stavu, a tedy prodloužení doby, kdy bude pohledávka vymožena. V této souvislosti je ovšem třeba zmínit, že soudní praxe se přiklonila ke značně diskutabilnímu názoru, že postačí i nepravomocné rozhodnutí o nároku poškozeného, které brání v jeho uplatnění v trestním řízení.⁶¹ Takto explicitně však trestní řád nehovoří, v § 44 odst. 3 tr. řádu je hovořeno o nároku, o němž již bylo rozhodnuto, a zhodnoceno ve spojení s § 9 odst. 1 tr. řádu, upravujícím posuzování předběžných otázek, který výslovně hovoří o vázanosti pravomocnými rozhodnutími soudu či jiného státního orgánu, by dle mého názoru mělo platit, že z možnosti zajištění na nárok poškozeného jsou vyloučeny jen nároky, o nichž bylo rozhodnuto pravomocně. Lze si totiž velmi dobře představit, že po vydání nepravomocného rozhodnutí civilního soudu o nároku poškozeného, bude takové rozhodnutí v odvolacím, či dovolacím řízení zrušeno, nebo se toto civilní řízení povleče delší dobu. Uvedená situace je přitom ideální pro to, aby pachatel věci ukryl, zcizil, nebo je jinak vyvedl mimo dosah případné exekuce, která je ostatně také vázána na pravomocné rozhodnutí v civilním řízení. Pokud jde v takovém případě o pohledávku poškozeného vzniklou v důsledku trestné činnosti, bude tento poškozený při akceptaci uvedeného judikatorního názoru, opakovaného i komentářovou literaturou⁶², znevýhodněn oproti jiným poškozeným, případně nucen žádat soud o vydání

---

⁶⁰ Srovnej Usnesení NS ČR sp. zn. 5 Tz 52/2014, upřesňující tato možná omezení ve vztahu k zajištění akcií ve vlastnictví obviněného.

⁶¹ Srovnej R 18/2004 Sb. rozh. tr., kde bylo judikováno, že „*Samotné uplatnění nároku na náhradu škody, která byla způsobena trestným činem, v občanskoprávním či jiném řízení nebrání uplatnění stejného nároku v adhezním řízení. Pokud však soud zjistí v rámci postupu podle § 206 odst. 2 tr. ř., že již bylo vydáno na podkladě takového nároku v občanskoprávním či jiném řízení rozhodnutí o povinnosti obviněného nahradit způsobenou škodu a toto rozhodnutí existuje, ať je či není pravomocné, rozhodne, že poškozený nemůže v hlavním líčení uplatňovat nárok na náhradu škody (§ 44 odst. 3, § 206 odst. 3, 4 tr. ř.)*“.

⁶² Viz Drašík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 12. k § 47.

civilního předběžného opatření podmiňovaného ovšem složením finanční kauce⁶³. Zajištění nároku poškozeného dle § 47 tr. řádu je přitom funkčním právním institutem, přijatým právě pro obdobné případy. Shora popsány skutečnostmi není nicméně nijak omezeno zajištění totožných věcí z jiného důvodu, zejména jako výnosu z trestné činnosti, či náhradní hodnoty za tento výnos, čímž mohou orgány činné v trestním řízení k budoucímu uspokojení poškozeného vlastně též přispět.

K zajištění nelze dále užít majetek, který je podle zvláštního právního předpisu vyloučen z výkonu rozhodnutí o zajištění, přičemž zde zákon odkazuje na speciální výčet vyloučených věcí, stanovený v § 3 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů.⁶⁴ Tento výčet je výrazně užší, než obecný výčet věcí, nepodléhajících výkonu rozhodnutí ve smyslu § 321 až § 322 o.s.ř., a neobsahuje například věci, které dotčená osoba nutně potřebuje pro výkon své podnikatelské činnosti, či věci tvořící substituční jmění v rámci dědického řízení. Tuto disproporci zákonodárce částečně zhojil v § 3 odst. 3 citovaného zákona, kde stanovil, že ze zajištění majetku pro účely uspokojení nároku poškozeného jsou vyloučeny také další věci nepodléhající výkonu soudního rozhodnutí podle občanského soudního řádu⁶⁵. Uvedené rozšíření výčtu vyloučených věcí se výslovně vztahuje pouze k zajištění nároku poškozeného ve smyslu § 47 a násl. tr. řádu, přestože z § 1 odst. 1, odst. 2 zákona č. 279/2003 Sb., vyplývá, že uvedený zákon stanoví postup při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho určené části pro účely výkonu trestu, výkonu ochranného opatření zabránění části majetku nebo uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení a také při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku vydaného v rámci mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních z uvedených důvodů. Obecně se tedy tento zákon vztahuje i na další zajišťovací instituty (§ 344a tr. řádu, § 347 tr. řádu, § 358b tr. řádu). Uvedené fakticky znamená, že kupříkladu dodávku živnostníka, který ji používá k rozvozu zboží, není možné zajistit na nárok poškozeného, je to však možné například na výkon peněžitého trestu, nebo trestu propadnutí majetku⁶⁶. Tuto zákonnou disproporci zřejmě zákonodárce nezamýšlel a nelze ji považovat za ústavně konformní, neboť nadřazuje zcela nedůvodně stát při eventuálním

---

⁶³ Viz § 75b o.s.ř.

⁶⁴ Srovnej i výklad rozsahu práv k majetku, které nepřipouštějí výkon rozhodnutí dle Rozsudku NS ČR sp. zn. 20 Cdo 1985/2010.

⁶⁵ Podrobněji s přesným vymezením jednotlivých věcí, kterých se výlučka týká, viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 22-28.

⁶⁶ Na tomto závěru nic nemění ani ustanovení § 322 odst. 7 o.s.ř., které stanoví, že na návrh oprávněného se výlučky z výkonu rozhodnutí nepoužijí, jde-li o věci, které povinný, který úmyslným trestným činem způsobil škodu, nabyl z majetkového prospěchu získaného tímto trestným činem. Postavení orgánů činných v trestním řízení totiž není postavením oprávněného z výkonu rozhodnutí.

budoucím zisku majetku zajištěného obviněnému, před možnostmi poškozeného domoci se náhrady škody.

Zajistit nárok poškozeného lze výhradně na majetku obviněného. Tento majetek může mít přímý vztah k řešené trestné činnosti, a může tedy jít i o zprostředkovaný výnos z trestné činnosti, není to však podmínkou a zajištění se může vztahovat k jakémukoliv majetku obviněného. Limitováno je jen výší pohledávky poškozeného. Pokud by tedy měl být zajišťován přímý výnos z trestné činnosti, je užití tohoto zajišťovacího institutu vyloučeno. Trestnou činností totiž nelze nabýt vlastnické právo, a i případné právní úkony směřující k převodu vlastnického práva, které je možné posoudit jako trestný čin, by měly být shledány neplatnými⁶⁷. Výjimku lze shledat u věcí, u nichž je vlastnické právo nabýváno zápisem do veřejného seznamu, typicky pokud je trestnou činností dosaženo zápisu o převodu vlastnického práva k nemovitosti,⁶⁸ případně u věcí, u kterých došlo ke změně vlastnictví rozhodnutím orgánu veřejné moci.⁶⁹ Zde je však třeba poukázat na závažný problém současné trestněprávní úpravy, která fakticky neumožňuje, aby poškozenému byla v rámci trestního řízení vrácena nemovitost, o kterou přišel konkrétním trestným činem, pokud následně došlo k dalšímu převodu vlastnictví, nebo i tehdy, pokud přímo obohaceným subjektem byl někdo jiný než pachatel⁷⁰. Vlastnické právo k nemovitosti se totiž výslovně dle § 1105 obč. zákoníku nabývá zápisem do katastru nemovitostí a pokud k takovému zápisu dojde, je možné jej změnit jen cestou soukromoprávní žaloby rozsudkem soudu. Možnost vrácení takové nemovitosti postupem dle § 81a tr. řádu je pouze imaginární, neboť s ohledem na katastrální předpisy a deklaratorní charakter zajišťovacích rozhodnutí, kterými není rozhodováno o vlastnickém právu, není na základě takového usnesení zapsána změna vlastnictví. Přesto, že je možné rozhodnout o zajištění takové nemovitosti, není tedy v rámci trestního řízení možné důvod takového zajištění realizovat a v úvahu připadá jen propadnutí či zabránění nemovitosti, což je zajisté v rozporu s právy poškozených. Více k této otázce v kapitole o vrácení, vydání a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení.

---

⁶⁷ Srovnej též Kučera, M.: Vlastnické právo k výnosu z trestné činnosti, in: Bulletin advokacie č. 3/2018, str. 37 a násl.

⁶⁸ Nemůže však jít o přímý výnos z trestné činnosti, k čemuž srovnej publikované Usnesení KS Hradec Králové sp. zn. 10 To 344/95, které uvádí: „*Majetkem obviněného, který by mohl být zajištěn podle § 47 tr. ř., nejsou věci získané trestným činem, např. věci zpronevěřené nebo odcizené. Zajistit nárok poškozeného rozhodnutím podle § 47 tr. ř. lze však na nemovitostech, které obviněný měl získat trestným činem podvodu podle § 250 tr. zák. spáchaným vůči poškozenému a které byly zapsány v katastru nemovitostí jako majetek obviněného.*“

⁶⁹ Srovnej § 1101 až § 1114 obč. zákoníku.

⁷⁰ S ohledem na již konstantní judikaturu není ani možné třetí osobě, odlišné od pachatele, typicky tzv. podílníkovi, který je třeba i sám trestně stíhán v souvislosti s předmětnou trestnou činností, uložit povinnost náhrady škody poškozenému. Srovnej např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 830/2012.

Podle konstantní judikatury⁷¹ se shora uvedená neplatnost nabytí vlastnictví k věci trestným činem pokládá za neplatnost absolutní, a to pro rozpor se zákonem. Tuto neplatnost dle současně platné právní úpravy stanoví § 580 odst. 1 obč. zákoníku tak, že neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, nebo odporuje zákonu, pouze ovšem tehdy, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje. Samotná úprava této neplatnosti je tak občanským zákoníkem, na rozdíl od předešlé úpravy v § 39 zákona č. 40/1964 Sb., relativizována. Navíc je třeba připomenout, že trestní zákoník, ač trestný čin definuje v § 13 odst. 1 jako protiprávní čin, který uvedený zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky v zákoně uvedené, nikde nestanoví obecný zákaz páčání trestných činů⁷². Naopak v zásadě počítá s tím, že popsání trestné činy budou páčány a stanoví, že jsou-li spáchány, budou dle zákonných pravidel také sankcionovány. Je tedy otázkou, zda s ohledem na aktuální znění občanského zákoníku není alespoň v některých případech třeba nahlížet na neplatnost právních jednání jako relativní, což by zase připustilo užití institutu zajištění nároku poškozeného i u přímého výnosu z trestné činnosti.

Zajištění nároku poškozeného je s ohledem na zákonnou konstrukci institutu společného jmění manželů možné i ve vztahu k majetku, který je v tomto společném jmění manželů. Vyloučeno není ani u majetku ve spoluvlastnictví, zde však je třeba vyjádřit ve výroku rozhodnutí, že zajištění se týká jen příslušného spoluvlastnického podílu.⁷³

Vydání rozhodnutí o zajištění nároku poškozeného má za následek, že s dotčeným majetkem lze v rámci výkonu rozhodnutí, veřejné dražby, exekuce nebo insolvenčního řízení nakládat jen po předchozím souhlasu soudu a v přípravném řízení státního zástupce. Po výše zmiňovaných změnách v názorech zákonodárce je v současném znění zákona zakotveno, že toto omezení neplatí, je-li výkon rozhodnutí prováděn nebo je-li s tímto majetkem v exekučním nebo insolvenčním řízení anebo ve veřejné dražbě nakládáno k uspokojení pohledávky státu. Na úhradu pohledávek, které jsou předmětem výkonu rozhodnutí, veřejné dražby, exekuce nebo insolvenčního řízení, se přednostně použije majetek nedotčený rozhodnutím o zajištění. V praxi to znamená, že pokud je ohledně stejného majetku vedeno z jiného důvodu řízení, ve kterém tento majetek může být odňat obviněnému a poté zpeněžen, či jinak zcizen, existuje zákonem

---

⁷¹ Srovnej např. rozhodnutí NS ČR sp. zn. 3 Tdo 199/2015, 5 Tdo 770/2016, 21 Cdo 1484/2004.

⁷² Na rozdíl od jiných právních předpisů, srovnej např. § 53 zák. práce, kde je možnost dát výpověď zaměstnanci v konkrétních případech vyloučena slovy "Zakazuje se..."

⁷³ Tyto závěry byly potvrzeny i judikatorně, viz publikované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 4 To 45/2014, s odkazem na dřívější rozhodnutí publikovaná pod R 23/1978 a R 44/1977 Sb. rozh. tr.

stanovená priorita zajištění pro účely trestního řízení. Ta je též obranou proti uplatnění fiktivních pohledávek, které by mohly vést k vyvedení zajištěného majetku z dispozice orgánů činných v trestním řízení. K problémům vyplývajícím ze vztahu shora označených právních předpisů a trestněprávní úpravy se vyjádřím níže. Z logických důvodů je však zřejmé, že souhlas státního zástupce je v praxi dán zcela výjimečně, protože pokud již bylo přistoupeno k zajištění nároku poškozeného, je státní zástupce, potažmo soud, přesvědčen o existenci důvodného podezření na spáchání konkrétní trestné činnosti obviněného a způsobení škody, kterou má trestní řízení mimo jiné reparovat či sankcionovat.

Za praxi zcela nevyhovující lze považovat skutečnost, že orgán činný v trestním řízení, který dané řízení vede, není povinně informován o prodeji zajištěných věcí v případech, kdy je zajištěný majetek prodáván soudním exekutorem, v rámci výkonu rozhodnutí, insolvenčního řízení či veřejné dražby, konaných k uspokojení pohledávek státu. Dochází tak k situacím, kdy orgány činné v trestním řízení žijí v domnění, že v trestním řízení bude vypořádáván zajištěný majetek, avšak tento majetek, například z účtu u banky již byl pro pohledávku státu odčerpán. Zákonodárce by tedy měl alespoň uložit uvedeným třetím osobám povinnost informovat orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl, o odčerpání zajištěného majetku pro pohledávku státu.

Práva třetích osob k zajištěnému majetku lze uplatnit pouze podle zvláštního právního předpisu, zejména je tím míněn občanský zákoník. Nemusí se jednat pouze o spory o právo vlastnické, zajištěním mohou být dotčena i práva nájemců, sousedů, spoluvlastníků či jiných osob. Protože je zajištění věci pouze dočasným opatřením a nejedná se o konstitutivní rozhodnutí o změně vlastnického práva, je rozhodování o uvedených sporech svěřeno příslušným civilním soudům.⁷⁴

V § 47a tr. řádu zákonodárce stanoví možnost nahrazení zajištění nároku poškozeného tím, že obviněný, nebo s jeho souhlasem jiná osoba, která je seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, které vedly, nebo by mohly vést k zajištění, složí na účet soudu peněžitou jistotu ve výši odpovídající pravděpodobnému nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Pokud je složena peněžitá jistota nižší, může být nárok poškozeného zajištěn na majetku obviněného v rozsahu, v jakém

---

⁷⁴ Srovnej publikované Usnesení KS v Brně sp. zn. 3 To 139/2014.

pravděpodobný nárok poškozeného není peněžitou jistotou pokryt. Není-li rozhodnuto jinak, trvá peněžítá jistota do právní moci odsuzujícího rozsudku. Byl-li takovým rozsudkem přiznán poškozenému nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, uhradí ji soud z peněžité jistoty, kterou odešle na účet poškozeného. Z dikce zákona vyplývá, že tak má učinit i bez návrhu.

Zajištění nároku poškozeného trvá do doby, než je příslušné rozhodnutí zrušeno. Podle § 48 odst. 1 tr. řádu příslušný orgán zajištění zruší, pomine-li důvod, pro který bylo nařízeno, nebo bylo-li trestní stíhání pravomocně zastaveno, nebo skončilo-li pravomocným zprošťujícím rozsudkem, anebo také v případě, že uplynuly čtyři měsíce ode dne, kdy nabyl právní moci rozsudek, jímž byl obžalovaný uznán vinným, nebo ode dne, kdy nabylo právní moci usnesení, jímž byla věc postoupena jinému orgánu. Zajištění tedy nezaniká samo o sobě, ale o odpadnutí důvodů pro jeho další trvání je třeba vydat příslušné rozhodnutí. Pokud vydáno v rozporu se zákonem není, může zajištění ve své podstatě trvat neomezeně dlouho, což samozřejmě přináší vznik odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným postupem orgánů činných v trestním řízení. Shora uvedená lhůta čtyř měsíců slouží poškozenému, aby měl dostatek času podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci podle vykonatelného rozhodnutí, kterým mu byl přiznán nárok na náhradu škody v konkrétní výši.⁷⁵

Na rozdíl od zmiňovaného postupu soudu při složení peněžité jistoty namísto zajištění nároku poškozeného, kdy soud sám vyplatí přímo z jistoty nárok poškozeného, se tedy vyžaduje, aby se poškozený domáhal svého nároku u dalšího orgánu, což způsobuje obviněnému, respektive v této fázi řízení již odsouzenému, pachateli další náklady v souvislosti s úhradou nákladů exekuce či výkonu rozhodnutí. Takto stanovená lhůta je přitom zjevně lhůtou zákonnou, nikoliv pořádkovou, a soud má tedy povinnost po jejím uplynutí bez zbytečného odkladu zajištění zrušit. Nemá přitom možnost přihlédnout k tomu, zda již odsouzený uhradil nárok poškozeného z jiných zdrojů, či zda není exekuce stížena poškozeným nezaviněnými průtahy.

Uvedené nastavení procesního postupu soudu se tak nejeví jako šťastné, vhodnější by bylo, aby stejně jako v případě složení peněžité jistoty mohl soud sám nárok poškozeného vyplatit (například pokud jsou zajištěny peněžní prostředky na účtu obviněného), případně sám

---

⁷⁵ Po tuto dobu je jeho nárok přednostní oproti jiným exekovatelným pohledávkám, blíže viz Rozsudek NS ČR sp. zn. 28 Cdo 4279/2011.

realizoval za užití příslušných občanskoprávních předpisů výkon rozhodnutí s následnou výplatou výtěžku poškozenému. Právo odsouzeného zaplatit pohledávku poškozenému bez vymáhání a s ním spojenými náklady je možné realizovat složením peněžitě jistoty (viz výše) a připojení se poškozeného s požadavkem na náhradu škody by, stejně jako v případě složení peněžitě jistoty, mohlo být bráno jako podklad pro výkon rozhodnutí o náhradě škody.

Zde lze odkázat na § 265 o.s.ř., který stanoví, že po nařízení výkonu rozhodnutí se postará soud o jeho provedení, přičemž výkon rozhodnutí na majetek povinného, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení, lze provést jen po předchozím souhlasu příslušného orgánu činného v trestním řízení.⁷⁶ Jednoduchou formulační změnou trestního řádu by tedy bylo možné výkon rozhodnutí o náhradě škody poškozenému přímo ze zajištěného majetku zajistit a jeho provedení by navazovalo na shora uvedené ustanovení.

Za další, ne zcela pochopitelnou formulaci zákonodárce, lze považovat to, že odsuzujícím rozsudkem je nepochybně míněn i rozsudek, jímž byl poškozený odkázán se svým nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních (§ 229 tr. řádu), a zůstává otázkou, proč by v takovém případě mělo zajištění trvat ještě další čtyři měsíce. Poškozený v uvedeném případě obvykle nedisponuje vykonatelným rozhodnutím, které by umožnilo ihned jeho pohledávku vymáhat a ve lhůtě čtyř měsíců obvykle nelze očekávat jeho získání. Jediným, snad obhájitelným, důvodem pro běh lhůty i při nepřiznání nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení v rámci trestního řízení by tak mohla být možnost poškozeného v této lhůtě podat návrh na vydání předběžného opatření v občanskoprávním řízení.

V případech, kdy není třeba zajištění v rozsahu vydaného rozhodnutí, může příslušný orgán zajištění omezit. K těmto případům dochází zejména tehdy, pokud je v průběhu vyšetřování upřesněna výše škody a nárok poškozeného je tedy menší, případně když je nárok poškozeného již zčásti uhrazen. Z důležitých důvodů může soud a v přípravném řízení státní zástupce na návrh obviněného také povolit provedení úkonu, který se týká zajištěného majetku. Jedná se o případy, kdy neprovedením takového úkonu může vznikat škoda na zajištěném majetku, či třetím osobám, zejména pokud je k nároku poškozeného zajištěna finanční hotovost, kterou je třeba k zachování provozu podniku, výplatě zaměstnanců, apod. Zajištění jako

---

⁷⁶ Srovnej Rozsudek NS ČR sp. zn. 20 Cdo 1662/2005.

prozatímní institut samozřejmě nemá sloužit k finanční likvidaci obviněného, jedná se o opatření k zajištění vymožení pohledávky poškozeného z titulu náhrady škody.

Obviněný má také právo kdykoliv po právní moci usnesení o zajištění žádat o zrušení nebo omezení zajištění. O jeho žádosti je třeba rozhodnout bez zbytečného odkladu (§ 2 odst. 4 tr. řádu), byla-li však zamítnuta, může ji obviněný, neuvede-li v ní nové důvody, opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci takového rozhodnutí. Orgán, který o žádosti rozhoduje, je povinen o ní vyrozumět poškozeného, jehož nárok byl zajištěn. Tomu je tím umožněno se k důvodům pro zrušení zajištění vyjádřit a uplatnit své argumenty svědčící pro další trvání zajištění.

Problematickou se může jevit situace, v praxi však poměrně častá, kdy o zrušení či omezení zajištění požádá jiná osoba, než obviněný, s odůvodněním, že jde o jeho majetek, nebo o majetek ve společném jmění manželů. Shora již bylo popsáno, že zajištění se může týkat i majetku ve společném jmění manželů, a problém se tím zdá částečně vyřešen. Je však třeba připomenut, že zajištění má smysl pouze tehdy, pokud příslušný orgán činný v trestním řízení ví, jakým způsobem se zajištěnou věcí, kterou nepotřebuje k dokazování, bude naloženo. U zajištění na nárok poškozeného tak lze za legální považovat jen zajištění takového majetku, na nějž lze vést exekuci či výkon rozhodnutí pro pohledávku poškozeného. U majetku ve společném jmění manželů je třeba zohlednit faktický stav i zákonnou úpravu manželského majetkového práva, jeho správy a rozsahu (§ 708 a násl. obč. zákoníku).

Pokud dojde k podání žádosti o zrušení či omezení zajištění nároku poškozeného ze strany jiné osoby, než obviněného, je třeba tuto žádost vyřídit za použití § 4 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů⁷⁷, který jednak stanoví, že soud (v přípravném řízení státní zástupce) rozhodne na návrh obviněného nebo osoby, o jejíž výživu a výchovu je obviněný povinen pečovat, zda se ze zajištění vyloučí i jiné věci, než které byly vyloučeny na základě zákonného omezení zajištění, a dále, že na návrh osoby, která namítá své vlastnické právo k věcem, které byly zajištěny, rozhodne soud o vyloučení takových věcí ze zajištění, jestliže nezjistí skutečnosti, které by důvodnost takového

---

⁷⁷ Uvedené platí i u dalších zajišťovacích institutů s výjimkou zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, neboť na tento druh zajištění se zákon č. 279/2003 Sb. neaplikuje. Autoři jeho komentáře však analogicky připouštějí použití tohoto postupu u zajištění náhradní hodnoty za nástroj nebo výnos trestné činnosti – viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 29.

návrhu vážně zpochybňovaly. Nebrání-li tomu důležité důvody je soud, případně státní zástupce, povinen rozhodnout do 10 dnů ode dne jeho doručení, a to formou usnesení. Poškozenému, jehož nárok byl zajištěn, proti takovému vyhovujícímu rozhodnutí samozřejmě přísluší právo podat stížnost, která má odkladný účinek (§ 4 odst. 3 zákona č. 279/2003 Sb. ve spojení s § 142 odst. 1 tr. řádu).

Pouze v případě, že jiná osoba podávající žádost o zrušení či omezení zajištění neargumentuje svým právem, ale podává žádost takřikajíc za obviněného, není o ní třeba formálně rozhodovat. Státní zástupce v přípravném řízení by však měl vyhodnotit, zda se nejedná o podnět k výkonu dohledu ve smyslu § 12c a násl. zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

V případě vrácení, vydání a jiného nakládání se zajištěnou věcí, která byla fakticky orgánům činným v trestním řízení vydána, nebo byla jimi odňata, se postupuje dle § 47 odst. 8 tr. řádu přiměřeně podle ustanovení o vrácení, vydání a jiném nakládání s věcí důležitou pro trestní řízení, tedy podle ustanovení § 80 až § 81b tr. řádu. To se týká i případů, kdy lze věc po zrušení zajištění vrátit, ovšem není zde osoba, která by ji převzala, případně bylo následně zjištěno, že jde o věc bezcennou, obecně nebezpečnou, nebo zvláště chráněnou. Uvedený postup však předpokládá vydání dalšího usnesení, nebo alespoň vyslovení samostatného výroku o vrácení věci v rozhodnutí o zrušení zajištění.⁷⁸

Proti rozhodnutí o zajištění nároku poškozeného podle § 47 tr. řádu, i o navazujících rozhodnutích o zrušení či omezení zajištění, které vždy mají formu usnesení, je samozřejmě přípustná stížnost, jež má, pokud jde o zrušení zajištění, jeho omezení nebo povolení provedení úkonu, odkladný účinek. O stížnosti, kterou státní zástupce zajistil majetek pro účely zajištění nároku poškozeného, rozhodl o omezení takového zajištění, nebo nepovolil provedení úkonu, týkajícího se zajištěného majetku, případně o stížnosti proti rozhodnutí, kterým nevyhověl žádosti o zrušení nebo omezení takového zajištění, rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který napadené rozhodnutí vydal [§ 146a odst. 1 písm. f) tr. řádu].

---

⁷⁸ Srovnej Rozsudek NS ČR sp. zn. 7 Tz 5/70, kterým byl publikován právní názor, že „Soud může zajištění nároku poškozeného provedené podle § 47 odst. 1 tr. ř. zrušit, pomine-li důvod, pro který bylo nařízeno, nemá však možnost po zrušení zajištění rozhodovat o tom, komu má být původně zajištěný majetek předán.“ Uvedené dle mého názoru nebrání příslušnému orgánu učinit rozhodnutí o vydání věci, nemůže tak ovšem činit po právní moci rozhodnutí o zrušení zajištění.

Zákonodárce zde tedy rozlišuje mezi rozhodnutími, která zasahují do základních práv obviněného ve smyslu zásahu do jeho majetku, a případy, kdy rozhodnutí vydané orgány činnými v trestním řízení do majetkových práv nevstupuje, či naopak navrácí možnost jejich výkonu. Pokud tedy je na právu na majetek obviněný omezován, rozhoduje o opravném prostředku soud jako nezávislý orgán. V případě, kdy jde o jiné rozhodnutí, týkající se zajištěného majetku, a toto rozhodnutí učinil v přípravném řízení státní zástupce, rozhoduje o opravném prostředku nadřízené státní zastupitelství [§ 146 odst. 2 písm. b) tr. řádu].

V praxi je diskutována otázka, zda rozhodnutím o zrušení či omezení zajištění je pouze vyhovující rozhodnutí, nebo též rozhodnutí, které o žádosti oprávněné osoby rozhodne negativně, tedy tak, že zajištění nezruší či neomezí, případně nepovolí provedení navrhovaného úkonu. To má samozřejmě důsledky pro závěr o odkladnosti účinku podání stížnosti proti takovému rozhodnutí. Podle mého názoru stížnosti proti uvedenému negativnímu rozhodnutí odkladný účinek nemají, neboť to jednak nevyplývá z textu zákona a jednak se to jeví i zcela nadbytečné s ohledem na faktický dopad tohoto rozhodnutí, které vlastně zamítnutím změny faktického stavu ponechává vše stejné. Není zde tedy účinek, který by se měl odkládat.

Stížnost mohou podat osoby obecně vymezené v § 142 odst. 1 tr. řádu, tedy ti, jichž se usnesení přímo dotýká, ti, kdo k vydání usnesení dali podnět svým návrhem, a ti, jež k podání stížnosti zákon opravňuje. Vždy se bude jednat o obviněného a poškozeného, u dalších osob je však třeba vážit, zda jejich postavení splňuje uvedenou zákonnou definici. Postavení manžela obviněného jako oprávněné osoby, pokud trvá společné jmění manželů, asi sporné nebude, ovšem u dalších osob, které mají k zajištěné věci právo, bude vždy záviset na tom, zda je jejich postavení vydávaným rozhodnutím dotčeno. Například při zajištění podílu v obchodní korporaci by měla tato korporace mít právo stížnosti jen tehdy, pokud zajištěním může být ovlivněna její rozhodovací činnost. V případě zajištění pouze některých majetkových práv spojených s obchodním podílem, tedy např. práva na výplatu dividendy, není obchodní korporace nijak dotčena a není důvod jí právo stížnosti přiznávat⁷⁹. Správce majetku (§ 9 zákona č. 279/2003 Sb.) naproti tomu osobou oprávněnou podat stížnost ve shora uvedených případech není, neboť jeho postavení a oprávnění je vymezeno jeho pověřením ke správě, v důsledku čehož řízením nedisponuje.

---

⁷⁹ Shodně viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 17.

5.2 Zajištění věci pro důkazní účely

Dalším institutem, kterým dochází k zajišťování věcí v rámci trestního řízení, je zajišťování věcí důležitých pro trestní řízení. Kromě institutu zadržení zásilky podle § 86 tr. řádu jde o jedinou možnost, jak mohou orgány činné v trestním řízení zajistit věc již ve fázi prověřování, tedy před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby. Při výkladu pojmu zajištění věci důležité pro trestní řízení lze dle mého názoru za samostatný institut trestního práva pokládat zajištění věci pro důkazní účely, které má zvláštní právní úpravu, odlišující tento typ zajištění věci (vydání a odnětí věci) od úpravy zajištění jiných věcí důležitých pro trestní řízení, tedy nástrojů či výnosů trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně, i od zajištění věcí z jiných důvodů.

Věcí důležitou pro trestní řízení se podle § 77b odst. 1 tr. řádu rozumí věc, která může sloužit pro důkazní účely, a dále také nástroje a výnosy z trestné činnosti a náhradní hodnota za tyto nástroje a výnosy. Zákonodárce zde výslovně stanoví, že zajištění věci pro důkazní účely má přednost před jinými důvody zajištění.

Pokud je tedy třeba pro účely trestního řízení zajistit věc jako důkaz, postupuje se podle § 78, případně § 79 tr. řádu. Jedná se o jediné případy, kdy ohledně zajištění věci není vydáváno usnesení a není tedy připuštěn běžný stížnostní režim (§ 141 a násl. tr. řádu). Rozhodnutí má formu opatření, pokud jde o výzvu k předložení nebo vydání věci, případně příkazu u odnětí věci. To je dáno potřebou operativnosti zajišťování důkazů, přičemž přehlédnout nelze ani ohromnou administrativu, která by byla spojena s vydáváním usnesení o zajištění věci pro důkazní účely a připuštěním soudního přezkumu takového zajištění ve všech případech, už s ohledem na počet trestních řízení a počet v nich shromážděných důkazů. Základní práva vlastníků, případně jiných osob věc vydávajících, jsou více chráněna až v následující fázi řízení, kdy zákon počítá s možností osoby, které byla věc zajištěna, žádat vrácení věci. Lze nicméně připustit, že zákonodárce vůči vlastníků věcí zajištěných v trestním řízení z různých důvodů postupuje nerovně.

V § 78 tr. řádu je stanoveno, že kdo má u sebe věc, která může posloužit pro důkazní účely, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Pokud nepostačí předložení věci k provedení důkazu při konkrétním úkonu trestního řízení, je povinen ten, kdo má věc u sebe, ji na vyzvání vydat. K takové výzvě je oprávněn každý orgán

trestního řízení, který v dané fázi řízení vede, tedy i policejní orgán. V rámci výzvy k vydání věci je třeba dotčenou osobu upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může jí být věc odňata, případně jí může být uložena pořádková pokuta podle § 66 odst. 1 tr. řádu. V § 79 tr. řádu je dále upravena možnost odnětí věci, tedy situace, kdy věc nebyla na vyzvání orgánů činných v trestním řízení vydána či předložena. Uvedený procesní postup orgánů činných v trestním řízení je tedy adresován osobě, která s věcí, o jejíž zajištění jde, oprávněně nebo i neoprávněně nakládá a drží ji⁸⁰. Zde je třeba odkázat na výkladové ustanovení § 135 tr. zákoníku, které stanoví, že věc náleží pachateli, jestliže je součástí jeho majetku, nebo s ní fakticky jako vlastník nakládá, aniž je znám oprávněný vlastník nebo držitel věci. I v případě věcí, které jsou zajištěny pro důkazní účely při domovních prohlídkách, či prohlídkách jiných prostor a pozemků, se použije zákonný režim věcí vydaných či odňatých, neboť § 85 odst. 3 tr. řádu takové zajištěné věci výslovně za věci vydané nebo odňaté označuje. Vydání či odnětí věci se v takovém případě uvede v protokole o prohlídce, kde je třeba zajišťovanou věc náležitě a nezaměnitelně popsat.

Zákonodárce upravil i situaci, kdy je pro důkazní účely třeba zajistit věci, které se nacházejí mimo dosah oprávněné osoby, a není známo, komu svědčí k takové věci vlastnické, či jiné právo. Typicky se jedná o hmotné důkazy na místě činu umístěné mimo obydlí určité osoby. Tato situace je upravena ve druhé větě § 77b odst. 2 tr. řádu, kde je stanoveno, že věc důležitá pro trestní řízení, u níž není známo, komu patří, se zajistí opatřením, ve kterém se neuvede osoba, jíž je věc zajišťována, ale pouze kdy, kde a z jakého důvodu k zajištění dostatečně konkretizované věci došlo. Nevadí tedy, pokud není známo, komu věc patří⁸¹, postačí, pokud jsou věci důležité pro trestní řízení, o jejíž zajištění jde, a okolnosti zajištění, nezaměnitelným způsobem popsány. Pokud se vlastník nebo jiná oprávněná osoba objeví, lze následně použít obecný režim pro věci vydané a odňaté a taková osoba tedy může žádat vrácení věci. Zmínit je v této souvislosti třeba, že zákonná úprava ohledání v § 113 tr. řádu je tak vágní, že se o zajištění důkazů na místě činu vůbec nezmiňuje⁸² a do přijetí citovaného ustanovení

---

⁸⁰ Uvedený postup směřující k zajištění věci tzv. na výzvu adresovanou osobě, která s věcí disponuje, je ovšem kritizován ze strany Rady Evropy, která poukazuje na osvědčenější mezinárodní praxi tzv. *ex parte*, která lépe zamezuje riziku účelového ukrytí zajišťovaného majetku či věci. Blíže viz Dunker, G., Trešlová, L.: Český právní rámec odčerpávání výnosů ve světle mezinárodních standardů a ve srovnání s legislativou ve vybraných státech. Srovnávací analýza, str. 14-16.

⁸¹ Což je pro praxi vítaná změna, dřívější právní úprava takové ustanovení neměla a uvedené situace byly řešeny výkladem, který s ohledem na dikci zákona nebyl jednoznačně přesvědčivý.

⁸² Srovnej i argumentaci Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 376/14, které nepřipouští manipulaci s věcmi v rámci ohledání obydlí.

§ 77b odst. 2 tr. řádu bylo možné zajištění takových důkazů řešit jen analogicky dle ustanovení o odnětí věci⁸³.

Obtížně řešitelná otázka vyplývá v této souvislosti z dikce zákona a systematického zařazení citovaného ustanovení § 77b odst. 2 tr. řádu v pododdílu 1 (Společná ustanovení), oddílu čtvrtého (Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení), hlavy čtvrté trestního řádu. Zákodárce zde uvedené ustanovení zjevně vztahuje i k zajišťování jiných věcí než důkazů, konkrétně k zajišťování nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně. Pro takové zajištění ovšem stanoví v § 79a odst. 1 a násl. tr. řádu formu usnesení, proti kterému je přípustná stížnost. To je ve zřejmém rozporu s výslovným označením formy rozhodnutí o zajištění věcí neznámé osoby dle § 77b odst. 2 tr. řádu jako opatření. V zásadě připadá v úvahu několik možností, jak uvedený problém vyložit. Jednou možností je, že se zajištěním nástrojů a výnosů z trestné činnosti, nebo náhradní hodnoty za ně, osobě, která není známa, zákonodárce vůbec nepočítá a uvedený postup neumožňuje, čemuž by odpovídala i nemožnost naplnění požadavků zákona na ukládání dalších povinností a zákazů osobě, které je věc zajišťována. To by ovšem v řadě případů, zejména u zjevných výnosů z trestné činnosti, u kterých není znám vlastník, ale i u nástrojů trestné činnosti, nepotřebných i pro důkazní účely, naráželo na nemožnost zajištění pozdějšího výkonu rozhodnutí o propadnutí či zabrání věci, a tím i na neplnění mezinárodních závazků ČR ve vztahu k odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Druhou možností je pro uvedený konkrétní případ připustit zajištění nástroje, výnosu či náhradní hodnoty formou opatření. To by ovšem naráželo na pravidla stanovená § 79a odst. 1 a násl. tr. řádu a způsobilo problémy při řešení otázky dalšího režimu takto zajištěné věci. Za správný výklad uvedeného ustanovení tak dle mého názoru lze pokládat jen ten, kdy za opatření zmiňované v § 77b odst. 2 tr. řádu budeme pokládat jak výzvu dle § 78 odst. 1 tr. řádu, tak i příkaz dle § 79 odst. 1 tr. řádu a usnesení dle § 79a odst. 1 tr. řádu a § 79g odst. 1 tr. řádu⁸⁴.

Pro důkazní účely může být žádáno vydání kterékoli věci, neboť důkazem může být vše, co může přispět k objasnění věci (§ 89 odst. 2 tr. řádu). Fakticky se ovšem s ohledem na podstatu tohoto úkonu musí jednat o věc hmotnou. Věcnými důkazy jsou podle § 112 odst. 1 tr. řádu předměty, kterými, nebo na kterých, byl trestný čin spáchán, dále předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení

---

⁸³ Účinnosti nabyl dne 17.3.2017 zákonem č. 55/2017 Sb.

⁸⁴ Tento výklad připouští i Drašík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 4. k § 77b.

a zjištění trestného činu a jeho pachatele, a také stopy trestného činu. Listinnými důkazy jsou podle druhého odstavce téhož ustanovení naproti tomu listiny, které svým obsahem prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost vztahující se k trestnému činu nebo k obviněnému.

Povinnost k vydání věci se dle § 78 odst. 2 tr. řádu výslovně nevztahuje na listinu nebo jiný hmotný nosič obsahující obrazový, zvukový nebo datový záznam, jejichž obsah se týká okolností, ohledně kterých platí zákaz výslechu (§ 99 tr. řádu), tedy ohledně okolností, týkající se utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem⁸⁵, nebo okolností zasahujících do státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti, leda by došlo ke zproštění povinnosti zachovávat uvedenou věc v tajnosti, nebo ke zproštění povinnosti mlčenlivosti. Pokud jsou uvedená listina nebo jiný záznam chráněny povinností mlčenlivosti, vztahuje se povinnost tyto věci vydat i na případy, ohledně nichž má osoba, která je k vydání vyzvána, oznamovací povinnost.⁸⁶ Naopak na případy, kdy jde o listiny a jiné záznamy klasifikované stupněm utajení Důvěrné a Vyhrazené, ohledně nichž se uplatňuje výjimka stanovená v § 99 odst. 3 tr. řádu, a zákaz výslechu svědka odkazujícího se na svou mlčenlivost ohledně nich neplatí, je třeba s ohledem na výslovné znění § 99 odst. 1 tr. řádu dospět k závěru, že vydání listin či jiných záznamů v jakémkoliv utajeném režimu přípustné není. Výzva k jejich vydání by tak neměla být učiněna a ihned po zjištění potřeby takové listiny či jiného záznamu musí být nejprve žádáno zproštění povinnosti zachovat tyto věci v tajnosti. Vyzvat k vydání věci je možné i ohledně listiny nebo jiného nosiče informací, u kterých povinnost zachovávat je v tajnosti, nebo povinnost mlčenlivosti, není stanovena, avšak osoba, která má tyto věci předložit nebo vydat, je převzala v souvislosti se svou činností, při které má povinnost mlčenlivosti či zachování věci v tajnosti stanovenu. Takto má povinnost vydat listiny a jiné datové záznamy i advokát, který takové věci převzal v souvislosti s poskytováním právních služeb, nejde-li samozřejmě o řízení vedené proti němu⁸⁷.

Výzvou k vydání věci nelze prolomit ani státem chráněné tajemství dopravovaných zpráv, nebo telekomunikačního provozu, kde je stanoven speciální režim získávání informací, chráněných těmito tajemstvími.⁸⁸

---

⁸⁵ Zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁸⁶ Srovnej zákonné vymezení trestných činů, jejichž neoznámení je trestné dle § 368 tr. zákoníku.

⁸⁷ Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tz 19/1998.

⁸⁸ Více viz Usnesení NS ČR sp. zn. 7 Tz 9/2000.

Na tyto výjimky navazuje i další zákonné omezení povinnosti k vydání věci, které aplikuje článek 37 odst. 1 LZPS. V souladu s právní zásadou *nemo tenetur se ipsum accusare* nelze nikoho nutit, aby předložil nebo vydal věc, která může sloužit jako důkaz proti němu, nebo osobě jemu blízké. To by bylo v rozporu s uvedenou zásadou zákazu sebeobviňování. Posouzení toho, zda se uvedené výluky na konkrétní věc vztahují, je vždy otázkou daného řízení a je třeba zohlednit aktuální zjištění orgánů činných v trestním řízení. Zákaz sebeobviňování se tak nepochybně může vztahovat i na věci, které jsou v držení určité osoby podezřelé z trestné činnosti, a to ve fázi řízení před zahájením trestního stíhání i po něm. Pokud je orgánům činným v trestním řízení zřejmé podezření, že trestné činnosti se mohl dopustit právě ten, kdo předmětnou věcí disponuje, může samozřejmě dojít k učinění výzvy k vydání věci podle § 78 odst. 1 tr. řádu. Tato výzva však nesmí obsahovat ani pohružku odnětím věci, či pořádkové pokuty, a užití těchto opatření je v takovém případě zcela vyloučeno.⁸⁹ Shora uvedené se vztahuje výslovně k vyžadování součinnosti dotčené osoby, která má v držení věc důležitou pro trestní řízení. Není tak vyloučeno odnětí věci, ať už samostatně, nebo i v rámci domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor, či osobní prohlídky určité osoby.⁹⁰ Nejedná se však o přečin zatajení věci podle § 219 tr. zákoníku, pokud pachatel věc nevydá, a zatají před orgány činnými v trestním řízení, kde věc je.⁹¹

V případě, že je věc zajišťována formou vydání či odnětí věci, nedochází ke změně vlastnického práva a osoba, která je vlastníkem této věci, nebo k ní má jiné právo, s ní může zákonným způsobem nakládat. Aby nedošlo ke zmaření účelu zajištění, který v mnoha případech je nejen důkazní, ale současně také sankční, může orgán činný v trestním řízení, kterému byla věc vydána, nebo který ji odňal, vydat příkaz, kterým osobě, již byla věc zajištěna, přikáže, že po dobu zajištění nesmí uvedenou věc převést na jinou osobu, nebo ji jiným způsobem zatížit. Takový postup zákon připouští tehdy, je-li to potřebné pro zabránění zmaření propadnutí či zabránění věci, zajištění věci tedy musí mít kromě důkazního i tyto účely. V praxi je dokonce běžné, že dochází k zajištění věci jako důkazu, avšak současně je tato věc, například

---

⁸⁹ Srovnej Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 402/05 a sp. zn. II. ÚS 79/07. Nejedná se ani o přečin zatajení věci podle § 219 tr. zákoníku, pokud pachatel věc nevydá a zatají před orgány činnými v trestním řízení, kde věc je.

⁹⁰ Srovnej Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1675/12, který hovoří o tom, že „Získávání a zajišťování důkazů pro účely trestního řízení uskutečňované proti vůli trestně obviněné osoby nemůže být zjednodušeně posuzováno jako nezákonné a neústavní donucování obviněného k poskytování důkazů proti sobě samému. Takovým by se stalo toliko tehdy, kdyby donucením nebo pohružkou donucení byla sledována aktivní součinnost obviněného; donucování k tomu, aby obviněný něco toliko strpěl, neporušuje zásadu *nemo tenetur* [blíže viz Stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10 ze dne 30. 11. 2010.“

⁹¹ Viz Usnesení NS ČR sp. zn. 7 Tdo 1092/2015.

konkrétní bankovky, automobil, či výpočetní technika, také výnosem či nástrojem trestné činnosti a orgány činné v trestním řízení již v době zajištění těchto věcí vědí o tom, že po provedení důkazu bude navrhováno propadnutí či zabrání takových věcí. Aby nedošlo ke zmaření uvedeného postupu, je orgánům činným v trestním řízení umožněno vydat dle § 78 odst. 4 tr. řádu zmiňovaný příkaz. Pokud je příkaz vydán a osobě, již byla věc zajištěna, sdělen, je právní jednání učiněné v rozporu s vysloveným zákazem neplatné. Jedná se o neplatnost absolutní, ke které soud přihlíží i bez návrhu, o čemž je třeba osobu, která věc vydala nebo jí byla odňata poučit.

Ve shora uvedeném postupu, který zákonodárce pro orgány činné v trestním řízení stanovil, je třeba shledat velmi problematické mezery, které mohou vést i ke zmaření účelu zajištění věcí pro případné propadnutí či zabrání věcí důležitých pro trestní řízení. Uvedené ustanovení § 78 odst. 4 tr. řádu výslovně stanoví, že zákaz převedení či zatížení předmětné věci se vydává vůči osobě, které byla věc zajištěna. Tuto formulaci lze vyložit dvěma způsoby, a to tak, že se jedná o jakoukoliv osobu, která věc fakticky vydala, či jí byla odňata, tedy i nevlastníka, případně o osobu, která s věcí disponuje bez právního titulu, anebo že se jedná o osobu, která je vlastníkem či jiným oprávněným držitelem vydané či odňaté věci a není v této souvislosti rozhodné, kdo věc vydal, případně jak se od moci orgánů činných v trestním řízení dostala. Obě varianty řešení však přinášejí další problémy.

Pokud platí první možnost, je zde zjevný rozpor s civilním právem. V § 135 tr. zákoníku je stanoveno, že věc náleží pachateli, jestliže ji v době rozhodnutí o ní vlastní, je součástí jeho majetku, nebo s ní fakticky jako vlastník nakládá. To, že věc pachateli náleží lze nepochybně svázat s tím, že mu byla zajištěna. Z pohledu civilního práva se však nabízí otázka, jak by nevlastník, který věc důležitou pro trestní řízení vydal, či mu byla odňata, jí mohl legálně převést na jinou osobu nebo zatížit tak, aby se jednalo o platné právní jednání. Občanský zákoník v § 1109 až 1110 sice upravuje možnost nabytí vlastnického práva od nevlastníka, zároveň však v § 1111 stanoví, že v zákonem nevyjmenovaných výjimečných případech (např. koupě zboží v obchodě, ve veřejné dražbě, za úplatu od osoby, které byla věc vlastníkem svěřena, apod.), tedy v případě běžného pokusu o převod vlastnictví, nabyvateli nepostačí ani dobrá víra, a taková změna vlastnictví proto ve většině případů nemůže nastat, pomíneme-li možnost vydržení (§ 1089 a násl. obč. zákoníku). Pachatel (jiná osoba než vlastník) je navíc v případě, kdy se bude snažit zajištěnou věc na jiného převést či ji jinak zatížit, již sankcionovatelný s ohledem na svou trestní odpovědnost za spáchání trestného činu maření

výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, případně jeho pokusu. Potenciálnímu kupci zase hrozí postih za spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 či § 217 tr. zákoníku. Smysluplná by se možnost zakázání převodu či zatížení zajišťované věci jevila v této souvislosti v případech, ve kterých je vydáním či odnětím zajišťována věc vlastníku jako pachateli trestné činnosti, a to i pro účely propadnutí či zabránění věci, nebo pro účely uložení peněžitého trestu. V případě, že je zajišťována jiné osobě, dává toto opatření smysl jen v případech, kdy dle zmiňovaných ustanovení § 1109 až § 1110 obč. zákoníku může dojít ke změně vlastnického práva nabytím od nevlastníka.

V případě platnosti druhé možnosti výkladu, tedy že se uvedené příkazy týkají osoby, jíž věc patří, nebo k ní má jiný legální titul, a to bez ohledu na to, kdo věc vydal či komu byla odňata, neboť jde o jedinou osobu s obecnou legální možností jednat tak, jak je zakazováno, je třeba uvést, že uvedený závěr naráží na stejný problém z druhé strany. Vydání předmětného zakazujícího příkazu by se nejevilo příliš smysluplné v případech, kdy je zajišťována věc, kterou držel pachatel trestné činnosti, a příslušné orgány uvažují o následném vydání věci oprávněné osobě. Ještě složitější situace poté vzniká v případech, kdy není znám vlastník věci, či je otázka vlastnického práva sporná, zejména pokud se o ní hlásí více osob. V takových případech by nebylo zřejmé, vůči komu příkaz vydat. Zároveň však osoba, která věc vydala, typicky pachatel krádeže, který tedy není jejím vlastníkem, disponuje potvrzením, že věc vydala orgánům činným v trestním řízení ona, což pro případné kupující může být dostatečným důkazem o vlastnictví a způsobit jejich dobrou víru při konsensuálně uskutečněném převodu věci. Tímto způsobem by pak snadno mohlo dojít ke zmaření účelu zajištění⁹².

Vše, co bylo k této otázce uvedeno, je třeba posuzovat se zohledněním skutečnosti, že § 78 odst. 7 tr. řádu stanoví, že osoba, které byla věc zajištěna, má právo kdykoli žádat o její vrácení. Používá se zde tedy stejný pojem. Pokud o vrácení věci bude žádat vlastník, nebo jiný oprávněný držitel věci, který ji vydal či mu byla odňata, je možné výkon tohoto práva podřadit pod ústavněprávně chráněný výkon práva na majetek a problém nevzniká. V případě žádosti jiné osoby, které byla věc zajištěna, je ovšem třeba přihlídnout k § 80 odst. 1 tr. řádu, podle kterého platí, že věc se vrátí, pokud už není pro řízení dále třeba a nepřipadá v úvahu její

---

⁹² Případná trestní odpovědnost uvedeného pachatele by přitom s ohledem na judikaturu, vylučující v takovém případě možnost spáchání trestného činu podvodu na kupující s odůvodněním, že absentuje znak obohacení se u pachatele, byla vyloučena. K tomu srovnej rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 To 7/2013, nebo komentářovou literaturu, např. Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník (EVK). 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2012, s. 2049 – 2079.

propadnutí či zabrání, tomu, kdo ji vydal nebo mu byla odňata, jinak se vydá tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Z toho lze dovodit, že zákonodárcem užitý pojem osoba, jíž je věc zajištěna, je zřejmě alespoň v případě důkazů, míněn ve smyslu prvé nastíněné možnosti, tedy že takovou osobou je osoba, která věc fakticky vydala či jí byla odňata⁹³. Této osobě je také vracena, vlastníku, kterému nebyla přímo zajištěna, by byla vydávána.

Nic samozřejmě nebrání vlastníku věci, který věc nevydával a nebyla mu odňata, žádat s odkazem na své vlastnické právo, aby mu věc byla vydána. S ohledem na dikci citovaných ustanovení je však otázkou, zda se na tuto situaci vztahuje postup dle § 78 odst. 7 tr. řádu. Zřejmě ano, ovšem jen na podkladě použití analogie legis. Osobě, vůči které státní moc uplatnila státní moc a z jejíž dispozice převzala či odňala konkrétní věc, byť drženou neoprávněně, je takové právo naopak přiznáno výslovně zákonem.

Žádost o vrácení věci je třeba adresovat orgánu činnému v trestním řízení, který v dané fázi vede řízení, a ten je povinen podle § 78 odst. 7 tr. řádu o žádosti neodkladně rozhodnout.⁹⁴ Toto rozhodnutí by mělo mít formu usnesení⁹⁵, a v případě, že se jedná o rozhodnutí policejního orgánu, je proti němu přípustná stížnost (§ 141 odst. 2 tr. řádu). Pokud je žádost zamítnuta, je tato osoba oprávněna jí opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci rozhodnutí, pokud neuvede nové důvody. Za zcela nepochopitelnou pak lze považovat skutečnost, že z popsané zákonné úpravy vyplývá, že pokud je státním zástupcem nebo soudem rozhodováno o žádosti o vrácení věci zajištěné pro důkazní účely, nemá osoba, které byla věc zajištěna, právo podat proti takovému rozhodnutí řádný opravný prostředek. V opačném případě, kdy je věc vracena, nebo vydávána bez takové žádosti proto, že již pro trestní řízení není třeba, je podle § 80 odst. 3 tr. řádu stížnost přípustná a má dokonce i odkladný účinek. Zákonodárce tak zřejmě nevědomky nastavil právní úpravu zcela absurdním způsobem.

Za problematickou z pohledu ústavně garantovaných základních práv vlastníka věci, lze ovšem považovat už okolnost, že proti zamítavému rozhodnutí soudu či státního zástupce

---

⁹³ Ke stejnému závěru dospívá i Vítková, P.: Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu. Wolters Kluwer. Praha 2019, str. 76-78.

⁹⁴ S ohledem na závěry Usnesení NS ČR sp. zn. 22 Cdo 4944/2007, i samu logiku věci, je tuto žádost možné vyřizovat pouze v daném trestním řízení. Není proto možné, aby se vydání věci na orgánu činném v trestním řízení domáhala žalobou podanou v občanském soudním řízení osoba, která věc do trestního řízení vydala, či jí byla odňata.

⁹⁵ Kromě dikce ustanovení § 78 odst. 7 tr. řádu lze odkázat i na komentářovou literaturu, viz Drašík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 28. k § 78.

o žádosti o vrácení věci nemá takový vlastník právo opravného prostředku. V případě státního zastupitelství může vlastník alespoň požádat o výkon dohledu nadřízené státní zastupitelství, či vedoucího státního zástupce, v případě, kdy by soud nedůvodně zadržoval věc s tím, že ji má pro důkazní účely, nemá vlastník v podstatě žádnou obranu proti tomuto stavu. Zbývá mu potom leda podání ústavní stížnosti, což s ohledem na ústavní konformitu výkonu státní moci zajisté nelze pokládat za dostatečné.

Za další významný problém současné právní úpravy ve shora naznačené souvislosti je třeba považovat to, že zákonodárce neupravil situaci, řešící jednání jiné osoby než té, která věc fakticky vydala jako důkaz (byla jí odňata), které směřuje k převodu vlastnictví této věci, čímž samozřejmě může dojít ke zmaření následného propadnutí či zabrání věci⁹⁶. Takové právní jednání může přitom učinit kdokoli, kdo disponuje dostatečným právem k zajištěné věci, tedy i osoba, která nebude o zajištění věci, nebo o vydání příkazu dle § 78 odst. 4 tr. řádu, informována, nebo ho bude chtít zmařit. Z praxe jsou známy případy takového jednání například manželem osoby, jíž byla věc zajištěna. V době, kdy se takový převod děje přitom nemusí být známy všechny rozhodné skutečnosti a nemusí být ani zřejmé, kdo všechno je pachatelem trestné činnosti.

S ohledem na to, že vydání věci je samo formulováno tak, že k němu je povinen ten, kdo má věc důležitou pro trestní řízení u sebe, tedy každý, kdo ji drží, nutně v praxi dochází i k vydávání či odnětí věcí od jiných osob než vlastníků (případně oprávněných držitelů). V případě, že by došlo za použití ustanovení § 1109 až § 1110 obč. zákoníku k platnému převodu vlastnictví k zajištěné věci, bude následné propadnutí či zabrání věci obvykle vyloučeno. Orgány činné v trestním řízení tedy v praxi musí často řešit problém, jak zabránit vlastníkovi či domnělému vlastníkovi věci, aby zajištěnou věc na někoho převedl nebo ji zatížil, a tím ji učinil nedostupnou pro případné následné propadnutí či zabrání. Pokud totiž zákonodárce nastavil právní úpravu tak, že je třeba shora popsany příkaz, či další omezení, adresovat konkrétní osobě, dostává tím orgány činné v trestním řízení do obtížné pozice při vydání příkazu dle § 78 odst. 4 tr. řádu, a ostatně i při jakémkoliv jiném zajištění věci, neboť

---

⁹⁶ Pokud by tato osoba nebyla přímo pachatelem trestného činu, pak by bylo možné věc zabrat podle § 101 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. V případě věci ve společném jmění manželů si však lze takové zmaření zajištění druhým manželem představit. Možnost následného postihu pro legalizaci výnosů z trestné činnosti podle § 216 či § 217 tr. zákoníku, nebo maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, nemusí být vždy odrazující, navíc mohou nastat problémy s prokazováním konkrétního jednání a informací takové osoby, když většina uvedených trestných činů je úmyslných.

příkaz mohou fakticky vydat jen tehdy, pokud mají dostatek informací ohledně právního stavu vydané či odňaté věci. Pokud se následně ukáže, že věc patří někomu jinému, není tento jiný vlastník nijak omezen v nakládání s věcí, což při konsensuálním pojetí převodu vlastnického práva k movité věci ve smyslu § 1099 obč. zákoníku (nejde-li o věci zapsané ve veřejném seznamu, případně cenný papír⁹⁷) nelze ovlivnit, a může to způsobit i zmaření účelu zajištění. Jistě lze připustit vydání nového příkazu dle § 78 odst. 4 tr. řádu, adresovaného nově zjištěnému vlastníku, ovšem vzniká tím časový prostor pro vyvedení majetku před očekávaným propadnutím, či zabráním věci. Vydávat příkaz více potenciálním vlastníkům věci zase nemá oporu v zákoně.

Řešením situace by bylo, pokud by zákaz převedení či jiného zatížení věci mohl být formulován tak, že je účinný vůči všem osobám a způsobuje absolutní neplatnost jakéhokoliv právního jednání týkajícího se zajišťované věci. To však současné znění zákona nepřipouští a do budoucna by proto byla vhodná legislativní změna.

Pokud je výzvě k vydání věci vyhověno, je povinností orgánu, který věc převzal, ihned vydat vydávající osobě písemné potvrzení o převzetí věci nebo opis protokolu. Věc v takovémto potvrzení, či protokolu, musí být přesně popsána, tedy popsána tak, aby jí nebylo možné zaměnit za jinou. I s tím má praxe někdy problémy, zejména pokud jde o předměty, které se běžně používají a nemají na sobě označení (např. stavební materiál, plodiny či zvířata). Lze jen doporučit takové věci popisovat dle jejich kvalitativních a kvantitativních znaků a současně i místem uložení. V případě věci tvořících součást majetku svěrečnického fondu či podílového fondu, je třeba zajišťující úkon směřovat výslovně vůči svěrečnickému správci, případně obhospodařovateli tohoto fondu, a tomu také vydat uvedené potvrzení.

Po převzetí věci jí příslušný orgán činný v trestním řízení přebírá do úschovy a vztahují se na něj tedy povinnosti schovatele ve smyslu § 2402 a násl. obč. zákoníku⁹⁸. Jedná se zejména o povinnost opatrovat věc tak pečlivě, jak to odpovídá povaze věci a možnostem orgánu činného v trestním řízení, aby na věci nevznikla škoda. Otázkou zůstává, zda i pro věci zajištěné v rámci trestního řízení lze přiměřeně použít ustanovení § 2406 odst. 1 obč. zákoníku, který stanoví, že uschovatel nahradí schovateli nezbytné náklady, které na věc při jejím opatrování

---

⁹⁷ K vymezení okamžiku převodu vlastnictví k movitým věcem srovnej § 1101 až § 1104 obč. zákoníku.

⁹⁸ Nejedná se tedy o tzv. jinou činnost soudu podle § 352 o.s.ř. K tomu lze odkázat na Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpjn 203/2005.

vynaložil. Na první pohled se zdá, že nikoliv, neboť zajištěná věc byla odňata vlastníku při výkonu vrchnostenského oprávnění a ten neměl možnost zajištění zabránit (samozřejmě vyjma argumentace nedůvodností či nezákonností v daném případě podanou stížností). Sporný se mi však takový závěr jeví u nákladů na úschovu zajištěných věcí v případě, kdy jde o náklad, který vyplývá z podstaty věci, k němuž by došlo i v případě jejího nezajištění orgány činnými v trestním řízení. Může se jednat například o náklady na uchování zajištěného vzácného uměleckého díla, které pro své zachování vyžaduje zvláštní skladovací podmínky. Vlastník věci samozřejmě může svou věc i zničit, pokud však tak nehodlá učinit a věci se dále domáhá, měly by tyto fixní náklady jít k jeho tíži.

Obecně se správa zajištěného majetku řídí právní úpravou hlavy třetí zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ten se však výslovně nevztahuje na zajištěné věci, převzaté do úschovy za účelem provedení důkazu, nejde-li o prodej takové věci dle § 80 tr. řádu (§ 1 odst. 3 uvedeného zákona). Zákonodárce zde tedy opět nastavuje dvojí režim, když pro případy zajištěných věcí, na něž se vztahuje zmiňovaný zákon č. 279/2003 Sb., v § 11 stanoví, že náklady správy (veškeré) nese státní rozpočet⁹⁹. V případech zajištění věcí pouze pro důkazní účely však ze shora uvedených důvodů určité náklady na dlužníka zřejmě přeneseny být mohou.

Pokud věc, která může sloužit pro důkazní účely, není k výzvě příslušného orgánu činného v trestním řízení dobrovolně předložena či vydána, vydá tento orgán příkaz podle § 79 odst. 1 tr. řádu k jejímu odnětí. Policejní orgán potřebuje k vydání příkazu k odnětí předchozí souhlas dozorového státního zástupce. Bez takového souhlasu může příkaz vydat pouze tehdy, nelze-li předchozího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu. V praxi byla řešena otázka, zda je možné vydat takový příkaz (případně předchozí souhlas) státního zástupce ústně, případně telefonicky, a s ohledem na potřebu akceschopnosti orgánů činných v trestním řízení, byl takový postup akceptován. V rámci prověřování se v praxi stává poměrně běžně, že policejní orgán věci důležité pro trestní řízení zjistí na místě činu, případně jejich držba konkrétní osobou vyplyne z úkonu trestního řízení v terénu, a v těchto případech nelze požadovat po orgánech činných v trestním řízení, aby ihned zajišťovaly písemné vyhotovení příkazu k odnětí věci. Taková situace je proto řešena vydáním ústního příkazu, který je následně

---

⁹⁹ Za náklady správy však dle Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str.120, nelze považovat hrazení závazků, které se k majetku váží, typicky plateb pojištění.

písemně vyhotoven a doručen osobě, která věc vydala. Souhlas státního zástupce je policejním orgánem opatřován obvykle telefonicky a i tento souhlas je následně vyhotovován písemně. Ostatně i trestní řád na rozdíl od jiných obdobných úkonů v případě příkazu k odnětí věci nehovoří o potřebě jeho odůvodnění. Pro zajištění práv osoby, které je věc odnímána, se podle možností dané věci přibírá k realizaci odnětí nezúčastněná osoba. Na rozdíl od jiných úkonů trestního řízení, kde nezúčastněná osoba být přítomna musí, je však v případě odnímání věci stanovena možnost jejího nepřibrání, pokud například možnosti místa činu, kde jsou věci zajišťovány, neumožňuje přístup takovéto nezúčastněné osoby. Výkon odnětí věci může realizovat kterýkoli orgán činný v trestním řízení, státní zástupce či soud však mohou požádat o realizaci výkonu odnětí věci policejní orgán. Je přitom z podstaty věci oprávněn překonat odpor osoby, jíž je věc zajišťována.

I ohledně odňaté věci platí ustanovení týkající se povinnosti vydat potvrzení o jejím převzetí či opis protokolu, v němž je věc popsána nezaměnitelným způsobem a zároveň je zaznamenáno, že je odnímána, dále právo osoby, které byla věc odňata, žádat o její vrácení za stejných podmínek, jako by byla vydána dobrovolně, a také možnost orgánů činných v trestním řízení vydat příkaz, kterým bude osobě, které byla věc odňata, zakázáno jí převést na jinou osobu nebo zajistit.

5.2.1 Odnětí věci při výkonu prohlídek a vstupů do obydlí, jiných prostor a pozemků

Za vydání či odnětí věci ve smyslu § 78 a § 79 tr. řádu považuje trestní řád výslovně i zajištění věci při výkonu domovních prohlídek, prohlídek jiných prostor a pozemků, osobních prohlídek a vstupů do obydlí, jiných prostor a pozemků, konaných podle oddílu pátého, hlavy čtvrté tr. řádu. S ohledem na povinnost provést předchozí výslech osoby, u které je prohlídka konána (§ 84 tr. řádu), nelze vyloučit dobrovolné vydání hledaných věcí, v praxi je ovšem častější odnětí věci při prohlídce samé. Na rozdíl od výkonu příkazu k odnětí musí být přibrána osoba, která není na věci zúčastněna. Došlo-li při prohlídce k vydání nebo odnětí věci, je třeba do protokolu pojmout také údaje uvedené v § 78 odst. 5 tr. řádu, tedy dostatečně přesný popis věci, aby nemohla být zaměněna. Osobě, u které byla prohlídka vykonána, musí orgán, který prohlídku vykonal, ihned, a není-li to možné nejdéle do 24 hodin poté, vydat písemné potvrzení o převzetí věci, které byly přitom vydány nebo odňaty, anebo opis protokolu.

Při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž je vykonávána advokacie, je podle § 85b tr. řádu stanoven zvláštní postup, mající za cíl chránit advokátní tajemství. Pokud se zde mohou nacházet listiny, které obsahují skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, je orgán provádějící úkon povinen vyžádat si součinnost České advokátní komory, která k výkonu prohlídky deleguje svého zástupce. Orgán činný v trestním řízení, provádějící prohlídku, je oprávněn seznámit se s obsahem těchto listin pouze za přítomnosti a se souhlasem zástupce České advokátní komory. Nemůže tedy podle svého uvážení zajistit věci důležité pro trestní řízení, ale je vázán stanoviskem zástupce České advokátní komory, který až na výjimečné případy souhlas fakticky dát nemůže a dle praktických zkušeností téměř nikdy nedává. Pokud už je prohlídka konána u advokáta v advokátní kanceláři, lze zajisté očekávat, že na listiny zde se nacházející se bude vztahovat jeho povinnost mlčenlivosti.¹⁰⁰ Je ovšem třeba zmínit, že toto privilegované postavení míst, kde je vykonávána advokacie, je stanoveno nikoli v zájmu advokáta, ale v zájmu ochrany třetích osob, tedy jeho klientů. Majetek advokáta, či jeho osobní věci, tak při prohlídce zajištěny být mohou, stejně jako jiné movité věci, které nejsou listinami nebo jinými nosiči informací.¹⁰¹

Odmítne-li zástupce České advokátní komory souhlas k seznámení se s obsahem listin udělit, musí být listiny za účasti orgánu činného v trestním řízení, dotčeného advokáta a zástupce České advokátní komory zabezpečeny tak, aby se s jejich obsahem nemohl nikdo seznámit, popřípadě je nemohl zničit nebo poškodit, a následně odevzdány České advokátní komoře. Orgány činné v trestním řízení se takto zajištěných listin, či jiných datových nosičů, domohou pouze tehdy, pokud soudce, který rozhodl o vydání příkazu k prohlídce, případně jiný soudce téhož soudu, nebo státní zástupce v případě prohlídky jiných prostor a pozemků, které provedl policejní orgán postupem dle § 83a odst. 2, 3 tr. řádu, podá ve lhůtě 15 dnů od odmítnutí vydání souhlasu zástupcem České advokátní komory soudu nadřízenému tomu, jenž vydal, či měl vydat příkaz k prohlídce, návrh, aby byl tento souhlas nahrazen, a návrhu je vyhověno. V opačném případě se listiny uschované u České advokátní komory advokátu vrátí a stejně se s nimi naloží i v případě, že návrh neobsahuje všechny náležitosti, nebo je nesrozumitelný, neurčitý, či byl podán opožděně, nebo byl-li podán někým, kdo k návrhu není oprávněn.

---

¹⁰⁰ K povaze prostor, v nichž je vykonávána advokacie, lze odkázat na Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu, sp. zn. Tpjn 306/2014, kde je tento zvláštní režim přiznán i obydlí, automobilu, pobočce advokátní kanceláře, či datovému úložišti, užívanému advokátem. Nesmí však jít o prostory užívané k advokacii jen fiktivně, k čemuž více Usnesení KS Ostrava, č.j. 3 Nt 1721/2018-231, publikované na Extranetu NSZ.

¹⁰¹ Srovnej Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2894/08.

Soudce návrhu dle § 85b odst. 9 tr. řádu vyhoví, dojde-li k závěru, že listina neobsahuje skutečnosti, o nichž je dotčený advokát povinen zachovávat mlčenlivost. Takovéto vymezení možnosti prolomení advokátního tajemství je třeba pokládat za problematické, protože by při striktním výkladu vlastně zamezovalo vydání listin, či jiných nosičů informací, orgánům činným v trestním řízení v případě, že se jedná o věci související s výkonem pracovní činnosti advokáta. V podstatě by to činilo z advokátů nepostižitelnou skupinu lidí, která může svým klientům, a též sobě, zajistit nedostupnost důkazů o spáchané trestné činnosti pro orgány činné v trestním řízení. Uvedené ustanovení je tak třeba vykládat širěji, jak to ostatně aprobuje ve svých rozhodnutích i Ústavní soud,¹⁰² a to tak, že listiny a jiné nosiče informací, obsahující důkazy o trestné činnosti, do níž se zapojil i příslušný advokát, vydány orgánům činným v trestním řízení být mají¹⁰³. Soudce, který o návrhu rozhoduje, je povinen se se zajištěnými listinami seznámit a věnovat tomuto úkonu náležitou pozornost tak, aby právě dokázal rozlišit případy, kdy je předání listin orgánům činným v trestním řízení namístě.¹⁰⁴

Za další problematické ustanovení z pohledu zajištění věcí, zejména listinných důkazů, zajištěných při prohlídce u advokáta, lze považovat § 85b odst. 4 tr. řádu, které stanoví, že návrh na nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory musí kromě obecných náležitostí obsahovat kromě vylíčení skutečností, svědčících o tom, že souhlas má být nahrazen, také přesné označení listin, ohledně kterých se navrhovatel domáhá nahrazení souhlasu. Otázkou je, jak může osoba, která se se zajištěnými důkazy nesměla seznámit, specifikovat jednotlivé zajištěné listiny. V praxi by samozřejmě mělo být možné použít seznam odňatých věcí z protokolu o provedené prohlídce, konkrétní zajišťované listiny však dle požadavku orgánu provádějícího prohlídku vybírá zástupce České advokátní komory a může být sporné, zda jsou zajištěné listiny, se kterými se seznámil jen on, popsány správně, úplně a nezaměnitelně. V případech rozsáhlejších souborů listin, jako je účetnictví, pak zase uvedeným postupem není

---

¹⁰² Lze odkázat zejména na Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1675/12, kde je výslovně uvedeno: "tento soud opakovaně vyslovil souhlas s tezí, že "institut advokátní mlčenlivosti, potažmo poskytování právních služeb, nesmí být zneužíván k páčání trestné činnosti. Tím by totiž došlo k nepřipustnému a účelovému nadřazování uvedené "procesní" hodnoty nad hodnoty základních práv a svobod, k jejichž naplňování má stát pozitivní povinnost, jež se realizuje mimo jiné právě v trestním řízení" [srov. Nález sp. zn. II. ÚS 889/10 ze dne 25. 11. 2010 (N 237/59 SbNU 405)]. Nelze zajisté akceptovat, aby pachatelé hospodářské či majetkové trestné činnosti "prali špinavé peníze" prostřednictvím svých advokátů a aby odhalování a stíhání takových deliktů bylo znemožňováno odkazem na advokátní tajemství. Procesní institut prohlídky prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, upravený v § 85b tr. řádu, je legitimním nástrojem představujícím ústavněprávně přípustný zásad do domovní svobody a do práva na výkon advokacie."

¹⁰³ Znovu a výslovně to Ústavní soud zopakoval v Nálezu sp. zn. II. ÚS 3533/18.

¹⁰⁴ Srovnej Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 889/10, kde tento soud posoudil jako neústavní příliš krátkou dobu na seznámení se soudy se zajištěnými listinami, a tedy pouhé formální a nikoli faktické přezkoumání zajištěných listin.

zcela respektován princip proporcionality, protože zástupce České advokátní komory nezná okolnosti případu, a pokud nemá trestní řízení mařit, měl by správně zajistit raději více listin, než méně. Pouze po vyhodnocení takových souborů listin lze obvykle určit, které mají důkazní hodnotu.

Po předání listin zajištěných v prostorách, ve kterých je, či může být vykonávána advokacie orgánům činným v trestním řízení, již tyto listiny mají běžný režim odňatých věcí.

5.3 Zajištění nástrojů a výnosů trestné činnosti a zajištění náhradní hodnoty za ně

S výjimkou zajišťování důkazů v rámci prověřování trestné činnosti postupem podle § 78 či 79 tr. řádu, je jediným možným způsobem zajištění věcí důležitých pro trestní řízení postup podle § 79a a násl. tr. řádu. Podle tohoto ustanovení mohou orgány činné v trestním řízení dosáhnout zajištění nástrojů či výnosů trestné činnosti, případně náhradní hodnoty za ně (§ 79g odst. 1 tr. řádu), a to jak ve fázi trestního řízení před sdělením obvinění, tak i po něm.

Co je nástrojem a výnosem z trestné činnosti je definováno v § 135a a 135b tr. zákoníku, kde je stanoveno, že nástrojem trestné činnosti se rozumí věc, která byla určena nebo užita ke spáchání trestného činu, včetně plodů a užitků, a výnosem z trestné činnosti se rozumí jakákoli ekonomická výhoda pocházející z trestného činu. Zákonodárce dále rozlišuje bezprostřední výnos z trestné činnosti, tedy věc, která byla získána trestným činem, nebo jako odměna za něj, včetně plodů a užitků, a zprostředkovaný výnos, kterým se rozumí věci, které byly buď jen zčásti nabyty za bezprostřední výnos z trestné činnosti, či byly z bezprostředního výnosu trestné činnosti přeměněny nebo zhodnoceny, a to včetně plodů a užitků. § 77b odst. 1 tr. řádu dále stanoví, že nástroje, výnosy trestné činnosti a náhradní hodnota za tyto věci jsou, spolu s věcmi zajištěnými pro důkazní účely, věcmi důležitými pro trestní řízení.

Tímto způsobem tedy orgány činné v trestním řízení mohou dosáhnout zajištění věcí, u kterých by bylo v rozporu s morálkou a spravedlností ponechat je pachateli trestné činnosti, či dalším osobám, kterým tento majetek pachatel přenechal. Zde je třeba poukázat na

mezinárodněprávní závazky České republiky spočívající v povinnosti zajistit účinné odčerpání výnosů z trestné činnosti¹⁰⁵.

Z § 79a odst. 1 tr. řádu vyplývá, že orgány činné v trestním řízení vedoucí řízení mohou zajistit určitou věc, pokud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že je nástrojem nebo výnosem z trestné činnosti. Policejní orgán k takovému rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce s výjimkou naléhavých případů, které nesnesou odkladu. V takovém případě je však policejní orgán povinen do 48 hodin od vydání tohoto rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buďto vysloví dodatečný souhlas, nebo ho zruší. Rozhoduje se usnesením, proti kterému je přípustná stížnost, jež však nemá odkladný účinek, aby nedošlo ke zmaření účelu zajištění. Z nepříliš pochopitelných důvodů zákonodárce tuto stížnost výslovně připustil v § 79a odst. 1 tr. řádu, a totožnou formulaci zopakoval jako samostatný odstavec 5 téhož ustanovení. Alespoň v odůvodnění rozhodnutí musí být uveden stručný popis skutku, kterého se podezření týká a předpokládaná výše škody, pokud byla způsobena, případně jiný konkrétní a přezkoumatelný údaj k zajišťovanému majetku¹⁰⁶.

Věc podléhající zajištění je třeba stejně jako v jiných případech v rozhodnutí přesně vymezit, tak aby jí nebylo možné zaměnit s jinou¹⁰⁷. Zákonodárce zde výslovně stanoví, že toto vymezení může být provedeno i v listinách připojených k usnesení o zajištění. Z toho vyplývá, že vymezení popisu zajišťovaných věcí je možné učinit i odkazem na listiny, ve kterých je věc, či soubor věcí, vymezena. Zajištěna může být obecně jakákoliv věc, tedy věc hmotná i nehmotná, např. pohledávka, věc movitá i nemovitá. Zajištěny mohou být i soubory věcí tvořící věc hromadnou. Z logiky věci by výnosem z trestné činnosti měly být věci, které nejsou v majetku obviněného, neboť trestnou činností nelze legálně získat vlastnické právo. Úkony naplňující znaky skutkových podstat trestných činů jsou pokládány za absolutně neplatné. Naproti tomu nástroj trestné činnosti či náhradní hodnota za nástroj či výnos mohou být jak v majetku pachatele, tak i v majetku jiných osob¹⁰⁸. V případě, že se však vlastnictví

---

¹⁰⁵ Např. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, sjednaná členskými státy Rady Evropy dne 8.11.1990 ve Štrasburku, a další.

¹⁰⁶ Více viz Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 919/14.

¹⁰⁷ Srovnej Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3511/14, jímž bylo judikováno, že nelze vydat příkaz k vydání resp. odnětí věci vztahující se na jakékoliv hotovostní prostředky nacházející se v prostorách banky, pokud se nejedná o konkrétní peněžní prostředky, které byly určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity nebo byly výnosem z trestné činnosti.

¹⁰⁸ Vždy je však třeba zkoumat, zda nedošlo k narušení souvislosti zajištěné věci se spáchanou trestnou činností, např. originálním způsobem nabytí vlastnictví v dražbě, atd. Blíže viz Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 1470/17.

nabývá zápisem do určité evidence jako v případě nemovitostí, či zaknihovaných cenných papírů, může být jako výnos z trestné činnosti posouzeno i to, ohledně čehož pachatelé vlastnické právo svědčí. Přestože to není vyloučeno ani u ostatních typů zajištění, u zajišťování nástrojů a výnosů z trestné činnosti zákonodárce výslovně stanoví, že zajišťovaná věc, v tomto konkrétním kontextu právo, nemusí v době zajištění existovat, ale že lze zajistit i právo vzniklé až v budoucnu.

V rozhodnutí o zajištění se tomu, komu byla věc zajištěna, zakáže, aby po oznámení rozhodnutí zajišťovanou věc převedl či zatížil, případně ji záměrně poškodil či zničil. Zde je třeba opět poukázat na nejasnost této formulace, pokud jde o stanovení osoby, vůči které tyto zákazy směřují. Platí vše, co bylo uvedeno v kapitole týkající se zajištění věci pro důkazní účely, a tedy, že jde o osobu, které byla věc zajištěna fakticky, tedy např. i odňata, pokud jde o věc movitou. Pokud se zároveň jedná o vlastníka věci, nebo se jedná o věc zapsanou ve veřejném seznamu, je situace jednoduchá. V případě spornosti vlastnictví, či v případě, kdy zakazované jednání učiní jiná osoba, než ten, komu byla věc zajištěna, nastávají shora popsané problémy se zachováním zajištěné věci pro účely případného propadnutí nebo zabrání,¹⁰⁹ a lze proto jen doporučit legislativní změnu stanoveného principu.

Dále se v rozhodnutí o zajištění věci nebo i v samostatném následném rozhodnutí zakáže nebo omezí i výkon jiných práv, včetně těch v budoucnu vzniklých, a to pro účely samotného výkonu zajištění, nebo pro účely správy zajištěné věci, a také se vyzve osoba, které je věc zajišťována, k vydání všech listin a dalších hmotných nosičů potřebných k uplatnění práva na zajištěnou věc. Tato oprávnění jsou nezbytná k dosažení účelu zajištění, neboť jsou věci, u kterých by při nestanovení těchto dodatečných povinností zajištění postrádalo smysl. Jedná se např. cenné papíry, či zajištění nemovitostí, ze kterých plyne a v budoucnu bude dále plynout nájem. V případě nevyhovění těmto uloženým povinnostem je možné je vymáhat ukládaním pořádkových pokut.

Posledním povinně stanoveným výrokem rozhodnutí o zajištění se uloží tomu, komu byla věc zajištěna, aby orgánu činnému v trestním řízení, který o zajištění rozhodl, do 15 dnů

---

¹⁰⁹ K tomu srovnej možnosti uložení trestu propadnutí věci podle § 70 tr. zákoníku, zejména § 70 odst. 3, kde je stanoveno, že se musí jednat o věc náležející pachatelé, dále možnosti uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 tr. zákoníku a ochranných opatření zabránění věci podle § 101 tr. zákoníku, zabránění náhradní hodnoty podle § 102, zabránění části majetku podle § 102a a zabránění spisů a zařízení podle § 103 tr. zákoníku.

od oznámení rozhodnutí sdělil, kdo má k věci, která byla zjištěna, práva, která omezují možnost naložení s věcí, případně, pokud jde o zajištění majetkového práva, kdo má povinnost plnění. I tato povinnost je vymahatelná a lze ji sankcionovat ukládáním pořádkových pokut. V této souvislosti je však třeba zmínit, že i u zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti lze práva třetích osob na zajištěnou věc vymáhat pouze prostřednictvím žaloby podané v občanskoprávním řízení a orgány činné v trestním řízení tak mohou v praxi řešit spíše otázky vyloučení ze zajištění a možné omezení zajištění.

Věc, která je zajišťována, může být orgány činnými v trestním řízení převzata do jejich moci. Fakticky k tomu může dojít vydáním či odnětím věci před vydáním usnesení o zajištění, ale také i po vydání takového usnesení. Pokud orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl, věc odejme např. při domovní prohlídce, a nejedná se o věc důležitou pro trestní řízení z důkazních důvodů, musí následně o zajištění takové věci rozhodnout usnesením podle § 79a odst. 1 tr. řádu nebo § 79g odst.1 tr. řádu. Na takové rozhodnutí má stanovenu lhůtu 96 hodin od provedení úkonu, při kterém byla věc vydána či odňata. Zda jde o lhůtu pořádkovou, nebo propadnou, dosud není judikatorně vyjasněno¹¹⁰. Domnívám se však, že praxe by se měla přiklonit k pořádkovému charakteru této lhůty s ohledem na evidentní praktickou nemožnost ji dodržet v případech zajišťování věcí důležitých pro trestní řízení při rozsáhlých policejních akcích, při kterých dochází k provádění i desítek souběžných prohlídek na různých místech, odnětí velkého množství věcí a listin (např. cenných papírů, účetnictví), a teprve po vyhodnocení takto zajištěných věcí lze rozhodnout, u kterých jde o důkazy (pak by vydání usnesení o zajištění nebylo dle § 77b odst. 3, poslední věta tr. řádu třeba) a u kterých nikoliv, ovšem bude ohledně nich navrhováno jejich propadnutí či zabrání. Orgán, který takové věci odňal však samozřejmě má povinnost o zajištění uvedených věcí usnesením rozhodnout bez zbytečného odkladu poté, kdy bude disponovat potřebnými informacemi o charakteru těchto věcí.

Trestní řád v § 79c upravuje konkrétní postup, který je třeba dodržet při vydání či odnětí věci pro účely zajištění věci jako nástroje či výnosu z trestné činnosti (náhradní hodnoty za ně). Uvedené ustanovení připouští jak možnost zajišťovanou věc fakticky převzít do moci orgánu činného v trestním řízení, tak i možnost ponechat movitou věc na místě, kde se nachází, pokud po posouzení všech rozhodných skutečností dospěje příslušný orgán k závěru, že přemístění

---

¹¹⁰ Nevylučuje se k ní ani literatura, viz Drašík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 20. k § 79c, hovoří pouze o právu dotčené osoby, co nejdříve moci brojit proti zajištění věci.

věci by vedlo ke znehodnocení věci, nebo by bylo přemístění spojeno s nepřiměřenými technickými obtížemi, nepřiměřenými náklady, či vyžadovalo zvláštní péči, kterou tento orgán bez významných finančních nákladů není schopen zajistit. Ponechat na místě lze také věc nepatrné hodnoty. V případě ponechání zajištěné movité věci na místě se tato skutečnost musí uvést do protokolu o úkonu, kterým je typicky domovní prohlídka nebo prohlídka jiných prostor a pozemků, a to včetně důvodů pro uvedený postup. Zároveň je třeba vydat příkaz ke zdržení se nakládání s věcí, kterým podle § 79c odst. 3 tr. řádu orgán provádějící úkon zakáže osobě, které je věc zajišťována, aby s ní jakkoliv právně jednal nebo fakticky nakládal způsobem, který by vedl ke zmaření účelu zajištění. Zejména je třeba zakázat převod věci na jiného, její zatížení, poškození či zničení. V uvedeném příkazu musí být věc opět nezaměnitelně popsána. Příkaz působí vůči všem, tedy nejenom vůči osobě, které je věc zajišťována, a zákaz nakládání s věcí také způsobuje, že jednání učiněné v rozporu s ním činí taková právní jednání absolutně neplatnými. Zde tedy zákonodárce zvolil funkčnější a odlišný způsob omezení nakládání se zajištěnou věcí než v jiných případech zajištění, kde jsou zákazy jednání, které by mohlo zmařit účel zajištění, adresovány pouze osobě, které je věc zajišťována. Jak již bylo uvedeno, z hlediska praxe by bylo vhodné, aby absolutní neplatnost jednání, které maří účel zajištění, platilo pro všechny typy zajištění. Příkaz ke zdržení se nakládání s věcí je účinný okamžikem vyvěšení na místě, kde se movitá věc nachází a musí obsahovat poučení o následcích jeho porušení. Movitou věc je pak třeba označit tak, aby bylo zřejmé, že právě na ní se vyvěšený příkaz vztahuje. Na rozdíl od možnosti vydání obdobného příkazu ohledně věci, která je zajišťována pro důkazní účely, kdy je tento postup na uvážení příslušného orgánu rozhodujícího o zajištění (vydání či odnětí věci), v případě zajištění nástrojů a výnosů trestné činnosti, případně náhradní hodnoty za ně, je vydání příkazu obligatorní.

Tento postup, umožňující ponechat zajištěnou věc na místě, kde se nachází, a tedy v dispozici osoby, které byla zajištěna, je možné kdykoliv změnit. Pokud tedy v průběhu řízení příslušný orgán činný v trestním řízení dospěje k závěru, že ponechání na místě již není dostatečnou zárukou, aby nedošlo ke zmaření zajištění, může osobu, která věc má k dispozici, vyzvat k jejímu vydání, či ji věc odejmout, a zároveň i naopak věc, kterou již převzal do své dispozice, odevzdat zpět osobě, která ji vydala, nebo jí byla odňata, a vydat příslušný příkaz. V takovém případě by zřejmě příslušný orgán musel rozhodnout o ponechání věci u osoby, které byla zajištěna, a to usnesením, proti kterému dle § 79c odst. 4 tr. řádu není stížnost přípustná. Nemůže však rozhodnout o vrácení věci, neboť ta by pak již nebyla v režimu zajištění. Otázkou zůstává, zda by s ohledem na složitost právní úpravy neměla být výslovně

stanovena i možnost jiného naložení s věcí, např. jejího prodeje z důvodu možné ztráty na hodnotě, byť samozřejmě lze z § 1 odst. 1, odst. 3 a odst. 4 zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, tuto možnost dovodit výkladem.

V případě, že takto jsou zajištěny stroje nebo jiná upevněná zařízení, která jsou součástí nemovité věci a jsou oddělitelné, lze uvedený příkaz vydat i ve vztahu k nim. Toto ustanovení § 79c odst. 6 tr. řádu však ne zcela respektuje znění občanskoprávní úpravy. Používá pojem součást věci, který je však definován v § 505 až 509 obč. zákoníku tak, že součástí věci je vše, co k ní podle povahy náleží a nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí. Součástí pozemku jsou tak prostory nad povrchem i pod jeho povrchem a stavby na pozemku zřízené s výjimkou staveb dočasných. Dále jsou součástí pozemku i stavby v podzemí, pokud nejsou samostatnou nemovitou věcí. Uvedené ustanovení trestního řádu tak zřejmě naráží na § 508 obč. zákoníku, kde je uvedeno, že stroj nebo jiné upevněné zařízení není součástí nemovité věci zapsané do veřejného seznamu, byla-li se souhlasem jejího vlastníka zapsána do tohoto seznamu výhrada, že stroj není jeho vlastnictvím. Úprava trestního řádu se tak fakticky týká pouze věcí (např. strojů) zabudovaných do nemovitosti, které mají stejného vlastníka jako nemovitost, neboť věci jiného vlastníka dle výslovného znění občanského zákoníku součástí věci nejsou. Takové věci je však samozřejmě možné zajistit jako samostatný předmět zajištění, bez ohledu na to, zda byla zajištěna i nemovitost.

Jiné věci než movité samozřejmě také mohou být zajištěny jako nástroj či výnos z trestné činnosti, případně jako náhradní hodnota za ně, avšak orgány činné v trestním řízení nemají důvod je fakticky přebírat do své dispozice. V případě zajištění nemovité věci lze po vydání usnesení o zajištění tuto nemovitou věcí ohledat na základě příkazu vydaného předsedou senátu a v přípravném řízení soudcem na návrh státního zástupce. Jedná se v podstatě o obdobu domovní prohlídky, či prohlídky jiných prostor a pozemků, a proto je rozhodnutí o vydání příkazu svěřeno soudci. Účelem ohledání je posouzení stavu nemovitosti a účelnosti jejího zajištění. Zkoumány samozřejmě mohou být i otázky možnosti dalšího prodeje. O době a místě ohledání vyrozumí příslušný orgán činný v trestním řízení, kterým může být i policejní orgán, vlastníka nemovitosti, nebo osobu, která s ním žije ve společné domácnosti, a dále ty osoby, které mají k nemovité věci právo. Při vlastním výkonu ohledání může být věc zároveň i oceněna a může dojít i ke zjištění movitých věcí nebo strojů a dalších upevněných zařízení, ohledně kterých lze postupovat v případě důvodnosti jejich zajištění tak, že budou odňaty, případně na výzvu vydány. Takové věci lze i však postupem dle § 79c odst. 3 tr. řádu ponechat na místě.

V rámci dřívější praxe docházelo k tomu, že zajištěné nemovitosti byly zvláštním opatřením dle § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 279/2003 Sb., svěřovány do správy příslušnému územnímu pracovišti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, a ten zajišťoval dokonce i údržbu a ostrahu takových nemovitostí. S ohledem na náklady, které to státu způsobovalo, a které by za normálních okolností nesl vlastník nemovitosti, a při zohlednění faktické zbytečnosti takového postupu vyplývající z katastrálních předpisů a občanskoprávní úpravy převodu vlastnického práva k nemovitosti,¹¹¹ které neumožňují bez vědomí orgánů činných v trestním řízení vyvedení zajištěné nemovitosti z jejich dispozice, bylo od tohoto postupu upuštěno¹¹². V současné době sice ještě běží některá trestní řízení, kde uvedený úřad tímto způsobem správu zajištěné nemovitosti vykonává, nově je však za postačující v praxi uznáván postup, kdy je zajištění vykonáno pouze administrativně zápisem do katastru nemovitostí.

O zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně rozhoduje orgán činný v trestním řízení vždy usnesením, proti kterému je přípustná stížnost. Vydání takového rozhodnutí a v něm učiněné zákazy jednání osoby, které byla věc zajištěna, způsobují, že jednání učiněné v rozporu s těmito zákazy, je neplatné, a to absolutně. Soud k této neplatnosti přihlédne i bez návrhu. Usnesení o zajištění je třeba neprodleně doručit orgánu nebo osobě, které jsou příslušné k faktickému provedení tohoto zajištění. Pokud tedy usnesení o zajištění movité věci vydá státní zástupce případně soud, zašle jej k výkonu zajištění obvykle policejnímu orgánu a vyzve ho, aby pokud zjistí, že se zajištěnou věcí je nakládáno tak, že hrozí zmaření nebo ztížení účelu zajištění, neprodleně takovou skutečnost vydávajícímu orgánu oznámil. Bez prodlení po doručení usnesení o zajištění má pak policejní orgán povinnost zajištění provést, a učinit vše potřebné k tomu, aby nedošlo k porušení stanovených zákazů a omezení. Jinou osobou, která má zajištění provést, může být např. banka či jiný peněžní ústav v případě zajištění peněžních prostředků na účtu. V takovém případě je usnesení o zajištění zasíláno přímo příslušné bance, nebo jiné osobě oprávněné vést účet pro jiného. V případě, že je zajišťována pohledávka jiného charakteru než vůči subjektům, které vedou pro jiného účet, doručí se rozhodnutí o zajištění dlužníku vlastníka pohledávky a uloží se mu, aby místo plnění vlastníkovu složil předmět plnění do úschovy příslušného orgánu činného v trestním řízení, nebo na jím určené místo. Přestože to zákon výslovně nestanoví, je namístě v uvedeném případě dle § 79b odst. 2 tr. řádu stanovit lhůtu, ve které má být tato povinnost splněna, neboť jinak by

---

¹¹¹ Viz § 1105 obč. zákoníku a zákon č. 256/2013, o katastru nemovitostí.

¹¹² Byť lze připustit, že k tomu například chybou orgánu vedoucího příslušnou evidenci dojít může.

byla obtížně vymahatelná, samozřejmě s přihlédnutím ke lhůtě splatnosti pohledávky. Těmto jiným osobám musí být z logiky věci rozhodnutí o zajištění oznámeno dříve, než osobě, které je pohledávka zajišťována, aby se předešlo zmaření účelu zajištění a vyvedení majetku z dosahu orgánů činných v trestním řízení.

Pokud to lze považovat za potřebné k dosažení účelu zajištění, může příslušný orgán činný v trestním řízení vyrozumět o zajištění věci také orgány a další osoby, které mají na základě obecného právního předpisu uloženou evidenční, dohledovou nebo jinou povinnost vztahující se k zajištěné věci, vlastníku věci nebo jejímu držiteli. Typicky se jedná o příslušnou evidenci vozidel v případě zajištění vozidla. Tyto instituce či osoby zároveň mají být vyzvány, aby v případě, že zjistí, že je se zajištěnými věcmi nakládáno tak, že hrozí zmaření účelu zajištění, tuto skutečnost neprodleně oznámily. O zajištění věci je třeba po právní moci rozhodnutí také vyrozumět osoby a orgány, o kterých je orgánům činným v trestním řízení známo, že mají k zajišťované věci předkupní, nájemní nebo jiné právo nebo vedou řízení, v němž byl omezen výkon práv nakládání s takovou věcí. Z uvedeného ustanovení § 79b odst. 3 tr. řádu tak nepochybně vyplývá, že lze zajistit i věc, ohledně které již bylo vydáno předběžné opatření omezující možnost nakládání s ní, ať už v občanskoprávním řízení, daňovém řízení nebo i v případě jiných správních řízení. Toto vyrozumění se má dle trestního řádu poskytnout všem osobám, které takové řízení vedou, a to bez omezení a povinně. Je však otázkou, zda je ve všech případech takové opatření nezbytné a účelné, protože si lze zajisté představit řízení, které má desítky či stovky účastníků případně i insolvenční řízení s takovým či vyšším počtem věřitelů. Všechny tyto osoby mají statut účastníka řízení. V případě takto velkých soudních řízení by snad bylo možné tuto povinnost splnit publikací usnesení o zajištění v rámci úkonu tohoto řízení či publikací v insolvenčním rejstříku, bude to však spíše naplnění účelu než litery zákona, protože tuto povinnost vůči účastníkům řízení má orgán činný v trestním řízení sám. V případě, že je zajišťován podíl v obchodní korporaci, je třeba vyrozumět též tuto obchodní korporaci jako takovou.

Dřívější právní úprava stanovila povinnost uveřejňovat pravomocná usnesení o zajištění nemovitých věcí na úředních deskách orgánů činných v trestním řízení a zároveň je doručit obecnímu a finančnímu úřadu příslušnému dle polohy nemovitosti a též dle bydliště osoby, již byla nemovitost zajištěna. I tyto úřady obvykle na doručení usnesení o zajištění reagovaly jejich vyvěšením na úřední desce. S ohledem na presumpci nevinu, ale i ochranu soukromí a obecný zájem na dosažení účelu trestního řízení, který únik informací z trestního řízení může mařit, je

třeba současnou právní úpravu, kdy již rozhodnutí o zajištění není publikováno dálkově přístupným způsobem, hodnotit jako výrazně rozumnější a pokud jde o ochranu práv třetích osob jako zcela dostatečnou.

V případě, že se na zajištěnou věc vztahuje rozhodnutí učiněné v rámci výkonu rozhodnutí, veřejné dražby, exekuce nebo insolvenčního řízení, lze s takovou věcí nakládat jen po předchozím souhlasu předsedy senátu, a v přípravném řízení státního zástupce. Uvedené neplatí v případě, že se jedná o uspokojení pohledávky státu. Ten je tak zvýhodněn oproti ostatním subjektům a i zde platí v předchozí kapitole popsané výhrady, týkající se skutečnosti, že orgány činné v trestním řízení nemusí být informovány o prodeji či jiném převodu zajištěné věci. Přednostně se nicméně pro uspokojení pohledávek státu má použít majetek, na který se zajištění v trestním řízení nevztahuje.

Rovněž k převodu nebo ke zřízení práva ohledně zajištěné věci v případě, že je třeba zápisu do zákonné evidence, je třeba předchozí souhlas předsedy senátu a v přípravném řízení státního zástupce. Aby nebyl zmařen účel zajištění, stanoví trestní řád v § 79e odst. 4 pravidlo, že pokud dojde k zajištění nemovitosti, ohledně které již byl příslušnému katastrálnímu úřadu před vydáním usnesení o zajištění podán návrh na zápis práv na základě právního jednání osoby, jíž byla věc zajištěna, avšak do doby vydání rozhodnutí o zajištění o něm katastrální úřad nestihl rozhodnout, ztrácí takovýto návrh své právní účinky. Uvedená úprava tak prolamuje ve prospěch dosažení účelu zajištění věci v trestním řízení obecné pravidlo, které stanoví, že katastrální úřad provede zápis vkladu ke dni podání návrhu, tedy zpětně. Tato právní úprava je logickým vyústěním povinnosti orgánů činných v trestním řízení konat bez zbytečného odkladu a umožňuje zvrátit následky případného trestného činu, pokud se o něm tyto orgány dozvědí včas. Nemělo by tedy docházet k vyvedení zejména nemovitostí ze zajištění orgánů činných v trestním řízení. V praxi nicméně k takové situaci výjimečně dojít může, neboť i v tomto případě selhává zákonodárce ve vzájemné návaznosti trestněprávních a občanskoprávních předpisů.

Může totiž dojít k situaci, kdy právní účinky návrhu na vklad práva do katastru nemovitostí nezaniknou, neboť katastrální úřad o návrhu na vklad pravomocně rozhodl tak, že jej zamítl, a to ještě před zajištěním nemovitosti v rámci trestního řízení. Důvodem může být to, že předložená smlouva o převodu vlastnictví, kterou se pachatel trestné činnosti snažil předmětnou nemovitost převést na další osobu, byla posouzena jako zjevně neplatná pro rozpor

se zákonem, typicky proto, že byl spáchán trestný čin na původním vlastníkovi, který tuto skutečnost správnímu orgánu dokládal. Mohou však být i jiné důvody.¹¹³ Následně se pachatel obrátí na příslušný civilní soud se žalobou dle části páté o.s.ř., kterou může žádat nahrazení rozhodnutí orgánu moci výkonné rozhodnutím soudu.¹¹⁴ Pokud tento soud, posuzující věc formálně dle stavu v době podání návrhu na vklad, navíc za situace, kdy poškozený z trestné činnosti ani nemusí být účastníkem tohoto řízení (pokud jde o převod z pachatele na další osobu, což je typické) a v trestním řízení ještě nepadlo rozhodnutí, dojde v případě, že soud žalobě vyhová, k převedení vlastnictví na další osobu. Lze samozřejmě namítnout, že takovou nemovitost je možné následně zabrat postupem dle § 101 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, orgány činné v trestním řízení však přicházejí o možnost změnit důvod zajištění na zajištění na nárok poškozeného a poškozený přichází o možnost se v trestním řízení domoci náhrady škody ze zajištění.

V případě zajištění pohledávky na účtu se zajištění výslovně vztahuje na peněžní prostředky, které se na účtu nacházejí v okamžiku doručení usnesení o zajištění bance, či jiné příslušné osobě. V usnesení o zajištění musí být přesně specifikována částka, která má být zajištěna, a převyšuje-li zůstatek na účtu, vztahuje se provedené zajištění i na finanční prostředky, které na účet dojdou dodatečně, a to včetně příslušenství. Zákonodárce také v § 79e odst. 5 tr. řádu výslovně zakazuje jakoukoli dispozici s peněžními prostředky na účtu, a to až do výše zajištění, které se tohoto účtu týká. To nicméně neznamená, že by nebylo možné tyto finanční prostředky vydat oprávněné osobě, pokud nejsou pochybnosti o tom, že jsou výnosem z trestné činnosti¹¹⁵.

Zajištění provedené usnesením podle § 79a nebo § 79g tr. řádu trvá do doby, kdy je rozhodnuto dalším usnesením o zrušení či omezení zajištění. I v případě, že trestní řízení skončí

---

¹¹³ V praxi byl autorem této práce řešen případ, kdy po současném podání trestní oznámení a určovací žaloby ohledně podvodného převodu nemovitosti, bylo vydáno předběžné opatření civilním soudem, v důsledku něhož katastrální úřad návrh na vklad zamítl (§ 18 odst. 1 katastrálního zákona). Následně došlo ke zrušení tohoto předběžného opatření odvolacím soudem a k zajištění nemovitosti v trestním řízení. Po podání obžaloby pro podvod však na základě žaloby dle §244 odst. 1 o.s.ř. soud povolil vklad do katastru nemovitostí, přičemž posuzoval návrh na vklad dle stavu k datu jeho podání a zohlednil publikované rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1708/2011, judikující, že zrušení občanskoprávního předběžného opatření má účinky tzv. ex tunc. Uzavřel tedy, že v době rozhodování o návrhu na vklad byly pro vyhovění návrhu splněny všechny podmínky. Důsledkem pro trestní řízení bylo, že nemovitost, ač zajištěna, změnila vlastníka.

¹¹⁴ Viz § 244 a násl. o.s.ř., zejména § 250a odst. 1 o.s.ř., omezující okruh účastníků řízení na ty, kteří byli účastníky správního řízení.

¹¹⁵ Zde upozorňuji na již překonanou dřívější judikaturu, která takový postup vylučovala, např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tz 11/99 a další. Více k této otázce v kapitole 5.4. Vracení, vydání a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení.

pravomocným meritorním rozhodnutím, nenastávají bez dalšího jakékoliv účinky na trvání zajištění. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny podle situace konkrétního případu vždy vydat usnesení, kterým toto zajištění zruší či omezí. Jsou přitom vázány povinností minimalizace zásahu státu do práv třetích osob a principem proporcionality. Pokud by tedy rozhodnutí o zrušení či omezení zajištění v přiměřené lhůtě po uplynutí uvedené čtyřměsíční lhůty, po odpadnutí důvodů pro zajištění věci, nebo i v případech průtahů v řízení, zaviněných státními orgány, vydáno nebylo, odpovídá stát za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem¹¹⁶. Odpovědnost státu však dle judikatury není bez dalšího dána v případě, kdy řízení proběhlo řádně, a k zajištění vedly zákonné důvody, byť nakonec věc skončí zprošťujícím rozsudkem¹¹⁷. O zrušení či omezení zajištění rozhoduje usnesením ten orgán, který v dané fázi vede řízení, přičemž v případě, že se jedná o policejní orgán, je možné takto rozhodnout jen s předchozím souhlasem státního zástupce. Proti rozhodnutí o zrušení zajištění je vždy přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Pravomocné rozhodnutí se doručuje všem orgánům a osobám, kterým se doručovalo i usnesení o zajištění věci, a rovněž se vyrozumí všechny vyrozuměné osoby. V případě zrušení zajištění je samozřejmě třeba zároveň odvolat i příkaz ke zdržení se nakládání s věcí, pokud byl vydán.

O právu osoby, které byla věc zajištěna, žádat o zrušení či omezení zajištění, platí totéž, co je obdobně stanoveno i v případě jiných zajišťovacích institutů, tedy, že o takové žádosti je příslušný orgán činný v trestním řízení povinen neodkladně rozhodnout, a pokud byla žádost zamítnuta a nejsou uvedeny nové důvody, lze takovou žádost opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci usnesení o zajištění. Nově od 1. 2. 2019 je do trestního řádu doplněno, že takovou žádost je možné podat až po právní moci usnesení o zajištění, a není tedy třeba o ní rozhodovat, pokud byla podána před rozhodnutím stížnostního orgánu. I bez výslovného stanovení tohoto pravidla se uvedený výklad nabízel s tím, že se jedná o část argumentace k případné stížnosti, nyní však zákonodárce toto stanovil výslovně. V otázce určení osoby oprávněné k uvedené žádosti lze odkázat na výklad v kapitole o zajištění nároku poškozeného. Věcně je třeba zdůraznit, že pokud je žádost oprávněné osoby o zrušení či omezení zajištění věci zamítána, je třeba v rozhodnutí zdůvodnit nejen důvody, pro které má zajištění dále trvat,

---

¹¹⁶ K tomuto tématu je k dispozici bohatá judikatura zejména Ústavního soudu, např. Nálezy sp. zn. II. ÚS 1367/17, I. ÚS 2485/13, III. ÚS 1396/07, II. ÚS 3662/14, IV. ÚS 3501/13. Je signifikantní, že je to judikatorně nejčastěji řešená otázka ohledně zajištění majetku, a to zejména ve vztahu k celkové délce trestního řízení.

¹¹⁷ Srovnej rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3310/2013. Bylo-li však rozhodnutí o zajištění zrušeno v průběhu řízení pro nezákonnost, odpovědnost státu vyvozena zřejmě bude, jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 479/2007.

ale i legitimitu jeho dalšího trvání ve vztahu k délce řízení, zásahu do základních práv dotčené osoby a principu proporcionality.

O stížnosti proti rozhodnutí, kterým státní zástupce nebo policejní orgán rozhodl o zajištění věci, která je nástrojem nebo výnosem z trestné činnosti, nebo rozhodl o omezení takového zajištění, nebo nevyhověl žádosti o zrušení nebo omezení takového zajištění, rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který ve věci vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení (§ 146a odst. 1 písm. c), d), e), odst. 2 tr. řádu). I v případě rozhodnutí policejního orgánu se souhlasem státního zástupce, předkládá věc k rozhodnutí soudu státního zástupce. Zákonodárce zde tedy stanovil speciální úpravu, která pomíjí jak obecná ustanovení o rozhodování o stížnosti podle § 141 a násl. tr. řádu, tak i speciální ustanovení týkající se úkonů soudu v přípravném řízení podle § 26 tr. řádu. S ohledem na povinnost umožnění soudního přezkumu úkonů státní moci, zasahujících do základních lidských práv a svobod, správně stanovil speciální soudní přezkum těchto typů rozhodnutí. Oproti běžnému režimu, kdy úkony soudu v přípravném řízení provádí vždy okresní soud, je však pro uvedené případy stanoveno, že rozhoduje soud určený podle věcné příslušnosti státního zástupce, a tedy v případě věcí uvedených v § 17 tr. řádu rozhoduje o stížnosti příslušný krajský soud. Zároveň však jiná rozhodnutí, nezasahující do těchto základních práv, pokud jde o stížnosti proti postupu policejního orgánu či státního zástupce, ponechal zákonodárce v obecném režimu, a proto např. o stížnosti proti usnesení, kterým bylo vyhověno žádosti o zrušení zajištění, rozhoduje státní zástupce (pokud jde o rozhodnutí policejního orgánu) a případně státní zástupce nadřízeného státního zastupitelství (pokud jde o rozhodnutí státního zástupce).

5.3.1 Zajištění náhradní hodnoty

V § 79g tr. řádu je samostatně upraveno zajištění náhradní hodnoty za nástroj či výnos z trestné činnosti. Uvedené ustanovení je sice koncipováno jako samostatný právní institut a při zajištění náhradní hodnoty je vydáváno usnesení podle § 79g odst. 1 tr. řádu, ve své podstatě je však pouhým odkazovacím ustanovením, které stanoví, že se postupuje i ohledně náhradní hodnoty obdobně, jako při zajišťování věci, která je nástrojem, nebo výnosem z trestné činnosti. Zákonodárce zde stanoví, že náhradní hodnota by měla odpovídat hodnotě nástroje či výnosu

z trestné činnosti¹¹⁸, byť i jen zčásti, a užití tohoto institutu ukládá strpět osobě, která měla povinnost strpět i zajištění původní věci. Hodnota zajišťované věci by tak před samotným zajištěním měla být alespoň přibližně zjištěna¹¹⁹. I v případě náhradní hodnoty lze zajistit v podstatě jakoukoli věc, která má finanční hodnotu, orgány činné v trestním řízení by však měly vždy zvažovat možnost realizace této věci při skončení trestního řízení. Nemá totiž smysl zajišťovat jako náhradní hodnotu za nástroj či výnos z trestné činnosti věc, kterou není možné snadno zpeněžit, či by s její správou byly spojeny nepřiměřené náklady.

I zde tedy platí, že klíčovou podmínkou pro užití zajištění náhradní hodnoty je existence nástroje či výnosu trestné činnosti, jenž však není v daném případě orgánům činným v trestním řízení k dispozici. Proto je místo něj zajišťována jeho náhradní hodnota¹²⁰.

Na rozdíl od zajištění nástroje či výnosu z trestné činnosti lze u zajištění náhradní hodnoty z důležitých důvodů povolit provedení úkonu, který se této náhradní hodnoty týká. O tom rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustná stížnost s odkladným účinkem, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce na návrh osoby, které byla věc zajištěna. Provedením úkonu se zajištěnou věcí, která je náhradní hodnotou, se myslí úkon týkající se správy této věci, přičemž navrhovaný úkon nelze požadovat po orgánech činných v trestním řízení. Důvodem pro upravení této možnosti provedení úkonu má být zásada proporcionality a přiměřenosti a zohlednění skutečnosti, že zajištěná věc, označená jako náhradní hodnota, sama o sobě nemá nic společného se spáchanou trestnou činností.¹²¹ Nevidím však žádný smysluplný důvod, proč by provedení případného zhodnocení či vylepšení zajištěné věci, nebo naopak provedení úkonu směřujícího k uchování věci, nebo její hodnoty, nemělo být přípustné i v případě jiných věcí důležitých pro trestní řízení. Orgány činné v trestním řízení dozajista jsou schopny rozhodnout o přípustnosti tohoto úkonu tak, aby nedošlo ke zmaření účelu

---

¹¹⁸ Naproti tomu z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 2/2014 vyplývá dle mého soudu přes přeformulování právní úpravy stále platný závěr, že: „*předmětem zajištění náhradní hodnoty podle § 79f tr. řádu může být i taková nemovitost, jejíž hodnota je vyšší než je celková hodnota věci, které by jinak byly předmětem zajištění podle § 79a až 79e tr. řádu. Jestliže však orgán činný v trestním řízení může zajistit jako náhradní hodnotu věc, která je způsobilá být předmětem zajištění ve smyslu citovaných ustanovení a jejíž hodnota postačuje ke splnění účelu zajištění, pak není přípustné bezdůvodně zajistit hodnotu vyšší.*“

¹¹⁹ V právní větě publikovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 7/2013, se sice podává, že „*Z hlediska použití ustanovení § 79f tr. řádu není významná výše škody, kterou měl obviněný svým protiprávním činem způsobit.*“, jde však o zřejmě o stylisticky nezdařené vyjádření, neboť z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že se naopak soud touto otázkou zabýval a zkoumal ji.

¹²⁰ I takto zřejmý závěr musel být judikován pro nesprávný postup v konkrétním řízení, více viz Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 24/17.

¹²¹ Viz Draščík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 5. k § 79f.

zajištění a vlastník zajištěné věci je tak v jiných případech podle mého názoru nadbytečně zbavován možnosti o svou, byť zajištěnou, věc pečovat a zhodnocovat ji. Přípustná je tato možnost dále už jen u věcí zajištěných na nárok poškozeného dle § 48 odst. 3 tr. řádu.

5.4 Vrácení, vydání a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení

Pro rozhodování o následném nakládání s vydanou či odňatou věcí, a též se zajištěným nástrojem a výnosem z trestné činnosti a náhradní hodnotou za ně, se použije pododíl 4, oddílu čtvrtého, hlavy čtvrté tr. řádu, kterým je upraveno vrácení, vydání a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení (§ 80 - § 81b tr. řádu).

Pokud tedy došlo k zajištění věci důležité pro trestní řízení z důvodu zajištění důkazů, a tato věc už není k dalšímu řízení třeba, vrátí se tomu, kdo ji vydal, nebo komu byla odňata. Uvedené neplatí pouze v případě, že je zvažováno propadnutí, či zabrání takové věci. O vydání či vrácení věci se rozhoduje usnesením, vůči kterému je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek. Právo stížnosti však nemá poškozený, nebo jiná osoba, pokud na věc neuplatňují své právo, neboť takové rozhodnutí potom nezasahuje do jeho práv a povinností¹²².

V případě, že byl vydán či odňat nástroj, případně výnos z trestné činnosti (nebo náhradní hodnota za takový nástroj či výnos), a došlo k vydání rozhodnutí o zajištění takové věci, která však nemá důkazní využití, vztahují se uvedená ustanovení o vrácení a dalším nakládání s těmito věcmi důležitými pro trestní řízení i na takto zajištěné věci (§ 79a až § 79g tr. řádu). Po zrušení zajištění tak je i ohledně těchto věcí, pokud se nacházejí v dispozici orgánů činných v trestním řízení, případně jimi určeného správce, třeba rozhodnout, komu budou vráceny, případně jak s nimi bude naloženo. U movitých věcí, které byly ponechány na místě, kde se nacházely v době zajištění (§ 79c odst. 2 tr. řádu), takové rozhodnutí pojmově nepřichází v úvahu a k vypořádání provedeného úkonu trestního řízení postačí jen vydání rozhodnutí o zrušení zajištění. Ustanovení § 80 a § 81 tr. řádu se přiměřeně použijí i na vrácení nemovitých věcí a nehmotných věcí a další nakládání s těmito věcmi (§ 81a tr. řádu). V praxi půjde nejčastěji o vydání peněžních prostředků na účtu u banky poškozenému z trestné činnosti.¹²³

---

¹²² K tomu viz Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 776/06, nebo Rozsudek NS ČR sp. zn. 5 Tz 22/2000.

¹²³ Zde je třeba poukázat na již překonané, stále však citované judikatorní rozhodnutí KS Praha sp. zn. 6 To 406/2002, (nebo ještě starší rozhodnutí NS ČR, sp. zn. 6 Tz 11/99) stanovící nemožnost vrácení či vydání peněz zajištěných na účtu u banky postupem dle § 80 odst. 1 tr. řádu s tím, že zákon připouští jen možnost prostého

Je třeba upozornit, že zákonodárce zde výslovně omezil přiměřenou použitelnost užití § 80 a § 81 tr. řádu na vrácení zajištěné věci, nikoliv na její vydání jiné osobě. Proto jako zavádějící může působit zmínka o vrácení nemovitých věcí, která svádí k závěru, že nemovitost nabytou pachatelem či jinou osobou (podílníkem, účastníkem trestného činu) je možné tímto postupem navrátit do vlastnictví poškozeného. Z podstaty pojmu zajištění i konstantní judikatury vyplývá, že zajišťovací instituty neovlivňují otázku vlastnického práva k věci.¹²⁴ Vrácením nemovité věci tedy nelze rozumět její předání jiné osobě, než které byla zajištěna, a už vůbec nelze uvažovat o jakýchkoli konstitutivních účincích takového vrácení. Zákonodárce spíše zamýšlel připustit přiměřené použití ustanovení týkajících se nepřevzetí nemovité věci po odpadnutí důvodů pro její zajištění, pokud je fakticky spravována orgány činnými v trestním řízení. Změnu zápisu vlastnického práva v katastru nemovitostí pouze na základě usnesení o vrácení věci vydaného orgánem činným v trestním řízení totiž katastrální předpisy neumožňují.

Z hlediska terminologie by mělo být připomenuto, že věc je vracena osobě, od které jí orgány činné v trestním řízení získaly, a vydávána osobě jiné, o jejímž právu k ní není pochyb. Sám zákonodárce však toto rozlišení nepoužívá důsledně, jak o tom svědčí ustanovení § 81a tr. řádu a další případy, uvedené níže.

V praxi se samozřejmě vyskytují případy, kdy na zajištěnou věc uplatňuje u orgánů činných v trestním řízení svůj nárok více osob, které tvrdí, že jde o věci v jejich vlastnictví. Typicky se jedná o věci odňaté pachatelům trestné činnosti, ohledně kterých před jejich zajištěním byla učiněna právní jednání, kterými došlo k převodu vlastnictví. Nejčastější jsou podobné případy u krádeží aut, kdy dochází k rozmontování odcizených vozidel a zakomponování jednotlivých dílů do jiných vozidel, nebo i k jejich samostatnému rozprodání. Zde § 80 odst. 1 tr. řádu stanoví pravidlo, že věc je vydána tomu, kdo ji vydal, nebo mu byla odňata s tím, že pokud na věc uplatňuje právo jiná osoba, vydá se té, o jejímž právu na věc není pochyb.¹²⁵ Orgány činné v trestním řízení tedy mohou jako předběžnou otázku posoudit otázku

---

zrušení zajištění. Uvedené rozhodnutí vychází z dřívější právní úpravy a nezohledňuje tedy to, že zákonodárce s účinností k 1. 7. 2006 zákonem č. 253/2006 Sb. přijal § 81a tr. řádu, který to výslovně umožňuje, což respektuje i následná judikatura, např. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3523/16. I před přijetím uvedeného ustanovení § 81a tr. řádu však judikatura dospěla k možnosti analogického užití § 80 odst. 1 tr. řádu i na finanční prostředky na bankovním účtu. K tomu lze srovnat Rozsudek NS ČR sp. zn. 11 Tdo 178/2004.

¹²⁴ Srovnej konstantní judikaturu, např. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2307/13, nebo rozhodnutí NS ČR sp. zn. 7 Tz 24/99, 28 Cdo 1208/2012 či publikované rozhodnutí R 2/1970.

¹²⁵ Je však třeba poukázat na Rozsudek NS ČR, sp. zn. 28 Cdo 774/2010, ze kterého zjednodušeně vyplývá, že pokud se příslušný orgán činný v trestním řízení splete a věc vydá špatně osobě, nemůže to bez dalšího zhojit a oprávněná osoba se musí svého práva domáhat civilní žalobou.

vlastnického práva k zajištěné věci a vydat ji jejímu vlastníkov¹²⁶. Nejsou však oprávněny vydat věc poškozenému jen proto, že má vykonatelnou, nebo i nevykonatelnou pohledávku za pachatelem, kterému svědčí vlastnické právo.¹²⁷ Při pochybnostech o vlastnickém právu, či jiných právech vztahujících se k zajištěné věci, se taková věc uloží do úschovy soudu a osoby, které si na ní činí nárok, se vyzvou, aby své nároky uplatnily v řízení ve věcech občanskoprávních¹²⁸. Orgány činné v trestním řízení v případě takových pochybností nejsou oprávněny k otázce vlastnického či jiného práva provádět rozsáhlejší dokazování, neboť to neslouží účelu trestního řízení.¹²⁹ Jedná se o úschovu ve smyslu § 289 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, která je dle § 300 téhož zákona vázána na procesní postup orgánů činných v trestním řízení a u níž se přiměřeně použijí tato občanskoprávní ustanovení.¹³⁰

Příslušný orgán, který vede trestní řízení, by tak měl vydat usnesení o uložení do úschovy, proti němuž je vždy přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (§ 80 odst. 3 tr. řádu). Soud nemá možnost tomuto uložení do úschovy zabránit a je věcí osob, které uplatňují své nároky na zajištěné věci, které byly předány do úschovy soudu, aby podaly příslušné návrhy na zahájení občanskoprávního řízení ohledně vydání úschovy či vlastnictví věci. Místně a věcně příslušným soudem je okresní soud v sídle policejního orgánu, neboť za místo plnění je třeba považovat případné vydání věci oprávněné osobě, k němuž by došlo právě v tomto sídle. Otázkou zůstává otázka úhrady nákladů této úschovy a faktického převzetí zajištěných věcí soudem, které jsou i v odborné literatuře sporné.¹³¹ Domnívám se, že pokud soud nemůže odmítnout převzetí věci a zároveň není stanovena povinnost orgánů činných v trestním řízení hradit náklady úschovy zákonem, nese náklady úschovy jako zvláštního soudního řízení příslušný soud. Zároveň však zřejmě s odkazem na § 300 z. ř. s. může postupem dle trestněprávních předpisů rozhodnout i o prodeji věci za analogického použití trestněprávních předpisů.

---

¹²⁶ Viz argumentace rozhodnutí NS ČR sp. zn. 2 Tzn 122/97.

¹²⁷ Svůj nárok musí poškozený uplatnit v občanskoprávním či vykonávacím řízení, k tomu viz Rozsudky NS ČR sp. zn. 7 To 32/74, či sp. zn. 6 To 35/76.

¹²⁸ Zde lze odkázat na Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2813/18, kde soud dokonce konstatuje, že vrácení nebo vydání věci navzdory pochybnostem příslušného orgánu je porušením základních práv. Zjevně z tohoto závěru vyplývá, že není rozhodné, kdo bude nakonec označen za oprávněnou osobu k převzetí věci.

¹²⁹ Shodně Rozsudek NS ČR sp. zn. 7 Tz 189/99, nebo Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 325/98.

¹³⁰ Zde lze odkázat na Stanovisko občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia NS ČR sp. zn. Cpjn 203/2005, které je svými závěry platné i po přijetí občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

¹³¹ Více viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 5-6. Se závěry autorů souhlasím.

V praxi je často řešena otázka, zda v případě věci, zajištěné podle § 79a tr. řádu jako výnos či nástroj trestné činnosti nebo náhradní hodnota za ně (často kupříkladu u finančních prostředků zajištěných na účtu u banky), u které je namístě ji vydat poškozenému nebo uložit o úschovy, postačí vydání příslušného usnesení o vydání věci či usnesení o uložení do úschovy, nebo zda je třeba vydat i rozhodnutí o zrušení zajištění. Vzhledem k formulaci § 79f tr. řádu, který zná jen možnosti zrušení či omezení zajištění a formulaci § 81a tr. řádu, který odkazuje na „postup“ při vrácení věcí, je zřejmé, že by rozhodnutí o zrušení zajištění být vydáno mělo. Nabízí se samozřejmě možnost vydání jen jednoho usnesení se dvěma samostatnými výroky, jednak o zrušení zajištění a jednak o vrácení věci či uložení věci do úschovy. Příslušný orgán činný v trestním řízení však musí v takovém případě vždy rozvážit, zda neohrozí účel zajištění. Pokud by chtěl zajištěnou věc (např. peníze na bankovním účtu) uložit do úschovy pro případné poškození, musí zohlednit, že je proti uložení do úschovy přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Mohlo by se tak snadno stát, že výrok o zrušení zajištění nabude právní moci dříve (pokud stížnost podána nebude), než výrok o uložení do úschovy, a pachatel stihne zajištěnou věc nacházející se mimo dosah orgánů činných v trestním řízení získat a ukrýt či zcizit. Z těchto důvodů se jeví praktičtější nejprve vyčkat nabytí právní moci rozhodnutí o vrácení věci či uložení do úschovy a až následné vydání dalšího usnesení, jímž bude zajištění zrušeno. Výkon rozhodnutí o uložení do úschovy v případě peněžních prostředků zajištěných na účtu může i s ohledem na výslovnou dikci § 79e odst. 5 tr. řádu, který zakazuje bance nebo jinému subjektu, který pro jiného vede účet, jakoukoliv dispozici s peněžními prostředky na účtu, a analogickým odkazem na uvedené ustanovení v ostatních případech, proběhnout až po zrušení zajištění. Takovýto postup lze doporučit ve všech případech.

Za problematické lze dále považovat i to, že zákonodárce nepřijal speciální úpravu pro případy, kdy si na věc zajištěnou pachateli trestné činnosti (typicky peníze na bankovním účtu) činí nárok více poškozených, jejichž celkové pohledávky za pachatelem však překračují hodnotu zajištěného majetku. V praxi je potom obvykle obtížné rozhodnout o vydání věci poškozeným, protože pro rozpočítání podílů pro vrácení věci nemají orgány činné v trestním řízení zákonnou oporu a zajištěný majetek obvykle složí do úschovy soudu. Přitom za obdobné situace s jediným poškozeným by mu např. peníze na účtu mohly být bez dalších průtahů vydány.

Věc je třeba vrátit v takovém stavu, v jakém se nachází v době rozhodování o vrácení. Pokud byla v mezidobí poškozena, odpovídá stát za tuto škodu, pokud se naopak zhodnotila,

typicky k ní přirostly úroky v případě peněz zajištěných na bankovním účtu, vrací se i s těmito úroky.¹³²

V případě, že osoba, která má na věc právo, ji přes opakovanou výzvu nepřevzme, může být věc prodána a utržená částka uložena také do úschovy soudu. Věc bezcenná se zničí. Prodat je možné i věc, u které hrozí rychlá zkáza a nemohla být vrácena osobě, která ji vydala. O vrácení věci a případně též o jejím prodeji či zničení, rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který v dané chvíli řízení vede. Může to být tedy i policejní orgán a je s podivem, že jeho rozhodnutí o zničení bezcenné věci, či o prodeji věci, není vázáno na předchozí souhlas státního zástupce. Pokud již zákonodárce omezil policejní orgán v možnostech odnímání věcí, měl by obdobně postupovat i v případech, pokud se policejní orgán rozhodne věc zničit, či prodat. Zde by totiž měla být zohledněna i úprava vlastnického práva v občanském zákoníku, zejména ustanovení o věcech zvláštní oblíbenosti (§ 492 odst. 2 obč. zákoníku), která může významně modifikovat právě deklarovanou hodnotu takové věci.

Při posouzení právní úpravy prodeje zajištěných věcí, u kterých hrozí rychlá zkáza, či si jí oprávněná osoba nepřevzala, by se mohlo zdát, že zákonodárci dělá radost, pokud je právní úprava nepřehledná. Přestože o možnosti těchto prodejů hovoří § 80 tr. řádu, a ze znění tohoto ustanovení nevyplývá, že by rozhodnutí policejního orgánu o prodeji podléhalo stížnostnímu přezkumu jinak, než podle obecné úpravy § 141 odst. 2 tr. řádu a bez odkladného účinku stížnosti, a případné obdobné rozhodnutí soudu, či státního zástupce by dokonce nepodléhalo přezkumu vůbec,¹³³ opak je pravdou, alespoň pokud jde o nepřevzaté věci. Z § 1 odst. 3 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, vyplývá, že na prodej věci dle § 80 tr. řádu se použije speciální úprava uvedeného zákona stanovená v § 12. Stížnost i s odkladným účinkem je dle § 12 odst. 6 zmíněného zákona přípustná ohledně všech prodejů zajištěných věcí, s výjimkou věcí, u kterých lze důvodně předpokládat, že podlehnou rychlé zkáze nebo jiné těžko odvratitelné škodě. V případě věcí, které si přes opakovanou výzvu oprávněná osoba nepřevzala, tedy stížnost přípustná je vždy a má i odkladný účinek. Rozhoduje o ní státní zástupce a v případě, že jde o rozhodnutí státního zástupce, jeho nadřízený státní zástupce, protože toto rozhodnutí není uvedeno mezi výjimkami v § 146a tr. řádu, a soud o nich tedy nerozhoduje. Státní zástupce nemusí dávat policejnímu orgánu předchozí souhlas k prodeji, ten je však povinen s odkazem na § 1 odst. 6 zákona

---

¹³² Srovnej Rozsudek NS ČR sp. zn. 3 Tz 202/2000.

¹³³ Srovnej znění § 80 odst. 3 tr. řádu.

č. 279/2003 Sb. státního zástupce o zamýšleném prodeji informovat. V druhém případě prodeje věci, podléhajících rychlé zkáze, stížnost přípustná není a policejní orgán o svém rozhodnutí nemusí státního zástupce ani předem informovat. Proti rozhodnutí soudu a státního zástupce o zničení věci jako bezcenné rovněž stížnost přípustná není, v případě rozhodnutí policejního orgánu je stížnost přípustná v rozsahu obecné úpravy dle § 141 odst. 2 tr. řádu.

Shora uvedené platí pro věci, jejichž vlastník je znám, nebo se o ně hlásí dokonce více osob. V navazujícím ustanovení § 81 tr. řádu je pak upravena situace, kdy byla vydána nebo odňata věc, která byla získána trestným činem, nebo je tento její původ alespoň pravděpodobný, a buď není známo, komu věc patří, nebo není znám pobyt poškozeného. Dále se toto ustanovení vztahuje na případy, kdy sice nejde o věc pocházející alespoň pravděpodobně z trestné činnosti, avšak z jiných důvodů není v dané fázi trestního řízení známa osoba, jíž by mohla být věc vydána či vrácena, protože ten, kdo ji vydal, zemřel, zanikl, či je nezvěstný. Pro tyto případy zákonodárce stanovil jiný procesní postup, než v případě, že je oprávněná osoba známa. Na rozhodování o takovýchto věcech, včetně věcí bezcenných, pokud byly zajištěny pro důkazní účely, se již nevztahuje zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, a platí tedy pouze úprava stanovená trestním řádem. Z té vyplývá, že pokud uvedená situace nastane, vyhlásí se veřejně popis věci. Vyhlášení se učiní způsobem pro vypátrání poškozeného nejúčelnějším, a to spolu s výzvou, aby se poškozený přihlásil do šesti měsíců od vyhlášení. Zde je otázkou, co přesně zákonodárce měl na mysli nejúčelnějším způsobem vyhlášení popisu věci. Běžný postup v praxi policejních orgánů je zveřejnění popisu a fotografií takových věcí na úřední desce obce v sídle policejního orgánu, na úřední desce tohoto orgánu (a pouze výjimečně na elektronické úřední desce) a v případě celostátních policejních orgánů též na jejich webových stránkách. V případě věcí běžné denní potřeby zajištěných v malých obcích by se to snad mohlo jevit jako dostačující pro naplnění litery zákona, v případě, kdy je však příslušnému orgánu činnému v trestním řízení známo, že trestná činnost byla páchána na větším území, v rámci organizované skupiny více osob, nebo jde o dražší věci, rozhodně by měl popis zveřejněn i elektronicky. Jiný způsob zveřejnění nelze v dnešní době možné považovat za nejúčelnější.

Uplatnil-li ve lhůtě šesti měsíců nárok na věc někdo jiný než ten, komu byla věc zajištěna, postupuje se dále podle § 80 odst. 1 tr. řádu, a v případě, že není pochyb o právu takové osoby, je mu věc vydána. V případě, že nárok na věc neuplatnil nikdo jiný, vydá se věc, tomu, komu byla zajištěna, ledaže by bylo prokázáno, že ji získal trestným činem. V případě

pochybností není orgán činný v trestním řízení, který o věci rozhoduje, oprávněn konstitutivně rozhodovat o vlastnickém či jiném právu a věc by měl vrátit osobě, která ji vydala i tehdy, má-li o jejích tvrzeních pochybnosti, které však není schopen vyvrátit. Jde-li však o věc, která byla jistě získána trestným činem, nebo nepožádal-li ten, komu byla zajištěna, o vrácení věci a právo na věc neuplatnil ani nikdo jiný v další lhůtě šesti měsíců, připadá věc do vlastnictví státu. Po uplynutí dvanácti měsíců se tak nalezené a zajištěné věci pocházející z trestné činnosti stávají vlastnictvím státu. Tato majetková změna vyplývá přímo ze zákona a není proto třeba o tom vydávat rozhodnutí. V případě, že se však následně na stát obrátí osoba, která doloží své právo k věci, má právo na její vydání, případně na vyplacení peněžní částky utržené za prodej takové věci.

V případě, že je věc, na níž se vztahuje v rámci rozhodování o ní § 81 tr. řádu, vydávána určité osobě, tedy vydávána někomu jinému, než tomu, kdo ji vydal orgánům činným v trestním řízení, či komu byla odňata, rozhoduje se usnesením a je zde přípustná stížnost, která má odkladný účinek (§ 81 odst. 2, věta první tr. řádu ve spojení s § 80 odst. 3 tr. řádu, což zákonodárce zopakoval v § 81 odst. 4 tr. řádu). Pokud je však podle § 81 odst. 2, věta druhá tr. řádu vrácena věc, u které jsou pochybnosti o jejím původu z trestné činnosti, osobě, která ji vydala, či jí byla odňata, protože o to požádala, a o věc se nepřihlásila jiná oprávněná osoba, z textu zákona nevyplývá, že by proti takovému rozhodnutí byl přípustná stížnost (vyjma obecné úpravy týkající se policejního orgánu v § 141 odst. 2 tr. řádu), která by dokonce měla odkladný účinek. V § 81 odst. 4 tr. řádu se totiž taková stížnost s odkladným účinkem připouští jen u rozhodnutí o vydání věci, na rozdíl od úpravy v § 80 odst. 3 tr. řádu, kde se hovoří o vrácení a vydání věci.

Je ovšem třeba připustit, že v tomto případě jde spíše o terminologickou chybu a nedůslednost zákonodárce a výkladem je možné dospět k připuštění stížnosti s odkladným účinkem i u vrácení věci ve smyslu § 81 odst. 2, věta druhá tr. řádu. Přestože zákonodárce v textu trestního řádu místy důsledně rozlišuje mezi vrácením věci osobě, která ji vydala, či jí byla odňata, a vydáním věci osobě jiné, v § 81 odst. 2, věta druhá tr. řádu označuje za vydání takové věci či výtěžku jejího zpeněžení postup, kdy je věc dávana zpět tomu, komu byla zajištěna¹³⁴. Ustanovení § 81 odst. 4 tr. řádu je v tomto kontextu třeba vykládat tak, že se vztahuje i na popsanou situaci a stížnost připouští. Opačný výklad by vedl k absurdní situaci,

---

¹³⁴ Byť již třetí věta téhož ustanovení § 81 odst. 2 tr. řádu opět hovoří o vrácení věci.

kdy vrácení věci osobě, která ji vydala, či jí byla odňata, by nemohlo být napadeno stížností s odkladným účinkem pouze v případě, kdy by věc byla pochybného původu a vyskytly se ohledně ní pochybnosti, zda nepochází z trestné činnosti. V případě legálně držené věci, o níž nejsou uvedené pochybnosti, vydané např. k důkazu, by naopak stížnost přípustná byla.

Aby ovšem zákonodárce nečinil právní úpravu příliš jednoduchou, i ohledně věcí na které se vztahuje § 81 tr. řádu připouští pro případ, že jde o věc bezcennou, že ji lze zničit, a to i bez předchozího vyhlášení jejího popisu. Není tedy třeba vyčkávat uplynutí uvedených dvou šestiměsíčních lhůt. V daném případě je proti usnesení o zničení věci přípustná stížnost, která má odkladný účinek (§ 81 odst. 4 tr. řádu), a zničení věcí neznámých osob, či věcí pocházejících z trestné činnosti je tak možné napadnout stížností s odkladným účinkem, na rozdíl od zničení věcí, které byly vydány či vráceny známé osobě, která si je ovšem nepřevzala (§ 80 odst. 1 tr. řádu). Důvody pro tyto rozdíly dle mého názoru fakticky žádné neexistují a stav právní úpravy pramení patrně z opakovaných a ne vždy šťastných zásahů do textu zákona v rámci provedených novelizací. Logicky právní úprava rozhodně nevyznívá.

V případě zajištění specifických věcí ohrožujících bezpečnost lidí nebo majetku, jako jsou omamné a psychotropní látky, přípravky z nich, prekursory a jedy, nebo jaderný materiál či radioaktivní látka, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce podle § 81b odst. 1 tr. řádu rozhodnout o jejich zničení, a to již v průběhu trestního řízení. Podmínkou je, že byl odebrán přiměřený vzorek, a věc již není celá třeba za účelem provedení důkazu, nebo k dalšímu řízení a takové věci nelze vrátit, nebo není známo, komu taková věc patří, případně není znám pobyt poškozeného. Proti usnesení o zničení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

Obdobná úprava se podle § 81b odst. 2 tr. řádu vztahuje i na exemplář rostliny, živočicha, nebo jiného jedince, regulovanou kožešinu nebo výrobek z tuleně, které lze zadržet pro účely jejich zabavení podle zákona o obchodování s ohroženými druhy,¹³⁵ a dále na jedince zvláště chráněného druhu rostliny nebo živočicha anebo volně žijícího ptáka, které lze odebrat podle zákona o ochraně přírody a krajiny.¹³⁶ U těchto věcí¹³⁷ zákon stanoví, že pokud jich již

---

¹³⁵ Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů.

¹³⁶ Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

¹³⁷ Byť dle § 494 OZ živá zvířata nejsou věci, použije se výkladové ustanovení § 134 tr. zákoníku, a proto se ustanovení o věcech na živá zvířata vztahují.

není třeba pro důkazní účely, a nelze je vrátit tomu, kdo je vydal, orgán činný v trestním řízení, kterému byly vydány, nebo který vydal příkaz k jejich odnětí, je postoupí České inspekci životního prostředí a zajistí jejich předání. Jejich zajištění je tím ukončeno. V případě těchto specifických živých organismů tedy zákonodárce zvolil možnost ukončení trvání zajištění věcí jejich postoupením zvláštnímu orgánu, který dle speciální právní úpravy o zajištěných věcech rozhodne. S ohledem na dikci zákona o ukončení zajištění a neuvedení tohoto rozhodnutí v § 81b odst. 3 tr. řádu, kde je naopak výslovně odkazováno na usnesení, kterým se rozhoduje o věcech souvisejících s drogami a jaderným materiálem, je třeba uvedené postoupení věcí považovat za výjimečný a zcela zvláštní případ, kdy je pouhým opatřením orgánu činného v trestním řízení vypořádáno zajištění věcí, tedy opatření zasahující do jednoho ze základních práv. Ve všech ostatních případech včetně uložení věci, či výtěžku jejího zpeněžení do úschovy soudu, se rozhoduje usnesením. Jde však o postup logický, neboť předmětné věci jsou fakticky i nadále v moci státních orgánů.

5.5 Zadržení, otevření a záměna zásilky

Dalším institutem trestního řízení, který fakticky umožňuje orgánům činným v trestním řízení zajistit konkrétní věc, je zadržení a záměna zásilky upravené v § 86 a § 87a tr. řádu. Jako speciální institut týkající se zásilek chráněných právem na zachování tajemství dopravovaných zpráv stanovil zákonodárce tuto konkrétní právní úpravu pro případ, že je pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení nutno zjistit obsah nedoručených poštovních zásilek, jiných zásilek nebo telegramů. Znění zákona zde již působí poněkud obsolentně, neboť např. možnost posílání telegramů byla v roce 2018 v České republice rozhodnutím České pošty s.p. zrušena. Za poštovní či jinou zásilku, která může být takto zadržena podle § 86 odst. 1 tr. řádu je třeba považovat jakoukoli dopravovanou zásilku, ať už prostřednictvím pošty či jiného přepravce. K tématu této práce se samozřejmě nevztahuje zjišťování informací obsažených v dopisech či jiných zprávách, které chrání speciální zákonné tajemství; uvedený právní institut je relevantním ve vztahu k zadržení hmotných věcí, neboť zásilka může obsahovat cokoliv, včetně věcí, které byly získány trestnou činností nebo se k ní vztahují.

Zadržení zásilky může nařízením dle uvedeného ustanovení § 86 tr. řádu nařídit předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce. Trestní řád zde tedy na rozdíl od jiných obdobných případů rozhodnutí neoznačuje jako příkaz, ale zavádí speciální formu rozhodnutí,

a to nařízení. O možnosti podání opravného prostředku proti tomuto nařízení se zákon vůbec nezmiňuje a s výjimkou podnětu k provedení dohledu nad činností státního zástupce k nadřízenému státnímu zastupitelství tedy žádný opravný prostředek stanoven není, přestože se jedná o stejný zásah do práva na majetek chráněného LZPS, jako v případě vydání a odnětí věci. Takovou právní úpravu, byť není v praxi příliš využívána, je třeba považovat za protiústavní a zákonodárce by měl přistoupit k úpravě trestního řádu, neboť zde není zajištěna soudní ochrana jednoho ze základních práv.¹³⁸

Bez nařízení zadržení zásilky podle § 86 odst. 1 tr. řádu je možné zásilku pouze pozdržet na příkaz policejního orgánu, pokud věc nesnese odkladu a nařízení nelze předem dosáhnout. Policejní orgán o vydání příkazu k pozdržení zásilky musí do 24 hodin vyrozumět státního zástupce a neobdrží-li osoba provádějící přepravu zásilky do 3 dnů od vydání příkazu nařízení k jejímu zadržení, musí zásilku doručit. Zadrženou zásilku je možné otevřít podle § 87 odst. 1 tr. řádu jen v případě, že tak učiní předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státního zástupce nebo policejní orgán. Otevřená zásilka se poté vydá adresátovi, nebo některému z jeho rodinných příslušníků není-li určena do vlastních rukou a pobyt adresáta není znám, jinak se vrátí odesílateli. V případě, že zde však bude obava, že by mohlo dojít ke zmaření nebo podstatnému ztížení účelu trestního stíhání, připojí se zásilka ke spisu. Pouze je-li to vhodné, oznámí se adresátu obsah dopisu či telegramu. Zákonodárce zde tedy používá pojem zmaření účelu trestního stíhání, což by mohlo evokovat závěr, že je tento institut možné použít pouze, pokud bylo trestní stíhání zahájeno. Domnívám se však, že takový úmysl zákonodárce neměl a pouze nedbale nakládá s formulacemi právních pojmů, neboť z žádného z citovaných ustanovení takovéto omezení nevyplývá. Z logiky věci naopak plyne, že zadržení a otevření zásilky může mít častější použití v případech, kdy je rozkrývání trestné činnosti v počátcích, tedy ve stádiu prověřování, a teprve otevřením zásilky, či jejím sledováním, případně záměnou, dojde k objasnění toho, co je dopravováno a získání důkazů pro případné zahájení trestního stíhání.

V případě, že se jedná o trestnou činnost související se zasíláním omamných a psychotropních látek, prekursorů, jedů, jaderného materiálu, radioaktivních látek, padělaných peněz a cenných papírů, střelných nebo hromadně účinných zbraní, střeliva a výbušnin nebo věcí, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení, nástrojů či výnosů z trestné činnosti může

---

¹³⁸ Možnost podání ústavní stížnosti sice vyloučena není, takovouto úpravu však zajisté není možné pokládat za dostatečnou.

podle § 87a tr. řádu předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nařídít záměnu takovéto zásilky. Záměnu zde provede policejní orgán, který fakticky zaměňovanou věc převezme do své dispozice, učiní o tom záznam a nadále s věcí nakládá, jako s věcí odňatou. Podle § 87b tr. řádu se ohledně těchto věcí mohou orgány činné v trestním řízení rozhodnout i tak, že ji nezadrží či nezamění, ale naopak tuto zásilku budou sledovat. Jedná se tedy o zvláštní případ sledování, který již se zajišťováním věcí nespojuje.

Uvedená ustanovení se vztahují na jakoukoli zásilku, která je dopravovaná, včetně zásilek, které jsou přepravovány skrytým způsobem. Orgány činné v trestním řízení by tak měly uvedené instituty v těchto případech využívat, neboť se jedná o speciální právní úpravu¹³⁹. V praxi je však bohužel mnohdy využíváno obvyklejších institutů a kontrabandy různých zásilek drog, zbraní i jiného materiálu, se kterým je v rámci trestné činnosti obchodováno, jsou sledovány postupem podle § 158d tr. řádu s tím, že v rámci realizace šetření konkrétní trestné činnosti jsou následně osoby, které se zásilkou manipulují, vyzvány k jejímu vydání, je jim odňata, či dojde k předstírání nákupu věci postupem dle § 158c tr. řádu, tedy k užití institutu předstíraného převodu. Zůstává otázkou, zda užívání obecných právních institutů a ignorování speciální právní úpravy v budoucnu nenarazí u některého z vyšších soudů či u Ústavního soudu jako nezákonný postup¹⁴⁰.

5.6 Zajištění výkonu peněžitého trestu

Dalším zajišťovacím institutem upraveným v trestním řádu je zajištění výkonu peněžitého trestu podle § 344a tr. řádu. Právní úprava tohoto institutu je poměrně stručná, neboť je navázána na postupy stanovené při aplikaci institutu zajištění nároku poškozeného. Z výslovné právní úpravy tak v podstatě vyplývá pouze to, že zajistit výkon peněžitého trestu je možné v případě, kdy je obviněný stíhán za trestný čin, u kterého je možné vzhledem k jeho povaze a závažnosti očekávat uložení peněžitého trestu. Ten je možné uložit, jestliže se pachatel pro sebe nebo pro jiného trestným činem snažil získat nebo získal majetkový prospěch. S ohledem na tuto motivaci pachatele se musí jednat o trestný čin úmyslný. Bez naplnění této

---

¹³⁹ K tomu srovnej Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 9/2000, které výslovně uvádí, že „s ohledem na znění § 78 odst. 2 tr. řádu nelze k prolomení ochrany tajemství zpráv přepravovaných v poštovním nebo telekomunikačním provozu v době, kdy jsou přepravovány k jejich adresátovi vystačit s aplikací institutů vydání a odnětí věci. Pro zjištění obsahu těchto zpráv je nezbytné použít postup předpokládaný § 86, § 87 a § 88 tr. řádu.“

¹⁴⁰ Shodný závěr vyplývá i z komentářové literatury, viz Draštík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017, bod 11. k § 158d.

podmínky je možné peněžitý trest uložit tehdy, kdy je ve zvláštní části trestního zákoníku uložení tohoto trestu výslovně dovoleno nebo tehdy, kdy je ukládán za přečin namísto uvažovaného nepodmíněného trestu odnětí svobody. Uvedená omezení s ohledem na znění § 18 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, však neplatí v případě peněžitého trestu pro právnickou osobu. Té tedy lze zajistit majetek pro zajištění výkonu peněžitého trestu i bez zvažování těchto omezení¹⁴¹. Výjimkou je zde zákonná podmínka, že takto uvažovaný peněžitý trest pro obviněnou právnickou osobu nesmí být na újmu práv poškozeného. Orgány činné v trestním řízení dále musí vždy přihlídnout i k tomu, zda je uložení peněžitého trestu v daném případě s ohledem na poměry obviněného možné. Pokud má být tento institut použit, je tedy třeba zohlednit i ustanovení § 68 odst. 6 tr. zákoníku, který stanoví, že peněžitý trest se neuloží, je-li zřejmé, že by byl nedobytný¹⁴². V dané souvislosti je třeba upozornit na závěry Nejvyššího soudu ČR, který uložení peněžitého trestu pro nedobytnost obecně vylučuje v případech osob, vůči kterým je vedeno insolvenční řízení¹⁴³.

Podmínky pro zajištění výkonu peněžitého trestu tak jsou významně vázány na samotnou možnost uložení peněžitého trestu. Pokud tedy v konkrétním případě byl spáchán nedbalostní trestný čin, a nejde o případ, kdy je peněžitý trest trestním zákoníkem výslovně přípustěn, či o přečin, u kterého při zohlednění konkrétních okolností případu a osoby pachatele soud namísto ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody zvolí peněžitý trest, není možné tento zajišťovací institut použít. Tato kritéria přitom musí hodnotit orgán činný v trestním řízení v přiměřené míře již v době, kdy o zajištění rozhoduje s přihlédnutím k očekávanému výsledku trestního řízení.

Dalšími podmínkami pro aplikaci uvedeného zajišťovacího institutu je skutečnost, že již bylo zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby, neboť trestní řád výslovně hovoří o obviněném, který je stíhán. O zajištění výkonu peněžitého trestu může rozhodnout soud a v přípravném řízení státní zástupce, což je nepochybně odůvodněno tím, že o ukládání případného peněžitého trestu soud rozhoduje a státní zástupce má právo tento trest navrhopvat.

---

¹⁴¹ Viz Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník (EVK). 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2012, str. 884-893.

¹⁴² K tomu srovnej např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tdo 1115/2017. Dobytnost peněžitého trestu však je třeba posuzovat z hlediska všech možností odsuzovaného, včetně rodinných poměrů a očekávaného výdělku, kterého v průběhu roční lhůty pro výkon trestu může dosáhnout, blíže viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 Tdo 1235/2018.

¹⁴³ Srovnej argumentaci v Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tdo 1368/2018.

Zákonem je dále výslovně stanoveno, že zajištěna může být určená část majetku obviněného. Musí se tedy jednat o majetek, který je ve vlastnictví obviněného, což nabízí několik problematických situací, které je třeba řešit výkladem. Jednou z otázek zůstává režim společného jmění manželů, kdy je však třeba připustit zajištění i tohoto majetku, neboť s ohledem na právní konstrukci institutu společného jmění manželů je třeba vycházet z toho, že celý takový majetek je ve vlastnictví i dispozici obou manželů. Dalším sporným případem může být situace, kdy je pouze formálně deklarováno, že určitý majetek je jiné osoby, a z důkazů získaných v trestním řízení vyplývá, že zisk vlastnického práva k tomuto majetku byl pouze fiktivní a má zastřít skutečnou situaci. V tomto případě podle mého názoru není možné institutu zajištění výkonu peněžitého trestu využít, neboť je třeba vycházet z civilního práva a otázku vlastnictví určit podle pravidel stanovených v občanském zákoníku. Tento závěr nicméně nebrání tomu, aby takto fiktivně vlastněná věc byla zajištěna podle jiných ustanovení trestního řádu, např. jako výnos z trestné činnosti. Rovněž je třeba zohlednit civilněprávní úpravu nabývání vlastnického práva od nevlastníka, jak již bylo rozebráno výše.

Majetek, který je zajišťován za účelem zajištění výkonu peněžitého trestu, musí být v rozhodnutí o zajištění přesně určen. Zajištěno však s ohledem na účel tohoto institutu může být cokoli, co má majetkovou hodnotu a náleží obviněnému¹⁴⁴. Zákon hovoří o určené části majetku obviněného, což však podle mého názoru neznamená, že by nebylo možné zajistit majetek celý, tedy všechny dostupné věci, u kterých je zjištěno vlastnictví obviněného. Rozsah zajištění výkonu peněžitého trestu je totiž z podstaty věci vázán na výměru peněžitého trestu, jehož uložení lze očekávat¹⁴⁵. Po posouzení konkrétních okolností případu a osobních a majetkových poměrů obviněného tak musí orgán činný v trestním řízení rozhodující o tomto typu zajištění vyhodnotit, jak vysoký zřejmě bude peněžitý trest uložen. Od této výměry peněžitého trestu, která by měla být v rozhodnutí o zajištění odůvodněna, se potom bude odvíjet rozsah zajištění. Lze si tedy zajisté představit situaci, kdy lze u konkrétního obviněného uvažovat o uložení maximální výměry peněžitého trestu, která v současné době po přepočtu maximální výše a počtu denních sazeb činí 36.500.000,- Kč v případě fyzických osob a 1.460.000.000,- Kč v případě právnických osob, a majetek obviněného těchto částek nedosahuje.

---

¹⁴⁴ Více viz Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 948/17.

¹⁴⁵ Srovnej Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3742/16.

Za poměrně zvláštní lze považovat formulaci zákonodárce o zajištění určené části majetku obviněného s ohledem na to, že takovéto vymezení formálně nepožaduje i u jiných obdobných zajišťovacích institutů, konkrétně zajištění nároku poškozeného.

Obecná pravidla týkající se povinného rozhodnutí o zákazech adresovaných obviněnému ohledně převedení, zatížení, poškození nebo ničení zajištěného majetku, dále o uložení povinnosti sdělit, zda a kdo má k zajištěnému majetku předkupní nebo jiné právo, nebo zda jsou účinná jiná omezení vlastnického práva obviněného, a také možnost zakázání nebo omezení výkonu práv souvisejících se zajištěným majetkem, platí v případě zajištění výkonu peněžitého trestu zcela shodně jako v případě zajištění nároku poškozeného a lze tedy odkázat na výklad učiněný shora. Zákonný odkaz na právní úpravu institutu zajištění nároku poškozeného se dále týká možnosti rozhodnout a nakládat s předmětem zajištění v rámci výkonu rozhodnutí, veřejné dražby, exekuce nebo insolvenčního řízení, včetně přednostního použití majetku nedotčeného zajištěním. I v případě tohoto zajištění lze práva třetích osob uplatňovat pouze v příslušném řízení podle zvláštního právního předpisu, tedy typicky v občanskoprávním řízení.

Rovněž u zajištění výkonu peněžitého trestu platí vše, co je uvedeno v kapitole o zajištění nároku poškozeného o tom, že výkon rozhodnutí o tomto zajištění upravuje zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů č. 279/2003 Sb. a při vrácení, vydání a jiném nakládání se zajištěnou věcí se postupuje přiměřeně podle ustanovení o vydaných a odňatých věcech. K zajištění také nelze použít majetek, který je vyloučen z výkonu rozhodnutí o zajištění, a opět tedy lze odkázat na předchozí kapitolu o zajištění nároku poškozeného.

Při stanovení výše určené části majetku, která je zajišťována, by měla být zohledněna výše očekávaného peněžitého trestu, který bude navrhován či ukládán¹⁴⁶. Přihlíženo má být i k výši obohacení obviněného¹⁴⁷. V této souvislosti je však třeba upozornit na v praxi ne zcela známou skutečnost, a sice že v případě prodeje zajištěného majetku, který patří obviněnému (typicky obviněné obchodní korporaci), který je plátcem DPH, je povinen příslušný státní orgán z takového prodeje odvést daň z přidané hodnoty, jako by prodával obviněný sám. Pokud

---

¹⁴⁶ Více viz Homola, M., Zezulová, J.: Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu, in: Státní zastupitelství č. 2/2018, str. 29 a násl.

¹⁴⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 843/2017.

tedy je znaleckým posudkem např. stanovena hodnota zajištěného motorového vozidla na konkrétní částku, a obviněný je plátcem DPH, měl by příslušný orgán činný v trestním řízení uvažovat o dozajištění ještě dalšího majetku v hodnotě daně z přidané hodnoty, neboť o tuto částku se zmenší hodnota zajištění po prodeji věci.

I u zajištění výkonu peněžitého trestu zákonodárce stanovil možnost zrušení či omezení zajištění, ke kterému se přistoupí, pomine-li důvod zajištění nebo již toto zajištění není třeba v původním rozsahu držet. Orgány činné v trestním řízení by tedy měly průběžně vyhodnocovat, zda důvody pro zajištění trvají a také jaký má být rozsah zajištění. Mají tedy zohledňovat i změny v právní kvalifikaci či skutkových zjištěních, která mohou ovlivnit výši očekávaného peněžitého trestu. O zrušení či omezení zajištění samozřejmě může žádat i obviněný. O takové žádosti musí být neprodleně rozhodnuto. Oproti předchozí právní úpravě, kdy obviněný současně se stížností často podával i žádost o zrušení zajištění a orgány činné v trestním řízení tedy byly o tomtéž nuceny rozhodovat dvoukolejně, od 1. 2. 2019 již platí znění zákona v tom smyslu, že toto právo má obviněný až po právní moci rozhodnutí o zajištění. Pokud je žádost zamítnuta a obviněný neuvede nové důvody, může svou žádost opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci zamítavého rozhodnutí. I ohledně věci zajištěné pro výkon peněžitého trestu může z důležitých důvodů být povoleno provedení konkrétního úkonu, tak jak již bylo popisováno v kapitole o zajištění nároku poškozeného.

O zajištění výkonu peněžitého trestu se rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustná stížnost. Zákonodárce i v tomto případě stanovil odkladný účinek stížnosti pouze pro rozhodnutí o povolení provedení úkonu, nebo u zrušení nebo omezení zajištění. I v tomto případě je s ohledem na zásah do práva na majetek chráněného ústavními předpisy stanoveno v § 146a odst. 1 písm. g) tr. řádu, že o stížnostech proti, z pohledu obviněného, negativním rozhodnutím, která nevyhovují žádostem o zrušení či omezení zajištění či provedení úkonu, rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který rozhodnutí vydal.

5.7 Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku

Obdobně jako zajištění výkonu peněžitého trestu je upraveno i zajištění výkonu trestu propadnutí majetku. Užití tohoto institutu je podle § 347 až § 349 tr. řádu vázáno na předpoklad, že obviněnému bude uvedený trest navrhován a uložen. I v tomto případě je možné zajistit

pouze majetek obviněné osoby a o zajištění může rozhodnout pouze soud a v přípravném řízení státní zástupce. Své rozhodnutí musí odůvodnit i ohledně povahy a závažnosti činu a poměrů obviněného tak, aby z rozhodnutí vyplývalo důvodné očekávání uložení trestu propadnutí majetku¹⁴⁸. Ten je podle § 66 tr. zákoníku možné uložit tehdy, pokud vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele je odsuzován takový pachatel k výjimečnému trestu nebo za zvlášť závažný zločin, jestliže svým činem pro sebe nebo jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. V jiných případech je trest propadnutí majetku možné uložit pouze tehdy, kdy to trestní zákoník výslovně dovoluje. Stejně podmínky stanoví pro obviněnou právnickou osobu i § 17 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, s tím, že stanovuje další výjimky pro případ obvinění banky, pojišťovny či obdobné finanční instituce s licencí České národní banky.

Propadnutí majetku podle § 66 odst. 3 tr. zákoníku postihuje celý majetek odsouzeného nebo tu jeho část, kterou soud určí. Propadnutí se však nevztahuje na majetek, který je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený povinen pečovat. K těmto omezením při ukládání trestu propadnutí majetku je třeba přihlížet i v případech, kdy je uvažováno o zajištění majetku pro tento účel, neboť pokud by nebylo možné uvedený trest uložit, bylo by i zajištění jeho výkonu nezákonné. Na rozdíl od zajištění výkonu peněžitého trestu zde zákonodárce výslovně počítá se zajištěním jak celého majetku, tak i jeho určené části. Zajištění rovněž není možné uplatnit na věci vyloučené z výkonu zajištění dle zvláštního zákona.

Zároveň ovšem zákonodárce v tomto jediném případě v § 347 odst. 1, věta druhá, tr. řádu stanovil obligatornost vydání rozhodnutí o zajištění majetku obviněného pro případ, kdy byl uložen trest propadnutí majetku rozsudkem, který dosud nenabyl právní moci. Tato povinnost plyne soudu ze zákona a není tedy třeba návrhu státního zástupce. Zajišťuje se vždy celý majetek nepravomocně odsouzeného, ledaže soud v odsuzujícím rozsudku vyjmenuje jednotlivé majetkové kusy, na něž se trest vztahuje. V takovém případě zajistí jen je¹⁴⁹.

---

¹⁴⁸ Zde je třeba poukázat na Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 8 Tdo 383/2016, kterým bylo rozhodnuto, že státní zástupce je oprávněn už v obžalobě navrhnout uložení trestu propadnutí majetku (nebo jiného konkrétního druhu trestu). I když tak neučiní, je povinen zajistit, aby byly již v přípravném řízení náležitě objasněny osobní a majetkové poměry pachatele (obviněného), pokud reálně přichází v úvahu, že soud uloží trest propadnutí majetku nebo jiný trest, který pachatele postihne na majetku (§ 39 odst. 7 tr. zákoníku). V takovém případě nestačí jen zajistit majetek pachatele (obviněného) podle § 347 tr. řádu.“

¹⁴⁹ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 To 47/84.

Zajistit pro účely výkonu trestu propadnutí majetku lze jakýkoliv majetek obviněného, přičemž v otázce vymezení tohoto majetku a problémů při výkladu toho, co je majetkem obviněného, lze odkázat na předchozí kapitolu o zajištění výkonu peněžitého trestu. V § 348 odst. 1 tr. řádu zákonodárce výslovně stanoví, že toto zajištění postihuje i plody a užitky ze zajištěného majetku a v případě, že je zajišťován celý majetek obviněného, vztahuje se zajištění i na majetek, který obviněný nabude následně po vydání prvotního rozhodnutí. Zde se jedná o zákonné ustanovení, které lze vykládat více způsoby, zřejmě je však třeba považovat za správný výklad ten, že k zajištění takto dodatečně nabytého majetku není třeba vydání dalšího rozhodnutí o zajištění, ale na tento konkrétní majetek se vztáhnou právní účinky rozhodnutí původního. S ohledem na právní jistotu a též z praktických důvodů lze však doporučit pro řádné plnění povinnosti orgánů činných v trestním řízení průběžně přezkoumávat důvodnost trvání zajištění, aby po vydání usnesení o zajištění výkonu trestu propadnutí majetku byl proveden jeho soupis postupem upraveným v § 5 až § 8 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, a v případě zajištění dalšího majetku, aby byl tento soupis doplněn.

I v případě zajištění výkonu trestu propadnutí majetku zákonodárce využil odkaz na právní úpravu stanovenou ohledně zajištění nároku poškozeného v § 47 odst. 4, 5, 6, 8 tr. řádu. Obecná pravidla týkající se povinného rozhodnutí o zákazech adresovaných obviněnému ohledně převedení, zatížení, poškození nebo ničení zajištěného majetku, dále o uložení povinnosti sdělit, zda a kdo má k zajištěnému majetku předkupní nebo jiné právo nebo zda jsou účinná jiná omezení vlastnického práva obviněného, a také možnost zakázání nebo omezení výkonu práv souvisejících se zajištěným majetkem, platí v případě zajištění výkonu trestu propadnutí majetku zcela shodně jako v případě zajištění nároku poškozeného. Zákonný odkaz na právní úpravu institutu zajištění nároku poškozeného se dále týká možnosti rozhodnout a nakládat s předmětem zajištění v rámci výkonu rozhodnutí, veřejné dražby, exekuce nebo insolvenčního řízení, včetně přednostního použití majetku nedotčeného zajištěním. I v případě tohoto zajištění lze práva třetích osob uplatňovat pouze v příslušném řízení podle zvláštního právního předpisu, tedy typicky v občanskoprávním řízení.

U zajištění výkonu trestu propadnutí majetku platí také vše, co je uvedeno v kapitole o zajištění nároku poškozeného o tom, že výkon rozhodnutí o tomto zajištění upravuje zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů č. 279/2003 Sb. a při vrácení, vydání a jiném nakládání se zajištěnou věcí se postupuje přiměřeně podle

ustanovení o vydaných a odňatých věcech. K zajištění rovněž nelze použít majetek, který je vyloučen z výkonu rozhodnutí o zajištění a opět tedy lze odkázat na předchozí kapitolu o zajištění nároku poškozeného.

V § 349 tr. řádu je zcela shodně jako v § 344b tr. řádu, který se týká zajištění výkonu peněžitého trestu, upravena možnost zrušení a omezení zajištění a povolení provedení úkonu ohledně zajištěného majetku. Bylo by tedy nadbytečné opakovat vše, co již bylo uvedeno v předchozí kapitole, na kterou lze odkázat.

5.8 Zajištění výkonu zabrání části majetku

Posledním trestním řádem upraveným typem zajištění je v § 358b tr. řádu upravený institut zajištění výkonu zabrání části majetku. Tento do právního řádu naposledy přidaný způsob zajištění majetku byl přijat v souvislosti s implementací Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosu z trestné činnosti v Evropské unii. V důsledku této evropské úpravy bylo jako nové ochranné opatření do trestního zákoníku zařazeno v § 102a ochranné opatření zabrání části majetku. To může uložit soud pachateli, který byl uznán vinným úmyslným trestným činem, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně čtyři léta nebo je uznán vinným v uvedeném ustanovení vyjmenovanými trestnými činy, pokud svým jednáním pro sebe nebo jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch a soud má za to, že určitá část jeho majetku pochází z trestné činnosti. Posouzení, zda jde o výnos z trestné činnosti, soud poté činí na základě závěru, že hodnota majetku, který pachatel nabyt nebo převedl na jinou osobu nebo do svěřeneckého fondu v době posledních pěti let před spácháním trestného činu nebo po jeho spáchání, je v hrubém nepoměru k příjmům pachatele nabytým v souladu se zákonem. Zabrání části majetku je potom výslovně možné i na věcech, které už nejsou ve vlastnictví pachatele, protože je bezplatně nebo za nápadně nevýhodných podmínek převedl na jinou osobu, a tato osoba nebyla v dobré víře, nebo je převedl na osobu blízkou, do majetku ve svěřeneckém fondu, nabyt je do společného jmění manželů nebo je převedl na právnickou osobu, kterou sám nebo spolu s osobami blízkými ovládá, pokud pachatel věc bezplatně nebo za nápadně výhodných podmínek užívá. Pokud není možné postihnout zabráním části majetku konkrétní věci, může být zabráněna i náhradní hodnota odpovídající jejich hodnotě.

Aby bylo možné uvedené ochranné opatření realizovat a nedošlo k vyvedení majetku z dosahu orgánů činných v trestním řízení, byl zaveden právě institut zajištění výkonu tohoto ochranného opatření. Soud a v přípravném řízení státní zástupce tak mohou v případě, že je obviněný stíhán za trestný čin, u kterého lze očekávat s ohledem na zjištěné skutkové okolnosti a poměry obviněného uložení ochranného opatření zabrání části majetku, rozhodnout o zajištění věci obviněného nebo jiné osoby, které odpovídají podmínkám shora citovaného ustanovení § 102a tr. zákoníku. I v tomto případě je stanoveno, že zajistit nelze majetek, který je podle zvláštních předpisů ze zajištění vyloučen. Proti rozhodnutí o zajištění je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek.

Také u zajištění výkonu zabrání části majetku zákonodárce využil odkaz na právní úpravu stanovenou ohledně zajištění nároku poškozeného v § 47 odst. 4, 5, 6, 8 tr. řádu. Usnesení, kterým je rozhodováno tedy musí opět povinně obsahovat výroky o zákazech adresovaných obviněnému, případně jiné osobě, o jejíž majetek se jedná, ohledně převedení, zatížení, poškození nebo ničení zajištěného majetku, dále o uložení povinnosti sdělit, zda a kdo má k zajištěnému majetku předkupní nebo jiné právo nebo zda jsou účinná jiná omezení vlastnického práva obviněného nebo jiné dotčené osoby, a také možnost zakázání nebo omezení výkonu práv souvisejících se zajištěným majetkem. Zákonný odkaz na právní úpravu institutu zajištění nároku poškozeného se dále týká možnosti rozhodnout a nakládat s předmětem zajištění v rámci výkonu rozhodnutí, veřejné dražby, exekuce nebo insolvenčního řízení, včetně přednostního použití majetku nedotčeného zajištěním. I v případě tohoto zajištění lze práva třetích osob uplatňovat pouze v příslušném řízení podle zvláštního právního předpisu, tedy typicky v občanskoprávním řízení.

Dále též platí vše, co je uvedeno v kapitole o zajištění nároku poškozeného o tom, že výkon rozhodnutí o tomto zajištění upravuje zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů č. 279/2003 Sb. a při vrácení, vydání a jiném nakládání se zajištěnou věcí se postupuje přiměřeně podle ustanovení o vydaných a odňatých věcech. K zajištění rovněž nelze použít majetek, který je vyloučen z výkonu rozhodnutí o zajištění a opět tedy lze odkázat na předchozí kapitolu o zajištění nároku poškozeného. V § 358b odst. 4 tr. řádu je upraven odkaz na právní úpravu zajištění výkonu peněžitého trestu, a identicky se tedy postupuje v případě zrušení a omezení zajištění a povolení provedení úkonu ohledně zajištěného majetku. Bylo by tedy nadbytečné opakovat vše, co již bylo uvedeno v předchozí kapitole, na kterou lze odkázat.

6. Zajištění věci ve speciálních trestněprávních normách

Na rozdíl od doby přijímání trestního zákona a trestního řádu v 60. letech 20. století platí v současné době kromě trestního zákoníku a trestního řádu také několik samostatných zákonů, které upravují speciální oblasti trestního práva. I v nich se samozřejmě projevují vztahy k obecným předpisům a v určitých dílčích případech je zajištění majetku jako trestněprávní institut samostatně upraveno nebo modifikováno.

6.1 Zajištění majetku a věcí ve vztahu k dětem a mladistvým

S účinností od 1. 1. 2004 platí zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Tento zákon se obecně vztahuje na trestné činy spáchané mladistvými, tedy osobami, které v době spáchání provinění dovršily patnáctý rok a nepřekročily osmnáctý rok svého věku. V případě takových trestných činů se obecný trestní řád používá subsidiárně (§ 1 odst. 3). S ohledem na občanskoprávní úpravu lze zajisté připustit, že i nezletilý může vlastnit majetek a pokud páchá trestnou činnost, může nepochybně i držet nástroje či výnosy trestné činnosti. U mladistvých je přípustné uložení peněžitého opatření i trestního opatření propadnutí věci a nelze tedy a priori vyloučit užití zajišťovacích institutů upravených v trestním řádu s výjimkou zajištění výkonu trestu propadnutí majetku, který není možné mladistvému uložit. Výslovně naopak zákon připouští možnost uložení ochranného opatření zabránění části majetku (§ 21 odst. 2) a v tomto případě by se postupovalo podle trestního řádu. Samostatnou úpravu zajišťovacích institutů uvedený zákon nemá, z obecných pravidel stanovených tímto zákonem však vyplývá, že i na aplikaci zajišťovacích opatření vůči majetku mladistvého by se měly podílet osoby, u kterých znalost otázek souvisejících s výchovou mládeže zaručí splnění výchovných účelů řízení. Nejenom soudci, ale i státní zástupci a policisté, proto v trestních věcech mládeže musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží.

Za další a z hlediska celého trestního řízení i z hlediska zajištění věcí za podstatnější odchylku od obecné právní úpravy je třeba považovat otázku úpravy nutné obhajoby mladistvého. Podle § 42a odst. 1 písm. a) uvedeného zákona musí mít mladistvý obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle uvedeného zákona, nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže by nešlo

provedení úkonů odložit a vyrozumění obhájce o úkonech zajistit. Problémy taková právní úprava zpravidla nebude činit v případech zajištění nároků poškozeného, zajištění výkonu peněžitého opatření (trestu) či zajištění výkonu zabrání části majetku. Jako problematické je však možné tato pravidla hodnotit v případech, kdy mladistvý, který spáchal provinění a získal při tom majetkový prospěch, se bude po svém odhalení snažit výnosy trestné činnosti skrýt či převést na jinou osobu. V jiných případech se zase může snažit skrýt věcné důkazy o trestné činnosti. K odejmutí či zajištění takových věcí, které by v běžném případě policejní orgán mohl obecným postupem odejmout či zajistit, by tedy obecně nemělo dojít bez předchozího ustanovení obhájce mladistvému. To samozřejmě může způsobit prodlení a ohrozit samotnou realizaci zajištění. Lze sice postupovat tak, že policejní orgán zdůvodní nemožnost odložení provedení odnětí věci či zajištění věci nebezpečím z prodlení, avšak ne ve všech případech a automaticky lze takto postupovat¹⁵⁰. Důvodnost takovéto ochrany práv mladistvých v případech, kdy je zvažováno zajištění výnosů či nástrojů trestné činnosti, je podle mého názoru velmi sporná.

Pro úplnost je třeba dodat, že v hlavě III. uvedeného zákona je upraveno řízení ve věcech dětí mladších patnácti let v případech, kdy se takové dítě dopustí činu, za který by běžný pachatel čelil trestnímu postihu. V těchto případech se postupuje podle občanskoprávních předpisů a možnost užití trestněprávních opatření směřujících k zajištění věci je vyloučena. Pokud už tedy příslušný orgán činný v trestním řízení ví o tom, že podezřelým pachatelem je dítě mladší patnácti let, nemůže k odnímání či zajišťování věci přistoupit.

6.2 Právní úprava zajištění v rámci mezinárodní justiční spolupráce

Dalším zákonem upravujícím dílčí oblast trestního práva, v tomto případě mezinárodní justiční spolupráci, je zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (dále jen ZMJS). Uvedený zákon je účinný od 1. 1. 2014 a již prošel několika novelizacemi. Je rozčleněn do několika částí, z nichž jsou k tématu práce relevantní část třetí, která stanoví náležitosti jednotlivých forem mezinárodní justiční spolupráce, část čtvrtá, která se týká spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály a část pátá, jež stanoví zvláštní

---

¹⁵⁰ Dle komentářové literatury by k uvedenému postupu mělo docházet jen ve zcela minimální míře. Blíže viz Hrušáková, M., Žatecká, E.: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. Wolters Kluwer, Praha 2015, § 42.

postupy mezinárodní justiční spolupráce s jinými členskými státy EU. Podle konkrétních mezinárodních závazků České republiky pak je nastavena právní úprava vzájemné spolupráce justičních orgánů, a to i v oblasti zajišťování věcí.

Obecně lze říci, že žádostí o právní pomoc se může kterýkoliv cizí stát domáhat zajištění věci či majetku osoby, u kterých uvede dostatečné argumenty o tom, že mají souvislost s trestnou činností, a že by na základě vzájemnosti obdobnou žádost o právní pomoc akceptoval také. Pokud je vyžadován úkon, který je přípustný v České republice podle vnitrostátního práva a je naplněna zásada oboustranné trestnosti, může příslušný státní zástupce, a v případě řízení před soudem soud, rozhodnout o zajištění takového majetku (§ 47 odst. 2 ZMJS). Příslušným k rozhodnutí je v přípravném řízení státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu má být úkon proveden a v případě řízení před soudem takto příslušný soud. Pravidla pro výkon zajištění věci a majetku jsou shodná se zajišťováním v rámci českého trestního řízení. Pokud následně dojde k uznání cizozemského rozhodnutí v ČR nebo naopak k uznání našeho rozhodnutí v cizím státě, je nařízen výkon takového rozhodnutí. Zajištěný majetek, který byl propadnut nebo zabrán, je pak oběma státy sdílen (§ 135 a § 140 ZMJS). Vzájemné vypořádání proběhne podle dohody, k jejímuž uzavření je příslušné Ministerstvo financí ČR. Náklady řízení o výkonu konfiskačního rozhodnutí však dle § 133 ZMJS nese stát, který rozhodnutí vykonává a ten také následně tyto náklady může v samostatném řízení vymáhat.

Téměř shodná právní úprava platí i v případech spolupráce s mezinárodními trestními tribunály a soudy, přičemž nařízením vlády mají být stanoveny konkrétní instituce, se kterými Česká republika takto bude spolupracovat¹⁵¹. V případě uložení peněžitého trestu, případně trestu propadnutí věci či trestu propadnutí majetku, připadá výnos ze zajištěných věcí tomu, koho mezinárodní tribunál nebo soud určí. Pouze v případě, že jde o věc, která je součástí národního kulturního pokladu České republiky nebo jiného státu nebo věc nelze prodat, může mezinárodní soud určit jiný postup. K vyřizování žádosti o právní pomoc je příslušné Nejvyšší státní zastupitelství a po zahájení hlavního líčení Ministerstvo spravedlnosti ČR.

---

¹⁵¹ Dle komentářové literatury však má k vydání příslušného nařízení dojít až v případě zjištění reálné potřeby spolupráce s některým ze zřízených mezinárodních tribunálů po doručení jeho žádosti, což může způsobovat průtahy v řízení. Více viz Kubiček, M., Polák, P.: Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2014, bod 7. k § 145.

Zvláštní pravidla jsou stanovena v rámci spolupráce s ostatními členskými státy Evropské unie, a to v části páté uvedeného zákona. Do platného vnitrostátního práva byly z tohoto důvodu implementovány směrnice a rámcová rozhodnutí EU, o kterých bylo pojednáno výše¹⁵². Od konce roku 2020 nicméně bude účinné Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1805 ze dne 14. 11. 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci, které bude již přímo závazné. V současné době proto probíhá příprava novelizace uvedeného zákona o mezinárodní justiční spolupráci.

Aktuální platná právní úprava tedy vychází ještě z jednotlivých dílčích pravidel stanovených v rámci dosavadní synchronizace práva EU a navazuje též na vnitrostátní úpravu. Otázky týkající se zajištění věci jsou upraveny v hlavě třetí části páté zákona, konkrétně v § 226 až § 238. Tato ustanovení se užijí na věci, které jsou nástrojem či výnosem z trestné činnosti nebo náhradní hodnotou za ně. Takto je za příkaz k zajištění věci zákonem označováno rozhodnutí o zajištění věci podle hlavy čtvrté oddílu čtvrtého trestního řádu, bylo-li vydáno předsedou senátu nebo v přípravném řízení státním zástupcem. Vyloučena jsou tedy rozhodnutí o zajištění vydaná policejním orgánem, přestože by k nim dal souhlas státní zástupce. V případě cizozemských rozhodnutí se za příkaz k zajištění věci pokládá rozhodnutí justičních orgánů, kterým má být zabráněno zničení, pozměnění, přemístění, převodu nebo prodeji zajišťované věci. Pokud má být zajišťována věc v jiném členském státě EU, vydá předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce příkaz k zajištění věci a připojí k němu osvědčení na formuláři stanoveném v příloze Rámcového rozhodnutí Rady 2003/577/SVV. Po přeložení těchto listin se příkaz s osvědčením zašle do příslušného státu, který má povinnost rozhodnout o jeho vykonání. Důvody pro odmítnutí výkonu příkazu jsou specifikovány v uvedeném rámcovém rozhodnutí¹⁵³. Příkaz k zajištění věci v jiném členském státě je možné vydat v kterékoliv fázi řízení a dokonce i po právní moci rozhodnutí o jejím propadnutí či zabrání. Osobě, jejíž majetek je zajišťován, je stejně jako v jiných případech příkaz k zajištění věci doručen až poté, kdy příslušný orgán obdrží potvrzení o tom, že příkaz byl vykonán nebo neuznán.

---

¹⁵² Zejména Rámcové rozhodnutí Rady 2003/577/SVV ze dne 22. 7. 2003 o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii, Rámcové rozhodnutí Rady 2005/212/SVV ze dne 24. 2. 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti a Rámcové rozhodnutí Rady 2006/783/SVV ze dne 6. 10. 2006 o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazu ke konfiskaci.

¹⁵³ Právě omezení diskreční pravomoci dožádaného státu má být jedním z hlavních přínosů přijetí zmiňovaného Nařízení.

Pokud má být na žádost příslušných justičních orgánů jiného členského státu zajištěna věc v České republice, platí režim citovaného rámcového rozhodnutí obdobně. Příslušný orgán v České republice je povinen neprodleně svým rozhodnutím buďto příkaz k zajištění věci uznat nebo o něm jinak rozhodnout, přičemž postupuje podle vnitrostátních pravidel. V případě, že skutek, který je v jiném členském státě řešen, je trestným i podle práva České republiky, mohou být k výkonu příkazu provedeny domovní a jiné prohlídky. I v případě uznání příkazu k zajištění věci, nemusí ihned dojít k jeho výkonu, pokud věc není pro orgány činné v trestním řízení dostupná. V takovém případě by však mělo být po vyžadované věci pátráno.

Neuznání příkazu k zajištění věci vydaného v jiném členském státě může být odůvodněno nenaplněním zásady oboustranné trestnosti, kdy však zákon stanoví výjimky týkající se daňových věcí. Z § 234 ZMJS vyplývá, že tato zásada nemusí být také naplněna v případě, kdy v jiném členském státě lze za předmětný skutek uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně na 3 roky. Další důvody, pro které lze příkaz neuznat, stanoví zákon, který formuluje požadavky spravedlivého procesu a odkazuje na vynětí předmětných věcí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení (jedná se např. o překážku věci pravomocně rozhodnuté, věci podléhající výsadám a imunitám daným mezinárodním právem či podléhajícím jiným předpisům). I v tomto případě platí, že pokud dojde ke sporu o to, zda osoba, vůči které příkaz směřuje, je z pravomoci orgánů činných v trestním řízení vyňata, rozhoduje Nejvyšší soud.

V § 235 ZMJS je upravena též možnost odložení výkonu rozhodnutí o uznání příkazu k zajištění věci pro případ, že by neprodlený výkon příkazu mohl narušit trestní řízení vedené v České republice, nebo předmětná věc již byla zajištěna pro účely jiného trestního řízení.

Zákon samozřejmě připouští i vyžádání dodatečné informace, možnost požadovat připojení řádně vyplněného a formulovaného osvědčení, pokud nebylo součástí původní žádosti a stanovení lhůty pro takový postup. O vydání rozhodnutí o příkazu k zajištění věci i o nabytí právní moci takového rozhodnutí je třeba justiční orgán, který příkaz vydal, neprodleně informovat. Státní zástupce, který o příkazu rozhodl, má také povinnost informovat Nejvyšší státní zastupitelství. Proti rozhodnutí o příkazu je přípustná stížnost, přičemž rozhoduje-li státní zástupce v rámci přípravného řízení, předkládá stížnost k rozhodnutí s odkazem na § 146a odst. 1 tr. řádu příslušnému soudu. Za podstatné lze považovat, že stížností nelze napadnout důvody, pro které byl příkaz vydán, z čehož vyplývá, že posouzení možného propadnutí či zabránění

zajišťované věci v jiném členském státě nemůže být příslušným soudem v České republice přezkoumáváno.

Zajištění pak trvá do doby výkonu rozhodnutí, kterým bylo uznáno propadnutí či zabrání věci uvedené v příkazu k zajištění (§ 236 odst. 1 ZMJS). Tato úprava však působí v praxi velké problémy, neboť zde někdy kolidují mezinárodní závazky České republiky ke spolupráci s jinými členskými státy EU s ústavním pořádkem České republiky¹⁵⁴. Zajisté nelze považovat za souladné se základními právy chráněnými v Listině základních práv a svobod, pokud je konkrétní osobě zadržován majetek a orgány České republiky nemají žádnou možnost dle aktuální zákonné úpravy přezkoumat důvodnost tohoto zajištění. V praxi se vyskytují případy, kdy orgány jiného členského státu EU sdělují, že trvají na pokračování zajištění věci, protože dle jejich vnitrostátní úpravy je možné věc držet zajištěnou i po pravomocném ukončení trestního řízení. Takto např. je v SRN možné ponechat zajištění věci v platnosti ještě 3 roky po pravomocném odsuzujícím rozhodnutí ve věci, kterým ovšem nebylo rozhodnuto o žádné majetkové sankci či náhradě škody nebo jiné újmy, a to pro případ, že by byli poškození zjištěni, nebo by nebyly uhrazeny náklady řízení¹⁵⁵. Pro orgány činné v trestním řízení, které uznaly příkaz k zajištění věci, to však znamená, že po faktickém skončení trestního řízení v SRN i nadále udržují výkon zajištění věci v České republice, neboť nemají zákonný podklad pro zrušení zajištění. Posuzováno podle vnitrostátní právní úpravy, jednalo by se o neústavní zásah do práva na majetek a zůstává otázkou, jak se k problému v budoucnu postaví Ústavní soud¹⁵⁶.

Zajištění věci realizované na základě příkazu k zajištění věci z jiného členského státu EU trvá do doby zrušení příkazu v tomto jiném státě nebo do doby, kdy byl jeho rozsah omezen. Poté může příslušný orgán činný v trestním řízení postupem podle § 80 a násl. tr. řádu rozhodnout o vydání či vrácení věci. Pokud však bylo vydáno v jiném členském státě konfiskační rozhodnutí, a toto rozhodnutí je uznáno postupem podle § 278 a násl. ZMJS, lze propadnutí nebo zabrání věci v České republice přímo vykonat.

S ohledem na pravidla stanovená příslušným rámcovým rozhodnutím je zde však třeba poukázat na to, že použití Evropského zajišťovacího příkazu je výslovně omezeno na

---

¹⁵⁴ Lze odkázat i na Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2952/16, kde soud neakceptoval důvody pro další trvání zajištění v situaci, kdy průtahy v řízení způsobila nedostatečná součinnost dožadujícího státu.

¹⁵⁵ Viz § 111 i odst. 5 trestního řádu SRN.

¹⁵⁶ Zde lze odkázat i na Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3074/08, který se v naznačeném smyslu vyjadřuje k délce trvání zajištění v rámci vnitrostátního trestního řízení.

zajišťování nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně¹⁵⁷. Není tedy možné podle těchto pravidel vykonat rozhodnutí justičního orgánu jiného členského státu, pokud by spočívalo v příkazu k zajištění věci na nárok poškozeného, k zajištění výkonu propadnutí majetku v případech, kdy se nejedná o nástroje nebo výnos z trestné činnosti, nebo k zajištění výkonu peněžitého trestu. Pro tyto případy není stanovena speciální vnitrostátní právní úprava a postupuje se podle pravidel platných pro běžnou právní pomoc.

Naproti tomu české trestní právo upravuje možnost uznávání a výkonu rozhodnutí ukládajících peněžitou sankci nebo jiné peněžitě plnění a také rozhodnutí ukládajících propadnutí nebo zabránění majetku nebo věci. V případě peněžitých trestů či jinak označených peněžitých sankcí a také v případě výkonu rozhodnutí o náhradě škody způsobené obětí trestného činu, o náhradě nákladů řízení nebo o zaplacení peněžitě částky do veřejného fondu se postupuje podle hlavy šesté části páté ZMJS, tedy podle § 261 a násl. ZMJS. V případě, že jde o uznání a výkon rozhodnutí ukládajícího propadnutí věci nebo zabránění majetku, postupuje se podle hlavy sedmé části páté ZMJS, tedy podle § 278 a násl. ZMJS. V obou případech je zákonný postup stanoven téměř shodně. V rámci řízení o uznání uvedených rozhodnutí v praxi bývají příslušné žádosti doprovázeny také žádostmi o zajištění majetku osoby, které se rozhodnutí dotýká, a tyto žádosti jsou poté buď v režimu Evropského zajišťovacího příkazu, nebo v režimu běžné právní pomoci realizovány. Samotný postup při zajištění pak v zásadě odpovídá vnitrostátní právní úpravě¹⁵⁸.

K uznání a výkonu rozhodnutí je v obou případech příslušný okresní soud určený podle bydliště osoby, vůči které rozhodnutí směřuje, případně soud, v jehož obvodu se předmětný majetek nachází. Z toho vyplývá, že i při zajištění majetku pro účely následného uznání a výkonu rozhodnutí je příslušný stejným způsobem určený okresní soud. Rovněž v tomto případě platí zásada oboustranné trestnosti, ze které jsou stanoveny výjimky uvedené v § 265 a v § 282 ZMJS. Opět se jedná o nepřezkoumávání oboustranné trestnosti v případě, že za skutek lze v jiném členském státě uložit nepodmíněný trest s horní hranicí sazby nejméně 3 roky. Řízení o uznání a výkonu uvedených rozhodnutí se zahajuje okamžikem, kdy bylo

---

¹⁵⁷ Více viz Anděl, D.: Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 29 a násl.

¹⁵⁸ Blíže je zákonný postup rozveden ještě v Pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2013, o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a v Instrukci Ministerstva spravedlnosti č.j. 42/2013-MOT-J/60, o postupu soudů ve styku s členskými státy Evropské unie ve věcech trestních.

příslušnému soudu doručeno předmětné rozhodnutí spolu s osvědčením, neboť postup je v rámci Evropské unie v těchto případech také unifikován, a to Rámcovým rozhodnutím Rady 2005/214/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut a Rámcovým rozhodnutím Rady 2006/783/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci. Ohledně uznání a výkonu zabrání části majetku se postupuje podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, která byla do ZMJS implementována. Zde je třeba zdůraznit, že podle § 281 odst. 1 ZMJS je samosoudce příslušného soudu povinen vyzvat příslušný orgán jiného členského státu, aby v případě, že majetek, který má být propadnut nebo zabrán, dosud nebyl zajištěn, tento příslušný orgán jiného členského státu výslovně o zajištění majetku požádal nebo vydal příkaz k jeho zajištění. Zde tedy zákonodárce stanovil v podstatě povinnou aktivitu českých orgánů pro případ nedostatečné snahy orgánů jiného členského státu o odčerpání výnosů z trestné činnosti.

V případě, že podklady zasláné z jiného členského státu EU nejsou dostatečné či osvědčení nesplňuje náležitosti stanovené evropskými předpisy, samosoudce o tom vyrozumí vydávající orgán členského státu a stanoví mu lhůtu k doplnění. Pokud přesto není žádost o uznání a výkon rozhodnutí dostatečně doplněna, samosoudce řízení ukončí a vyrozumí o tom vydávající stát. Pokud žádost splňuje podmínky pro uznání a výkon rozhodnutí, rozhodne samosoudce bez zbytečného odkladu o jejím uznání. Pro účely rozhodnutí může nařídit veřejné zasedání a vždy si vyžádá písemné vyjádření státního zástupce. Pokud se osoba, vůči které rozhodnutí směřuje, nachází v jiném státě a je zbavena osobní svobody, např. výkonem trestu či vazby, o veřejném zasedání se nevyrozumívá a jedná za ní ustanovený obhájce. Rozhodnutí má formu usnesení a doručuje se osobě, vůči které směřuje, státnímu zástupci a obhájci, byl-li zvolen nebo ustanoven. Pokud jde o rozhodnutí, v němž bylo stanoveno odškodnění oběti trestného činu, doručí se také této oběti.

V § 267 ZMJS a § 284 ZMJS jsou uvedeny důvody pro neuznání rozhodnutí a opět jsou zde řešeny otázky imunit a výsad konkrétních osob, překážek pro vedení řízení, oboustranná trestnost či také nepřítomnost osoby, vůči níž rozhodnutí směřuje v řízení, ve kterém došlo k vydání uznávaného rozhodnutí. Peněžitý trest nebo jiná majetková sankce také nebude uznána, pokud je nižší než 70 EUR nebo ekvivalentu této částky v jiné měně¹⁵⁹. Majetek, který

---

¹⁵⁹ Dle Rozsudku Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 11 Tz 54/2016 je možné rozhodnutí uznat a vykonat i v případě, že je uloženo souběžně více sankcí a alespoň jedna přesahuje uvedenou částku.

má být propadnut či zabrán, také musí být k dispozici a požadovanému uznání tedy brání i to, že by výkon rozhodnutí nemohl být realizován s ohledem na práva třetích osob nebo zničení či nenalezení předmětného majetku. Pokud tedy je žádost o uznání a výkon rozhodnutí doprovázena žádostí o zajištění majetku dotčené osoby, musí příslušný orgán, který bude o žádosti rozhodovat, zkoumat, zda zde nejsou tyto důvody pro neuznání rozhodnutí. Pokud je zjevné, že rozhodnutí nesplňuje požadavky na uznání z důvodu uvedených výluk, neměl by příslušný soud přistoupit ani k aplikaci zajišťovacích opatření. Kromě důvodů, pro které samosoudce rozhodnutí jiného členského státu vždy neuznává, jsou v uvedených ustanoveních stanoveny také fakultativní výluky, a to pro případy, kdy nemusí být uznáno rozhodnutí vydané pro skutek spáchaný zcela nebo zčásti na území České republiky, včetně národních palub lodí, jiných plavidel či letadel, a také pokud byl spáchán mimo území státu, o jehož rozhodnutí jde, a v České republice by nebylo možné takový skutek trestně stíhat.

Podle § 268 ZMJS a § 285 ZMJS pak v případě uznání rozhodnutí příslušný samosoudce rozhodne, že se uložená sankce vykoná. Vykonat tuto sankci jako peněžitý trest ve smyslu českého trestního práva je však možné pouze tehdy, pokud je možné za předmětný skutek peněžitý trest uložit i v České republice. V jiných případech soud peněžitý trest přemění na pokutu, což ve své podstatě znamená nemožnost následné přeměny tohoto trestu na jinou formu. Pokud má být zaplacen peněžitá částka do veřejného fondu nebo na podporu obětí trestné činnosti, je tato částka placena České republice. Náhradní trest odnětí svobody za nevykonaný peněžitý trest může samosoudce uložit pouze, pokud je to v příslušném osvědčení připuštěno dle práva jiného členského státu.

Výkon uznávaných rozhodnutí probíhá dle příslušných ustanovení trestního řádu, a to pokud jde o peněžitý trest, pokutu nebo vymáhání nákladů řízení dle § 341 až 344b tr. řádu. Přípustné je tedy i zajištění výkonu peněžitého trestu. V případě nároku na odškodnění oběti, vymáhá po uznání rozhodnutí svůj nárok oběť sama v občanskoprávním řízení (§ 270 odst. 3 ZMJS). Pokud již došlo k úhradě nebo částečné úhradě peněžitého trestu či jiné obdobné majetkové sankce v jiném členském státě, rozhodne samosoudce o částečném nebo úplném upuštění od výkonu rozhodnutí. Předtím si však vyžádá stanovisko tohoto jiného členského státu. Stejně samosoudce postupuje v případě, že se na uznané rozhodnutí vztahuje amnestie, milost nebo jiného rozhodnutí, v důsledku něž je rozhodnutí nevykonatelným.

Proti rozhodnutí o uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu je vždy přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Stížností však nelze napadat důvody, pro které bylo rozhodnutí v jiném členském státě vydáno.

Peněžní prostředky získané výkonem rozhodnutí podle § 272 a § 290 ZMJS náležejí České republice, pouze v případě peněžité částky pro oběť připadá vymožená částka této oběti. Česká republika se pak může stejně jako v jiných případech prostřednictvím Ministerstva financí dohodnout s jiným členským státem o sdílení těchto prostředků s přihlédnutím k tomu, že nese náklady řízení o uznání a výkonu rozhodnutí. Pokud jde o částku do 10.000,- EUR nebo o propadnutí či zabránění součásti národního kulturního pokladu České republiky, zůstává tento majetek našemu státu.

Stejný postup platí i v případě uznávání a výkonu rozhodnutí Českého soudu v jiném členském státě. Pokud jde o žádost o uznání a výkon rozhodnutí o propadnutí nebo zabránění majetku nebo věcí, je s ohledem na vnitrostátní právní úpravu příslušným orgánem k této žádosti pouze soud, který o takové skutečnosti rozhodl.

Pro případ způsobení škody při řízení o uznávání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu nebo naopak o uznávání nebo výkonu rozhodnutí příslušného orgánu České republiky v jiném členském státě (tedy zřejmě včetně souběžného zajištění věci), jsou stanovena pravidla pro uplatňování regresních náhrad vůči druhé straně (§ 296 až 297 ZMJS).

Shora popsané platí pro případy, kdy je žádáno nebo rozhodováno o zajištění nástrojů či výnosů trestné činnosti, náhradní hodnoty za ně, případně o zajištění výkonu majetkových sankcí nebo nároku poškozeného. Odlišně je však s ohledem na evropskou úpravu danou Směrnicí Evropského parlamentu Rady 2014/41/EU o Evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech upravena možnost zajištění věci pro důkazní účely, ať už v České republice nebo v jiném členském státě EU. Z § 357 odst. 2 písm. c) ZMJS výslovně vyplývá, že se Evropský vyšetřovací příkaz neužije na zajištění věci pro jiné než důkazní účely¹⁶⁰. V případě,

---

¹⁶⁰ Možná překvapivě se na zajištění důkazů spočívajících v zajištění hmotné věci nepoužil Evropský důkazní příkaz zavedený Rámcovým rozhodnutím Rady 2008/978/SVV ze dne 18. 12. 2008 o evropském důkazním příkazu, který je koncipován pro zajištění informací potřebných pro vyšetřování, jako jsou výslechy osob, prohlídky těla, sledování bankovních účtů či zajištění informací o telekomunikačním provozu, atd. Uvedené Rámcové rozhodnutí bylo zrušeno v souvislosti s přijetím Směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu dne 20. 1. 2016.

že orgány činné v trestním řízení potřebují zajistit konkrétní věc pro důkazní účely a je zde předpoklad, že se nachází v jiném členském státě, vydá předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce Evropský vyšetřovací příkaz. Státní zástupce tak může učinit i po podání obžaloby při opatrování důkazu, který na její podporu potřebuje. I v tomto případě je unifikován postup spočívající v zaslání příslušného formuláře stanoveného přílohami uvedené směrnice. Příkaz musí být přeložen do úředního jazyka státu, do něž je adresován. Justiční orgán, který obdrží Evropský vyšetřovací příkaz je povinen do 7 dnů od jeho obdržení potvrdit na příslušném formuláři přijetí příkazu. Orgán vydávající příkaz může stanovit kratší lhůtu nebo konkrétní datum, kdy má být zajištění důkazu realizováno, a také požádat o možnost účasti na uvedeném úkonu v jiném členském státě. Z § 374 odst. 3 písm. c) ZMJS dále vyplývá, že v Evropském vyšetřovacím příkazu lze požádat též o předání důkazu do České republiky. S takto vydanou věcí je však stále třeba nakládat jako s věcí pouze zapůjčenou a po provedení důkazu v příslušném řízení je třeba věc vrátit. To ovšem platí pouze v případě, že justiční orgán jiného členského státu požádal o vrácení důkazu. Pokud tak neučinil, postupuje se podle § 378 odst. 3 ZMJS s věcí dále podle předpisů České republiky.

I v případě Evropského vyšetřovacího příkazu platí, že náklady spojené s jeho výkonem hradí vykonávající stát, i možnost uplatňovat regresní nárok pro případ, že při výkonu příkazu byla způsobena škoda.

V § 362 ZMJS jsou popsány překážky výkonu Evropského vyšetřovacího příkazu stanovící, že příkaz nelze vykonat, pokud je žádán o úkon právní pomoci, který není v právním řádu dané země upraven nebo by v daném případě nebylo možné jej učinit. Pokud jiný členský stát EU nepokládá pro dosažení sledovaného cíle s ohledem na závažnost činu za potřebné provedení požadovaného úkonu, nebo je Evropský vyšetřovací příkaz neúplný, případně obsahuje zjevné nesprávnosti, vyrozumí o tom vydávající stát. Pokud ten však nedostatky příkazu zhojí a na jeho splnění trvá, je vykonávající členský stát až na výjimky povinen Evropský vyšetřovací příkaz vykonat. Tyto výjimky jsou stanoveny v § 365 ZMJS a jsou v zásadě obdobné jako v případě předchozích příkazů. Opět je zkoumána oboustranná trestnost, výsady a imunity osob, překážky pro vedení řízení, případně by mohlo dojít k poškození bezpečnostních zájmů České republiky. Vykonatelnost a zákonnost uvedeného příkazu má být posouzena neprodleně, zpravidla nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy byl příkaz obdržen. Do uvedené lhůty se nezapočítává doba, po kterou bylo vyžadováno doplnění či upřesnění zasláního příkazu. O tom má být sepsán záznam dle § 366 odst. 1 ZMJS. Následný výkon

Evropského vyšetřovacího příkazu má být realizován neprodleně, nejpozději do 90 dnů od sepsání uvedeného záznamu. Výkon Evropského vyšetřovacího příkazu je možné podle § 369 ZMJS odložit, jestliže by mohl narušit trestní řízení vedené v České republice nebo byl již důkaz zajištěn pro účely jiného řízení. Orgány státu, ve kterém je vedeno příslušné řízení, v rámci něhož byl vydán Evropský vyšetřovací příkaz, také mají právo požádat o možnost účastnit se jeho výkonu v jiném členském státu, a tedy i účastnit se zajištění věci. Vykonávající stát takovou žádost může odmítnout pouze tehdy, pokud by to narušilo provedení úkonu nebo právní pořádek¹⁶¹.

V případě, že má být v České republice zajištěna věc k důkazním účelům, je příslušný justiční orgán povinen neprodleně, zpravidla do 24 hodin od obdržení Evropského vyšetřovacího příkazu, posoudit splnění podmínek pro jeho výkon. Podle § 395 odst. 2 ZMJS před zrušením nebo omezením zajištění věci konzultuje tento postup s jiným členským státem. Pokud je na tento záměr odpovězeno, tak že zajištění již není zapotřebí, je zrušen nebo vzat zpět Evropský vyšetřovací příkaz, případně není reagováno v přiměřené době ani na opakované dotazy, postupuje se podle vnitrostátní úpravy o vydání a vrácení věci.

6.3 Zajištění věcí v případě uplatnění trestní odpovědnosti právnických osob

Rovněž zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (TOPO), má určitá specifická pravidla, která mírně modifikují obecnou právní úpravu. V případě právnických osob je třeba v první řadě uvést, že shora uvedený zákon má omezenou účinnost, a to v tom směru, že je možné právnickou osobu trestně stíhat pouze za trestné činy, které nejsou vyloučeny v § 7 TOPO a zároveň je dána přičitatelnost jednání konkrétní fyzické osoby právě stíhané právnické osoby. Dále nesmí být dány důvody zproštění trestní odpovědnosti podle § 8 odst. 5 TOPO, a nesmí se jednat o právnické osoby, jejichž trestní odpovědnost je vyloučena podle § 6 uvedeného zákona¹⁶².

---

¹⁶¹ Blíže k aplikaci Evropského vyšetřovacího příkazu viz Tejnská, K., Pelc, V.: Zajištění majetku a důkazů v Evropské unii, v tisku, za laskavé poskytnutí děkuji autorce.

¹⁶² Více viz Šámal, P., Dědič, J., Gřivna, T., Púry, F., Říha, J., Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, k části první a druhé.

Obecně lze říci, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob samostatně až na jednu výjimku neupravuje konkrétní zajišťovací instituty a v rámci běžného postupu při zajišťování věci je i u právnických osob postupováno podle obecných právních předpisů, tedy zejména trestního řádu a zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

Za specifika trestní odpovědnosti právnických osob lze považovat stanovení jiných sazeb, výše peněžitého trestu, kdy dle § 18 odst. 2 TOPO může denní sazba činit nejméně 1.000,- Kč a nejvýše 2.000.000,- Kč. Při posouzení tohoto ustanovení zároveň s § 68 odst. 1 tr. zákoníku, který stanoví, že peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvýše 730 celých denních sazeb, je třeba dospět k závěru, že peněžitý trest je právnické osobě uložit v rozsahu 20.000,- Kč až 1.460.000.000,- Kč. V tomto rozsahu tak je možné také zajišťovat majetek trestně stíhané právnické osoby za účelem výkonu peněžitého trestu.

Samostatně jsou v uvedeném zákoně v hlavě čtvrté části třetí upravena ochranná opatření, kdy je v § 26 a § 26a TOPO výslovně zopakována možnost zabránit věci a zabránit části majetku právnické osobě. V případě, že právnická osoba spáchala trestný čin a soud rozhodl o její vině, lze samozřejmě uplatňovat i majetkové sankce vůči této odsouzené. Možnost uložení uvedených ochranných opatření je zde zdůrazňována proto, že poměrně často se v praxi ukazuje, že majetek získaný trestnou činností jako bezprostřední či zprostředkovaný výnos v případě poškození obchodní společnosti, je s ohledem na předstírání řádného obchodního styku vyveden do jiné obchodní společnosti. Pro praxi je tak nezbytné, aby zde byl nástroj sloužící k odčerpání výnosu z trestné činnosti či náhradní hodnoty za něj, což zajišťují právě zmiňovaná ochranná opatření.

Za jediný specifický institut týkající se zajišťování věci a majetku právnických osob lze považovat zajišťovací opatření podle § 33 TOPO. Tímto ustanovením je dáno, že hrozí-li důvodná obava, že obviněná právnická osoba bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhána, dokoná trestný čin, o který se pokusila, nebo vykoná trestný čin, který připravovala, nebo kterým hrozila, a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že - zjednodušeně řečeno - trestní stíhání je důvodné, může již v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce a v řízení před soudem předseda senátu obviněné právnické osobě dočasně pozastavit výkon jednoho nebo více předmětů činnosti nebo uložit omezení nakládání s majetkem. Tématu práce se samozřejmě týká jen druhá uvedená alternativa, tedy omezení nakládání s majetkem. To je svou funkcí obdobné zajištění tohoto majetku, přičemž platí, že pokud není zajištěný majetek

převzat orgány činnými v trestním řízení do správy, je faktický výsledek obou institutů shodný. Omezení v nakládání s majetkem je však pojmově slabším opatřením, neboť již z významu slova omezení vyplývá, že určitá míra dispozice s majetkem obviněné právnické osobě má zůstat a zůstává. Důvody pro tuto pojmovou disproporci a zavedení speciálního institutu mi nejsou zcela zřejmé, neboť i v případě zajištění stejného majetku obecným postupem dle trestního řádu lze povolit jednotlivé úkony týkající se zajištěné věci (stejně jako dle § 33 odst. 2 TOPO). Dotčený majetek musí být v příslušném rozhodnutí nezaměnitelně popsán.

Je poměrně zvláštní, že uvedené opatření je možné užít pouze tehdy, pokud je dána obava z existence důvodů tzv. předstižné vazby, neboť si lze nepochybně představit i jiné situace, kdy by užití zajišťovacího opatření bylo namístě. Protože však z § 1 odst. 2 TOPO vyplývá subsidiární použití trestního řádu a zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, je možné v těchto jiných případech, kdy nejsou dány důvody předstižné vazby, použít zajišťovací opatření obecně stanovená. Navázání uvedeného zajišťovacího opatření na důvody tzv. předstižné vazby má zřejmě nahradit faktickou nemožnost použít vůči obviněné právnické osobě zadržení a vazbu v případě, kdy hrozí opakování či dokonání trestné činnosti. Zákonodárce zřejmě zvolil speciální formu omezení vlastnického práva (či pozastavení výkonu předmětu činnosti), které má této obavě zamezit proto, kdy by bylo preventivně třeba působit na obviněnou právnickou osobu a odradit ji od pokračování či opakování trestné činnosti v situaci, kdy zajištění dle trestního řádu nebude odůvodnitelné (např. nebude poškozený, nepůjde o výnos či nástroj trestné činnosti nebo nebude hrozit peněžitý či jiný majetkový trest). V praxi si sice takovou situaci dovedu představit jen obtížně, nelze ji ovšem asi zcela vyloučit.

Zákon také možnost využití zajišťovacího opatření limituje povinností orgánu, který o jeho aplikaci uvažuje, přihlídnout k důsledkům, které může uložení tohoto opatření mít na třetí osoby. Zde je chráněna zejména stabilita v obchodních a pracovněprávních vztazích a je proto třeba vždy zvážit, zda toto opatření nepřiměřeně nepoškodí obchodní partnery, zaměstnance, či odběratele služeb dotčené právnické osoby¹⁶³.

S ohledem na úplnost právní úpravy zajišťovacího opatření v TOPO pak, přestože je užití opatření vázáno na důvody tzv. předstižné vazby, nepřipadá v úvahu analogické použití

---

¹⁶³ Zohlednění uvedených negativních následků rozhodnutí o zajišťovacím opatření akcentuje i Tibitanzlová, A.: Nutná obhajoba právnické osoby - ano, či ne? - 1. část, in: Bulletin advokacie č. 6/2018, str. 29 a násl.

opatření nahrazujících vazbu, jak jsou uvedena v § 73 a § 73a tr. řádu, tedy v daném kontextu zejména slib právnické osoby, či složení peněžité záruky¹⁶⁴.

Při užití zajišťovacího opatření platí obdobná pravidla jako v případě jiných právních institutů sloužících k zajištění majetku a předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce proto na návrh dotčené právnické osoby může povolit provedení úkonu, který se zajištěného majetku týká. V tomto případě zvolil zákonodárce odlišný přístup, než v případě stejně motivované právní úpravy u zajištění nároku poškozené podle § 48 odst. 3 tr. řádu, u zajištění výkonu peněžitého trestu podle § 344b odst. 2 tr. řádu a u zajištění výkonu trestu propadnutí majetku podle § 349 odst. 2 tr. řádu. Pokud totiž státní zástupce návrhu obviněné právnické osoby nevyhoví, je povinen předložit jej do 5 pracovních dnů od doručení návrhu k rozhodnutí soudci. Zde je tedy právní úprava zjevně navázána na postup dle § 26 tr. řádu a soudce příslušného soudu stanoveného podle příslušnosti státního zástupce tak o věci v konečném důsledku rozhodne. Důvod této disproporce opět není zcela zřejmý, v případech ostatních zajišťovacích institutů jde o formální a konečné rozhodnutí státního zástupce. Lze nicméně připustit, že s ohledem na ochranu práva na majetek jako základního práva, je uvedená právní úprava, inspirovaná snad úpravou vazebního řízení, zřejmě vhodnější a zákonodárce by ji měl v budoucnu přenést do trestního řádu.

I v případě zajišťovacího opatření podle § 33 TOPO platí, že předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce zajišťovací opatření zruší nebo omezí, jestliže už pro účely řízení není třeba, nebo není třeba ve stanoveném rozsahu. O to má právnická osoba právo kdykoli žádat. O žádosti musí být neodkladně rozhodnuto a byla-li žádost zamítnuta, může být opakována až po uplynutí 30 dnů od právní moci rozhodnutí. V takovém případě rovněž platí shora popsany postup o předložení žádosti soudci, pokud jí státní zástupce sám nevyhověl.

Proti rozhodnutí o uložení zajišťovacího opatření nebo o jeho zrušení či omezení, případně o povolení úkonu ohledně zajištěného majetku, které má vždy formu usnesení, je přípustná stížnost, která má v případě rozhodnutí o zrušení nebo omezení opatření nebo o povolení úkonu, odkladný účinek. Zde je třeba za takto vyjmenované rozhodnutí nepochybně považovat jak rozhodnutí kladné, tak i záporné, neboť jak už bylo vysvětleno v kapitole týkající

---

¹⁶⁴ Shodně viz Šámal, P., Dědič, J., Gřivna, T., Púry, F., Říha, J., Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, bod 17 k § 33.

se zajištění nároku poškozeného a zajištění nástrojů a výnosu z trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně, nebylo by smysluplné připustit odkladný účinek stížnosti pouze v případě navrhovaného povolení úkonu ohledně zajištěného majetku. Formulace, kterou zákonodárce používá, však není příliš srozumitelná a bylo by proto vhodné jí více konkretizovat. Také by bylo vhodné sjednotit úpravu fakticky stejných postupů ohledně zajištěného majetku pro všechny případy zajišťovacích institutů.

Zmínit je třeba také to, že shora uvedené žádosti a návrhy může za právnickou osobu učinit pouze ten, kdo je oprávněn za ní jednat ve smyslu § 34 TOPO. Pokud by uvedený návrh či žádost učinila osoba, která je sice formálně oprávněná za společnost jednat, avšak nemůže činit úkony v rámci jejího trestního řízení, nebylo by třeba o takové žádosti či návrhu rozhodovat. Ten je totiž dle výslovné dikce zákona podáván právnickou osobou jejím jménem.

Pro úplnost je třeba uvést i to co je zřejmé, tedy že zajištění majetku právnické osoby ve smyslu rozhodnutí učiněných podle trestního řádu, které se činí vůči obviněnému (tedy zajištění nároku poškozeného, zajištění trestu propadnutí majetku, zajištění peněžitého trestu), i zajišťovací opatření podle § 33 TOPO, je možné užít jen proti majetku dotčené obviněné právnické osoby. Není tedy možné zajistit majetek, či omezit nakládání s majetkem osobě, která pouze jedná za obviněnou, nebo jiné právnické osobě, která s obviněnou spolupracuje, např. formou koncernu.

7. Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení

Dalším zákonem, který dílčím způsobem stanovuje pravidla týkající se zajištěných věcí, je zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů (pro účely této kapitoly dále jen zákon). Neúplnost tohoto zákona spočívá zejména ve vymezení jeho věcné působnosti, která je v § 1 je upravena tak, že uvedený zákon stanoví postup při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho určené části pro účely výkonu trestu (zřejmě jakéhokoliv), výkonu ochranného opatření zabrání části majetku nebo pro uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení. Dále se tento zákon vztahuje na správu takového majetku, jakož i na správu věcí vydaných, odňatých nebo jinak zajištěných v rámci trestního řízení. Působnost zákona je dále rozšířena i na výkon rozhodnutí o zajištění a správu majetku, ke kterým došlo podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

Výslovně z § 1 odst. 3 tohoto zákona také vyplývá, že se nevztahuje na správu věcí, které byly převzaty orgány činnými v trestním řízení za účelem provedení důkazu s výjimkou věcí, které mají být prodány podle § 80 tr. řádu, což však může působit výkladové problémy. Je totiž třeba zohlednit, že z § 77b odst. 3 tr. řádu vyplývá přednost zajištění pro důkazní účely před ostatními důvody zajištění a také to, že o změně důvodu zajištění není třeba rozhodovat, pokud jsou splněny podmínky pro propadnutí či zabrání věci zajištěné pro důkazní účely. Správa majetku zajištěného pro důkazní účely, jejíž součástí je v daném případě zmiňovaný prodej věci, je vázána na nepřevzetí věci osobou, které má být věc vrácena či vydána, případně na prodej zajištěné věci z důvodu nebezpečí její rychlé zkázy (§ 80 odst. 1, 2 tr. řádu). Pokud však věc zajištěná z důkazních důvodů je zároveň výnosem či nástrojem trestné činnosti, nebo náhradní hodnotou za ně, a není jí již třeba k provedení důkazu, nemůže v podstatě dojít k jejímu prodeji podle § 80 tr. řádu, ani podle tohoto speciálního zákona, pokud nehrozí nebezpečí zkázy věci. Výnos z trestné činnosti má totiž být vždy odčerpán a nástroj trestné činnosti už z důvodů prevence trestné činnosti má být vždy zabaven¹⁶⁵. Věc je však formálně v režimu věci zajištěné pro důkazní účely. Přestože tedy podle obecné úpravy § 1 odst. 1 zákona č. 279/2003 Sb. by věc, která je výnosem či nástrojem (náhradní hodnotou za ně), mohla být z důvodů uvedených v § 12 zákona prodána, zůstává otázkou, zda je to možné i v případě, kdy původní důkazní účel pouze neformálně odpadl. Má odpověď je, že ano, protože to odpovídá smyslu právní úpravy, nejde však o závěr odpovídající striktně textu zákona. Zákonodárce

---

¹⁶⁵ Rovněž srovnej znění § 81 odst. 2 tr. řádu a § 81a tr. řádu, které upravují další odkazy na právní úpravu stanovenou v § 80 tr. řádu a z nichž také vyplývá, že vrátit či vydat lze jen věc, která není získána trestnou činností.

bohužel nezná a neumožňuje orgánům činným v trestním řízení zajištění věci z více důvodů najednou¹⁶⁶, čímž se tyto orgány dostávají do nepraktické situace a tuto zákonnou změnu by měl do budoucna zvážit.

Poměrně zvláště je také v § 1 odst. 6, odst. 7 tohoto zákona upravena funkční příslušnost orgánů, které podle něj postupují. Zákon v celém svém textu hovoří o tom, že všechny úkony koná soud a z uvedených ustanovení vyplývá odkaz, že obdobně se ustanovení o postupu soudu užití také na postup státního zástupce a policejního orgánu. Výlučnou pravomoc soudu tak zákon stanovuje pouze k úkonům, kterými se zasahuje do základních práv a svobod, a o kterých podle trestního řádu rozhoduje v přípravném řízení soudce. O úkonech podle tohoto zákona rozhoduje v těchto případech soudce na návrh státního zástupce. Jedná se zejména o prohlídky nařízené za účelem zjišťování zajištěného majetku. Rovněž osoba obviněného, která prochází celým textem zákona jako jediný adresát, vůči němuž má být zákon aplikován, je podle § 1 odst. 7 zákona vykládána tak, že se jedná i o jinou osobu, které byl v trestním řízení majetek zajištěn. Tato zákonná konstrukce není v rámci trestního práva obvyklá a v praxi může vyvolávat problémy a nesprávný výklad, neboť při výkladu hlavního procesního předpisu, tedy trestního řádu, je mnohdy argumentováno tím, že procesní instituty hovořící o obviněném lze užít pouze po zahájení trestního stíhání vůči konkrétní osobě. Takto je to např. i při aplikaci zajišťovacích institutů dovozováno u zajištění výkonu peněžitého trestu či u zajištění nároku poškozeného.

Zákon výslovně označuje za správu zajištěného majetku i jeho prodej a stanoví k jednotlivým fázím trestního řízení orgány, které správu zajištěného majetku vykonávají. Činí tak však neúplně, neboť pouze stanoví státnímu zástupci povinnost předat s obžalobou, nebo jiným meritorním návrhem učiněným vůči soudu, také všechny doklady o úkonech učiněných při správě zajištěného majetku v přípravném řízení s tím, že tato správa k uvedenému okamžiku přechází na soud. K průběhu přípravného řízení se však v tomto smyslu zákon nevyjadřuje a lze tedy dovodit, že v přípravném řízení majetek spravuje ten orgán, který o jeho zajištění rozhodl (nepředal-li správu další osobě). S ohledem na to, že zajištění důkazů obvykle vykoná policejní orgán, bude nejčastějším případem správa policejního orgánu, v případě zajištění nároku poškozeného, zajištění výkonu peněžitého trestu, zajištění výkonu trestu propadnutí

---

¹⁶⁶ Naopak z dikce § 77b odst. 3 tr. řádu vyplývá, že pokud je jeden z důvodů preferován, není možný formální souběh těchto důvodů.

majetku či zajištění výkonu zabrání části majetku však o procesním úkonu rozhoduje státní zástupce, a proto mu v souladu se zákonem přísluší i správa zajištěného majetku.

Uvedený zákon rozlišuje mezi výkonem rozhodnutí o zajištění majetku a jeho následnou správou, případně prodejem. Rozhodnutí o zajištění majetku vykoná orgán, který o něm rozhodl, a to podle situace daného řízení a charakteru zajišťovaného majetku či věcí. V praxi má doručit rozhodnutí o zajištění orgánu nebo osobě, které jsou příslušné k provedení zajištění¹⁶⁷, a po samotném výkonu též osobě, již byla věc zajištěna. Pro případy, na které se zákon vztahuje, je zde také v § 2 obecně opakováno, že příslušný orgán má vyzvat orgán nebo osobu, které provádějí zajištění, aby mu sdělili, pokud by s majetkem bylo nakládáno tak, že by hrozilo zmaření nebo ztížení účelu zajištění. Považuje-li to za potřebné pro dosažení účelu zajištění, může vyrozumět i jiné orgány a osoby, které mají podle zvláštních předpisů uloženu evidenční, dohledovou nebo jinou povinnost k zajišťovanému majetku, jeho vlastníku či držiteli¹⁶⁸. Pokud je zajišťován podíl v obchodní korporaci, musí být vyrozuměna i tato obchodní korporace. Otázkou zůstává, zda a v jakých případech má dotčená obchodní korporace právo stížnosti proti zajištění obchodního podílu, neboť rozhodnutí samo o sobě se jí vlastně nedotýká. Vyskytly se však i opačné názory připouštějící stížnost pro případ zajištění nemajetkových práv spojených s většinovým obchodním podílem¹⁶⁹. Zápis do obchodního rejstříku při zajištění obchodního podílu není výslovně zákonem vyžadován, rejstříkový soud je však zajisté třeba považovat za subjekt s evidenční povinností, a proto by měl být o zajištění informován. Tato informace má však jen deklaratorní účinek¹⁷⁰ a rejstříkový soud nemá povinnost ani možnost učinit o zajištění zápis do obchodního rejstříku (ani vložit uvedenou listinu do sbírky listin). O zajištění majetku či věcí mají být dále vyrozuměny i osoby nebo orgány, o nichž je známo, že k zajištěnému majetku mají předkupní nebo jiné právo nebo vedou řízení, ve kterém byl omezen výkon práva k majetku. V případě orgánů, které vedou takovéto řízení, je však v praxi problematické je vyrozumět, neboť k zajištění majetku dochází obvykle na začátku řízení a případně civilní či správní rozhodnutí popsáného charakteru nebývá

---

¹⁶⁷ Může se jednat např. o banku vedoucí účet, centrální depozitář cenných papírů v případě zaknihovaných cenných papírů, správce evidence jiných cenných papírů dle zákona o podnikání na kapitálových trzích č. 256/2004 Sb., Úřad pro průmyslové vlastnictví v případě práv k průmyslovému vzoru, Úřad pro civilní letectví v případě letadel a další instituce vedoucí příslušné evidence s konstitutivním charakterem zápisu, více viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 12-15.

¹⁶⁸ Zde je naopak míněna situace deklaratorních evidencí, typicky evidence motorových vozidel.

¹⁶⁹ Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 17. S tímto názorem však nesouhlasím, neboť nemá oporu v zákoně.

¹⁷⁰ Srovnej Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 4282/2008.

s výjimkou nemovitostí a cenných papírů nikde publikováno. O samotném vedení řízení to platí tím spíše.

Další pravidla, která jsou ve vztahu k výkonu rozhodnutí o zajištění majetku v podstatě opakována z textu trestního řádu, stanoví, že bylo-li zajištěno majetkové právo, má být usnesení o zajištění doručeno dlužníku obviněného a zároveň mu má být uloženo, aby plnění odevzdal do úschovy nebo na určené místo. Tím dlužník svůj závazek splní¹⁷¹. Uvedené se nevztahuje na pohledávky vůči bankám nebo jiným subjektům, které vedou účet pro jiného, z čehož vyplývá, že tyto subjekty si zajištěné prostředky na účtu ponechávají ve své dispozici. Z hlediska administrativy zajištění finančních prostředků u banky je to jistě rozumné, otázkou však zůstává, zda může stát nutit soukromou společnost k deponování konkrétní částky na konkrétním účtu. Majitel účtu totiž obvykle disponuje pouze pohledávkou vůči bance nebo jinému obdobnému subjektu. Otázka vnitřního zaúčtování této pohledávky by proto měla být otázkou subjektu, který vede účet.

Byl-li podle katastrálního zákona podán návrh na zápis práva k nemovité věci do katastru nemovitostí, o kterém nebylo pravomocně rozhodnuto do doby vydání usnesení o zajištění věci, ztrácí podaný návrh své právní účinky ke dni nabytí právní moci usnesení o zajištění¹⁷². Převod nebo zřízení práva k zajištěnému majetku, které se zapisuje do speciální evidence, učiněný na základě jednání osoby, které byl majetek zajištěn, lze provést jen s předchozím souhlasem orgánu, jenž o zajištění rozhodl. Tomuto postupu však musí předcházet vyrozumění orgánu, který evidenci vede (§ 2 odst. 3 zákona). Za toto vyrozumění lze nepochybně považovat i zaslání rozhodnutí o zajištění k vykonání. Zákon zde tak vlastně modifikoval obecnou úpravu z trestního řádu, který ohledně zápisu zřízení práva k zajištěnému majetku takovýto předchozí souhlas nevyžadoval. S ohledem na § 1 odst. 8 je třeba tento zákon pokládat za speciální vůči trestnímu řádu, a proto i dříve platila jeho právní úprava, přestože až posledními novelizacemi, zejména § 79a tr. řádu, byla uvedená pravidla vtělena přímo do trestního řádu¹⁷³.

---

¹⁷¹ Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 16 publikovali názor, že dlužník v daném případě není osobou oprávněnou podat stížnost proti zajištění pohledávky, neboť se jen mění místo plnění. To zřejmě platí i pro případ vypořádání dluhu započtením jiné dlužníkovi pohledávky.

¹⁷² Vyskytl se i sporný názor, že do doby právní moci rozhodnutí o zajištění nemovitosti může katastrální úřad vklad povolit, byl však překonán metodickým pokynem Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního č.j. ČÚZK-10290/2017-11. Více viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 19.

¹⁷³ Nyní v § 79e odst. 3 tr. řádu.

V § 3 zákona je upravena otázka vyloučení věci, ať už obecně z důvodů sociálních či z důvodu dobrých mravů. K těmto otázkám jsem se již vyjádřil v kapitole o zajištění nároku poškozeného a na tento výklad lze odkázat. § 4 zákona poté dále rozšiřuje možnosti vyloučení věci ze zajištění na návrh osoby, která namítá své vlastnické právo k zajištěné věci, či jde o osobu, o jejíž výchovu či výživu je obviněný nebo jiná osoba, jíž byl majetek zajištěn, povinna pečovat. Příslušný orgán zde rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustná stížnost s odkladným účinkem zpravidla do 10 dnů od doručení návrhu. Vyhoví mu, jestliže nezjistí skutečnosti, které by důvodnost návrhu vážně zpochybňovaly. Takto je možné rozhodnout o jednorázovém vyloučení věci ze zajištění, ale též o opakujícím se vyloučení, či spíše uvolnění konkrétní částky z pravidelně poukazované platby (např. z důchodu či mzdy). V literatuře byl prezentován názor, že ustanovení § 4 zákona nelze s ohledem na vymezení působnosti zákona užít vůči zajištěným věcem důležitým pro trestní řízení¹⁷⁴. Uvedený názor je možné považovat za správný jen zčásti, neboť je třeba rozlišovat mezi věcmi důležitými pro trestní řízení z důkazních důvodů (na ty se zákon vskutku nevztahuje) a věcmi, zajištěnými jako důležité pro trestní řízení z důvodu úvahy příslušného orgánu, že by měly propadnout nebo být zabráný, ať už jako výnos, nástroj či náhradní hodnota za ně. Na takové věci se zákon s ohledem na vymezení své působnosti v § 1 odst. 1 vztahuje, neboť jde o výkon rozhodnutí o zajištění majetku pro účely výkonu trestu (v daném případě trestu propadnutí věci či ochranného opatření zabrání věci nebo propadnutí či zabrání náhradní hodnoty).

Výkon zajištění majetku či konkrétních věcí může podle § 5 až 8 uvedeného zákona být proveden formou zjišťování věcí, ať už movitých, nemovitých, nebo i cenných papírů, peněžních prostředků v hotovosti, či nehmotných věcí. Pro účely zjištění věcí, na něž se rozhodnutí o zajištění majetku vztahuje, může příslušný orgán nařídit jak osobní prohlídku, tak prohlídku bytu nebo i jiných prostor a pozemků, pokud lze předpokládat, že se v nich nachází majetek, který má být zjištěn a zajištěn. S ohledem na shora popsané vymezení působnosti tohoto zákona, který se vztahuje na zajišťovací instituty popsané v trestním řádu s výjimkou zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, lze na tuto právní úpravu odkázat. Trestní řád hovoří, tak jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, o zajištění majetku nebo jeho určené části. Pokud je vydáváno usnesení o zajištění, může tedy být jeho výrok formulován i obecně, a to tak, že je zajišťován celý majetek, případně majetek do určité hodnoty odpovídající nároku poškozeného či potencionálnímu peněžitému trestu. Určení konkrétních věcí, na které se

---

¹⁷⁴ Viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 29.

zajištění vztahuje, je pak řešeno právě popisovaným postupem zjišťování podle speciálního zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.

K nařízení prohlídky je s ohledem na obecnou právní úpravu třeba příkazu soudu s výjimkou osobní prohlídky, kterou dle § 83b tr. řádu může nařídit v přípravném řízení i státní zástupce nebo s jeho souhlasem policejní orgán. Faktický výkon takové prohlídky probíhá obvyklým způsobem a movité věci, kterých se má zajištění týkat, se sepíší do protokolu. Sepsané movité věci je třeba náležitě vymežit tak, aby jejich popis byl nezaměnitelný. Vykonávající orgán musí přihlížet i k tomu, aby nebyly sepsány věci, které jsou ze zajištění vyloučeny. I v případě této prohlídky obydlí či jiných prostor či pozemků, nařízené podle § 5 uvedeného zákona platí obecná úprava z trestního řádu o tom, že věc je buď možné odejmout, nebo na výzvu převzít, anebo také takovéto movité věci ponechat na místě. Zde lze v plném rozsahu odkázat na úpravu provedenou trestním řádem, neboť pravidla stanovená pro postup příslušných orgánů v § 6 zákona, jsou zcela shodná s § 79c tr. řádu. Jedinou změnou oproti úpravě v trestním řádu je vynechání § 79c odst. 5, kde je stanovena lhůta 96 hodin od provedení prohlídky k vydání rozhodnutí o zajištění. Pokud je prohlídka prováděna výslovně pouze za účelem zjišťování movitých věcí pro účely výkonu rozhodnutí o zajištění věcí, je logické, že toto rozhodnutí již bylo vydáno¹⁷⁵. Samozřejmě také je, že při takto úzce vymezeném důvodu prohlídky není možné opatřovat důkazy o trestné činnosti, nevážící se ke zjišťovacímu účelu prohlídky. Za nesprávný a matoucí postup zákonodárce však lze považovat to, že nejprve přijme speciální právní úpravu, kterou následně zkopíruje do textu úpravy obecné.

V případě, že příslušný orgán, který rozhodl o zajištění majetku, se následně dozví, že v příslušné evidenci jsou na rozhodnutím dotčenou osobu evidovány zaknihované cenné papíry či investiční nástroje, tyto sepíše a evidenčnímu orgánu vydá příkaz k zajištění práva s nimi nakládat. Tento příkaz je jakousi analogií příkazu ke zdržení se nakládání s movitou věcí, ponechanou po jejím zajištění na místě. Zákon zde neupravuje žádné procesní náležitosti soupisu ani příkazu. S odkazem na obecnou právní úpravu dle § 55 a § 119 tr. řádu lze usoudit, že soupis by měl mít formu protokolu a příkaz, jako rozhodnutí sui generis, by měl obsahovat kromě dalších částí též odůvodnění a poučení. Výslovně to však v trestním právu stanoveno není. Proto je třeba odkázat na speciální právní předpis, kterým je zákon č. 256/2004 Sb.

---

¹⁷⁵ Nelze tedy souhlasit se závěry publikovanými v Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 31, o tom, že uvedené prohlídky mohou předcházet vydání rozhodnutí o zajištění.

o podnikání na kapitálovém trhu, který v 97 odst. 2 tyto náležitosti stanoví. Zejména je třeba poukázat na povinnost uvést dobu, po kterou zajištění má trvat, což je pro orgány činné v trestním řízení poměrně obtížně splnitelné.

V případě, že má být obviněnému určitá movitá věc teprve dodána či někým vydána, lze této osobě uložit, aby věc odevzdala soudu nebo pověřenému správci majetku. Zde je třeba poukázat na podle mého názoru sporný výklad a postup správců zajištěného majetku, který je aprobován i odbornou literaturou, tedy, že správce si nemůže zajištěný majetek převzít od třetí osoby a nejprve tedy musí být zajištěná věc, obvykle auto nebo jiná movitá věc, převzata orgánem činným v trestním řízení, který ho dopraví správci¹⁷⁶. Z textu § 5 odst. 5 zákona o výkonu zajištění majetku, alespoň pokud jde o movité věci, však vyplývá opak. Pověřený správce sice nemůže konkrétní věci odnímat z pozice výkonu státní moci, není však jediný důvod, proč by je nemohl převzít, pokud mu budou dobrovolně vydány. Náklady převzetí samozřejmě nesou orgány činné v trestním řízení, ty by je však nesly stejně, takže ani v této souvislosti správci nic nebrání v tom, zajištěnou věc převzít tam, kde se nachází.

V § 5 odst. 6 zákona je pak stanovena povinnost každého, kdo má u sebe movité věci z majetku obviněného, nebo osoby, již byl zajištěn majetek, uvědomit příslušný orgán nebo správce zajištěného majetku o této situaci. Povinnost mu vzniká v okamžiku, kdy se o zajištění dozvěděl. Zde lze poukázat na faktickou nevymahatelnost této povinnosti, když zákon sám neobsahuje přímou sankci, a možnost následného trestního stíhání za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku naráží na potřebu prokazovat subjektivní stránku případného pachatele. Po změnách právní úpravy, které eliminovaly publikační povinnost ohledně rozhodnutí o zajištění (dříve byla rozhodnutí povinně vyvěšována na úřední desku nejen příslušného orgánu, který o zajištění rozhodl, ale také na úřední desku obecního a finančního úřadu), je přitom možnost prokázání povědomí o zajištění majetku osobě, které není rozhodnutí doručováno, poměrně malá.

Cizozemské peníze, jiné devizové hodnoty a případně též větší částky hotových peněz, stejně jako vkladní knížky, vkladové listy, akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry či listiny, jejichž předložení je nutné k uplatnění práva (např. akreditivy) se sepiší a uloží do úschovy

---

¹⁷⁶ Uvedený postup v praxi aplikuje zejména MV ČR, Centrum zajištěných aktiv (CenZA), vyplývá však i z Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 81-82.

soudu či orgánu, který o jejich sepisu rozhodl. Osobu, která má podle shora uvedených listin něco plnit na účet obviněného nebo osoby, které byl majetek zajištěn, příslušný orgán vyzve, aby plnění odevzdal jemu nebo na jím určené místo. Dále zákon stanoví, že nelze-li peněžní prostředky na účtu, cenné papíry, případně jiné nehmotné věci, náležitě zajistit jejich sepisem a uložením do úschovy, případně vydáním příkazu k zajištění práva nakládat se sepsanými zaknihovanými cennými papíry a investičními nástroji, postupuje se podle trestního řádu a provede se jejich zajištění. Smysl tohoto ustanovení není zcela zřejmý, neboť jednak opakuje poměr speciality zákona o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení vůči trestnímu řádu¹⁷⁷, jednak již v daném případě usnesení o zajištění majetku a příkaz k zajištění práva nakládat se uvedenými cennými papíry vydány byly. Zřejmě je ustanovení § 7 odst. 5 zákona č. 279/2003 Sb. míněno tak, že mají být cenné papíry odňaty, to si však lze těžko představit třeba u výslovně zmiňovaných zaknihovaných cenných papírů. Pokud má mít uvedený soupis a příkaz k zajištění právní závaznost a relevanci, není zcela pochopitelné, proč je vůbec uvažováno o nějakém následném postupu. Pokud má být uvedené ustanovení výrazem zásady minimalizace zásahu státu do práv občanů a zásady přiměřenosti, mívá se svou dikcí se svým záměrem.

Rovněž v případě nemovitých věcí je možné postupovat formou zjišťování zajištěného majetku podle § 8 uvedeného zákona, byť tento zákonem stanovený postup naráží na rozpory s katastrálními předpisy. Zákon stanoví, že poté, co se příslušný orgán dozví, že obviněný nebo osoba, jíž byl majetek zajištěn, je vlastníkem nemovité věci, toto ověří prostřednictvím dálkového přístupu a příslušnému katastrálnímu úřadu poté zašle opis usnesení o zajištění. Pokud v něm nejsou obsaženy identifikační údaje osoby, vůči které rozhodnutí směřuje, tyto informace mu sdělí zvláštním přípisem. Pokud zajištění nepostihuje celý majetek obviněného nebo jiné osoby, označí příslušný orgán v přípise také nemovitost, které se zajištění týká. S ohledem na formální přísnost katastrálních předpisů, které k zápisu poznámky vyžadují doručení rozhodnutí státního orgánu, je zcela zřejmé, že zde tyto dva zákony vedle sebe nemohou obstát. I v praxi toto přináší problémy, kdy některé katastrální úřady nechtějí uvedeným způsobem provedené zajištění, realizované postupem dle § 8 zákona, zapsat, stejně jako nechtějí zapsat změnu vlastnictví v případě, kdy příslušný soud pravomocně vynese rozsudek, ve kterém uloží trest propadnutí celého majetku bez další specifikace. Jiné katastrální úřady však takový postup orgánů činných v trestním řízení akceptují, což v praxi vyvolává

---

¹⁷⁷ K tomuto vztahu více viz Vondruška, F., Trešlová, L.: Nad vybranými otázkami zajištění majetku a jeho správy, in: Státní zastupitelství č. 4/2008, str. 30 a násl.

problémy. Konkurence obou zákonných předpisů by měla být zákonodárcem odstraněna a lze jen doporučit, aby v zájmu právní jistoty v rozhodnutí o zajištění musela být vymezena nemovitá věc v souladu s katastrálními předpisy. Forma přípisu příslušnému katastrálnímu úřadu právní jistotě příliš nesvědčí.

I v případě zjištění nemovitých věcí, které mohou přicházet v úvahu pro účely zajištění, lze na základě příkazu k ohledání nemovité věci vydaného soudem a v přípravném řízení soudcem na návrh státního zástupce, provést jejich ohledání. Zjišťován má být stav nemovité věci, aby tak mohlo být posouzeno, zda je její zajištění účelné. O ohledání musí být vyrozuměn vlastník nemovité věci, dále osoby, které s ním žijí ve společné domácnosti a osoby, o nichž je známo, že mají k nemovité věci práva. Nemovitost může být zároveň i oceněna a při zjištění movité věci nebo stroje v ní umístěných, které jsou oddělitelné, je lze zajistit ponecháním na místě. Formulace zákonodárce zde opět není příliš šťastná, protože v podstatě ukládá příslušnému orgánu provádějícímu ohledání povinnost informovat o době a místě ohledání osoby, které žijí ve společné domácnosti s vlastníkem nemovitosti, aniž by toto vztáhl k užívání předmětné nemovitosti. Z textu zákona tak vyplývá, že i v případě, že vlastník bydlí jinde a na tomto jiném místě vede s někým společnou domácnost, je třeba vyrozumět i tuto třetí osobu, která s ohledávanou nemovitostí nemusí mít vůbec nic společného. Zde tedy bude namíste upřednostnit logický výklad před výkladem jazykovým, neboť ten se jeví jako chybný. Zákon také tímto ustanovením zavádí nový právní institut příkazu k ohledání nemovité věci, ačkoliv v textu výkon ohledání střídá s termínem prohlídka. Z hlediska legislativního tak lze uvedené ustanovení § 8 odst. 2 zákona považovat za mimořádně nešťastné.

V hlavě třetí zákona je upravena správa zajištěného majetku a možnost jeho prodeje. Základním pravidlem je podle § 8a odst. 1 zákona č. 279/2003 Sb. to, že majetek zajištěný v trestním řízení se podle uvedeného speciálního zákona spravuje tehdy, pokud je zapotřebí právně jednat nebo činit potřebné úkony, aby nedošlo bezdůvodně ke snížení hodnoty, ke zmenšení majetku, případně aby se majetek očekávaným způsobem zvýšil. Praxe se po určitém vývoji přiklonila k výkladu uvedeného ustanovení zákona v tom smyslu, že ne všechny zajištěné věci musí být nutně spravovány. Zejména v případě nemovitostí se s faktickou správou počítá pouze zcela výjimečně, neboť její hodnota obvykle není zajištěním dotčena¹⁷⁸.

---

¹⁷⁸ Shodně viz Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 57-58.

Správce může být podle § 9 zákona buď orgán, který o zajištění rozhodl, nebo soud, na který přešla správa, anebo na základě jeho pověření územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, nebo soudní exekutor, v jejichž obvodu se majetek nachází. Nemůžou-li uvedené orgány či soudní exekutor správu vykonat sami, zajistí ji na základě pověření prostřednictvím jiné složky státu či státní organizace, nebo na základě smlouvy prostřednictvím jiné podnikající osoby odborně způsobilé k výkonu správy daného majetku. Soukromým subjektům náleží za výkon správy úplata. Pokud je správa předána podnikající osobě, musí být součástí smlouvy i ujednání o odpovědnosti za škodu na zajištěném majetku, jinak je smlouva neplatná. Takto může být postupováno i v případě jednotlivých úkonů např. pouze prodeje věci, v případech, kdy prodej není schopen zajistit běžný správce (typicky se může jednat o vzácné umělecké dílo, nebo také o cenné papíry¹⁷⁹). V uvedeném případě musí být ve smlouvě ujednán způsob stanovení kupní ceny a postup při prodeji. Takto nastavený zákonný postup je z hlediska legislativního v pořádku, v praxi je však v některých případech nerealizovatelný, neboť naráží na povinnost správce dle § 8a odst. 4, odst. 5 zákona, stanovící, že správce je povinen mít po dobu výkonu správy sjednáno pojištění za škodu nebo jinou újmu, tuto smlouvu je povinen uzavřít do 5 dnů od svého pověření a limit pojistného plnění musí činit nejméně 1.000.000,- Kč pro jednu pojistnou událost. Správce obchodního podílu v obchodní korporaci, která zaměstnává nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru, nebo která vykázala roční úhrn čistého obrátu za poslední účetní období nejméně 100.000.000,- Kč, musí mít limit pojistného plnění na jednu pojistnou událost 10.000.000,- Kč. Zákonodárce bohužel neřeší, jak v praxi přimět specializovaného podnikatele k naplnění zákonného postupu ohledně pojištění, kdy s ohledem na administrativní složitost a stanovenou 5-ti denní lhůtu, to v případě shora uvedených speciálních komodit není v praxi reálné.

Pokud je zvláštní správce přibírán obecným správcem, vyžaduje tento postup souhlas orgánu, který rozhodl o zajištění. V případě, že je však takto speciálním správcem ustanovován smluvní správce, je třeba počítat i se zvýšenými náklady na správu zajištěného majetku. Obvykle se jedná o realizaci prodeje zajištěných věcí a orgán činný v trestním řízení v těchto případech dává souhlas k převzetí věci a zajištění jejího prodeje. Nejedná se tak v praxi o souhlas s uzavřením konkrétní jednotlivé smlouvy o prodeji věci, neboť obě hlavní instituce, které uvedené zajišťují, tedy příslušná územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových i Centrum zajištěných aktiv Ministerstva vnitra ČR (CenZA), mají a měly by mít

---

¹⁷⁹ Je třeba si uvědomit, že státní správce obvykle není členem burzy či jiného organizovaného trhu s cennými papíry.

uzavřeny rámcové smlouvy o prodeji zajištěných věcí s partnery, kteří byli vybráni postupem dle zákona o veřejných zakázkách.

Byl-li zajištěn podíl v obchodní korporaci a je-li třeba jeho správa, bude touto správou pověřen insolvenční správce, kterému bylo vydáno zvláštní povolení podle insolvenčního zákona¹⁸⁰. Insolvenční správci zapsaní v příslušném seznamu mohou pověření ke správě odmítnout jen z důležitých důvodů. I v tomto případě je třeba zkoumat nepodjatost příslušného insolvenčního správce. Pokud dojde k zajištění věcí vyjmenovaných v § 9 odst. 3 zákona, jejichž správa připadá speciálním institucím, jako je Česká inspekce životního prostředí, Správa úložišť radioaktivních odpadů, Generální ředitelství cel, vykonávají správu tyto instituce.

Pověření ke správě majetku má formu opatření a musí obsahovat označení orgánu, který ho vydal, označení správce a vymezení jeho práv spojených s výkonem správy. Také zde musí být nezaměnitelně popsán zajištěný majetek. Pověření je písemné a vyzníká se o něm v případě, že je pověřen soudní exekutor nebo se jedná o podíl v obchodní korporaci, také ten, komu byl majetek zajištěn a uvedená obchodní korporace. Pověření lze kdykoliv zrušit a pověřit správce jiného. Správce je na základě pověření povinen majetek spravovat s péčí řádného hospodáře, zejména uplatňovat nároky na náhradu škody či bezdůvodného obohacení, sledovat, zda dlužníci plní své závazky k zajištěnému majetku včas a řádně, uplatňovat a vymáhat práva, která jinak přísluší vlastníku a zamezovat promlčení nebo zániku práv osob, kterým byl majetek zajištěn. V případě jednání učiněného v rozporu se zákazy uloženými rozhodnutím o zajištění se neplatnosti takových právních jednání dovolává správce sám svým jménem. Správce také má povinnost spravovaný majetek řádně zabezpečit a vést evidenci o něm až do konečného naložení s ním. Nevede jej však ve svém účetnictví, ale ve zvláštní evidenci. Jiné povinnosti, pokud jde o zajištěný majetek, správce nemá a nevymezená práva příslušející jinak obviněnému nebo osobě, které byla věc zajištěna, vykonává pouze tehdy, pokud byl jejich výkon obviněnému zakázán. Majetek zejména nesmí využívat, pronajmout, zatížit či převést na jinou osobu, s výjimkou jejího prodeje dle § 12 uvedeného zákona. Správce má také právo nahlížet do účetních záznamů a dalších písemností týkajících se zajištěného majetku a vstupovat i na místa, kde se majetek nachází. V případě, že je mu toto znemožňováno nebo mu není poskytnuta potřebná součinnost, lze takové osobě uložit pořádkovou pokutu až do výše 50.000,- Kč a neuposlechne-li výzvy osoba, která jedná za právnickou osobu, může jí být

---

¹⁸⁰ Viz § 35 zákona č. 182/2006 Sb.

pokuta uložena až do výše 500.000,- Kč¹⁸¹. O uložení pořádkové pokuty rozhoduje příslušný orgán činný v trestním řízení běžným postupem, přičemž na stížnostní režim se uplatní § 146a tr. řádu.

V § 10a a § 10b zákona jsou upravena zvláštní pravidla týkající se správy podílu obchodní společnosti nebo družstva a odměny tohoto speciálního správce. Správce těchto věcí vstupuje do zajištěných práv společníka či člena družstva a vykonává je v rozsahu stanoveném zákonem o obchodních korporacích a družstvech č. 90/2012 Sb.¹⁸² Správce může, je-li toho třeba a zajištěná práva takový postup umožňují, svolat nejvyšší orgán obchodní korporace a dosáhnout jeho odvolání a svého zvolení na místo původních členů tohoto orgánu¹⁸³. Zákon zde výslovně stanoví, že pro tento postup se nepoužijí ustanovení obecných předpisů o minimálních lhůtách pro oznámení termínu tohoto jednání, o prokazování bezúhonnosti a o minimálním počtu statutárních orgánů obchodní korporace. Obecná úprava korporátního práva je zde tak modifikována způsobem, který zcela pozměňuje všechny zásady, které jsou v korporátním právu dlouhodobě dodržovány. Umožňuje tak např. dosáhnout zápisu správce, kterým je specializovaný insolvenční správce, jako statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti nebo předsedy představenstva akciové společnosti, která má ve stanovách povinnost mít větší počet osob v představenstvu, nebo dokonce i může dojít ke zvolení tohoto insolvenčního správce předsedou představenstva, družstva jako jediným statutárním orgánem, přestože zákon o obchodních korporacích a družstvech v § 708 odst. 1 výslovně stanoví, že představenstvo má 3 nebo více členů. Za vhodnější je proto třeba považovat postup, kdy příslušný insolvenční správce převezme pravomoci původního statutárního orgánu postupem upraveným v insolvenčním zákoně. Z neznámých důvodů se zde zákonodárce pokusil vymyslet nový postup, který však musí být i pro odbornou veřejnost mnohdy matoucí.

Pověření správce obchodního podílu končí zánikem jeho práva vykonávat činnost insolvenčního správce, zrušením jeho zvláštního povolení, zánikem obchodní korporace bez

---

¹⁸¹ Zde je třeba upozornit, že z textu zákona nevyplývá, že by se muselo jednat o osobu jednající za obviněnou právnickou osobu, může jít o kteroukoliv právnickou osobu, již byl majetek zajištěn. Srovnej se zněním § 36 odst. 2 TOPO.

¹⁸² Zajímavý případ byl řešen Usnesením Nejvyššího soudu ČR sp. Zn. 27 Cdo 3903/2017, kdy ÚZSVM jako správce zajištěných akcií musel soudně brojit proti rozhodnutí jediného akcionáře o navýšení základního jmění, které však do společnosti vložil jiný subjekt, čímž došlo ke znehodnocení ceny akcií. Soud rozhodl, že s ohledem na zákazy učiněné v rámci zajištění akcií nemělo rozhodnutí jediného akcionáře žádné účinky.

¹⁸³ Z Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. Zn. 5 Tz 52/2014 však vyplývá, že je možné zajistit i nemajetková práva spojená s akciemi, a také, že je možné v rámci rozhodnutí o zajištění zakázat vlastníku akcií také právo hlasovat na valné hromadě, které potom převezme správce zajištěných akcií. Uvedené přístupy oba dosahují shodného cíle.

univerzálního nástupce, smrtí správce nebo zrušením pověření. Z uvedeného vyplývá, že není třeba dalších úkonů a nového pověření, pokud spravovaná obchodní korporace je nahrazena právním nástupcem, který ji kompletně převezme. Pokud však dojde k rozdělení obchodní korporace a po odštěpení části k zániku původní obchodní korporace, pověření správce zaniká. Pokud do 14 dnů po zrušení nebo zániku pověření dosavadního správce je ustanoven správce nový, přechází na něj správa dnem jeho pověření. Jednání původního správce do doby, kdy se dozví o změně, zůstávají v platnosti, pokud jsou novým správcem schválena.

Správce má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů, přičemž výše odměny a její splatnost je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR č. 88/2015 Sb., o odměně správce pověřeného správou podílu v obchodní korporaci a o náhradě jeho hotových výdajů. Odměna správci, který je plátcem DPH, se hradí včetně této daně¹⁸⁴. Správci může být poskytnuta i záloha odměny a náhrady hotových výdajů, přičemž tyto náklady jsou hrazeny z prostředků obchodní korporace. Pouze nedostačuje-li její majetek k úhradě potřebné částky, hradí ji stát ze státního rozpočtu¹⁸⁵.

Náklady správce na řádný výkon správy v jiných případech jsou hrazeny z prostředků státního rozpočtu.

Zákon v § 12 stanoví dále také pravidla pro prodej zajištěného majetku. Prodán může být typově jakýkoliv majetek, přičemž o prodeji se rozhoduje usnesením, proti kterému je v některých případech stížnost přípustná, o které ve vymezených případech za použití § 146a tr. řádu rozhoduje tedy soud. Orgánem, který o prodeji rozhoduje, může být kterýkoli orgán činný v trestním řízení, který majetek v dané chvíli spravuje. V přípravném řízení to může být i policejní orgán, který k takovému rozhodnutí nepotřebuje ani souhlas státního zástupce. Má pouze povinnost jej před vydáním rozhodnutí o prodeji zajištěného majetku informovat (§ 1 odst. 6, věta druhá za středníkem, zákona č. 279/2003 Sb.), a v případě, že věc podléhá rychlé zkáze, nemusí učinit ani to. S ohledem na jeho povinnost získat předchozí souhlas státního zástupce k samotnému zajištění (vyjma některých věcí důležitých pro trestní řízení zajištěných pro důkazní účely), je tato zákonná úprava překvapivá a jak uvedu níže poměrně sporná. Zákon

---

¹⁸⁴ Zde souhlasím s Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 115, i zde citovaným Nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3960/16.

¹⁸⁵ Nesouhlasně se k tomuto principu vyjadřuje Blažek, J.: Komentář: K novele zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Elektronicky dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/komentar-k-zakonu-o-vykonu-zajisteni-majetku-a-veci-v-trestnim-rizeni>.

zde vychází z teze, že prodejem dochází pouze k transformaci majetkové hodnoty, a tedy že nejde o zásah do práva na majetek, neboť hodnota, která je zajištěna, zůstává stejná¹⁸⁶. Jak již bylo uvedeno v kapitole týkající se vydání a vracení zajištěných věcí, je tento závěr přinejmenším sporný s ohledem na právní úpravu vlastnictví v občanském zákoníku a připuštění existence věcí zvláštní obliby. Zřejmě proto uvedený zákon důsledně používá termín majetek, a nikoliv termín věc.

Zákon zná dvě varianty možného prodeje, a to dle § 12 odst. 1 zákona, kdy příslušný orgán o prodeji rozhodne pouze po předchozím souhlasu obviněného, který se může zároveň závazně vyjádřit k nejnižší prodejní ceně. O tom je povinen příslušný orgán obviněného nebo jinou osobu, jejíž majetek má být prodán, poučit. Souhlas musí být učiněn písemně, nebo ústně do protokolu.

Druhou variantou je prodej podle § 12 odst. 2 zákona, ke kterému může dojít i bez souhlasu osoby, jíž byl majetek zajištěn, a to v případech, že lze důvodně předpokládat, že podlehne rychlé zkáze nebo jiné těžko odvratitelné škodě, dále že bude rychle ztrácet na tržní hodnotě (zejména v případech motorových vozidel a elektrozařízení), dále že s výkonem správy budou spojeny nepřiměřené náklady, anebo že výkon správy bude vyžadovat zvláštní podmínky nakládání s věcí, nebo zvláštní odbornou způsobilost, kterou lze zajistit jen s nepřiměřenými obtížemi. K těmto prodejům dochází v praxi častěji, protože dosáhnout souhlasu a relevantního návrhu ceny od obviněného pro případ prodeje tzv. se souhlasem, je obtížné.

Za poměrně zvláštní, a i spornou, lze považovat shora popsanou právní úpravu orgánu rozhodujícího o prodeji a dále řízení o stížnosti proti prodeji podle § 12 odst. 2 zákona č. 279/2003 Sb. Dosud ani judikaturou není zodpovězena otázka, zda může o prodeji zajištěné věci rozhodnout policejní orgán, který jej v dané fázi řízení vede, v případech, kdy o zajištění rozhodl státní zástupce. Z textu zákona nevyplývá, že by to nebylo možné, lze však samozřejmě argumentovat postavením státního zástupce v přípravném řízení trestním, který je dozorovým orgánem vůči policejnímu orgánu. Domnívám se, že s ohledem na toto postavení státního zástupce není prodej zajištěné věci policejním orgánem, alespoň bez předchozího souhlasu státního zástupce, v těchto případech možný.

---

¹⁸⁶ Takto věc vysvětluje i Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018, str. 130.

Pokud je prodávána věc, u níž hrozí rychlá zkáza nebo jiný těžko odvratitelný následek, není stížnost proti rozhodnutí o prodeji podle § 12 odst. 6 zákona přípustná vůbec¹⁸⁷. V případě, že jde o prodej se souhlasem osoby, které byla věc zajištěna, nebo z i bez jejího souhlasu, lze-li důvodně předpokládat, že taková věc bude rychle ztrácet na tržní hodnotě, rozhoduje o stížnosti proti rozhodnutí o prodeji státní zástupce (v případě rozhodnutí policejního orgánu), nebo nadřízený státní zástupce (v případě rozhodnutí státního zástupce)¹⁸⁸. Naopak v případě stížnosti proti rozhodnutí o prodeji zajištěné věci z důvodu předpokládaných nepřiměřených nákladů spojených se správou věci, nebo potřeby zvláštních podmínek nakládání nebo zvláštní odborné způsobilosti, rozhoduje o stížnosti soud ve smyslu § 146a tr. řádu. S ohledem na faktický výsledek zásahu do práva na majetek osoby, již byla věc zajištěna, nepokládám toto rozdělení procesního postupu za úplně pochopitelné. Podle mého názoru by vždy, pokud nejde o prodej z důvodu hrozby podlehnoutí věci opravdu rychlé zkáze, měl rozhodovat o stížnosti proti prodeji soud. Je třeba poukázat na to, že rychlou ztrátu na hodnotě spojuje zákonodárce výslovně s motorovými vozidly a elektrozařizeními, u kterých ovšem o změně v ceně v řádu dnů či týdnů hovořit nelze a déle by soud s ohledem na ústavní parametry věci rozhodovat neměl¹⁸⁹.

Jak již bylo shora uvedeno s popsányi výhradami, prodat postupem podle § 12 zákona, je možné i věc zajištěnou pro důkazní účely, pokud o jejím prodeji bylo rozhodnuto podle § 80 tr. řádu. Prodej zajištěné věci také může navrhnout její správce. Při stanovení kupní ceny a při samotné realizaci prodeje se postupuje přiměřeně podle občanskoprávních předpisů upravujících prodej věcí při soudním výkonu rozhodnutí, pokud věc prodává přímo orgán, který o zajištění rozhodl. V praxi si však lze zejména pro přípravné řízení obtížně představit, že by takováto situace nastala a policejní orgán nebo státní zástupce postupem dle § 321 až 338a o.s.ř. prodával majetek. Uvedené státní orgány k tomu nemají vytvořeny podmínky. Jiné orgány, které realizují prodej, postupují, pokud jde o organizační složky státu nebo státní organizace, přiměřeně podle předpisů upravujících hospodaření s majetkem státu, soudní exekutor podle exekučních předpisů, insolvenční správce pověřený správou podílu přiměřeně podle zákona o veřejných dražbách a smluvní správce způsobem dohodnutým ve smlouvě. Prodejem získaná finanční částka se vždy uloží do úschovy orgánu, který o prodeji rozhodl.

---

¹⁸⁷ Nepoužije se obecná úprava trestního řádu v § 141, neboť zákon v § 12 odst. 6 problematiku stížnosti upravuje komplexně.

¹⁸⁸ Viz Vondruška, F., Trešlová, L.: Nad vybranými otázkami zajištění majetku a jeho správy, in: Státní zastupitelství č. 4/2008, str. 30 a násl.

¹⁸⁹ Srovnej § 2 odst. 4 tr. řádu.

8. Právní úprava zajišťování věci ve vybraných státech Evropy

Pro porovnání jednotlivých možností a právních úprav zajišťování majetku a věci v jiných státech, jejichž právní úprava by mohla být inspirativní i pro českého zákonodárce, lze odkázat na konkrétní postupy státních orgánů ve Velké Británii, ve Spolkové republice Německo a v Polsku.

8.1 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Přestože má Velká Británie odlišný právní systém tzv. anglosaského typu, účastní se na řadě mezinárodních úmluv a je signatářem Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 29. 12. 1978, Úmluvy Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti ze dne 8. 11. 1990, Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu ze dne 15. 11. 2000 a též Mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu ze dne 10. 1. 2000. Tyto i další mezinárodní závazky přiměly Velkou Británii k přijetí speciální zákonné úpravy týkající se zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti, k čemuž došlo přijetím Zákona o výnosech z trestné činnosti z roku 2002 (pro účely této kapitoly dále jen zákon). Tento zákon upravuje jak trestněprávní tak civilní vymáhání výnosů z trestné činnosti a postupy směřující proti praní tzv. špinavých peněz. Zákon byl několikrát novelizován, zejména v letech 2005, 2007 a 2015, kdy byla přidána opatření směřující proti nejzávažnější organizované trestné činnosti¹⁹⁰.

Uvedený zákon zřídil Úřad pro vymáhání majetku (Asset Recovery Agency), v jehož čele stojí ředitel. Tento úřad, a státní zástupce jsou obecně ve Velké Británii oprávněni navrhopat vydání příkazů k zajištění majetku nebo příkazů ke konfiskaci, o kterých následně rozhoduje Královský soud (Crown Court).

---

¹⁹⁰ Zákon byl v českém překladu publikován i s vysvětlujícím úvodem Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, viz Žižka, J.: Zákon o výnosech z trestné činnosti, platný ve Spojeném království Velké Británie do roku 2002. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha 2004. Elektronicky dostupný je zákon v anglickém jazyce z <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/29>.

Příkaz ke konfiskaci (confiscation order) je možné vydat v případě, že obžalovaný vede trestný způsob života¹⁹¹ a měl prospěch ze svého kriminálního jednání, ať už obecně nebo z konkrétního činu. V příkazu musí být uvedena konkrétní vymahatelná částka a obžalovanému nařízeno její zaplacení. Vymahatelná částka se rovná prospěchu obžalovaného z kriminálního jednání. Soud takto může postupovat, i pokud se domnívá, že oběť kriminálního jednání zahájila či zahájí proti obžalovanému trestní řízení. Vymáhaná částka má být spravedlivá a má být zohledněn do uvedené doby získaný majetek obžalovaného a konkrétní prospěch. Zákon přesně vymezuje předpoklady, jakými se musí soud řídit při stanovení vymahatelné částky. Lhůta stanovená pro zaplacení nesmí překročit 6 měsíců a v případě jejího nesplnění je konfiskovaná částka zvyšována o úroky. Výkon příkazu zajišťuje exekuční správce jmenovaný Královským soudem¹⁹².

V případě, že je v Anglii nebo Walesu (zákon s ohledem na složitý právní systém Velké Británie rozlišuje jednotlivé korunní země) vedeno trestní řízení a je důvodné podezření, že obžalovaný měl prospěch ze svého kriminálního jednání, může Královský soud vydat i příkaz k zajištění majetku (restraint order) dle § 41 uvedeného zákona, kterým zakáže dotčené osobě provádět transakce s majetkem v jeho držení, kterého se příkaz týká. Příkaz může směřovat vůči veškerému majetku dotčené osoby nebo i jen vůči vymezenému majetku. Může být zohledněno zajištění životních výdajů, právních výdajů, i výdajů na podnikání či zaměstnání dotčené osoby. Příkaz může navrhnout státní zástupce, ředitel Úřadu pro vymáhání majetku, nebo v tomto případě i akreditovaný finanční vyšetřovatel a s ohledem na možnost soukromé trestněprávní žaloby může požádat o vydání příkazu i takovýto soukromý žalobce. Rozhoduje se o něm v neveřejném řízení. Proti příkazu se lze odvolat k Odvolacímu soudu a proti rozhodnutí Odvolacímu soudu též ke Sněmovně lordů. Odvolání může podat jak ten, kdo vydání příkazu navrhl, tak i osoba příkazem zasažená. Mohou také kdykoli podat žádost o zrušení nebo změnu příkazu. V případě nabytí právní moci příkazu k zajištění, jej realizuje příslušník policie nebo celní úředník.

---

¹⁹¹ § 75 zákona, který stanoví, že jde o trestné činy buď uvedené v příloze, nebo trestné činy páchané po dobu alespoň 6 měsíců, z nichž měl obžalovaný prospěch nebo pokud byl odsouzen ve věci 3 a více dalších trestných činů nebo v době posledních 6 let byl odsouzen nejméně ve dvou nezávislých případech, ze kterých měl prospěch. Vyloučena jsou však bagatelní jednání s prospěchem menším než 5.000 liber.

¹⁹² Uvedený postup tedy zahrnuje jak propadnutí či zabránění věci, tak i zabránění části majetku ve smyslu § 102a tr. zákoníku ČR.

Zákon poté v § 48 a násl. upravuje správu zajištěného majetku a jmenování správce vždy ke konkrétnímu majetku zajištěnému na základě vydaného příkazu. Správce má právo vstupovat do jakýchkoli prostor, pokud mu soud ve zvláštním nařízení toto umožní, a rovněž má právo sám na základě takového nařízení cokoli odstranit nebo se čehokoliv zmocnit. Osoby, které zajištěný majetek mají, jej musí na žádost správce vydat. Uvedený správce s majetkem může podnikat a dosahovat zisk a může též pověřit externího manažera vedením zajištěné obchodní společnosti. V těchto souvislostech jsou pravomoci britských orgánů výrazně rozsáhlejší¹⁹³. Rovněž formulace zákona upravující pravomoci správce jsou obecnější a přesto výstižnější. Zajímavá je myšlenka využití zajištěného majetku, který tedy nemusí pouze neúčelně ležet.

V § 58 zákona jsou uvedena omezení při uplatnění příkazu k zajištění majetku, která spočívají v tom, že na předmětný majetek může být soudní exekuce uvalena jen s povolením Královského soudu, dále že pronajímatelé prostor, kterých se týká příkaz k zajištění, nejsou oprávněni bez souhlasu soudu vykonávat svá práva a zejména v tom, že soudní řízení ohledně předmětného majetku může soud zastavit či pokračovat v řízení s podmínkami, pokud se domnívá, že vůči posuzovanému majetku byl uplatněn nebo vydán příkaz k zajištění.

Modifikovanou a zjednodušující právní úpravu zavádí § 67 zákona, který upravuje nakládání se zabavenými penězi, které jsou v držení osoby nebo uloženy na účtu v bance či stavebním družstvu. Pokud byl vydán příkaz ke konfiskaci, může Magistrátní soud nařídit, aby peníze byly zaplacené oprávněnému úředníkovi soudu.

Zákon upravuje v § 74 a násl. i možnost vymáhání majetku v zahraničí, a to na základě vydaného příkazu ke konfiskaci. I v případě, že příkaz ještě nebyl vydán, lze žádostí o právní pomoc adresované vládě dožádaného státu žádat o zajištění zákazu nakládání s konkrétním majetkem vůči jakékoliv osobě. Úprava je zde zcela vágní, ponechaná výkladu praxe, jak je v anglosaském právním systému běžné.

---

¹⁹³ Dunker, G., Trešlová, L.: Český právní rámec odčerpávání výnosů ve světle mezinárodních standardů a ve srovnání s legislativou ve vybraných státech. Srovnávací analýza, str. 18. Elektronicky dostupné na <http://www.cz10.cz/wp-content/uploads/2015/05/Od%C4%8Derp%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-majetku-Srovn%C3%A1vac%C3%AD-anal%C3%BDza.pdf>

Zákon dále stanovuje pravidla pro stanovení jednání a prospěchu, která jsou při zajišťování majetku relevantní, ke stanovení hodnoty majetku a obecně i k výkladu tohoto pojmu. Za realizovatelný majetek (§ 83) považuje jakýkoliv postižitelný majetek v držení obžalovaného nebo v držení příjemce právně vadného daru, tedy v našem pojetí osoby disponující výnosem z trestné činnosti. Může se jednat i o majetek nebo jinou výhodu získané v souvislosti s kriminálním jednáním.

Soudní řízení se v daných případech zahajuje tím, že smírčí soudce vydá soudní obsílku nebo soudní příkaz, vzetím do vazby obviněného anebo podáním návrhu trestní obžaloby ve speciálních případech.

Zákon dále upravuje i občanskoprávní vymáhání výnosů z nezákonného jednání, a to v řízení před Vrchním soudem nebo Trestním soudem (Court of Session). Žaloba se podává na vydání příkazu k vymáhání a musí v ní být alespoň obecně popsán majetek, kterého se týká. K zadržení, úschově a ochraně majetku je možné v případech, kdy je to třeba, žádat vydání předběžného příkazu k uvalení správy. Vydáním předběžného příkazu k uvalení správy se omezuje možnost uvalení soudní exekuce a výkon práv k majetku. Dále je možné také vydat samostatně příkaz k vymáhání, kterým je vymahatelný majetek svěřen pro účely náhrady správci. O vydání příkazu může požádat podle § 281 zákona i oběť krádeže, resp. osoba, která tvrdí, že jí předmětný majetek patří, a byla o něj připravena nezákonným jednáním. To opět souvisí s anglosaským systémem práva a přípustností soukromé žaloby.

Zákon také umožňuje celnímu úředníkovi nebo konstáblovi v případě provádění prohlídky při zjištění nezákonného jednání zajistit nalezenou hotovost nebo cenné papíry. K prohlídce je třeba souhlasu soudního úředníka. I v případě jiného způsobu zabavení hotovosti jsou k tomu uvedené orgány příslušné, musí však být do 48 hodin taková hotovost podpořena vydáním příkazu příslušným Magistrátním soudem nebo smírčím soudcem. Může být také žádána konfiskace této hotovosti. Soud také může nařídit, aby hotovost byla uvolněna žadateli o ni, která je obětí nebo vlastníkem. V tomto směru je tedy britská právní úprava podobná naší.

V § 327 a § 328 zákona jsou uvedeny trestné činy týkající se praní špinavých peněz, které se vztahují k zatajování, skrytí, směně, převodu nebo odstranění trestného majetku, nebo

provedení opatření, které napomáhá takovému jednání¹⁹⁴. Trestné je i získání, použití a držení trestného majetku. Za trestný je považován majetek, pokud tvoří prospěch z kriminálního jednání. Při stanovení procesních pravidel pro vyšetřování jsou upraveny příkazy k předložení věci včetně informací v počítači a příkazy k prohlídce a zabavení věci. Ke všem těmto postupům včetně příkazů ke zpřístupnění informací je třeba rozhodnutí soudce.

Přestože tedy uvedený zákon hovoří o výnosech z trestné činnosti, vztahuje se i na nároky poškozeného a případné konfiskace majetku v souvislosti s trestnou činností.

8.2 Spolková republika Německo

Německé trestní právo v otázce zajišťování majetku spočívá na tezi, že konfiskace výnosů z trestné činnosti a jejich ekvivalentů nemůže být trestem, ale je pouze vedlejším důsledkem spáchání trestné činnosti. Proto se nejedná o penalizaci jednání pachatele, ale pouze odčerpání nežádoucího výnosu trestné činnosti. Aby však bylo možné toto odčerpání provést, je umožněno též zajištění majetku. Sami němečtí státní zástupci připouštějí, že v minulosti k zajištění majetku příliš nedocházelo, neboť právní úprava byla nepřehledná, a i konkrétní rozhodnutí související se zajištěním majetku a jeho konfiskací bylo považováno za výjimečně složitý postup v řízení¹⁹⁵. Zákon rozlišoval propadnutí výnosů z trestné činnosti a konfiskaci předmětů získaných z trestné činnosti, efektivní postup orgánů činných v trestním řízení však byl limitován tím, že propadnutí výnosů bylo vyloučeno v případech, kdy poškozenému v důsledku trestného činu vznikl nárok na náhradu škody, jehož splnění by mohlo pachatele zbavit prospěchu z trestné činnosti (§ 73 odst. 1 tr. zákoníku SRN). Následnou novelizací trestního řádu byla zavedena možnost zajištění předmětů nebo složek majetku za účelem zajištění nároku poškozeného (§ 111d tr. řádu SRN). V případě, že pachatel byl odsouzen, mohl soud podle § 111i tr. řádu toto zajištění ponechat v platnosti ještě ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí. Poškozený však musel sám získat exekuční titul v civilním řízení a v případě, že bylo poškozených více a hodnota zajištěného majetku nepostačovala k úhradě všech

---

¹⁹⁴ K postihu praní tzv. špinavých peněz v rozsahu úpravy tohoto zákona srovnej Myslíková, P.: Postihování praní špinavých peněz-obrácení důkazního břemene. Srovnávací studie č. 5.320. publikováno Parlamentním institutem PSP ČR. Praha 2011.

¹⁹⁵ Viz Jöst, H.: Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 43 a násl.

pohledávek, docházelo dokonce k uspokojování pohledávek podle data přihlášky, takže uspokojení byli jen ti nejrychlejší. Rozhodnutí o konfiskaci majetku zase bylo omezováno zákazem nepřiměřené přísnosti a principem adekvátnosti rozsahu konfiskace, což v praxi soudy často uplatňovaly¹⁹⁶.

V rámci implementace Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii však došlo k velké reformě trestního práva, pokud jde o úpravu zajištění a konfiskaci majetku, a od 1. 7. 2017 tedy došlo k úpravě procesních předpisů a jejich zjednodušení¹⁹⁷. Byl zaveden jednotný pojem konfiskace majetku, kterou je možné nařídit i ve vztahu k nároku poškozeného. Nároky poškozených jsou nyní uspokojovány po pravomocném skončení trestního řízení v rámci výkonu trestu a v komplikovaných případech, či v případě většího počtu poškozených postupy danými insolvenčním zákonem (§ 111i tr. řádu SRN v platném znění). Platí také tzv. „princip brutto“, který znamená, že výše faktického obohacení, a tedy získaného majetku, který může být zajištěn a následně konfiskován, se odvíjí od tohoto obohacení a neodpočítávají se od něj náklady pachatele na spáchání trestného činu. Uvedenou legislativní změnou také byly rozšířeny možnosti aplikace rozšířené konfiskace. V § 76a odst. 4 tr. zákoníku SRN je tak upraveno, že v případě vymezených trestných činů, zejména legalizace výnosů z trestné činnosti či organizované kriminality, má být konfiskace přípustná i tehdy, pokud se nepodaří prokázat spáchání konkrétního trestného činu. Stejně jako v případě českého právního institutu zabránění části majetku podle § 102a tr. zákoníku, je tak možné zajistit a konfiskovat majetek neznámého původu, nepřiměřený svou hodnotou osobní a majetkové situaci podezřelého.

Na rozdíl od českého právního řádu je v SRN upravena povinnost orgánů činných v trestním řízení aplikovat předpisy týkající se konfiskace výnosů z trestné činnosti či jejich ekvivalentu¹⁹⁸. Pokud chce státní zástupce od konfiskace, a tedy i od zajištění majetku upustit, musí v praxi vyplnit dvoustránkový podrobný formulář popisující výjimečné důvody tohoto postupu. Těmito důvody mohou být skutečnosti spočívající v tom, že poškozená osoba již byla odškodněna, došlo k promlčení trestného činu, z něhož byl prospěch získán, nejedná se

---

¹⁹⁶ Opět viz Jöst, H.: Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 43 a násl.

¹⁹⁷ V anglickém a německém jazyce je trestní řád SRN (tzv. Strafprozessordnung) dostupný na https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/index.html.

¹⁹⁸ K pojmům více viz Dunker, G., Trešlová, L.: Český právní rámec odčerpávání výnosů ve světle mezinárodních standardů a ve srovnání s legislativou ve vybraných státech. Srovnávací analýza, str. 16, elektronicky dostupné z <http://www.cz10.cz/wp-content/uploads/2015/05/Od%C4%8Derp%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-majetku-Srovn%C3%A1vac%C3%AD-anal%C3%BDza.pdf>

o prospěch značné hodnoty (v praxi se jedná o částku 50 EURO), případně některé další výjimečné situace¹⁹⁹. K zajištění a konfiskaci také nemusí dojít, pokud by takový postup přinesl značné finanční náklady, či by se jednalo o postup personálně nebo časově náročný, a hodnota, která by mohla být zajištěna a následně konfiskována, nepřesahuje 125 EURO. Zajištění takto široce pojatého výnosu z trestné činnosti je v současné době upraveno v § 111b až 111q tr. řádu SRN, přičemž příslušné rozhodnutí o zajištění vydává státní zástupce. Pokud hodlá upustit od zajištění, musí ve spise uvést důvody takového postupu.

Pokud jsou zajištěny věci v rámci prohlídek, ať už osobních či prohlídek věcí a nejde o peněžní prostředky výslovně určené na běžné životní náklady, je následně rozhodováno o tom, zda mohou být předmětem konfiskace. Peněžní částky v hotovosti v těchto případech musejí být zajištěny vždy²⁰⁰. V případech, kdy již není třeba vyšetřovacích úkonů pro objasnění případu a další úkony přípravného řízení by byly prováděny pouze pro účely zajištění, bývá zpravidla od těchto úkonů a zajištění majetku upuštěno v případech, že výše škody nepřesahuje 2000 EURO. Zajišťovací úkony v takových případech však mohou být provedeny, je-li zde obava, že budoucí exekuce může být zmařena či významně ztížena. V praxi je tato obava dokládána způsobem nakládání pachatele s majetkem, konkrétními jednáními, které směřují k zatajení či ukrytí majetku, postačí ale také i obecný předpoklad takového jednání pachatele s ohledem na jeho trestní minulost a případný záznam v rejstříku trestů. Zákon také výslovně hovoří o nutnosti zvláštního urychlení řízení s ohledem na princip proporcionality zásahu do práv vlastníka věcí.

Pokud již majetek byl zajištěn, rozhoduje se o jeho konfiskaci, přičemž je možné takto konfiskovat i ekvivalent majetku (tedy v českém pojetí náhradní hodnotu), konfiskaci provést jako samostatné opatření, pokud neexistuje možnost stíhat či odsoudit konkrétní osoby za trestný čin, případně vyčlenit konfiskaci při ukončení projednávání věci soudem k samostatnému řízení, kdy však musí být poté rozhodnuto do 6 měsíců od právní moci meritorního rozsudku (§ 423 odst. 2 tr. řádu SRN).

---

¹⁹⁹ Opět viz Jöst, H.: Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 43 a násl.

²⁰⁰ Tento princip v českém trestním právu v minulosti také platil, viz kapitola 3.1. této práce.

Pokud byl zajištěn majetek a poškozený uplatnil požadavek na náhradu škody, rozhoduje o faktickém rozdělení zkonfiskovaných předmětů mezi jednotlivé poškozené referendář státního zastupitelství. Nárok v takovém případě může ve lhůtě 6 měsíců od právní moci rozsudku vznést jakýkoliv poškozený, a to i s odkazem na dodatečný předložený občanskoprávní titul, nebo souběžné nahlášení škody s odkazem na vydaný odsuzující rozsudek. I v současné době platí, že pokud zajištěný majetek nestačí pro všechny poškozené k uspokojení jejich nároku, postupuje se dle pravidel platných pro insolvenční řízení. V případě, že majetek zajištěn nebyl, vymáhá škodu uvedený referendář státního zastupitelství exekučním způsobem.

Německé trestní právo tedy přistupuje k zajištěnému majetku a vzájemnému vztahu odčerpávání výnosu z trestné činnosti a uspokojení nároků poškozených na náhradu škody odlišným způsobem než právo české. Považuji však tuto německou úpravu za velmi inspirativní, neboť jednoduchým způsobem umožňuje státním orgánům naplnění obou uvedených cílů sledovaných zajištěním majetku, s tím, že pokud poškození nejsou aktivní, vše zajištěné zůstává státu. Český zákonodárce svou složitou právní úpravou napřed v § 38 odst. 3 tr. zákoníku staví své orgány před morální dilema, zda upřednostnit nárok poškozeného nebo odčerpání výnosů z trestné činnosti²⁰¹, aby přijetím zvláštního zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majtkových sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů, nakonec v některých případech umožnil uspokojení nároku poškozených z uložených peněžitých trestů a dalších majtkových sankcí. Jednoduchá německá právní úprava trestního řádu tak kontrastuje s českou, kde o nároku poškozeného v popsaném případě rozhoduje dokonce Ministerstvo spravedlnosti.

8.3 Polská republika

V polském právním řádu, který je stejně jako český neustále doplňován jak novelizacemi, tak i přijímáním doplňujících zákonů, je zajišťování majetku upraveno jednak v trestním řádu (čl. 291- čl. 295), tak i pro speciální případy v daňovém trestním zákoníku. Sám akt zajištění majetku je vázán k osobě, jíž je majetek zajišťován a je tedy vyžadováno formální vznesení obvinění vůči osobě, jíž má být majetek zajištěn. I polský trestní řád zná usnesení

---

²⁰¹ Srovnej též právní úpravu povinnosti soudu rozhodnout kladně o požadavku na náhradu škody v případech, kdy je škoda znakem skutkové podstaty odsuzovaného trestného činu dle § 228 odst. 1, věta za středníkem tr. řádu.

o zahájení trestního stíhání a teprve od jeho vydání je možné v Polsku k zajištění majetku přistoupit. Je přitom zdůrazněn princip proporcionality, a tedy rozsah zajištění majetku musí odpovídat očekávanému rozsahu potenciální majetkové sankce. Rozhodnutí o zajištění majetku vydává státní zástupce a v řízení před soudem soudce, přičemž není třeba, aby k zahájení trestního řízení došlo vůči obviněné osobě, postačí vydání rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. S ohledem na specifickou právní úpravu trestní odpovědnosti právnických osob v Polsku je dále výslovně stanoveno, že za trestný čin, který přinesl prospěch tzv. kolektivnímu subjektu, je možné při zahájení trestního stíhání konkrétního pachatele zajistit i majetek, a tedy výnos u tohoto kolektivního subjektu.

Hlavním účelem zajištění majetku je dle polské právní úpravy jeho propadnutí. Proto je za tímto účelem možné zajistit i majetek ve společném jmění manželů, na rozdíl od zajištění takového majetku pro účely náhrady škody, kde polská právní úprava obsahuje řadu omezení možnosti uplatnění nároku na majetek ve společném jmění manželů²⁰².

Polský trestní řád je samozřejmě v duchu evropských předpisů a mezinárodních úmluv ovládan principem nutnosti propadnutí výnosu z trestné činnosti, tak, aby se trestná činnost nemohla vyplácet. Má tak obligatorně stanoveno, že přímý prospěch z trestné činnosti má propadnout, nástroje trestné činnosti a věci, jejichž držení není v souladu se zákonem, mají propadnout obvykle. Za přímý prospěch jsou považovány i postupně zobchodované ekvivalenty přímého zisku z trestné činnosti. Jedinou výjimkou je situace, kdy by propadnutí zajištěného majetku kolidovalo s právy poškozeného, v takovém případě po zajištění majetku může vznést poškozený nárok na takový majetek. Právní úprava je tedy obdobná české. I polské trestní právo zná zajištění náhradní hodnoty za výnos či nástroj trestné činnosti, kterou nazývá ekvivalentem majetkového prospěchu. Stejně jako v českém trestním právu je preferováno pouze publikované zajištění nemovitosti, bez faktického převzetí její správy, byť ta také není vyloučena. O zajištění v Polsku rozhoduje stejně jako u nás státní zástupce nebo v řízení před soudem tento soud usnesením, proti kterému je přípustná stížnost.

---

²⁰² Více viz Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 3-9 (autor neuveden).

Za významné z pohledu zajišťování věci považuji polskou úpravu právních domněnek, vztahujících se k zajišťovanému majetku. Ze čl. 45 § 1 polského tr. zákoníku²⁰³ vyplývá, že existuje vyvratitelná právní domněnka, že majetek obviněných osob má přímou, či nepřímou souvislost se spáchaným trestným činem. Orgány činné v trestním řízení tedy nejsou povinny tuto souvislost prokazovat. Zároveň je zde obsažena další vyvratitelná právní domněnka, a sice že vlastnické právo k zajištěnému majetku svědčí obviněnému, i pokud bude převedeno na třetí osobu. Je potom na obviněném, aby prokázal, že zajištěný majetek nenabyl trestnou činností, či jej řádně prodal nebo jinak převedl²⁰⁴.

Obdobně jako v České republice byla i v Polské republice implementována Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosu z trestné činnosti v Evropské unii a naplněn přitom její požadavek na zavedení tzv. rozšířené konfiskace²⁰⁵. Polsko se s tímto požadavkem vypořádalo v roce 2017 zavedením vyvratitelné domněnky v čl. 45 § 2 tr. zákoníku, a sice že za neoprávněný majetkový prospěch z trestné činnosti je v případě odsouzení pachatele za vymezené trestné činy (horní hranice trestní sazby nejméně 5 let trestu odnětí svobody, prospěch značné hodnoty, která činí více než 200.000,- zlotých, a další) možné považovat a případně propadnout veškerý majetek nabytý pachatelem v období 5 let před spáchaním trestného činu. S tím souvisí i možnosti zajištění takového majetku.

Další vyvratitelnou právní domněnku upravuje polské právo v čl. 46 § 3 tr. zákoníku, který řeší možnost propadnutí majetku nebo vrácení majetku získaného trestnou činností poškozenému nebo jiné oprávněné osobě v případech, kdy byl převeden na další osobu, ať už fyzickou či právnickou. Tyto další osoby disponující se zajištěnou věcí pocházející pravděpodobně z trestné činnosti musí samy prokazovat svou dobrou víru a dostatek zdrojů na koupi věci. Pouze pokud svůj nárok prokáží, je jim věc vrácena, v opačném případě platí shora uvedené a věc může propadnout. Uvedené domněnky se však uplatní pouze v případech, kdy je uvažováno propadnutí výnosu z trestné činnosti či vrácení zajištěné věci poškozenému nebo jiné oprávněné osobě. Pro účely jiných sankcí, typicky uložení peněžitého trestu se nepoužijí.

---

²⁰³ Elektronicky dostupné z <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/O/D19970553.pdf>.

²⁰⁴ Polský právní řád přitom vychází z argumentace použité i Úmluvou OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. 12. 1988, o přípustnosti otočení důkazního břemene v takovýchto otázkách.

²⁰⁵ V českém právním řádu § 102a tr. zákoníku a ochranné opatření zabrání části majetku.

9. Závěrečné úvahy a shrnutí nejvýznamnějších problémů aktuální právní úpravy

Jak bylo uvedeno výše, právní úprava zajišťování věcí a majetku obecně se postupně vyvíjela od prosté možnosti odebrat pachateli trestného činu věc, kterou takto získal, nebo důkaz o jeho činu, až po současnou možnost rozšířené konfiskace, tedy odebrání majetku pachatele i v případě, kdy se mu konkrétní trestný čin nepodařilo zcela prokázat, je zde ovšem důvodné podezření na to, že páchal trestnou činnost a velikost jeho majetku neodpovídá možností jeho legálního nabytí. Z hledisek trestní politiky státu lze tedy kladně hodnotit současné možnosti orgánů činných v trestním řízení odčerpat výnos trestné činnosti ve smyslu zásady, že trestná činnost se nesmí vyplácet. Vývoj právní úpravy v této oblasti však byl zejména v posledních dvaceti letech velmi překotný a přinesl i mnoho výkladových problémů. V praxi je řešeno mnoho nejasných situací, na které zákon buď přímo nepamatuje, nebo je řeší v různých procesních situacích různě, byť faktická podstata úkonu zůstává stejná. V podrobnostech lze odkázat na shora učiněné výhrady.

Za pozitivní lze považovat skutečnost, že současná právní úprava umožňuje poměrně snadný procesní postup při zajištění majetku a konkrétních věcí důležitých pro úspěšné provedení trestního řízení i pro odčerpání výnosů trestního řízení. V ideálním případě, kdy je jasné, kdo potřebnou věc drží, kdo je její vlastník, a zda touto věcí má být proveden důkaz či vrácena poškozenému, postačují dosavadní právní předpisy k rychlému provedení potřebného procesního úkonu. Právní úprava je navíc postupně doplňována k usnadnění takového postupu. Jakmile však nastane kolize úpravy trestního práva s dalšími právními předpisy, nebo jsou vzneseny nestandardní námitky vůči zajištění věci, jistota se ztrácí, a naopak se objeví řada pochybností.

Za jeden z podstatných problémů považuji roztržičnost právní úpravy zajištění věci a z toho vyplývající výkladové problémy. Lze jen doporučit, aby zákonodárce zajišťování věcí upravil komplexně v samostatné hlavě trestního řádu. Dosavadní právní úprava, kdy hlava čtvrtá trestního řádu, upravuje zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení, a jiné typy zajištění jsou upraveny roztroušeně po celém zákoně, počínaje § 47 a konče § 358b, nemluvě o potřebě aplikace i vedlejších trestněprávních norem a jejich speciální úpravy, je značně nepřehledná a pro praxi obtížněji aplikovatelná. S tím souvisí již i výše vznesená kritika faktu, že současná právní úprava neumožňuje zajistit konkrétní věc z více důvodů najednou. Pokud by zde taková možnost byla, odpadl by v řadě případů problém s rozhodováním o změně

důvodů zajištění. Uvažovat lze samozřejmě i o tom, že by uvedený problém vyřešilo naopak upuštění od potřeby uvádění konkrétního důvodu zajištění a orgány činné v trestním řízení by zajišťovanou věc mohly převzít do svého držení s odkazem na samo vedení trestního řízení.

S tím souvisí i další velký problém současné právní úpravy, tedy nastavení právního postavení zajištěného majetku, zákazů nakládání s ním, a neplatnosti či neúčinnosti právních jednání ohledně zajištěním dotčeného majetku. Jak jsem uvedl i výše, ukládání povinností ve vztahu k zajištěnému majetku jen vůči osobě, které je věc zajištěna, se mi jeví jako nedostatečné a v řadě případů reálně nejsou takto dle zákona formulované zákazy nakládání se zajištěným majetkem dostatečné pro to, aby zabránily vyvedení majetku za zajištění. Pokud by byly tyto zákazy nakládání se zajištěným majetkem stanoveny tzv. *erga omnes*, tedy vůči všem, a nejen vůči osobě, již byla věc zajištěna, nepochybně by v praxi docházelo ke zjednodušení řízení a ubylo by mnoho právních sporů o zajištěné věci. Neplatnost úkonů mařících zajištění věci by pak měla být stanovena absolutně a do okamžiku zrušení zajištění by nemělo být možné se zajištěným majetkem jakkoliv právně nakládat. Na právech vlastníka by se přitom nic nezměnilo, i nadále by měl stejnou možnost žádat o vrácení věci.

Zákonodárce by se také podle mého názoru mohl inspirovat polskou právní úpravou, zahrnující stanovení vyvratitelných právních domněnek ohledně vlastnictví a držení zajištěného majetku, což by nepochybně přispělo ke snazšímu odčerpání výnosů z trestné činnosti. Stanovení takových domněnek by umožnilo snazší realizaci zajištěného majetku.

Jak již jsem uvedl, v běžných jednoduchých případech lze se současnou právní úpravou vystačit. Z rozboru trestněprávních předpisů, učiněného shora v textu práce, vyplývá, že je zřejmé, jak postupovat, pokud je vlastníkem a držitelem zajišťované věci jedna fyzická osoba, která je nezadlužená a nerozporuje své vlastnictví k věci. Je však třeba se zamyslet i nad případy potřeby zajištění věci, jejichž vlastník či držitel je v insolvenčním nebo exekučním řízení, či v manželství, při němž vzniklo společné jmění manželů, kdy je za problematické možno považovat právní překážky následné realizace věci, která byla v trestním řízení zajištěna. Problém samozřejmě nenastává u zajištění věci jako důkazu, ale v případech, kdy je uvažováno o využití zajištěné věci k náhradě škody poškozenému nebo k uložení některé z majetkových sankcí, případně odčerpávání výnosu z trestné činnosti.

Mohlo by se zdát, že tyto otázky nemají souvislost s tématem této práce. Jak již však bylo naznačeno výše, uvedené otázky spolu úzce souvisí, protože ani zajištění majetku a konkrétních věcí (ať už na nárok poškozeného, pro zajištění výkonu peněžitého trestu, nebo z dalších zákonných důvodů) by nebylo možné pokládat za zákonné, pokud by orgány činné v trestním řízení neměly zákonnou možnost zajištěnou věc po provedení příslušného řízení použít pro naplnění některého z cílů trestního řízení. Zajištění jen pro zajištění, pokud by nepřicházelo v úvahu propadnutí či zabránění věci, nebo možnost uspokojení poškozeného ze zajištěného majetku, by se proto dalo pokládat za zneužití práva.

Nastavení současné právní úpravy pro případy, kdy do procesu trestního řízení vstupuje aplikace i jiných právních norem než trestněprávních, které jsou mnohdy v přímé konkurenci s předpisy trestního práva, bohužel považuji za zcela nedostatečné. Proto závěrem této práce poukážu na tyto problematické situace a pokusím se navrhnout alespoň částečná řešení.

9.1 Souběh zajištění věci v trestním řízení a insolvenčního řízení

Pokud jde o souběžné vedení insolvenčního a trestního řízení vůči stejné osobě, je třeba samozřejmě zohlednit právní úpravu obou dotčených oblastí práva, tedy jak trestní řád a související předpisy, tak i insolvenční zákon²⁰⁶.

Trestní právo jako jeden ze svých cílů sleduje odčerpání výnosu z trestné činnosti, k čemuž Českou republiku zavazují i mezinárodní závazky, a také má být prostředkem spravedlnosti pro poškozeného v tom smyslu, že mu umožní navrácení majetku ztraceného trestnou činností. Zákonná právní úprava tak dává orgánům činným v trestním řízení poměrně rozsáhlé pravomoci. Trestní řád i zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přitom vychází z práva EU, které jsme na základě základních smluv EU byli povinni implementovat do našeho právního řádu ve smyslu Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosu z trestné činnosti v Evropské unii. Další obdobné závazky České republiky vyplývají i z Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, sjednané členskými státy Rady Evropy dne 8. 11. 1990 ve Štrasburku, kterou Česká republika ratifikovala. Ovšem i z vnitrostátního

---

²⁰⁶ Tedy zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, byť samozřejmě ještě dobíhají řízení podle předchozího zákona o konkurzu a vyrovnání a subsidiárně se uplatňuje občanský zákoník.

práva vyplývají povinnosti státu vůči poškozeným, konkrétně z § 38 odst. 3 tr. zákoníku povinnost soudu přihlížet k právem chráněným zájmům osoby poškozeného a z § 2 odst. 15 tr. řádu se zase podává, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit poškozenému plné uplatnění práv, aby mohl dosáhnout uspokojení svých nároků.

Insolvenční právo naopak vychází z principu přednosti insolvenčního řízení při vypořádání majetkových pohledávek před ostatními typy řízení. Tento princip přednosti je vyjádřen v § 109 odst. 1 insolvenčního zákona (dále jen IZ), ze kterého vyplývá, že pohledávky a jiná práva k majetku v majetkové podstatě dlužníka nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou do insolvenčního řízení. Právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku dlužníka, lze uplatnit jen za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Též exekuci či výkon rozhodnutí na tento majetek lze sice nařídit, nikoliv však provést²⁰⁷.

Podle § 140b IZ nelze také v jiném soudním, tedy ani v trestním řízení, po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, rozhodnout o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají standardně být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se podle insolvenčního zákona pohlíží jako na přihlášené²⁰⁸. Uvedené ovšem dle výslovného znění insolvenčního zákona neplatí, jde-li o pohledávky věřitelů na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem, případně na pohledávky na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, pokud byl v trestním řízení o předmětném trestném činu zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka.

Zákaz vydání rozhodnutí podle § 140b IZ platí i ohledně pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují ve smyslu § 170 IZ, tedy i pohledávek z mimosmluvních sankcí uložených dlužníku. Z ustanovení § 170 písm. d) IZ přitom zejména vyplývá, že se v insolvenčním řízení neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku mimosmluvní sankce. Mimosmluvními sankcemi jsou myšleny jakékoliv sankce, tedy i majetkové tresty a ochranná opatření uložená v trestním řízení (peněžité trest, propadnutí věci, propadnutí náhradní

---

²⁰⁷ Účinky uvedeného ustanovení § 109 IZ jsou ve smyslu Nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3523/16 speciální ve vztahu k úpravě trestního řádu. Orgány činné v trestním řízení proto nesmějí zajištěnou věc vydat podle § 80 odst. 1 tr. řádu, pokud s o ní vede incidenční spor před insolvenčním soudem. Nález nicméně připouští souběžné vedení obou řízení.

²⁰⁸ Více viz Zůbek, J.: Nárok poškozeného z pohledu trestního, civilního a insolvenčního řízení, in: Právní rozhledy č. 4/2014, str. 121 a násl.

hodnoty, propadnutí majetku, ale též ochranná opatření zabrání věci, zabrání náhradní hodnoty, zabrání části majetku a zabrání spisů a zařízení²⁰⁹).

Zde je třeba poukázat na nepříliš zdařilou formulaci insolvenčního zákona, který zakazuje vydání rozhodnutí o pohledávce, a hovoří přitom i o mimosmluvních sankcích. Z textu uvedeného ustanovení by se mohlo zdát, že se týká pouze již existujících mimosmluvních sankcí z doby před prohlášením úpadku, hovoří totiž o pohledávce z mimosmluvní sankce, která tedy již musí existovat. Z judikatury i logického výkladu tohoto ustanovení však dle mého názoru plyne, že není přípustné zejména vydat nové rozhodnutí o mimosmluvní sankci. Opačný výklad by byl nepochopitelný, neboť o uložení sankce se obvykle rozhoduje jedním rozhodnutím, a sankce buď uložena je, či není (otázka přezkoumání rozhodnutí není v dané souvislosti rozhodná). Nebylo by tedy jasné, co je vlastně zakazováno. Níže dále bude poukázáno i na výjimku z uvedené zásady nevypořádávání mimosmluvních sankcí, platnou pro některé případy řešení úpadku oddlužením.

Pokud přes shora uvedená zákonná ustanovení dojde k vydání rozhodnutí týkajícího se majetkové podstaty v rozporu se zákazem uvedeným v § 140b IZ, platí, že k takovému rozhodnutí v insolvenčním řízení se nepřihlíží²¹⁰. Z toho nicméně vyplývá, že takové rozhodnutí je platné a účinné, pouze nelze ve smyslu § 109 odst. 1 písm. c) IZ takovou pohledávku vykonat formou výkonu rozhodnutí či exekuce (nejde-li o pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň ve smyslu § 168-169 IZ, tedy zejména o pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví).

Konkrétní zákonnou úpravu pro konflikt trestního a insolvenčního práva však český právní řád nemá, což považuji za zásadní problém. Je navíc třeba rozlišovat rozdílné postupy dané v insolvenčním řízení pro různé procesní situace v trestním řízení. Ze shora popsaných ustanovení insolvenčního zákona by se mohlo zdát, že pachatel trestné činnosti je v podstatě absolutně chráněn insolvenčním zákonem před uložením majetkových sankcí v trestním řízení, a pouze v omezené míře mu hrozí povinnost uhradit pohledávku na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení způsobených trestnou činností ze

---

²⁰⁹ K tomu srovnej § 2 odst. 1 zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů.

²¹⁰ Z praxe je však třeba upozornit na poměrně časté překročení uvedeného zákazu rozhodnutím soudu cizozemského státu, který poté žádá o uznání a výkon svého rozhodnutí.

zajištěného majetku, pokud je v době rozhodování trestního soudu v insolvenčním řízení. To samozřejmě s sebou přináší obavy z možné zneužitelnosti takového postavení. Legislativce naštěstí poškozené trestnou činností alespoň zčásti privileguje, možnost uložení majetkových sankcí však pro mě nepochopitelně téměř zcela vylučuje.

Lze připustit důvodnost úvahy, že majetek předlužené osoby má být primárně použit k úhradě jejích dluhů, a není proto vůči věřitelům spravedlivé, aby do insolvenčního řízení vstoupil další subjekt, v tomto případě stát, a majetek určený k uspokojení věřitelů zabral či propadl²¹¹. Za problematickou lze však takovou úvahu považovat v případech, kdy se jedná o majetek pachatele trestné činnosti, který ho použil ke spáchání trestného činu, nebo jde o majetek, který je zprostředkovaným výnosem trestné činnosti, a dle občanskoprávních předpisů svědčí, ať už z jakéhokoliv důvodu, vlastnické právo pachateli. Nelze vyloučit situace, kdy sice pachatel nabyt trestnou činností určitý majetek, trestný čin však neměl poškozeného, či ho nebylo možné identifikovat. Ani v těchto případech, pokud je pachatel v insolvenčním řízení, není možné předmětný majetek propadnout či zabrat, a to ani v případě, kdy by byl majetek zajištěn orgány činnými v trestním řízení. Přitom je zjevně morálně přinejmenším sporné, zda takovýto výnos trestné činnosti má být zpeněžen a rozdělen mezi věřitele pachatele. Fakticky je totiž tento výsledek stejný, jako kdyby výnos z trestné činnosti spotřeboval pachatel sám. Také nepovažuji za správné, že, zjednodušeně řečeno, v trestním řízení vedeném proti vrahovi, který je shodou okolností v insolvenčním řízení, není zákonné a možné uložit mu trest propadnutí věci, kterou k vraždě použil, třeba i zbraně²¹². V mnohých případech bude zcela neetické a nehumánní, aby se takto zajištěné věci stávaly součástí majetkové podstaty dlužníka, byly zpeněžovány jako běžné věci, a z jejich výnosu byli vypláceni všichni věřitelé pachatele-úpadce.

V případě, že v trestním řízení figuruje poškozený, je legislativce již vstřícnější, byť ani práva poškozeného trestným činem v rámci insolvenčního řízení nelze považovat za dostatečná. Podle § 167 odst. 2 IZ platí, že věřitelé vykonatelných pohledávek na náhradu škody, nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem, nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, se uspokojují ze zpeněžení věci, která byla zajištěna

---

²¹¹ K ústavnímu rozměru zásady rovnosti věřitelů v insolvenčním řízení viz Moravec, O.: Uplatňování daňových pohledávek v insolvenčním řízení, in: Právní rozhledy č. 11/2018, str. 381 a násl.

²¹² Uvedené je navíc ve zjevném rozporu s § 70 odst. 4 tr. zákoníku, který stanoví obligatornost propadnutí některých věcí, držených pachatelem v rozporu s právními předpisy.

v trestním řízení o předmětném trestném činu. Pro pořadí pohledávky je rozhodující doba vzniku zajištění podle trestního řádu. Věřitelé těchto vykonatelných pohledávek mohou přihlášku u insolvenčního soudu podat kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, pokud trvá zajištění majetku pro jejich pohledávku, a v insolvenčním řízení mají dokonce postavení obdobné postavení zajištěného věřitele (§ 167 odst. 2 a § 173 odst. 1 IZ)²¹³.

Uspokojení pohledávky poškozeného je tak vázáno na existenci a trvání trestního zajištění majetku. Insolvenční zákon přitom nerozlišuje jednotlivé typy zajištění dle trestního řádu, postačí tedy zřejmě jakákoliv forma zajištění. Zákon totiž nehovoří o zajištění nároku poškozeného, ale o zajištění majetku v trestním řízení. Pokud byla trestným činem způsobena škoda, v trestním řízení však nebyl zajištěn majetek, a poškozený promeškal lhůtu pro přihlášení pohledávky (dle § 136 odst. 2 písm. d) IZ činí 2 měsíce od vydání rozhodnutí o úpadku), třeba i proto, že trestný čin byl spáchán po jejím uplynutí, nebo že neznal pachatele, má zjednodušeně řečeno smůlu a na pachateli se po dobu běhu insolvenčního řízení ničeho nedomůže. Uvedené nelze považovat za spravedlivé a podmínka zajištění majetku v trestním řízení pro možnost podání opožděné přihlášky poškozeného do insolvenčního řízení by měla být vypuštěna²¹⁴.

Pokud majetek v trestním řízení zajištěn byl, může se poškozený přihlásit se svou pohledávkou do insolvenčního řízení kdykoliv. Podle § 305 odst. 1 IZ lze takovou pohledávku uspokojit kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení. Postupuje se přitom podle § 298 IZ, neboť na poškozené se nahlíží jako na osoby s právy obdobnými zajištěným věřitelům. Po zpeněžení majetku v konkurzní podstatě se tedy z výtěžku zpeněžení konkrétních zajištěných věcí uspokojuje právě poškozený, výtěžek je mu však vyplacen až poté, kdy jsou z něj uhrazeny náklady insolvenčního správce, náklady zpeněžení, částka připadající na odměnu insolvenčního správce, a pokud jde o jednotku v domě, na níž váznou dluhy, i po úhradě těchto dluhů až do výše jedné desetiny výtěžku zpeněžení (§ 298 odst. 8 IZ). Zde se zřejmě již vyžaduje zajištění určitého majetku na nárok poškozeného podle § 47 tr. řádu a mělo by tedy dojít k přezajištění, neboť insolvenční zákon hovoří o uspokojení pohledávky zajištěného věřitele, a toto zajištění by se tedy zřejmě mělo konkrétní pohledávky týkat. Z textu zákona to však výslovně neplyne. Poškozený tedy musí čekat na úkony insolvenčního správce a jeho celkové uspokojení je často

---

²¹³ Srovnej Usnesení NS ČR sp. zn. 29 NSCR 14/2015.

²¹⁴ Shodnou kritiku zaujímá i Krupička, J.: Uspokojování pohledávek a majetkové dispozice při střetu insolvenčního a trestního řízení, in: Soudce č. 5/2019, str. 44 a násl.

nižší pro odpočet nákladů, které v insolvenčním řízení vznikly. Právní úprava insolvenčního práva opět nehledí na základní zásady trestního práva a preferuje jen své hledisko poměrného vypořádání dluhů pachatele.

V kontrastu k tomu, co bylo uvedeno výše o obtížné možnosti realizace majetku dlužníka-pachatele pro účely trestního řízení, ať už pro uložení majetkové sankce či pro uspokojení nároku poškozeného, nastavil zákonodárce právní úpravu postavení majetku v majetkové podstatě dlužníka naopak ve prospěch řízení trestního. Zpeněžit majetek v majetkové podstatě dlužníka, na nějž se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení, lze dle § 283 odst. 3 IZ provést pouze s předchozím souhlasem příslušného orgánu činného v trestním řízení. Na uvedené ustanovení navazuje i § 227 IZ, který upravuje postup při vynětí majetku z majetkové podstaty a stanoví, že insolvenční správce může z majetkové podstaty kdykoliv vyjmout jakoukoliv majetkovou hodnotu, na níž se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení a k jehož zpeněžení nebyl udělen souhlas příslušného orgánu činného v trestním řízení. Potřebuje k tomu předchozí souhlas věřitelského výboru a insolvenčního soudu.

Otázkou je, čemu má sloužit takto vyjádřená priorita trestního řízení, a zda trvá pouze po dobu vedení trestního řízení, nebo i po dobu, po kterou zajištění ze zákona trvá i po něm (§ 48 odst. 1 písm. c) tr. řádu), neboť to již orgány činné v trestním řízení nevedou řízení. Pokud by totiž měl být majetek v majetkové podstatě, zajištěný v trestním řízení, vždy k dispozici pro uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení, nebylo by důvodu bránit jeho zpeněžení. Možnost vynětí takto zajištěným dotčeného majetku z majetkové podstaty dlužníka zase naráží na povinnost opatření popsanych souhlasů, což zejména od věřitelského výboru lze obtížně očekávat, pokud by se tímto vynětím zkrátilo uspokojení jím zastupovaných věřitelů. Pro praxi je také otázkou, jak se zajištěným majetkem úpadce, u nějž orgány činné v trestním řízení nesouhlasily se zpeněžením, dále nakládat. Právní úprava ve své podstatě tlačí osoby účastnící se na těchto řízeních k tomu, aby svá řízení prodlužovala, protože zajištěný majetek připadne k vypořádání podle pravidel toho řízení, které bude trvat déle.

Ještě jiné nastavení právní úpravy zvolil zákonodárce pro případy řešení úpadku oddlužením dle hlavy páté insolvenčního zákona. Pachatelů v oddlužení je přitom poměrně značné množství. Zde platí, že oddlužení nesmí být povoleno, pokud lze důvodně předpokládat, že je jím sledován nepoctivý záměr, kupříkladu snaha pachatele vyhnout se majetkové sankci

nebo náhradě škody (bezdůvodného obohacení, nemajetkové újmy) z trestního řízení. Pokud už je oddlužení insolvenčním soudem povoleno, obnovuje se dlužníkově dispoziční oprávnění k jeho majetku s výjimkou zajištěného majetku. Nově nabytý majetek dokonce podle § 409 odst. 2 IZ nenáleží do majetkové podstaty úpadce a je vůči němu možné vést i exekuci či výkon rozhodnutí, pokud jde o pohledávky, které vznikly po schválení oddlužení či se neuspokojují při oddlužení. Z toho lze dovodit, že pokud pachatel spáchá trestný čin až po schválení oddlužení a má majetek, který není součástí majetkové podstaty (§ 206 IZ), třeba proto, že ho získal také později, lze mu nejen uložit majetkovou sankci v trestním řízení, ale tuto sankci je možné i vykonat na tomto majetku. Pokud nicméně takový majetek nemá, nejsou splněny trestněprávní podmínky pro uložení majetkové sankce. Majetková sankce uložená pachateli předtím, než mu bylo schváleno oddlužení, sice není v průběhu insolvenčního řízení vykonatelná, nedojde však dle § 416 odst. 1 IZ k osvobození dlužníka, tedy odsouzeného, od placení této pohledávky. Pro výkon majetkové sankce pak platí obecné trestněprávní předpisy ohledně promlčení výkonu trestu dle § 94 tr. zákoníku. I v této souvislosti je však třeba poukázat na absolutní neprovázanost právní úpravy trestní a insolvenční, ze které vyplývá, že jak oddlužení, tak promlčení výkonu majetkových sankcí je vázáno pětiletou lhůtou a do promlčecí doby výkonu trestů majetkové povahy se započítává i doba běhu oddlužení (na rozdíl od jiných případů, které se do této doby nezapočítávají). Tuto nesmyslnost by měl zákonodárce rovněž napravit.

Shodně jako v případě majetkových sankcí nedochází podle § 416 odst. 1 IZ k osvobození dlužníka od placení pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti. Nárok poškozeného na náhradu škody tedy trvá i po skončení oddlužení, pokud v jeho rámci nedošlo k úhradě pohledávky. Formulace insolvenčního zákona je zde opět poměrně strohá, mám však za to, že pod pojem náhrady škody v tomto případě lze vztáhnout i vydání bezdůvodného obohacení či náhradu nemajetkové újmy, neboť je tato náhrada vztažena obecně k úmyslnému porušení právní povinnosti, kterým může být i způsobení nemajetkové újmy či v některých případech získání bezdůvodného obohacení. Text zákona je tedy dle mého názoru třeba vyložit uvedeným způsobem.

Z výše uvedeného rozboru tedy vyplývá evidentní konkurence těchto dvou oblastí práva. Lze se domnívat, že odborníci z obou právních odvětví, tedy trestního a insolvenčního, podílející se na tvorbě textu uvedených právních norem, nejsou příliš obeznámeni s vývojem v druhé oblasti práva, a právní úprava tak působí rozříštěně a pro praxi téměř nepoužitelně.

S ohledem na množství trestních řízení, a stále narůstající počet insolvencí a schválených oddlužení, je proto třeba uvažovat o změnách a novém nastavení právních úprav ohledně vzájemné souvislosti trestního a insolvenčního práva. Mám za to, že by osoby poškozené trestnou činností měly mít možnost přihlásit se o uspokojení svých nároků v rámci insolvenčního řízení kdykoliv. Rovněž uložení majetkových sankcí odsuzovanému by mělo být trestnímu soudu umožněno. Následně lze samozřejmě řešit výkon takové sankce, ve výše popsaných případech však tuto možnost pokládám za potřebnou. V neposlední řadě by měla být napravena zjevná neprovázanost otázky možného zápočtu trvání insolvenčního řízení do lhůty promlčení výkonu majetkových trestů a koneckonců také promlčení pohledávky poškozeného. Insolvenční zákon by tedy měl dle mého názoru být upraven ve smyslu větší preference naplnění účelu trestního řízení, když nelze odhlédnout od toho, že i samo insolvenční řízení je ve své podstatě pouze omezeným a formalizovaným způsobem, kterým zákonodárce řeší úpadek konkrétní osoby. Nejsou při něm uspokojovány vždy všechny pohledávky, platí zde značná omezení ohledně rozsahu řízení a i insolvenční zákon pamatuje na situace, kdy některé pohledávky nevypořádává, některý majetek dlužníka nezpeněžuje a po skončení formálního řízení nevypořádané pohledávky nadále existují (na jejich existenci nic nemění ani případné promlčení těchto pohledávek). Případný postup státních orgánů, které jsou povinny zajistit plnění mezinárodně přijatého závazku České republiky odčerpávat výnos z trestné činnosti, tedy nemůže být závislý na tom, v kterém momentě, a zda je vůbec vedeno konkrétní insolvenční řízení.

9.2 Souběh zajištění v trestním řízení a práv druhého manžela k majetku v SJM

Za další výrazný a právem nedokonale upravený problém lze považovat vymezení práv manžela, který není pachatelem trestné činnosti, k majetku ve společném jmění manželů, pokud dojde k zajištění tohoto majetku v rámci trestního řízení. Stejně jako v případě souběhu pravidel insolvenčního a trestního řízení, ani v těchto případech není právní úprava vhodně přizpůsobena k zajištění naplnění všech účelů trestního řízení a též plnění mezinárodně přijatých závazků České republiky.

Vzhledem k tomu, že orgány činné v trestním řízení nemají žádnou možnost, jak operativně zjistit, zda konkrétní věc, u níž je uvažováno o jejím zajištění, je součástí společného jmění manželů, a jaký je vůbec rozsah tohoto společného jmění, je třeba považovat za správné,

že zajistit je v trestním řízení možno jakoukoliv věc, náležející do společného jmění manželů, jak již ostatně bylo uvedeno výše²¹⁵. Ne vždy je mezi manželi nastavena správa majetku obvyklým způsobem a občanské právo připouští v § 708 odst. 2 obč. zákoníku dokonce tři různé režimy, tedy režim zákonný, smluvní a režim založený rozhodnutím soudu o zrušení či zúžení SJM. V rámci níže uvedeného výkladu budu vycházet z právní úpravy nejběžnější, tedy tzv. zákonného režimu SJM dle současně platného občanského zákoníku²¹⁶.

Při zajišťování majetku a po jeho zajištění jsou orgány činné v trestním řízení nepochybně povinny zohlednit možnosti dalšího procesního postupu ohledně takto zajištěného majetku, a aplikovat nejen předpisy trestní, ale i občanskoprávní. Jak již bylo uvedeno výše, pokládám za nezákonné, pokud je k zajištění přistoupeno za situace, kdy je již zřejmé, že účel zajištění nebude možné pro zákonné překážky naplnit. Problémy samozřejmě nezpůsobují situace, kdy je zajištěna věc pro důkazní účely. Taková věc je následně vrácena a do majetkových práv manželů se zasahuje jen ústavněprávně aprobovaným způsobem.

Pokud ovšem dojde k zajištění majetku na nárok poškozeného, nebo s předpokladem uložení majetkové sankce, je třeba uvažovat o možné vykonatelnosti pohledávky poškozeného nebo sankce na zajištěném majetku. Za zásadní je v tomto kontextu třeba považovat to, že dle § 710 odst. 2 obč. zákoníku nespadá do SJM dluh jednoho z manželů mimo jiné v případě, kdy se jedná o povinnost nahradit škodu způsobenou protiprávním jednáním jen tohoto manžela²¹⁷, nebo v případě, kdy se jedná o dluh tzv. nepřevzatý, tedy vzniklý rozhodnutím soudu či jiného orgánu, v našem případě typicky z uložení majetkové sankce. Zároveň však z § 731 obč. zákoníku vyplývá, že vznikl-li dluh jen jednomu z manželů za trvání manželství, může se věřitel uspokojit i z majetku ve společném jmění manželů. Tuto zásadu modifikuje § 732 obč. zákoníku tak, že vznikl-li dluh jen jednoho z manželů z protiprávního činu jen tohoto jednoho manžela, může být společné jmění manželů postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno²¹⁸. Pojem dluh občanský zákoník

---

²¹⁵ K tomu srovnej Usnesení NS ČR sp. zn. 4 To 45/2014 a také Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 910/17 a sp. zn. I. ÚS 889/17.

²¹⁶ Dle právní teorie i soudní praxe je přitom každý z manželů vlastníkem veškerého majetku ve společném jmění a je toliko omezován tímž vlastnictvím manžela druhého, srovnej Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 9/2010.

²¹⁷ Viz publikované Usnesení KS Hradec Králové p. zn. 23 Co 606/2014 a také Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. C. H. Beck. Praha 2014, str. 178 – 188.

²¹⁸ Uvedená právní úprava výrazně modifikovala předchozí pravidla stanovená občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb., a to ve prospěch věřitelů.

nevysvětluje, používá ho však obecně pro všechna pasiva společného jmění v obvyklém významu, a proto pod něj zřejmě lze podřadit i povinnost hradit majetkové sankce uložené v trestním řízení. Uspokojení dluhu je pak dle občanského práva možné z výlučného majetku manžela - pachatele, či zjednodušeně řečeno v rozsahu jedné poloviny majetku ve společném jmění manželů, což platí pro všechny případy bez ohledu na to, zda společné jmění vzniklo před či po spáchání trestného činu.

V případě zajištění věci na nárok poškozeného tak je dle současné právní úpravy pohledávka poškozeného na majetku ve společném jmění manželů pachatele vykonatelná, a proto nic nebrání tomuto zajištění. Je však třeba zohlednit celkovou hodnotu tohoto majetku a hodnotu pohledávky poškozeného, neboť z této celkové hodnoty společného jmění může poškozený exekučně či výkonem rozhodnutí získat jen podíl, připadající na manžela – pachatele. Proto by mělo být možné uvažovat o zajištění většího rozsahu majetku, než je čistá hodnota pohledávky poškozeného, neboť si lze snadno představit, že sice v okamžiku zajištění byl součástí společného jmění majetek v dostatečné hodnotě pro uspokojení poškozeného, tento majetek se však může velmi rychle ztratit, a pokud v okamžiku rozhodnutí o pohledávce poškozeného a výkonu takového rozhodnutí bude ve společném jmění pouze majetek v hodnotě zajištěné pohledávky a manželé budou formálně bez dalšího majetku, získá poškozený jen poloviční náhradu škody. K uvedenému důsledku přitom může dojít přes zajištění majetku v dostatečném rozsahu. Aktuální znění § 47 odst. 1 tr. řádu, ani výklad příslušných ustanovení trestního řádu, či judikatura, však tyto úvahy neumožňují, a stojí na stanovisku, že rozsah zajištění nároku poškozeného má odpovídat výši jeho pohledávky. Výsledkem tohoto rozporu mezi trestním a občanským právem je pro popsany případ nižší uspokojení poškozeného, který se proti takové situaci nemůže bránit. Bez změny zákona však tuto situaci nelze vyřešit.

Poškozený navíc nemá právo na uspokojení své pohledávky přímo ze zajištěného majetku, jak jsem již kritizoval v příslušné kapitole o zajištění nároku poškozeného, a proto nelze vyloučit ani další problematické situace. V případě, že mají manželé více věřitelů, stává se vykonatelná pohledávka poškozeného z trestné činnosti jednoho z manželů jen jednou z mnoha, a pokud dojde ke zpeněžení majetku, včetně nebo výlučně zajištěného v trestním řízení, v rámci rozvrhu výtěžku se uspokojuje pohledávka poškozeného pouze v pořadí dle svého vzniku, po přednostních pohledávkách státu a dalších.²¹⁹ V případě, že exekuce či výkon

---

²¹⁹ Pořadí pohledávek je pro případ prodeje movité věci upraveno v § 332 odst. 1 o.s.ř., pro případ prodeje nemovitých věcí v § 337c o.s.ř. a pro případ prodeje závodu v § 338ze o.s.ř. Pouze v případě zpeněžování movitých

rozhodnutí jsou kvůli jiným jeho dluhům vedeny současně i vůči druhému manželu, mohou být v důsledku tohoto principu pohledávky za druhým manželem uspokojeny před pohledávkou poškozeného z trestné činnosti. I tato zákonná úprava tedy může způsobit výrazně nižší uspokojení pohledávky poškozeného. Zákonodárce by proto měl uvažovat o přiznání určité priority pohledávek poškozených vzniklých v důsledku spáchání trestného činu.

Obdobný princip vypořádání manželského majetkového práva jako u nároků poškozeného platí ohledně vymáhání pohledávek z uložených peněžitých trestů.

Poslední situací, kdy se manželské majetkové právo dostává do střetu s trestním právem, jsou případy, kdy dojde k zajištění věci či majetku pro trestnou činnost jednoho z manželů, a je uvažováno o jejich propadnutí či zabrání. Pomineme-li případy zajištění před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby, kdy se jedná o důkaz, či výnos (nástroj) trestné činnosti, ale orgány činné v trestním řízení již s tím, že od počátku plánují, že v případě sdělení obvinění se důvod zajištění změní, v případech zajištění majetku obviněného je třeba zákonnost zajištění věci důležité pro trestní řízení hodnotit i ve vztahu k možnostem následného výkonu uvažované majetkové sankce. K zajištění by tedy příslušný orgán neměl přistoupit, pokud je účelem zajištění pouze následné propadnutí či zabrání majetku, a již v době rozhodování o zajištění je zřejmé, že konkrétní zajišťovaný majetek nebude možné takto odčerpat. Je totiž třeba si uvědomit, že tresty dle trestního zákoníku lze uložit jen pachateli trestné činnosti²²⁰, a nelze tedy postihovat i jeho manžela.

S ohledem na to, že však i v současné době nejběžnější formou partnerského soužití je manželství a obvykle se majetková práva manželů řídí zákonným vymezením společného jmění manželů, jsou soudy významně limitovány při ukládání majetkových sankcí. Dohledat výlučný majetek pachatele, který žije v manželství, totiž bývá obvykle nemožné. V případě věcí ve společném jmění pak zbývá vlastně jen možnost uložení ochranného opatření zabrání majetku podle § 102a tr. zákoníku, který výslovně se zabráním majetku ve společném jmění manželů

---

věcí je výslovně v § 332 o.s.ř. stanoveno, že pořadí pohledávky na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem, nebo pohledávky z bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, se řídí dnem právní moci rozhodnutí o zajištění movité věci podle trestního řádu, byly-li návrh nebo přihláška podány v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvá. Jde-li o pohledávku na náhradu újmy na zdraví způsobené trestným činem, uspokojí se tato pohledávka bez ohledu na pořadí před pohledávkami dalších věřitelů.

²²⁰ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tdo 335/2015, Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 Tz 12/67 a další. Odkázat lze ohledně zásady individualizace trestů i na komentářovou literaturu, viz Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník (EVK). 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2012, str. 908 – 921.

počítá, zároveň je však limitován vymezením případů, kdy je možno tento institut použít a nutností prokazovat hrubý nepoměr majetku pachatele ve vztahu k jeho příjmům. Další možností, jak uvedený problém vyřešit, je aplikace ochranného opatření zabránění věci podle § 101 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, kdy však k zabránění může dojít jen v případě, že bude prokázáno, že jde o majetek druhého z manželů (nikoliv pachatele)²²¹, nebo s ním tento manžel samostatně disponuje, a přitom se jedná o výnos z trestné činnosti, nebo ve smyslu § 102 tr. zákoníku náhradní hodnotu za něj. To se však nepodaří prokázat vždy. V případech sofistikovanější majetkové trestné činnosti dochází k opakovaným převodům vlastnictví či k nabývání vlastnictví od nevlastníka a aplikace příslušných občanskoprávních předpisů otázku vlastnického práva obvykle natolik znepráhlední, že mnohdy není dostatek podkladů pro užití tohoto ochranného opatření.

Další a poslední možností, jak se přenést přes pravidla manželského majetkového práva a odčerpat majetek pachatele trestné činnosti je uložení trestu propadnutí majetku podle § 66 tr. zákoníku, kdy výrokem soudu o uložení tohoto trestu společné jmění manželů zaniká. Uložení uvedeného trestu je však vázáno na poměrně přísné podmínky a v běžných trestních řízeních nepřichází v úvahu (byť lze tento trest uložit i ohledně konkrétní vymezené věci).

Nastavení současné právní úpravy nepovažuji za zcela správné už z důvodů, uvedených shora v rámci mých výhrad k souběhu insolvenčního a trestního práva. I s ohledem na zásadu tzv. generální prevence přeci není možné souhlasit s tím, že není možné propadnout vražednou zbraň, kterou může být třeba i osobní automobil, jen proto, že právně spadá do režimu společného jmění manželů. Zákonodárce by se tedy podle mého názoru měl inspirovat v úpravě trestu propadnutí majetku a stanovit obecně, že nástroje trestné činnosti je možné propadnout, či zabrat vždy a v případech, kdy se jedná o součást společného jmění manželů, zanikne v rozsahu těchto konkrétních věcí společné jmění ke dni rozhodnutí soudu (budou z něj vyňaty). V ostatních případech by dle mého názoru měla být právní úprava možnosti ukládání majetkových sankcí a zajišťování věci na nárok poškozeného přizpůsobena současnému znění občanského zákoníku a mělo by tak být zohledněno, že dluhy manžela – pachatele trestné činnosti je možné vypořádat ze společného jmění manželů v rozsahu jeho podílu. Bez změny zákona však shora popsané problémy nejsou řešitelné.

---

²²¹ Srovnej obdobnou soudem aprobovanou situaci v Usneseních Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1314/19 a sp. zn. II. ÚS 132/15.

9.3 Úplným závěrem

V textu své práce jsem se pokusil shrnout problematiku zajištění věci v trestním řízení ze všech pohledů a v celém rozsahu tohoto tématu. Mou ambicí bylo poukázat na možnosti, které právní úprava nabízí pro úspěšné zajištění majetku či konkrétních věcí, a také upozornit na problémy, které naopak v některých případech současné znění právních předpisů způsobuje.

V úvodní části této závěrečné kapitoly jsem popsal, jak podle mého názoru nastavit právní úpravu tak, aby lépe a jednodušeji umožňovala příslušným orgánům činným v trestním řízení realizovat úkony podstatné pro úspěšné trestní řízení. Je zřejmé, že v demokratickém právním státě by mělo být jednou ze základních premis trestního práva zajištění stavu, kdy se zločin nebude pachatelům vyplácet. Není důvod zde znovu opakovat to, co je již uvedeno podrobněji výše, nedostatečná provázanost trestněprávní úpravy zajištění majetku a věci s předpisy upravujícími insolvenční a exekuční řízení a také s předpisy občanskoprávními je však zcela zřejmá. Současná trestněprávní úprava zajišťování věci dále výrazně trpí svou roztržitostí, z čehož vyplývají i další problémy. Zejména je třeba poukázat na to, že zajištění věci orgány činnými v trestním řízení nemá univerzální účinek, a tyto orgány navíc musejí již v době, kdy k zajištění přistupují, zvažovat svůj postup nikoliv pouze v kontextu konkrétního případu, ale se zohledněním i dalších skutečností, jako je možnost budoucího uložení konkrétního trestu obviněnému.

Je škoda, že zákonodárce nevyužil potenciál mnoha změn trestního řádu i dalších právních předpisů k tomu, aby zavedl jednoduchou a jednotně koncipovanou úpravu zajištění věci a majetku v trestním řízení. Dosavadní vývoj právní úpravy bohužel připomíná spíše nekoncepční tápání, kdy do systému trestního práva jsou postupně dodávány nové instituty a implementováno právo Evropské unie, ovšem bez náležité analýzy dopadu těchto změn. Doufám proto, že tato práce alespoň trochu přispěje k tomu, aby byly shora popsané problémy diskutovány a vyřešeny. Bez celkové změny právního rámce této oblasti práva to však nebude snadné a optimisticky proto budu vyhlížet přijetí nového trestního řádu, nebo alespoň nové samostatné a komplexní hlavy nazvané „Zajišťování věci“ v tom současném.

Seznam použitých zdrojů

- články, monografie a komentářová literatura

Anděl, D.: Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 29 a násl.

Bartoš, R.: K prohlídce u advokáta v trestním řízení, in: Státní zastupitelství č. 3/2014, str. 66 a násl.

Coufalová, B.: Legitimita zajištění věcí důležitých pro trestní řízení s ohledem na plynutí času, in: Trestní právo č. 4/2018, str. 2 a násl.

Draščík, A., Fenyk, J. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2017.

Draščík, A.: Propadnutí či zabránění zbraně v trestním řízení, in: Soudní rozhledy č. 4/2001, str. 105 a násl.

Hášová, J., Moravec, T. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. C. H. Beck. Praha 2018.

Hendrych, D. a kol.: Právní slovník. 2. rozšířené vydání. C. H. Beck. Praha 2003.

Homola, M., Zezulová, J.: Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu, in: Státní zastupitelství č. 2/2018, str. 29 a násl.

Hrušáková, M., Žatecká, E.: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. Wolters Kluwer, Praha 2015.

Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. C. H. Beck. Praha 2014.

Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 3. vydání. Leges. Praha 2013.

Jelínek, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 3. vydání. Leges. Praha 2012.

Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Leges. Praha 2016.

Jílka, Š.: Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 6. 3. 2018 ke střetu výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení s exekučním řízením EK/leg/03/2018, in: Komorní listy č. 2/2018, str. 51.

Jöst, H.: Evropský zajišťovací příkaz – ambice a realita, in: Přeshraniční potírání kriminality v Polsko-Českém pohraničí. Sborník Mezinárodní konference státních zastupitelství Jelenia Góra – Świeradów – Zdrój 16.-17.05.2019, str. 43 a násl.

- Kasíková, M. a kol., Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. C. H. Beck. Praha 2017.
- Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 1995.
- Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M.: Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. C. H. Beck. Praha 2012.
- Komár, P.: Ještě jednou k prohlídce u advokáta aneb deset problematických let s § 85b tr. řádu, in: Státní zastupitelství č. 3/2016, str. 9 a násl.
- Kotlán, P.: Zajišťování majetku v trestním řízení, in: Státní zastupitelství č. 5/2019, str. 41 a násl.
- Král, V.: K podmínkám ukládání trestu propadnutí majetku a účinnosti zajištění majetku v trestním řízení, in: Trestněprávní revue č. 10/2002, str. 281 a násl.
- Krupička, J.: Uspokojování pohledávek a majetkové dispozice při střetu insolvenčního a trestního řízení, in: Soudce č. 5/2019, str. 44 a násl.
- Kubíček, M., Polák, P.: Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2014.
- Kučera, J.: Paradoxy posuzování výše škody způsobené trestným činem, in: Trestní právo č. 6/2001.
- Kučera, M.: Vlastnické právo k výnosu z trestné činnosti, in: Bulletin advokacie č. 3/2018, str. 37 a násl.
- Kučera, M.: Vydání věci zajištěné v trestním řízení poškozenému, in: Trestněprávní revue č. 7-8/2018, str. 166 a násl.
- Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání. C. H. Beck. Praha 2014.
- Malý, K., Sivák, F.: Dějiny státu a práva v Československu. I. díl do r. 1918. 1. vydání. Praha 1988.
- Melzer, F., Tégl, P. a kol.: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Leges. Praha 2016.
- Moravec, O.: Uplatňování daňových pohledávek v insolvenčním řízení, in: Právní rozhledy č. 11/2018, str. 381 a násl.
- Myslíková, P.: Postihování praní špinavých peněz-obrácení důkazního břemene. Srovnávací studie č. 5.320. publikováno Parlamentním institutem PSP ČR. Praha 2011.
- Náhlovská, L.: Ochranné opatření zabrání části majetku jako nástroj kontroly kriminality, in: Právní rozhledy č. 3/2019, str. 99 a násl.

Púry, F.: Poznámky k právní úpravě opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, in: Trestněprávní revue č. 3/2004, str. 74 a násl.

Rebro, K.: Rímske právo. 1. vydání, Vydavateľstvo Obzor. Bratislava 1980.

Richter, O.: Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář. 1. vydání. C. H. Beck. Praha 2014.

Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart. Praha 1935. reprint 1998.

Růžička, M.: Novely trestního práva a zajištění majetku v trestním řízení, in: Právní rádce č. 7/2005, str. 49 a násl.

Sprinz, P., Novopacký, L.: (Strastiplná) cesta zajištěného věřitele k vydání výtěžku zpeněžení v konkursu, in: Právní rozhledy č. 22/2019, str. 763 a násl.

Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Syllová, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2016.

Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2017.

Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M.: Systém českého trestního práva. Část III. Novatrix. Praha 2009.

Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. C. H. Beck. Praha 2013.

Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník (EVK). 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2012.

Šámal, P., Novotný, F., Růžička, M., Vondruška, F., Novotná, J.: Přípravné řízení trestní. C. H. Beck. Praha 2003.

Šámal, P., Dědič, J., Gřivna, T., Púry, F., Říha, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. C. H. Beck. Praha 2018.

Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kolektiv: Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. (§ 2521-§ 3081). Wolters Kluwer. Praha 2014.

Tejnská, K., Pelc, V.: Zajištění majetku a důkazů v Evropské unii, v tisku

Tibitanzlová, A.: Nutná obhajoba právnické osoby - ano, či ne? - 1. část, in: Bulletin advokacie č. 6/2018, str. 29 a násl.

Trešlová, L., Škrobák, I.: Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Praha 2018.

Vítková, P.: Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu. Wolters Kluwer. Praha 2019.

Vondruška, F., Trešlová, L.: Nad vybranými otázkami zajištění majetku a jeho správy, in: Státní zastupitelství č. 4/2008, str. 30 a násl.

Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kolektiv: Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2012.

Zúbek, J.: Nárok poškozeného z pohledu trestního, civilního a insolvenčního řízení, in: Právní rozhledy č. 4/2014, str. 121 a násl.

Žižka, J.: Zákon o výnosech z trestné činnosti, platný ve Spojeném království Velké Británie do roku 2002. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha 2004.

- elektronické zdroje

Dunker, G., Trešlová, L.: Český právní rámec odčerpávání výnosů ve světle mezinárodních standardů a ve srovnání s legislativou ve vybraných státech. Srovnávací analýza. Elektronicky dostupné na <http://www.cz10.cz/wp-content/uploads/2015/05/Od%C4%8Derp%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-majetku-Srovn%C3%A1vac%C3%AD-anal%C3%BDza.pdf>

Blažek, J.: Komentář: K novele zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Elektronicky dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/komentar-k-zakonu-o-vykonu-zajisteni-majetku-a-veci-v-trestnim-rizeni>

Zárybnický, L.: Zajištění výnosů z trestné činnosti či náhradní hodnoty. Elektronicky dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajisteni-vynosu-z-trestne-cinnosti-ci-nahradni-hodnoty-107433.html>

Sokol, T.: Problematika domovní prohlídky advokáta. Elektronicky dostupné na <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=13329>

Kolouch, J.: Zajišťovací úkony a důkazní prostředky využitelné v rámci boje s kybernetickou trestnou činností. Elektronicky dostupné na https://csirt.cesnet.cz/_media/cs/documents/zajistovaci_ukony-rtf.pdf

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/O/D19970553.pdf>

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/index.html

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1546847348634&uri=CELEX:32012L0029>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0819>.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1805&from=EN>

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/29>

<https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

<http://eod.vkol.cz/iii32047/>

- citovaná judikatura

Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10,
Nález Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 642/07,
Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 1396/07,
Nález Ústavního soudu ze dne 13. 8. 2015, sp. zn. III. ÚS 3647/14,
Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2208/13,
Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 3662/14,
Nález Ústavního soudu ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. I. ÚS 3511/14,
Nález Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2485/13,
Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 402/05,
Nález Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2007, sp. zn. II. ÚS 79/07,
Nález Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 1675/12,
Nález Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2009, sp. zn. II. ÚS 2894/08,
Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10,
Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 3533/18,
Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. IV. ÚS 919/14,
Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 1470/17,
Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. II. ÚS 1367/17,
Nález Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2485/13,
Nález Ústavního soudu ze dne 5. 8. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3501/13,
Nález Ústavního soudu ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. III. ÚS 24/17,
Nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. II. ÚS 776/06,
Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3523/16,
Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2307/13,
Nález Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 2813/18,
Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 1998, sp. zn. IV. ÚS 325/98,
Nález Ústavního soudu ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 2952/16,
Nález Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. I. ÚS 3074/08,
Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 3960/16,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 376/14,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. II. ÚS 948/17,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2017, sp. zn. III. ÚS 3742/16,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 7. 2019, sp. zn. IV. ÚS 1314/19,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. II. ÚS 132/15,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 910/17,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. I. ÚS 889/17,

Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí č. 19782/13 – INVEST KAPA, a.s. proti České republice,

Stanovisko občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. Cpjn 203/2005,

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. Tpjn 306/2014,
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSR z 27. 4. 1977 č. Tpj 98/76, publikované pod č. R 23/1978 Sb. rozh. tr.,

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2000, sp. zn. 3 Tz 202/2000,

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005,

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 7. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1985/2010,

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4279/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 3. 1970, sp. zn. 7 Tz 5/70,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 22/2000,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 774/2010,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 2. 2000, sp. zn. 7 Tz 189/99,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 4. 1998, sp. zn. 5 Tz 19/98,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1708/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 1999, sp. zn. 6 Tz 11/99,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3310/2013,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 479/2007,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 4 Tz 7/2013,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 1999 sp. zn. 6 Tz 11/99,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 28 Cdo 1208/2012,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 5. 1967, sp. zn. 11 Tz 12/67,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 5. 1984, sp. zn. 11 To 47/84,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 12. 3. 1988, sp. zn. 2 Tzn 122/97,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 7. 10. 1976, sp. zn. Tzv 24/76, publikované pod
č. R 44/1977 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 4 Tdo 1621/2018,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 178/2004,
Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 8. 11. 1974, sp. zn. 7 To 32/74,
Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 9. 1976, sp. zn. 6 To 35/76,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 9. 2016, sp. zn. 11 Tz 54/2016,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 5 Tz 52/2014,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. 8 Tdo 830/2012,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2000, sp. zn. 7 Tz 9/2000,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 7 Tdo 1092/2015,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4944/2007,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 7 Tdo 1115/2017,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 10. 2018, sp. zn. 11 Tdo 1235/2018,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2018, sp. zn. 4 Tdo 1368/2018,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 6 Tdo 843/2017,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4282/2008,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 27 Cdo 3903/2017,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 5 Tz 52/2014,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2017, sp. zn. 29 NSCR 14/2015,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 9/2010,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 Tdo 335/2015,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 3 Tdo 199/2015,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 5 Tdo 770/2016,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. 4 Tz 2/2014,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 3. 1999, sp. zn. 7 Tz 24/99,
Uznesenie Najvyššieho súdu SSR ze dne 21. 5. 1969, sp. zn. 10 Tz 12/69, publikované pod
č. R 2/1970 Sb. rozh. tr.,

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2014, sp. zn. 4 To 45/2014,
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 4 To 7/2013,

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 7. 1995, sp. zn. 10 To 344/95,
publikované pod č. R 15/1999 Sb. rozh. tr.,
Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 3 To 139/2014,
Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 7. 2002, sp. zn. 6 To 406/2002, publikované pod
č. R 35/2003 Sb. rozh. tr.,
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 23 Co 606/2014,
Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 3 To 489P/2003,
publikované pod č. R 18/2004 Sb. rozh. tr.

Zajištění věci v trestním řízení

Abstrakt v českém jazyce

Tato práce si klade za cíl popsat stav a problémy právních institutů týkajících se zajišťování věci a obecně majetku v současné právní úpravě trestního práva v České republice. Zabývá se jak teoretickými, tak i praktickými stránkami této právní problematiky a podává i výklad jejího historického vývoje. Celá práce je proto zaměřena na rozbor využitelnosti jednotlivých procesních institutů při zajišťování konkrétních věcí, přičemž komparuje právní předpisy civilního práva, ve kterých jsou definovány pojmy věci, pohledávky a jiných složek majetku osob, s předpisy trestního práva, které ne vždy respektují tuto civilně právní problematiku. Autor se vyjadřuje k jednotlivým způsobům zajištění i k potřebě rozlišování mezi důvody zajištění, neboť samotné využití těchto procesních institutů je vždy navázáno na následnou realizaci zajištění tak, aby splnilo účel trestního řízení. K zajišťování věcí totiž dochází z různých důvodů, ať už jde o důkazní funkci zajištěných věcí, reparační funkci zajištěných věcí, tedy jejich vrácení poškozenému, nebo i funkci odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

V textu práce rozčleněné do několika kapitol se autor vyjadřuje ke všem aktuálně platným a účinným zajišťovacím institutům i k souvislostem s jinými právními předpisy. Po krátkém úvodu je ve druhé kapitole pojednáváno o samotném pojmu zajištění věci a rozebrána ediční povinnost osob podléhajících jurisdikci České republiky. V následující třetí kapitole je rozebrán historický vývoj zajišťování i dosavadní právní předpisy týkající se zajištění, a to od nejstarších dob po posledních změn platných a účinných právních předpisů, které byly často a zásadním způsobem měněny, ne vždy však ku prospěchu věci.

Ve čtvrté kapitole jsou rozebírána ústavně právní pravidla a mezinárodní závazky České republiky, týkajících se zajišťování věcí a poukázáno na souvislosti zajišťování s ochranou základních lidských práv a svobod.

V páté kapitole autor popisuje a podrobně rozebírá aktuální právní úpravu zajišťování, a to jak je upraveno v základním procesním předpise, tedy zákonu č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. U jednotlivých procesních institutů upravujících zajištění se zabývá jak zákonným vymezením těchto institutů, tak i praktickými problémy a nejasnostmi při jejich

aplikaci. Ve zvláštních podkapitolách jsou tedy rozebrány právní instituty zajištění nároku poškozeného (§ 47 a násl.), vydání a odnětí věci (§ 78 a násl.), zajištění nástrojů a výnosů trestné činnosti a náhradní hodnoty za ně a další nakládání s nimi (§ 79a a násl.), zadržení, otevření a záměna zásilky (§ 86 a násl.), zajištění výkonu peněžitého trestu (§ 344a a násl.), zajištění výkonu trestu propadnutí majetku (§ 347 a násl.) a zajištění výkonu zabránění části majetku (§ 358 a násl.).

V následující šesté kapitole autor popisuje otázky zajišťování majetku upravené ve vedlejších trestně právních předpisech, které jako speciální předpisy upravují určité dílčí oblasti trestního práva. Jedná se zejména o zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Sedmá kapitola je zaměřena na výklad o zákonu č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, včetně rozboru problematiky správy zajištěného majetku z hlediska praxe.

V následující osmé kapitole práce je učiněn krátký exkurz do práva Velké Británie, Německa a Polska se zaměřením na právní úpravu zajišťování věci v těchto zemích a pozitivní i negativní rozdíly mezi procesními pravidly uplatňovanými v těchto zemích i v České republice.

Devátá kapitola je závěrem celé práce, a autor v ní reaguje na zjištěné problémy a otázky při zajišťování majetku. Navrhuje také konkrétní legislativní změny a úpravy postupů orgánů činných v trestním řízení. V praxi shledává autor řadu problémů při využití aktuálně účinných právních norem, a to jak při aplikaci obstarávání důkazů, a tedy zajišťování tzv. věcí doličných, tak i při odčerpávání výnosů z trestné činnosti, či zajišťování majetku pro případnou reparaci nároků poškozených. Za hlavní problémy považuje skutečnost, že zajištění jako právní institut dle české právní úpravy nepůsobí tzv. erga omnes, ale konkrétní úkony při zajišťování majetku směřují jen vůči osobě, které je majetek zajišťován. Kritizována je také roztržitost právní úpravy. Největší důraz je však kladen na problémy spojené s průniky současné trestněprávní úpravy zajišťování majetku a věcí s úpravou občanského práva a insolvenčního práva. Zákonodárce nedostatečně řeší případy souběhu vedení insolvenčního řízení a potřeby zajištění

věcí a majetku, zejména při zajištění z důvodů odčerpání výnosů z trestné činnosti nebo náhrady škody, nemajetkové újmy, či vydání bezdůvodného obohacení poškozenému v trestním řízení. Stejně výkladové problémy způsobuje i právní nastavení manželského majetkového práva, kdy institut společného jmění manželů mnohdy brání realizaci účelu zajištění v trestním řízení. Za řešení považuje autor práce pouze legislativní změnu s akcentací postavení poškozeného i státu v uvedených řízeních.

Klíčová slova – zajištění věci, zajištění majetku, věc důležitá pro trestní řízení, výnos z trestné činnosti, náhrada škody z trestné činnosti

Seizing things in criminal proceedings

Abstract in English

The aim of this work is to describe the situation and problems of the institutes of law that concern seizure of objects and assets in general in the valid penal law regulations in the Czech Republic. It deals with both theoretical and practical aspects of this legal issue and even gives a description of its historical development. Thus, the whole work focuses on the analysis of applicability of the individual procedural institutes while seizing specific objects. It compares the civil law regulations in which the terms objects, liabilities and other components of assets of persons are defined, with the penal law regulations, which do not always respect the civil law. The author comments on the individual ways of seizure and on the necessity to differentiate between the reasons for the seizure because application of these procedural institutes is always connected with subsequent implementation of the seizure so that the purpose of the criminal proceedings is fulfilled. Objects are seized due to various reasons; seized objects serve as evidence, there is the reparative function of the seized items, which means their return to the injured party, as well as deprivation of the proceeds of criminal activity.

The text of the work is divided into several chapters in which the author comments on all currently valid and effective institutes of seizure and on their connection with other legal regulations. After a brief introduction, the second chapter deals with the concept of seizure of an object and the editing obligation of persons under the jurisdiction of the Czech Republic is discussed. The following third chapter describes the historical development of seizures and the current legal regulations concerning seizures, from the past until the last changes to the valid and effective legal regulations. They were changed frequently and significantly and it was not always to their benefit.

Chapter number four discusses the constitutional rules and international obligations of the Czech Republic concerning seizure of objects. The connection of seizure and protection of basic human rights and freedoms is referred to as well.

In chapter number five the author describes the current legal regulation of seizures in detail, how it is regulated in the basic procedural regulation, which is the act N. 141/1961 Sb., on criminal judicial procedure. In case of the individual procedural institutes regulating the

seizure, it deals with the statutory definition of these institutes as well as with practical problems and ambiguities during their application. The special subchapters thus analyse the institutes of law: securing the claim of the injured (§ 47 et seq.), rendition and seizure of an object (§ 78 et seq.), securing instruments and proceeds from criminal activity and their substitute value and their subsequent handling (§ 79a et seq.), interception and opening of consignment and consignment substitution (§ 86 et seq.), enforcement of pecuniary punishment (§ 344a et seq.), enforcement of forfeiture of property (§ 347 et seq.) and enforcement of seizure of part of property (§ 358 et seq.).

In the following, sixth chapter, the author describes the questions concerning seizure of property regulated by the auxiliary legal regulations, which, being the special regulations, regulate certain individual parts of the penal law. It is namely the act N. 418/2011 Sb., on criminal liability of legal persons and on proceedings held against them, the act N. 104/2013 Sb., on international judicial cooperation in criminal matters and the act N. 218/2003 Sb., on liability of juveniles for illegal acts and on juvenile courts and on amendment to some acts.

Chapter number seven focuses on the interpretation of the act N. 279/2003 Sb., on enforcement of seizure of assets and items in criminal proceedings and on amendment to some acts, including the analysis of the issue of administration of seized assets in practice.

The following chapter, chapter number eight, is a brief excursion to the law of Great Britain, Germany and Poland focusing on the regulation of seizure of objects in these countries and on positive and negative differences between the procedural rules applied in these countries and in the Czech Republic.

Ninth chapter is the conclusion of the whole work in which the author deals with the ascertained problems and questions concerning seizure of assets. He also proposes specific changes to the legislation and modifications of procedures taken by the investigative, adjudicating and prosecuting bodies. The author finds several problems while applying the currently effective legal norms in practice: during procuring evidence and thereby ascertaining the *corpus delicti*, during deprivation of the proceeds of crimes or during seizure of assets for the possible reparation of claims of the injured. The fact that under the Czech law the seizure, as an institute of law, does not have the effect *erga omnes*, but specific acts taken during seizure of assets are directed only towards a person whose assets are seized, is perceived as the main

problem. The fragmentation of the legal regulation is also criticised. Great emphasis is put on issues connected with the overlap of the current penal law regulation of seizure of assets and objects with the civil law and insolvency regulations. The legislator does not sufficiently solve the cases of concurrence of the insolvency proceedings and the needs for seizure of objects and assets especially to prevent drawing off the proceeds from criminal activity or damages, other than proprietary harm or rendition of unjust enrichment to the injured party during the criminal proceedings. Even the setting of the matrimonial property law causes the same interpretation problems, where the institute of community property of spouses often prevents implementation of the purpose of the seizure in the criminal proceedings. The author perceives the change in legislation as the only solution emphasising both the position of the injured and the state in the above proceedings.

Key words – seizing things, seizing asset, things important for criminal proceedings, proceeds of crime activity, compensation for crime damage

Seizing things in criminal proceedings

Key words – seizing things, seizing asset, things important for criminal proceedings, proceeds of crime activity, compensation for crime damage